

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2011

Έκδοση από:

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Η ενότητα που αφορά τις Συνθήκες Χρηματοοικονομικής
Σταθερότητας συντάχθηκε από:

**ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ
ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ**

© ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ, 2011

Διεύθυνση	Λεωφ. Κέννεντυ 80 1076 Λευκωσία Κύπρος
Ταχ. Διεύθυνση	Ταχ. Κιβ. 25529 1395 Λευκωσία Κύπρος
Τηλέφωνο	+357 22714100
Διαδίκτυο	http://www.centralbank.gov.cy

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

*Επιτρέπεται η αναπαραγωγή για εκπαιδευτικούς και μη εμπορικούς σκοπούς
εφόσον αναφέρεται η πηγή.*

*Το χαρτί που χρησιμοποιήθηκε σε αυτή την έκθεση είναι πιστοποιημένο από
Forest Certification Council, το οποίο επιβεβαιώνει ότι ο αγοραστής έχει
συνεισφέρει στην αειφόρο ανάπτυξη των δασών.*

ISSN (Έντυπη μορφή) 1986-1052

ISSN (Ηλεκτρονική μορφή) 1986-1060

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΔΕΛΤΙΟ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2011

ΛΕΥΚΩΣΙΑ - ΚΥΠΡΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σύνοψη	11
ΕΝΟΤΗΤΑ Α: Μακροοικονομικές Εξελίξεις και Προβλέψεις	21
1. Διεθνές Περιβάλλον	22
1.1 Εξωτερικές εξελίξεις	22
1.2 Νομισματικές εξελίξεις στη ζώνη του ευρώ	30
2. Εγχώριες Τιμές, Νομισματικά Μεγέθη και Κόστος Εργασίας	35
3. Εγχώρια Ανταγωνιστικότητα και Ισοζύγιο Πληρωμών	51
4. Εγχώρια Ζήτηση, Παραγωγή και Αγορά Εργασίας	56
5. Εγχώριες Δημοσιονομικές Εξελίξεις και Προοπτικές	69
5.1 Τρέχουσες Δημοσιονομικές Εξελίξεις	69
5.2 Δημοσιονομικές Προοπτικές	75
5.3 Θέματα Δημοσιονομικής Πολιτικής	76
6. Μακροοικονομικές Προβλέψεις για την Κυπριακή Οικονομία	78
ΕΝΟΤΗΤΑ Β: Συνθήκες Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας	91
Εισαγωγή	92
1. Εγχώριο Μακροοικονομικό-Χρηματοοικονομικό Περιβάλλον	93
1.1 Μακροοικονομικές συνθήκες	93
1.2 Τομέας των νοικοκυριών	93
1.2.1 Δανειακή επιβάρυνση	93
1.2.2 Χρηματοοικονομική κατάσταση	97
1.2.3 Κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν τα νοικοκυριά	100
1.3 Τομέας των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων	106
1.3.1 Δανειακή επιβάρυνση	106
1.3.2 Χρηματοοικονομική κατάσταση	109
1.3.3 Κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις	111
1.4 Τομέας των ακινήτων	114
1.4.1 Κυριότερες εξελίξεις στον τομέα των ακινήτων	114
1.4.2 Χρηματοδότηση του τομέα των ακινήτων από τις τράπεζες	117
2. Εγχώριο Χρηματοοικονομικό Σύστημα	119
2.1 Χρηματοοικονομικές αγορές	119
2.1.1 Κυριότερες εξελίξεις στην αγορά χρήματος	119
2.1.2 Κυριότερες εξελίξεις στις κεφαλαιαγορές	122
2.2 Τραπεζικός τομέας	125
2.2.1 Κυριότερες διαρθρωτικές εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα	126
2.2.2 Χρηματοοικονομική κατάσταση	130
2.2.3 Κίνδυνοι που αντιμετωπίζει ο τραπεζικός τομέας	138
2.2.4 Ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων για τον τραπεζικό τομέα	154
2.2.5 Συνολική αξιολόγηση και προοπτικές	158
2.3 Ασφαλιστικός τομέας	162
2.3.1 Κυριότερες διαρθρωτικές εξελίξεις στον ασφαλιστικό τομέα	163
2.3.2 Χρηματοοικονομική κατάσταση	163
2.3.3 Κίνδυνοι που αντιμετωπίζει ο ασφαλιστικός τομέας	169
2.4 Υποδομές των χρηματοοικονομικών αγορών	173
2.4.1 TARGET2-CY (T2-CY)	174
2.4.2 Κεντρικό Αποθετήριο και Κεντρικό Μητρώο Αξιών (ΚΑΚΜΑ) του ΧΑΚ	178
ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: Στατιστικό Παράρτημα	183
Γενικές σημειώσεις του Στατιστικού Παραρτήματος	184
Τεχνικές Σημειώσεις	205

Σημείωση: Τελευταία ημερομηνία ενημέρωσης των στατιστικών στοιχείων είναι η 18 Νοεμβρίου 2011.

ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ Α ΚΑΙ Β**ΠΙΝΑΚΕΣ**

A.1	Δάνεια προς εγχώρια νοικοκυριά	41
A.2	Καταθέσεις από εγχώρια νοικοκυριά	42
A.3	Επιτόκια νέων δανείων σε ευρώ των ΝΧΙ στην Κύπρο προς νοικοκυριά της ζώνης του ευρώ	46
A.4	Επιτόκια νέων δανείων σε ευρώ των ΝΧΙ στην Κύπρο προς μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις της ζώνης του ευρώ	47
A.5	Επιτόκια νέων καταθέσεων σε ευρώ σε ΝΧΙ στην Κύπρο από κατοίκους της ζώνης του ευρώ	48
A.6	Εμπορικό ισοζύγιο	54
A.7	Τουρισμός	55
A.8	Έρευνες οικονομικής συγκυρίας: δείκτες εμπιστοσύνης	57
A.9	Λογαριασμοί του ευρύτερου δημόσιου τομέα	67
A.10	Προβλέψεις του Ευρωσυστήματος για τη ζώνη του ευρώ	79
A.11	Προβλέψεις τιμών	81
A.12	Προβλέψεις που αφορούν την αγορά εργασίας	82
A.13	Προβλέψεις εθνικών λογαριασμών σε πραγματικούς όρους	83
A.14	Σύγκριση προβλέψεων για την κυπριακή οικονομία από διεθνείς οργανισμούς	88
B.1	Δομή τραπεζικού τομέα	126
B.2	Έκθεση των Κυπριακών τραπεζικών ομίλων σε Ελληνικά και Κυπριακά χρεόγραφα	133
B.3	Χρηματοδοτικά ανοίγματα των Κυπριακών τραπεζικών ομίλων στην Ελλάδα	149
B.4	Δομή ασφαλιστικού τομέα	163
B.5	TARGET2-CY	175
B.6	ΚΑΚΜΑ	178

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

A.1	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	22
A.2	Πληθωρισμός σε επιλεγμένες χώρες	25
A.3	Επιλεγμένες ισοτιμίες έναντι του ευρώ	26
A.4	Τιμές κλεισίματος πετρελαίου τύπου Brent	27
A.5	Τιμές κλεισίματος χρυσού	28
A.6	Βασικοί χρηματιστηριακοί δείκτες	29
A.7	Βασικά επιτόκια	30
A.8	Πληθωρισμός στη ζώνη του ευρώ	30
A.9	Βασικά επιτόκια της ΕΚΤ και EONIA	31
A.10	Επιτόκιο EONIA έναντι ελάχιστου επιτοκίου προσφοράς κύριας αναχρηματοδότησης ΕΚΤ	33
A.11	Επιτόκια EURIBOR (επιλεγμένες διάρκειες)	33
A.12	Διαφορά EURIBOR έναντι OIS	33
A.13	Καμπύλη αποδόσεων στη ζώνη του ευρώ	34
A.14	M3 και πιστώσεις προς τον ιδιωτικό τομέα: ζώνη του ευρώ	34
A.15	Δείκτης τιμών καταναλωτή	35

ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ Α ΚΑΙ Β

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ (συνέχεια)

A.16	Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή: ενέργεια	36
A.17	Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή: ανά κατηγορία	37
A.18	Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή: βιομηχανικά προϊόντα εξαιρ. ενέργειας	38
A.19	Δάνεια προς εγχώρια νοικοκυριά και μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις: Κύπρος	39
A.20	Καταθέσεις απο εγχώρια νοικοκυριά και μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις: Κύπρος	39
A.21	Επιτόκια νέων δανείων σε ευρώ των ΝΧΙ στη ζώνη του ευρώ προς κατοίκους της ζώνης του ευρώ	47
A.22	Επιτόκια νέων καταθέσεων σε ευρώ σε ΝΧΙ στη ζώνη του ευρώ από κατοίκους της ζώνης του ευρώ	49
A.23	Μέσες μηνιαίες απολαβές υπαλλήλων κατά τρίμηνο	50
A.24	Παραγωγικότητα και πραγματικές μέσες μηνιαίες απολαβές υπαλλήλων κατά τρίμηνο	51
A.25	Κόστος εργασίας	51
A.26	Σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία του κυπριακού νομίσματος (στάθμιση ΔΝΤ)	52
A.27	Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών	53
A.28	Χρηματοδότηση ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών από άμεσες επενδύσεις	55
A.29	Αφίξεις και έσοδα από τουρισμό	56
A.30	(α) Τριμηνιαία αύξηση πραγματικού ΑΕΠ (επιμέρους κατηγορίες)	57
	(β) Τριμηνιαία αύξηση πραγματικού ΑΕΠ (επιμέρους κατηγορίες)	57
A.31	Λιανικές πωλήσεις (εξαιρουμένων των μηχανοκινήτων οχημάτων)	58
A.32	Εγγραφές μηχανοκίνητων οχημάτων	59
A.33	Δαπάνες κατόχων πιστωτικών καρτών	59
A.34	Δείκτης παραγωγής στον κατασκευαστικό τομέα	64
A.35	Πωλήσεις τσιμέντου	64
A.36	Πωλητήρια εγγραφα (σύνολο κατοίκων και μη-κατοίκων Κύπρου)	64
A.37	Εγκεκριμένες άδειες οικοδομής	65
A.38	Έρευνα οικονομικών συγκυριών	67
A.39	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή απασχόλησης και ποσοστό ανεργίας	68
A.40	Ποσοστό εγγεγραμμένης ανεργίας	68
A.41	Συνεισφορά στην αύξηση απασχόλησης ανά τομέα	68
A.42	Δημοσιονομικό και πρωτογενές ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης	69
A.43	Συνολικά έσοδα και δαπάνες της γενικής κυβέρνησης	69
A.44	Ακαθάριστο δημόσιο χρέος της γενικής κυβέρνησης και ενδοκυβερνητικός δανεισμός & βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της ΚΤΚ προς το ΔΝΤ	74
A.45	Κατανομή των πιθανοτήτων διακύμανσης για τις προβλέψεις του πραγματικού ΑΕΠ	86
A.46	Κατανομή των πιθανοτήτων διακύμανσης για τις προβλέψεις του πληθωρισμού	86
A.47	Κατανομή των πιθανοτήτων διακύμανσης για τις προβλέψεις του πληθωρισμού εξαιρουμένης της ενέργειας	86
B.1	Τραπεζικά δάνεια προς εγχώρια νοικοκυριά	94
B.2	Ανάλυση τραπεζικών δανείων προς εγχώρια νοικοκυριά	95
B.3	Ανάλυση τραπεζικών δανείων προς εγχώρια νοικοκυριά σε ξένο νόμισμα	95

ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ Α ΚΑΙ Β

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ (συνέχεια)

B.4	Μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις προς ιδιώτες και προβλέψεις	96
B.5	Συνολικό χρέος των νοικοκυριών ως ποσοστό του ΑΕΠ	96
B.6	Επιτόκια νέων δανείων σε ευρώ των ΝΧΙ στην Κύπρο προς νοικοκυριά της ζώνης του ευρώ	96
B.7	Καθαρά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού των νοικοκυριών ως ποσοστό του ΑΕΠ	97
B.8	Χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού των νοικοκυριών	97
B.9	Ανάλυση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των νοικοκυριών	97
B.10	Καταθέσεις από εγχώρια νοικοκυριά	98
B.11	Πτωχεύσεις φυσικών προσώπων	98
B.12	Νέα φυσικά πρόσωπα στο Κεντρικό Αρχείο Πληροφοριών	99
B.13	Έρευνες οικονομικής συγκυρίας: δείκτες εμπιστοσύνης	99
B.14	Προσδοκίες για τη χρηματοοικονομική κατάσταση των νοικοκυριών και την απασχόληση	100
B.15	Ανάλυση ενυπόθηκων δανείων προς εγχώρια νοικοκυριά με σταθερό και κυμαινόμενο επιτόκιο	102
B.16	Τραπεζικά δάνεια προς εγχώριες μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις	106
B.17	Ανάλυση τραπεζικών δανείων προς εγχώριες μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις σε ξένο νόμισμα	107
B.18	Μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις προς μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις και προβλέψεις	108
B.19	Συνολικό χρέος των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ	108
B.20	Επιτόκια νέων δανείων σε ευρώ των ΝΧΙ στην Κύπρο προς μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις της ζώνης του ευρώ	108
B.21	Καθαρά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ	109
B.22	Χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων	109
B.23	Ανάλυση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων	109
B.24	Καταθέσεις από εγχώριες μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις	110
B.25	Εκκαθαρίσεις εταιρειών	110
B.26	Εγγραφές νέων εταιρειών	110
B.27	Νέα νομικά πρόσωπα στο Κεντρικό Αρχείο Πληροφοριών	111
B.28	Δείκτες παραγωγής και τιμών παραγωγού στις κατασκευές	114
B.29	Δείκτης τιμών κατασκευαστικών υλικών	115
B.30	Νέες μεταβιβάσεις (πωλήσεις) ακίνητης περιουσίας	115
B.31	Νέα πωλητήρια έγγραφα ακίνητης περιουσίας	115
B.32	Νέες μεταβιβάσεις (πωλήσεις) ακίνητης περιουσίας και νέα πωλητήρια έγγραφα ακίνητης περιουσίας με αγοραστές αλλοδαπούς	116
B.33	Δείκτες τιμών κατοικιών	116
B.34	Δείκτες τιμών κατοικιών κατά επαρχία	117
B.35	Μέση τιμή ακινήτων	117
B.36	Μέσο ενοίκιο ακινήτων	117

ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ Α ΚΑΙ Β

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ (συνέχεια)

B.37	Ανάλυση τραπεζικών δανείων προς τον ευρύτερο εγχώριο τομέα των ακινήτων	118
B.38	Μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις προς τον ευρύτερο εγχώριο τομέα των ακινήτων και προβλέψεις	118
B.39	Μηνιαίος μέσος όρος επιτοκίων στη διατραπεζική αγορά	121
B.40	Ημερήσιος μέσος σταθμισμένος όρος των επιτοκίων στη διατραπεζική αγορά	121
B.41	Διαφορά αποδόσεων Κυπριακών έναντι Γερμανικών χρεογράφων	123
B.42	Γενικός δείκτης (κύριας και παράλληλης αγοράς) Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου	124
B.43	Δείκτες ΧΑΚ-Τράπεζες και FTSE/ΧΑΑ-ΧΑΚ Τράπεζες	125
B.44	Συνολικά ενοποιημένα στοιχεία ενεργητικού	126
B.45	Μερίδιο αγοράς τραπεζών	127
B.46	Συνολικά κέρδη	130
B.47	Δείκτες αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE) και αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA)	131
B.48	Θηκόγραμμα δεικτών αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE) των εγχώριων τραπεζών	131
B.49	Θηκόγραμμα δεικτών αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA) των εγχώριων τραπεζών	131
B.50	Συνολικά έσοδα	132
B.51	Καθαρό επιτοκιακό περιθώριο	132
B.52	Συνολικά έξοδα	132
B.53	Δείκτης αποτελεσματικότητας	133
B.54	Θηκόγραμμα δεικτών αποτελεσματικότητας (λειτουργικά έξοδα προς λειτουργικά έσοδα) των εγχώριων τραπεζών	133
B.55	Μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις και προβλέψεις	134
B.56	Θηκόγραμμα μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων των εγχώριων τραπεζών	134
B.57	Θηκόγραμμα δείκτη κάλυψης των εγχώριων τραπεζών	134
B.58	Δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας	135
B.59	Θηκόγραμμα δεικτών συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας των εγχώριων τραπεζών	135
B.60	Θηκόγραμμα δεικτών βασικών ιδίων κεφαλαίων των εγχώριων τραπεζών	135
B.61	Λόγος δανείων προς καταθέσεις	136
B.62	Άνοιγμα χρηματοδότησης πελατών	136
B.63	Μετρητά και περιουσιακά στοιχεία προς εμπορία και περιουσιακά στοιχεία προς εμπορία και διαθέσιμα προς πώληση	136
B.64	Δείκτες εξάρτησης από τη διατραπεζική αγορά και σταθερότητας χρηματοδοτικής βάσης	137
B.65	Επιτόκια νέων καταθέσεων σε ευρώ σε NXI στην Κύπρο από κατοίκους της ζώνης του ευρώ	137
B.66	Δομή ισολογισμού	137
B.67	Ανάλυση τραπεζικών δανείων προς κατοίκους Κύπρου κατά οικονομική δραστηριότητα	138
B.68	Ανάλυση τραπεζικών καταθέσεων κατά νόμισμα	138
B.69	Ανάλυση τραπεζικών καταθέσεων κατά γεωγραφική προέλευση	138
B.70	Ανάλυση τραπεζικών καταθέσεων σε ξένο νόμισμα	139

ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ Α ΚΑΙ Β**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ (συνέχεια)**

B.71	Εκτός ισολογισμού στοιχεία	139
B.72	Τραπεζικές πιστώσεις προς τον ιδιωτικό τομέα ως ποσοστό του ΑΕΠ	142
B.73	Κατανομή κεφαλαιακών απαιτήσεων κατά κατηγορία κινδύνου	143
B.74	Κατανομή κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου κατά τομέα χρηματοδοτικών ανοιγμάτων	143
B.75	Κατανομή ενεργητικού των κυπριακών τραπεζικών ομίλων κατά χώρα	149
B.76	Παραγωγή ασφαλίστρων	164
B.77	Γενικός κλάδος: δείκτες πραγματοποιηθεισών απαιτήσεων και εξόδων	165
B.78	Κλάδος ζωής: δείκτες πραγματοποιηθεισών απαιτήσεων και εξόδων	165
B.79	Αποτελέσματα τεχνικού λογαριασμού κατά κλάδο και συνολικά καθαρά κέρδη (μη-τεχνικός λογαριασμός)	166
B.80	Δείκτες αποδοτικότητας τεχνικού λογαριασμού	167
B.81	Κατανομή εγκεκριμένων περιουσιακών στοιχείων για κάλυψη τεχνικών υποχρεώσεων	168
B.82	Τεχνικό απόθεμα και συνολικές υποχρεώσεις	168
B.83	Διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία και ελάχιστο περιθώριο φερεγγυότητας	169
B.84	TARGET2-CY: Πληρωμές	175
B.85	TARGET2-CY: Ωριαία κατανομή διακανονισθεισών πληρωμών	176
B.86	TARGET2-CY: Βαθμός συγκέντρωσης	177

ΠΛΑΙΣΙΑ

A.1	Παράγοντες ζήτησης που επηρέασαν τις εξελίξεις στις τιμές οικιστικών ακινήτων κατά την περίοδο 2002-2010	60
-----	--	----

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Γ.1	Συναλλαγματικές ισοτιμίες επιλεγμένων νομισμάτων έναντι του ευρώ	186
Γ.2	Ποσοστιαία μεταβολή δείκτη τιμών καταναλωτή κατά οικονομική κατηγορία	186
Γ.3	Σταθμισμένη επίδραση στη συνολική μεταβολή του δείκτη τιμών καταναλωτή κατά οικονομική κατηγορία	187
Γ.4	Ποσοστιαία μεταβολή δείκτη τιμών καταναλωτή ανά κατηγορία προϊόντων και υπηρεσιών	187
Γ.5	Σταθμισμένη επίδραση στη συνολική μεταβολή του δείκτη τιμών καταναλωτή ανά κατηγορία προϊόντων και υπηρεσιών	188
Γ.6	Ποσοστιαία μεταβολή δείκτη τιμών καταναλωτή στις τιμές υπηρεσιών	188
Γ.7	Σταθμισμένη επίδραση στην ποσοστιαία μεταβολή στις τιμές υπηρεσιών	188
Γ.8	Ισοζύγιο πληρωμών	189
Γ.9	Εμπορικό ισοζύγιο	190
Γ.10	Άμεσες επενδύσεις μη κατοίκων στην Κύπρο	190
Γ.11	Άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό	191
Γ.12	Ετήσια διεθνής επενδυτική θέση: 2010 (προκαταρκτικά) συμπεριλαμβανομένων των εταιρειών χωρίς φυσική παρουσία (brass plates)	192
Γ.13	Αφίξεις τουριστών και έσοδα από τουρισμό	193
Γ.14	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά κατηγορία δαπανών σε σταθερές τιμές αγοράς του 2005, μεθοδολογία αλυσιδωτής σύνδεσης	194
Γ.15	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά κατηγορία δαπανών σε τρέχουσες τιμές αγοράς	195
Γ.16	Δείκτης κύκλου εργασιών λιανικού εμπορίου	196
Γ.17	Δείκτες κατασκευών	197
Γ.18	Δείκτης βιομηχανικής παραγωγής - τομέας μεταποίησης	198
Γ.19	Δείκτες αγοράς εργασίας με βάση την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ)	199
Γ.20	Δημόσιο χρέος κατά είδος και δανειστή	200
Γ.21	Κατανομή τραπεζικών δανείων προς κατοίκους Κύπρου κατά οικονομική δραστηριότητα σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του συστήματος NACE Αναθ. 2 της ΕΕ	201
Γ.22	Βασικοί διαρθρωτικοί δείκτες του τραπεζικού τομέα	201
Γ.23	Βασικοί χρηματοοικονομικοί δείκτες του τραπεζικού τομέα	202

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΠ:	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	EBA:	European Banking Authority
ΑΗΚ:	Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου	EMTN:	European Medium-Term Note (Έκδοση κυβερνητικού ομολόγου EMTN)
ΑΤΑ:	Αυτόματη Τιμαριθμική Αναπροσαρμογή	EONIA:	Euro Overnight Index Average (δείκτης επιτοκίου διατραπεζικής αγοράς χρήματος του ευρώ για καταθέσεις μιας νύκτας)
ΔΝΤ:	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο	ESI:	Economic Sentiment Indicator
ΔΟΣ:	Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας	ESRB:	European Systemic Risk Board
ΔΤΚ:	Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	EURIBOR:	Euro Interbank Offered Rate (διατραπεζικό προσφερόμενο επιτόκιο για δάνεια σε ευρώ μέχρι ενός έτους)
EAT:	Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών	EUROSTAT:	Statistical Office of the European Community (Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
ΕΕ:	Ευρωπαϊκή Ένωση	FED:	Federal Reserve (Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ)
ΕΕΔ:	Έρευνα Εργατικού Δυναμικού	NACE:	Nomenclature statistique des Activités économiques dans la Communauté Européenne (Statistical classification of economic activities in the European Community / Στατιστική ταξινόμηση των οικονομικών δραστηριοτήτων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα)
EKT:	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα	NIM:	Net Interest Margin
ΕνΔΤΚ:	Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	OIS:	Overnight Index Swaps (Συμφωνίες ανταλλαγής του επιτοκίου μιας ημέρας)
ΕΟΣ:	Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας	PIS:	Private Sector Involvement
ΗΠΑ:	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	RICS:	Royal Institution of Chartered Surveyors
ΙΤΣ:	Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	ROA:	Return on Assets
ΚΟΤ:	Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού	ROE:	Return on Equity
ΚΟΧΑ:	Κρατικά Ονομαστικά Χρεόγραφα Αναπτύξεως	SDW:	Statistical Data Warehouse (στατιστική βάση δεδομένων της ΕΚΤ)
ΚΤΚ:	Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου	TARGET2:	Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer System
ΜΔΠ:	Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο		
ΝΧΙ:	Νομισματικά και Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα		
ΟΕΠ:	Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός		
ΟΝΕ:	Οικονομική και Νομισματική Ένωση		
ΠΣ:	Πρόγραμμα Σταθερότητας		
ΠΣΣΙ:	Πραγματική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία		
ΣΣΙ:	Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία		
ΣΥΚ:	Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας		
ΤΕΠ:	Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων		
ΤτΑ:	Τράπεζα της Αγγλίας		
ΦΠΑ:	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας		
ΧΑ:	Χρηματιστήριο Αθηνών		
ΧΑΚ:	Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου		

Σύνοψη

Διεθνείς εξελίξεις

Η παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα παρουσίασε έντονα σημάδια αποδυνάμωσης το δεύτερο εξάμηνο του έτους, ενώ οι ανισότητες μεταξύ χωρών έχουν γίνει εντονότερες. Η επενδυτική εμπιστοσύνη έχει μειωθεί σημαντικά καθώς οι καθοδικοί κίνδυνοι συνεχίζουν να εντείνονται. Με φόντο τις προϋπάρχουσες διαρθρωτικές αδυναμίες και ανισορροπίες, μια σειρά δυσμενών γεγονότων έπληξε τη διεθνή οικονομία το τρέχον έτος: η Ιαπωνία επηρεάστηκε πολύ αρνητικά από τον καταστροφικό σεισμό και το τσουνάμι που ακολούθησε, οι πολιτικές αναταραχές σε ορισμένες πετρελαιοπαραγωγικές χώρες του Αραβικού κόσμου δημιούργησαν ανοδικές πιέσεις στις τιμές του πετρελαίου, ενώ στις ΗΠΑ η αντιπαράθεση σχετικά με την αύξηση του ανώτατου ορίου για το δημόσιο χρέος υπονόμωσε την εμπιστοσύνη και συνέβαλε στην υποβάθμιση του κυβερνητικού χρέους. Την ίδια στιγμή στην Ευρώπη, η κρίση χρέους εντάθηκε, ιδιαίτερα μετά το καλοκαίρι, όπως και οι αρνητικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των κινδύνων στο δημοσιονομικό και χρηματοπιστωτικό τομέα και της πραγματικής οικονομίας.

Οι ανοδικές τάσεις που παρατηρήθηκαν στον πληθωρισμό των ανεπτυγμένων οικονομιών το πρώτο εξάμηνο του έτους μετριάστηκαν κάπως κατά τους πιο πρόσφατους μήνες, λόγω κυρίως της επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας, και παρά τη συνεχιζόμενη αύξηση των τιμών του πετρελαίου και των βασικών εμπορευμάτων. Στις αναδυόμενες οικονομίες, ο πληθωρισμός παραμένει σε σχετικά ψηλότερα επίπεδα, κυρίως λόγω των περιορισμών στις παραγωγικές δυνατότητες και της μεγαλύτερης βαρύτητας που έχουν τα βασικά εμπορεύματα στην κατανάλωση και στο δείκτη τιμών σε αυτές τις χώρες.

Στο μεταξύ, η αβεβαιότητα στις διεθνείς αγορές

συνεχίζεται. Στη ζώνη του ευρώ, παρά τη λήψη σημαντικών μέτρων για την αντιμετώπιση των δημοσιονομικών και χρηματοοικονομικών προβλημάτων, οι πολιτικές διαφορές μεταξύ χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) εμπόδισαν μέχρι στιγμής, τουλάχιστον, την επίτευξη συμφωνίας για διαρκή και επαρκή λύση στα θέματα διακυβέρνησης και δημοσίου χρέους. Παράλληλα, στις ΗΠΑ υπάρχουν έντονες αμφιβολίες για την επίτευξη της απαραίτητης συναίνεσης για μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική προσαρμογή, η οποία είναι εξαιρετικά σημαντική για την παγκόσμια οικονομική σταθερότητα. Ως αποτέλεσμα, συνεχίζεται η αβεβαιότητα στις αγορές, με αρνητικές επιπτώσεις στην πραγματική οικονομία όπως είναι η ανεργία, η οποία έχει ανέλθει σε πολύ ψηλά επίπεδα σε όλες σχεδόν τις ανεπτυγμένες οικονομίες.

Παρά τα μέτρα που συμφωνήθηκαν κατά τη σύνοδο κορυφής της ΕΕ στις 21 Ιουλίου και στην έκτακτη σύνοδο στις 26 Οκτωβρίου η οποία περιλάμβανε, μεταξύ άλλων, το δεύτερο πακέτο διάσωσης της Ελλάδος με απομείωση έως 50% επί των ομολόγων των ιδιωτών πιστωτών, οι προοπτικές στη ζώνη του ευρώ αμφισβητήθηκαν έντονα από τις αγορές, με τις αποδόσεις των ομολόγων του Βελγίου, της Ιταλίας και της Ισπανίας να φτάνουν σε ιστορικά ψηλά επίπεδα. Οι διατραπεζικές αγορές βρίσκονται και πάλι υπό πίεση, και ορισμένα τραπεζικά ιδρύματα φαίνεται να δυσκολεύονται να αντλήσουν χρηματοδότηση. Η εξασθένηση της οικονομικής δραστηριότητας στις προηγμένες οικονομίες και η εν γένει αβεβαιότητα έχουν επηρεάσει, επίσης, τις αγορές μετοχών, ενώ οι τιμές του χρυσού και των ασφαλέστερων κρατικών ομολόγων έχουν αυξηθεί, υποδηλώνοντας πόσο πιο προσεκτικοί έχουν γίνει οι επενδυτές όσον αφορά τις προοπτικές για ορισμένες οικονομίες.

Λόγω της συνεχιζόμενης αβεβαιότητας στο οικονομικό περιβάλλον, οι μεγάλες κεντρικές τράπεζες συνέχισαν να διατηρούν τα επιτόκια σε χαμηλά επίπεδα, παραχωρώντας επίσης μεγάλες

ποσότητες ρευστότητας στα τραπεζικά συστήματα. Παρά το γεγονός ότι κατά τη μεγαλύτερη διάρκεια του 2011 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) προχώρησε σε μια πιο αντιπληθωριστική πολιτική από την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ και την Τράπεζα της Αγγλίας, η απότομη επιβράδυνση της ανάπτυξης στη ζώνη του ευρώ, όπως επίσης και η αναταραχή στις χρηματαγορές που πυροδοτήθηκε από την κρίση χρέους, οδήγησαν σε αναπροσαρμογή της νομισματικής της πολιτικής. Το Νοέμβριο και Δεκέμβριο του 2011 η ΕΚΤ προέβη σε μείωση των βασικών της επιτοκίων κατά 25 μονάδες βάσης (μ.β.), ενώ εξακολούθησε να παρέχει ρευστότητα προς το τραπεζικό σύστημα της ζώνης του ευρώ, στηρίζοντας τα Νομισματικά και Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (NXI).

Εγχώριες εξελίξεις

Η κυπριακή οικονομία αναμένεται να καταγράψει οριακά θετική ανάπτυξη το 2011, με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) να αυξάνεται κατά 0,3% έναντι αύξησης 1,1% το 2010. Μετά από σχετικά καλή πορεία το πρώτο εξάμηνο του 2011, καταγράφηκε αρνητική πορεία του ΑΕΠ το τρίτο τρίμηνο, μετά την καταστροφή του ηλεκτροπαραγωγού σταθμού στο Βασιλικό και τις συνεπακόλουθες επιπτώσεις στην καταναλωτική και επενδυτική εμπιστοσύνη, αλλά και μετά την επιδείνωση της κατάστασης στην Ευρώπη. Σύμφωνα με την προκαταρκτική εκτίμηση της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου (ΣΥΚ), ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης του εποχικά διορθωμένου ΑΕΠ για το τρίτο τρίμηνο του 2011 διαμορφώθηκε στο -0,6% από 1,3% το δεύτερο τρίμηνο. Η εικόνα αυτή επιβεβαιώνεται και από τους δείκτες εμπιστοσύνης των υπηρεσιών, της βιομηχανίας, του λιανικού εμπορίου, της κατανάλωσης και των κατασκευών, όπου καταγράφηκαν σημαντικές μειώσεις κατά το δεύτερο μισό του 2011.

Ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) κατά το πρώτο δεκάμηνο του 2011 κατέγραψε άνοδο της τάξης του 3,4% σε σύγκριση με αύξηση 2,7% την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Η σημαντική αυτή αύξηση οφείλεται στον ψηλότερο πληθωρισμό που κατέγραψαν τα επεξεργασμένα τρόφιμα, τα βιομηχανικά προϊόντα εξαιρουμένης της ενέργειας και σε μικρότερο βαθμό οι υπηρεσίες σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Ο ψηλότερος πληθωρισμός στις κατηγορίες αυτές αντανακλά, εν μέρει, την αύξηση του συντελεστή Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) σε τρόφιμα και φάρμακα τον Ιανουάριο του 2011 και την αύξηση του φόρου κατανάλωσης στα καπνικά προϊόντα το Δεκέμβριο του 2010. Παρόλο που παρουσιάζει επιβράδυνση σε σχέση με τους πρώτους δέκα μήνες του 2010, η κατηγορία «ενέργεια» συνεχίζει να παρουσιάζει διψήφιους ρυθμούς αύξησης, λόγω κυρίως της συνεχιζόμενης ανοδικής τάσης της τιμής του πετρελαίου και της αύξησης στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος που ακολούθησε τα γεγονότα στο Μαρί τον Ιούλιο.

Στο νομισματικό τομέα, ο ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης των δανείων προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα συνεχίζει από τα τέλη του 2010 να επιβραδύνεται, εν μέσω του υποτονικού και αβέβαιου χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο, της κάμψης της οικονομικής δραστηριότητας και του ψηλού κόστους δανεισμού. Σημειώνεται ότι σημαντική τάση επιβράδυνσης από την αρχή του τρέχοντος έτους παρουσιάζει και ο ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης των καταθέσεων.

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία στο τέλος Σεπτεμβρίου του 2011, το κόστος δανεισμού παρουσίασε σημαντική αύξηση σε όλες τις κατηγορίες δανείων σε σύγκριση τόσο με τις αρχές του τρέχοντος έτους, όσο και με την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Στους πιθανούς λόγους οι οποίοι εξηγούν το πιο πάνω γεγονός αλλά και δημιουργούν σημαντικά εμπόδια στη μείωση των δανειστικών επιτοκίων περιλαμ-

βάνονται τα ακόλουθα: η άνοδος από την αρχή του έτους στο διατραπεζικό επιτόκιο EURIBOR, οι επιπτώσεις στα εγχώρια τραπεζικά ιδρύματα από την αναμενόμενη απομείωση κατά 50% του ελληνικού χρέους, οι πρόσφατες υποβαθμίσεις των εγχώριων κρατικών ομολόγων από τους οίκους αξιολόγησης, η απορρόφηση ρευστότητας από την κυβέρνηση μέσω των εγχώριων εκδόσεων χρέους, καθώς και η ανάγκη των τραπεζών για να προστατευθούν από τυχόν νέους κλυδωνισμούς του μακροοικονομικού περιβάλλοντος.

Το πρώτο εξάμηνο του 2011 το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) κατέγραψε σημαντική επιδείνωση παρουσιάζοντας έλλειμμα €1.373,6 εκατ. σε σύγκριση με έλλειμμα €705,3 εκατ. το πρώτο εξάμηνο του 2010. Συγκεκριμένα, το ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών κατέγραψε επιδείνωση κατά €138,9 εκατ. το πρώτο μισό του 2011 σε σύγκριση με το πρώτο μισό του 2010, κυρίως επηρεαζόμενο από τη μεγάλη μείωση στις χρηματοπιστωτικές και άλλες υπηρεσίες. Αναμένεται ότι το δεύτερο εξάμηνο η αρνητική αυτή εικόνα θα μετριαστεί λόγω της πολύ καλύτερης πορείας του τουρισμού. Παράλληλα το ισοζύγιο εισοδημάτων κατέγραψε σημαντική επιδείνωση της τάξης των €472 εκατ., αποτέλεσμα των ζημιών που σημείωσαν οι κυπριακές τράπεζες που δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό.

Σε ό,τι αφορά την αγορά εργασίας, η απασχόληση το πρώτο εξάμηνο του 2011, σε συνάρτηση με την οικονομική δραστηριότητα, κατέγραψε αύξηση της τάξης του 0,6% σε σύγκριση με το αντίστοιχο εξάμηνο του 2010. Παράλληλα, σύμφωνα με στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ), η ανεργία συνέχισε την αυξητική της πορεία το πρώτο εξάμηνο του 2011, με το ποσοστό ανεργίας να καταγράφεται στο 7,2% σε σύγκριση με 6,8% το αντίστοιχο εξάμηνο του 2010. Πιο πρόσφατα στοιχεία που αφορούν την εποχικά διορθωμένη εγγεγραμμένη ανεργία δείχνουν ότι η επιδείνωση συνεχίζεται και κατά την περίοδο Ιουλίου - Οκτωβρίου 2011. Σημειώνεται ότι ο

αριθμός των εποχικά διορθωμένων εγγεγραμμένων ανέργων κατά την πιο πάνω περίοδο αυξήθηκε κατά 5.777 άτομα σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο, φτάνοντας τους 29.456 ανέργους.

Όσον αφορά τις εγχώριες δημοσιονομικές εξελίξεις, σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία της ΣΥΚ που καλύπτουν έσοδα και δαπάνες της γενικής κυβέρνησης, το δημοσιονομικό έλλειμμα κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2011 παρέμεινε στα ίδια περίπου επίπεδα σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο φθάνοντας στο 3,1% του ΑΕΠ. Αναλυτικότερα, τα δημόσια έσοδα κατά την υπό αναφορά περίοδο παρουσιάζουν σημαντική ετήσια αύξηση της τάξης του 1,9%, παρά το γεγονός ότι κατά τους πρώτους έξι μήνες του 2011 παρουσίαζαν σημαντική ετήσια μείωση κατά 1,7%. Η ανάκαμψη των εσόδων οφείλεται, κυρίως, σε αυξήσεις από στο φόρο εισοδήματος και από στην έκτακτη εισφορά άμυνας. Ταυτόχρονα, ο ρυθμός αύξησης των δημοσίων δαπανών παρουσιάζει σημαντική επιβράδυνση στο 2%, παρά το ότι κατέγραφε αύξηση κατά 4,2% κατά τους πρώτους έξι μήνες του 2011. Το τρίτο τρίμηνο παρατηρήθηκε σημαντική ετήσια μείωση των δαπανών για ενδιάμεση ανάλωση και πληρωμές τόκων. Σε ό,τι αφορά τις δημοσιονομικές προοπτικές για ολόκληρο το έτος, οι δημοσιονομικοί σχεδιασμοί της κυβέρνησης για έλλειμμα της τάξης του 6,5% του ΑΕΠ, όπως κοινοποιήθηκαν μέσω της Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος (ΔΥΕ) προς την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat) και δημοσιεύθηκαν στις 26 Οκτωβρίου του 2011, παρουσιάζονται εφικτοί. Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών, το ακαθάριστο δημόσιο χρέος τοποθετείται στο 67,3% κατά το τρίτο τρίμηνο του 2011 από 61,5% του ΑΕΠ κατά το τέλος του 2010. Η αύξηση στο ακαθάριστο δημόσιο χρέος κατά το 2011 σε σχέση με το 2010 αντικατοπτρίζει κυρίως την επιδείνωση του πρωτογενούς ισοζυγίου και τις αυξανόμενες προσαρμογές-ελλείμματος χρέους (deficit -debt

adjustment) ως αποτέλεσμα των συνεχιζόμενων παροχών οικονομικής βοήθειας προς την Ελλάδα, την Ιρλανδία και την Πορτογαλία.

Σε ό,τι αφορά τις προβλέψεις της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου (ΚΤΚ) για τα μακροοικονομικά μεγέθη της εγχώριας οικονομίας, και με βάση το κεντρικό σενάριο, το ΑΕΠ προβλέπεται να αυξηθεί οριακά κατά 0,3% το 2011, ενώ το 2012 αναμένεται μηδενική μεγέθυνση ως αποτέλεσμα της συνέχισης του αρνητικού οικονομικού κλίματος. Οι προβλέψεις αυτές είναι σημαντικά αναθεωρημένες προς τα κάτω σε σύγκριση με τις αντίστοιχες προβλέψεις του Ιουνίου του 2011 λόγω της χειροτέρευσης του εγχώριου και διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος. Το 2013 η εικόνα αναμένεται να είναι πιο θετική με το ΑΕΠ να καταγράφει ανάκαμψη φθάνοντας στο 1,3%. Τονίζεται ότι τόσο το διεθνές όσο και το εγχώριο οικονομικό περιβάλλον είναι εύθραυστα, γεγονός που καθιστά τις προβλέψεις ιδιαίτερα αβέβαιες.

Ο πληθωρισμός αναμένεται να ανέλθει από το 2,6% το 2010 στο 3,4% το 2011 και να επιβραδυνθεί στο 2% το 2012. Οι κύριοι παράγοντες που εξηγούν την πορεία του πληθωρισμού το 2011 είναι οι μεγαλύτερες ετήσιες ποσοστιαίες αυξήσεις που κατέγραψαν οι τιμές των επεξεργασμένων τροφίμων, των βιομηχανικών προϊόντων εξαιρουμένης της ενέργειας και των υπηρεσιών. Οι αυξήσεις αυτές αντανakλούν, εν μέρει, την αύξηση του ΦΠΑ σε τρόφιμα και φάρμακα τον Ιανουάριο του 2011 και την αύξηση του φόρου κατανάλωσης στα καπνικά προϊόντα το Δεκέμβριο του 2010. Ο ΕνΔΤΚ εξαιρουμένης της ενέργειας αναμένεται να αυξηθεί στο 1,8% το 2011 από 0,5% το 2010, ως αποτέλεσμα ψηλότερων ρυθμών αύξησης των τιμών σε όλες τις επιμέρους κατηγορίες, ενώ το 2012 αναμένεται να διαμορφωθεί γύρω στο 1,7%. Σε σχέση με προηγούμενες προβλέψεις της ΚΤΚ, η αναμενόμενη σταθεροποίηση των εγχώριων πληθωριστικών πιέσεων, συνάδει με την αναθεώρηση προς τα κάτω του ρυθμού ανάπτυξης τόσο για το 2011 όσο και για

το 2012, και ειδικότερα με τους περιορισμούς στην εγχώρια ζήτηση, το εισόδημα και την απασχόληση.

Συνθήκες χρηματοοικονομικής σταθερότητας

Οι δυσμενείς εγχώριες και διεθνείς μακροοικονομικές εξελίξεις, όπως αναλύονται πιά πάνω, επηρεάζουν αρνητικά τη σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος.

Γενικά, οι κίνδυνοι για τη χρηματοοικονομική σταθερότητα που πηγάζουν από τις συνθήκες στον τομέα των νοικοκυριών έχουν αυξηθεί, ιδιαίτερα το δεύτερο εξάμηνο του 2011. Καταρχήν, τα επιτόκια των στεγαστικών δανείων προς τα νοικοκυριά έχουν σημειώσει περαιτέρω άνοδο το τρίτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους. Ενδεχόμενες νέες αυξήσεις στα δανειστικά επιτόκια αναμένεται να επιφέρουν μεγέθυνση του κόστους εξυπηρέτησης των χορηγήσεων, με αποτέλεσμα την περαιτέρω επιβάρυνση των νοικοκυριών. Επίσης, η μείωση των διαθέσιμων εισοδημάτων των νοικοκυριών, λόγω της εφαρμογής μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης, της αύξησης της ανεργίας και της συνεπαγόμενης συρρίκνωσης της αγοραστικής τους δύναμης, έχει συμβάλει στην αύξηση των κινδύνων που αντιμετωπίζει ο τομέας των νοικοκυριών. Ειδικότερα, σε περίπτωση που η ανεργία συνεχίσει την ανοδική της πορεία, το διαθέσιμο εισόδημα των επηρεαζόμενων νοικοκυριών αναμένεται να εκτεθεί σε μεγαλύτερους κινδύνους, με περαιτέρω αρνητικές επιπτώσεις στην ικανότητά τους για αποπληρωμή των δανείων τους.

Η επιδείνωση των εγχώριων μακροοικονομικών συνθηκών, ιδιαίτερα μετά το πρώτο ήμισυ του 2011, σε συνάρτηση με το δυσμενές εξωτερικό λειτουργικό περιβάλλον και την αυξημένη αβεβαιότητα, αναμένεται να συνεχίσουν να επηρεάζουν αρνητικά τα έσοδα και την κερδοφορία των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων. Επιπλέον, η άνοδος των δανειστικών επιτοκίων

καθώς και η περιορισμένη, μέχρι ανύπαρκτη, δυνατότητα των εταιρειών για άντληση κεφαλαίων από εναλλακτικές πηγές πέραν της τραπεζικής χρηματοδότησης, αναμένεται να δυσχεράνουν περαιτέρω την ομαλή εξυπηρέτηση των δανειακών τους υποχρεώσεων. Ταυτόχρονα, το χρέος των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων παραμένει σε υψηλά επίπεδα, καθιστώντας τον εταιρικό τομέα ευάλωτο σε ενδεχόμενους σοβαρούς κλυδωνισμούς. Στο εγγύς μέλλον, η μειωμένη κερδοφορία των επιχειρήσεων λόγω της συρρίκνωσης της οικονομικής δραστηριότητας, η εξάρτησή τους από την τραπεζική χρηματοδότηση καθώς και το υψηλό επίπεδο δανειακών υποχρεώσεών τους προβλέπεται να παραμείνουν οι κύριες προκλήσεις του τομέα.

Η αρνητική πορεία του κατασκευαστικού τομέα συνεχίστηκε το 2011, ενώ αναμένεται περαιτέρω επιδεινωση με βάση τα πιο πρόσφατα εγχώρια οικονομικά δεδομένα. Παράλληλα, το αγοραστικό ενδιαφέρον για οικιστικά ακίνητα από Κύπριους και αλλοδαπούς έχει ατονήσει αισθητά. Επίσης, οι τιμές των κατοικιών, όπως φαίνεται από την πορεία του Γενικού Δείκτη Τιμών Κατοικιών της ΚΤΚ και των επί μέρους δεικτών τιμών οικιών και διαμερισμάτων, συνέχισαν την καθοδική τους πορεία και το δεύτερο τρίμηνο του 2011.

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα συγκεντρωτικά διασυννοριακά και διατομεακά ενοποιημένα στοιχεία για τον τραπεζικό τομέα της Κύπρου, το πρώτο εξάμηνο του 2011, τα συνολικά λειτουργικά κέρδη των τραπεζών πριν τις προβλέψεις αυξήθηκαν κατά 10%, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Αντίθετα, κατά την ίδια περίοδο, οι τράπεζες παρουσίασαν συνολικές ζημιές μετά από φόρους και μη επαναλαμβανόμενες δραστηριότητες της τάξης των €207,8 εκατ. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στις αυξημένες προβλέψεις για μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις καθώς και την απομείωση της αξίας των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στο χαρτοφυλάκιο των τραπεζών. Κατά το

πρώτο ήμισυ του 2011, οι ετησιοποιημένοι δείκτες αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων και αποδοτικότητας ενεργητικού παρουσίασαν πτώση, σε σύγκριση με το 2010.

Κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2011, τα συνολικά λειτουργικά έσοδα του τραπεζικού τομέα μεγεθύνθηκαν κατά 5,9%, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010, ενώ οι τράπεζες συνεχίζουν να αντλούν το μεγαλύτερο μέρος των κερδών τους από τα καθαρά έσοδα από τόκους, τα οποία σημείωσαν άνοδο κατά 10,1%. Το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο διευρύνθηκε στο 2,19% κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011, σε σύγκριση με 1,84% την ίδια περίοδο του 2010. Παράλληλα, ο δείκτης αποτελεσματικότητας βελτιώθηκε στο 49% το πρώτο ήμισυ του 2011 από 50,8% την αντίστοιχη περίοδο του 2010.

Η ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών έχει επιδεινωθεί, με το λόγο των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων προς τις συνολικές χορηγήσεις να καταγράφει άνοδο από 7,3% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010 στο 8,1% στο τέλος Ιουνίου 2011. Ταυτόχρονα, ο δείκτης κάλυψης των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων από προβλέψεις μειώθηκε στο 54,3% στο τέλος Ιουνίου 2011, έναντι 56,6% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010.

Ο δείκτης συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας για το τραπεζικό σύστημα αυξήθηκε στο 13,2% στο τέλος Ιουνίου 2011, έναντι 12,5% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010. Παράλληλα, οι δείκτες κύριων ιδίων κεφαλαίων και βασικών κύριων ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών ανήλθαν στο 11,9% και 9,4%, αντίστοιχα, στο τέλος Ιουνίου 2011 από 11% και 8,7%, αντίστοιχα, στο τέλος Δεκεμβρίου 2010.

Οι δείκτες ρευστότητας, όπως ο λόγος δανείων προς καταθέσεις και ο δείκτης ρευστών διαθεσίμων, καταδεικνύουν μείωση της ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα, ενώ οι συνθήκες χρηματοδότησης των τραπεζών έχουν επιδεινωθεί. Σημειώνεται ότι, η πτώση των αποθεμάτων ρευστότητας των τραπεζών οφείλεται, μεταξύ

άλλων, στη μείωση της αγοραίας αξίας των κρατικών ομολόγων στους ισολογισμούς τους.

Οι προκλήσεις για το κυπριακό τραπεζικό τομέα εντάθηκαν το 2011, ιδιαίτερα το δεύτερο εξάμηνο του έτους, εν μέσω της χειροτέρευσης των εγχώριων μακροοικονομικών συνθηκών και των αλληλεπιδράσεων μεταξύ της επιδεινούμενης δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας και του τραπεζικού συστήματος καθώς και της αυξημένης αβεβαιότητας που επικρατεί λόγω της κρίσης χρέους στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες-μέλη της ζώνης του ευρώ. Στο άμεσο μέλλον, οι τράπεζες έχουν να αντιμετωπίσουν ένα σημαντικό αριθμό δυνητικών κινδύνων.

Καταρχήν, η πολιτική υιοθέτησης αυστηρότερων κριτηρίων στις πιστοδοτήσεις προς τα νοικοκυριά και τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις που εφαρμόζεται από τις τράπεζες, σε συνάρτηση με την κάμψη που παρατηρείται στη ζήτηση για δανεισμό, αναμένεται να οδηγήσουν σε μείωση των χορηγήσεων, με ανάλογες αρνητικές επιπτώσεις στα έσοδα και την κερδοφορία των τραπεζών. Πρόσθετος σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει δυσμενώς την κερδοφορία του τραπεζικού τομέα αποτελεί η απομείωση της αξίας των ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου στο χαρτοφυλάκιο των τραπεζών. Τα κέρδη των τραπεζών επιβαρύνθηκαν αισθητά το πρώτο εννιάμηνο του 2011 από την μέχρι τώρα απομείωση της αξίας των ελληνικών κρατικών ομολόγων που έχει αναγνωριστεί, ενώ περαιτέρω δυσμενείς επιπτώσεις εκτιμάται ότι θα καταγραφούν στα τελικά αποτελέσματα του έτους.

Τα πιο πάνω έχουν καταστήσει αναγκαία την ενίσχυση της κεφαλαιακής βάσης των τραπεζών, όπως προκύπτει και από τα αποτελέσματα της πρόσφατης άσκησης ανακεφαλαιοποίησης της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (EAT) στην οποία συμμετείχαν τα δύο μεγαλύτερα εγχώρια τραπεζικά ιδρύματα, με τη δημιουργία αποθέματος για να αντιμετωπιστούν οι τρέχουσες ανησυχίες αναφορικά με τον κίνδυνο κρατικού χρέους και άλλο

υπολειμματικό πιστωτικό κίνδυνο που σχετίζεται με το υπάρχον δύσκολο περιβάλλον στις χρηματοοικονομικές αγορές. Σημειώνεται ότι, τον Ιούλιο 2011, η ΚΤΚ προέβη σε τροποποίηση της Οδηγίας προς τις τράπεζες για τον Υπολογισμό των Κεφαλαιακών Απαιτήσεων και των Μεγάλων Χρηματοδοτικών Ανοιγμάτων για σκοπούς ενίσχυσης των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών. Συγκεκριμένα, έχει εισαχθεί ο δείκτης κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων και έχει καθοριστεί ελάχιστο όριο του νέου δείκτη. Επιπρόσθετα, έχουν καθοριστεί υψηλότερα ελάχιστα όρια για τους δείκτες βασικών ιδίων κεφαλαίων και συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας. Παράλληλα, η ΚΤΚ απαιτεί όπως οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον Πυλώνα 2 καλύπτονται μόνο με βασικά ίδια κεφάλαια. Οι ανάγκες για κεφαλαιακή ενίσχυση των τραπεζών ενδέχεται, εν μέρει, να καλυφθούν από απομόχλευση, με πιθανότητα συρρίκνωσης της προσφοράς χορηγήσεων στην πραγματική οικονομία.

Ο πιστωτικός κίνδυνος που πηγάζει από το δανεισμό προς τα νοικοκυριά και τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις έχει αυξηθεί σημαντικά λόγω της χειροτέρευσης της χρηματοοικονομικής τους κατάστασης. Η περαιτέρω αποδυνάμωση της ικανότητας των νοικοκυριών και επιχειρήσεων να εξυπηρετούν τα δάνειά τους αναμένεται να επηρεάσει δυσμενώς την ποιότητα του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων των τραπεζών. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα την περαιτέρω αύξηση των προβλέψεων για μη εξυπηρετούμενα δάνεια, με αρνητικό αντίκτυπο στην κερδοφορία των τραπεζών.

Παράλληλα, ο κίνδυνος άντλησης ρευστότητας έχει καταστεί ιδιαίτερα σημαντικός λόγω του περιορισμού της πρόσβασης των τραπεζών στις χρηματοοικονομικές αγορές, ένεκα και των αλληπάλληλων υποβαθμίσεων της πιστοληπτικής ικανότητας των εγχώριων τραπεζών από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης, καθώς και της αύξησης

του κόστους χρηματοδότησής τους. Ωστόσο, η έκδοση καλυμμένων ομολόγων από τις δύο μεγαλύτερες τράπεζες για πρώτη φορά το 2011 έχει προσφέρει μια εναλλακτική πηγή άντλησης πόρων.

Επιπλέον, ο κίνδυνος που πηγάζει από τη διεθνή δραστηριότητα των τριών εγχώριων τραπεζικών ομίλων έχει μεγεθυνθεί αισθητά, κυρίως, λόγω του εξαιρετικά δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα, όπου οι πιο πάνω τράπεζες έχουν σημαντική παρουσία. Η βαθιά ύφεση στην οποία βρίσκεται η ελληνική οικονομία ένεκα της δυσχερούς δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας, η οποία έχει ενισχύσει σε μεγάλο βαθμό τις πιέσεις που ασκούνται στη χρηματοοικονομική θέση των νοικοκυριών και των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων, καθώς και η αυξημένη αβεβαιότητα για τις μακροοικονομικές προοπτικές της Ελλάδας έχουν συμβάλει στη σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου που αντιμετωπίζουν οι κυπριακοί τραπεζικοί όμιλοι, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην εν λόγω χώρα.

Με βάση τα τελευταία διαθέσιμα συγκεντρωτικά στοιχεία για τον ασφαλιστικό τομέα, κατά το 2010, τα βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη των ασφαλιστικών εταιρειών, δηλαδή, η παραγωγή ασφαλίσεων, η κερδοφορία και η κεφαλαιακή επάρκεια διατηρήθηκαν σε ικανοποιητικά επίπεδα, παρουσιάζοντας ωστόσο επιδείνωση, σε σύγκριση με το 2009. Επιπλέον, τα στοιχεία του πρώτου εξαμήνου του 2011 καταδεικνύουν μια πιθανή περαιτέρω επιδείνωση των εν λόγω μεγεθών για το έτος, απόρροια, κυρίως, του δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος. Αυτό αναμένεται να ασκήσει σημαντικές πιέσεις τόσο την κερδοφορία όσο και την επάρκεια των εποπτικών κεφαλαίων τους για το 2011.

Η χειροτέρευση των εγχώριων μακροοικονομικών συνθηκών, σε συνάρτηση με την έντονη αβεβαιότητα στις αγορές αναφορικά με την κλιμακούμενη κρίση κρατικού χρέους, έχουν ενισχύσει περαιτέρω τους κινδύνους που πηγάζουν

από το μακροοικονομικό περιβάλλον, οι οποίοι επηρεάζουν άμεσα και σε σημαντικό βαθμό τους ασφαλιστικούς και χρηματοοικονομικούς κινδύνους που αντιμετωπίζει ο ασφαλιστικός τομέας. Ιδιαίτερα επιβαρυντικά στις προοπτικές του τομέα αναμένεται να επιδράσουν η μείωση στη ζήτηση ασφαλιστικών προϊόντων, η καθοδική πορεία των αγορών και η ενδεχόμενη απομείωση της αξίας των περιουσιακών τους στοιχείων καθώς και, ενδεχομένως, οι επαυξημένες πληρωμές από ήδη πραγματοποιηθείσες απαιτήσεις.

Οι υπό ανασκόπηση υποδομές των χρηματοοικονομικών αγορών, δηλαδή, το TARGET2-CY και το Κεντρικό Αποθετήριο και Κεντρικό Μητρώο Αξιών (ΚΑΚΜΑ) του ΧΑΚ, συνέχισαν να επιδεικνύουν αξιοσημείωτη λειτουργική αποδοτικότητα και ασφάλεια συμβάλλοντας, κατ'επέκταση, στη σταθερότητα του εγχώριου χρηματοοικονομικού συστήματος. Όσον αφορά τις διακανονισθείσες πληρωμές, τα βασικά μεγέθη του TARGET2-CY, κατά βάση, παρουσίασαν σταθεροποίηση στα επίπεδα του 2010, σε αντίθεση με την αυξητική τάση που καταγραφόταν ετησίως από την ημέρα έναρξης λειτουργίας του συστήματος. Σε αντιδιαστολή με το πιο πάνω, ο αριθμός και η αξία των συναλλαγών που διακανονίστηκαν μέσω του ΚΑΚΜΑ κατέγραψαν περαιτέρω σημαντική υποχώρηση.

Ο λειτουργικός κίνδυνος που πηγάζει από τα εν λόγω συστήματα αξιολογείται ως χαμηλός. Ωστόσο, σε σύγκριση με την προηγούμενη υπό ανασκόπηση περίοδο, οι επιδεινούμενες οικονομικές συνθήκες και οι πιθανές επιπτώσεις από τυχόν επέκταση της εν εξελίξει κρίσης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, έχουν ενισχύσει τους σχετικούς με τα συστήματα αυτά χρηματοοικονομικούς κινδύνους. Ειδικότερα, ο κίνδυνος διακανονισμού έχει μεγεθυνθεί αφού, με βάση τις προαναφερόμενες εξελίξεις, η πιθανότητα εκδήλωσής του με τη μορφή είτε του πιστωτικού κινδύνου είτε του κινδύνου ρευστότητας έχει αυξηθεί.

Γενικά Συμπεράσματα

Σημάδια ύφεσης παρουσιάζει η κυπριακή οικονομία το δεύτερο εξάμηνο του 2011, με το τρίτο τρίμηνο του έτους να καταγράφει σημαντική υποχώρηση του ΑΕΠ, χωρίς προοπτικές για ουσιαστική ανάκαμψη σύντομα. Σύμφωνα με τις προαναφερθείσες προβλέψεις της ΚΤΚ, οι οποίες συνάδουν γενικά με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του Νοεμβρίου του 2011, η υποτονική οικονομική δραστηριότητα αναμένεται να επιφέρει και σημαντική αύξηση της ανεργίας. Τον Οκτώβριο η ανεργία έχει ήδη ξεπεράσει το 8% σύμφωνα με τα εποχικά διορθωμένα στοιχεία της Eurostat, ποσοστό πρωτόγνωρο για την κυπριακή οικονομία. Επίσης, η Επιτροπή στις πρόσφατες εκτιμήσεις της για την κυπριακή οικονομία επιβεβαίωσε και την επιδείνωση της δημοσιονομικής κατάστασης της Κύπρου, τοποθετώντας το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης στο 6,7% του ΑΕΠ το 2011 με δυσόιωνες προοπτικές για το 2012, αν δεν υιοθετηθούν ουσιαστικά μέτρα. Όντως, μετά και την επιστολή Olli Rehn με την οποία καλείται η Κυπριακή Δημοκρατία να πάρει άμεσα δημοσιονομικά μέτρα, καθώς επίσης και μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα, διεξήχθησαν πολλές συζητήσεις με απότοκο τη συμφωνία των κομμάτων με την Κυβέρνηση για νέα προτεινόμενα μέτρα. Αυτά τα μέτρα είναι ευπρόσδεκτα. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ΚΤΚ, ο στόχος για έλλειμμα της τάξης του 2,8% του ΑΕΠ που προβλέπεται στον Προϋπολογισμό του 2012 θεωρείται εφικτός μόνο με την άμεση και πλήρη υλοποίηση του συνόλου των μέτρων όπως καθορίζονται στον Προϋπολογισμό που εγκρίθηκε στις 16 Δεκεμβρίου του 2011 καθώς επίσης και των συμπληρωματικών μέτρων τα οποία εγκρίθηκαν από τη Βουλή στις 14 Δεκεμβρίου του 2011.

Η πιο ανησυχητική συνέπεια της δημοσιονομικής επιδείνωσης των τελευταίων χρόνων είναι η απώλεια της αξιοπιστίας μας ως κράτος και ο αποκλεισμός της Κυβέρνησης από τις διεθνείς αγορές χρημα-

τοδότησης από το Μάιο του 2011, με απότοκο τις αλληπάλληλες υποβαθμίσεις της Δημοκρατίας και των τραπεζών μας. Η κατάσταση αυτή πρέπει να ανατραπεί άμεσα. Υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με ξένους αναλυτές η κύρια αιτία για τη μείωση της βαθμολογίας των κυπριακών τραπεζών είναι η μειωμένη δυνατότητα της χώρας να υποστηρίξει το τραπεζικό της σύστημα σε περίπτωση που κριθεί αναγκαίο, λόγω κυρίως των επιπτώσεων από την υπό αμφισβήτηση, όπως αποδείχτηκε, απόφαση των Ευρωπαϊκών ηγετών για απομείωση του 50% του ελληνικού χρέους. Ανάλογη στήριξη των τραπεζών, αναμένεται από όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ, γεγονός που καταδεικνύει πόσο σημαντική είναι η απώλεια της αξιοπιστίας της Δημοκρατίας. Είναι ξεκάθαρο το πόσο αλληλένδετα είναι το τραπεζικό μας σύστημα και η δημοσιονομική κατάσταση της χώρας, η οποία επηρεάζει καθοριστικά το χρηματοοικονομικό μας σύστημα. Για να επανακτηθούν ικανοποιητικοί ρυθμοί ανάπτυξης, θα πρέπει, παράλληλα με τα προαναφερθέντα προληπτικά μέτρα περαιτέρω ενίσχυσης του τραπεζικού συστήματος, να αποκαταστηθούν οι δημοσιονομικές ισορροπίες. Μόνο έτσι μπορούμε να ξεφύγουμε από το φαύλο κύκλο στον οποίο έχουμε εισέλθει τον τελευταίο χρόνο.

Τα τελευταία λίγα χρόνια οι δαπάνες του κράτους αυξήθηκαν με πολύ ταχύτερους ρυθμούς σε σύγκριση με την ανάπτυξη της οικονομίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρατίθενται στον Προϋπολογισμό του 2012, από το 2007 μέχρι το 2011 οι δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης (εξαιρουμένων των δαπανών για αποπληρωμή δανείων) αναμένεται να αυξηθούν κατά 36,4%, ενώ η αντίστοιχη αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ αναμένεται να ανέλθει στο 14,4% και του πραγματικού ΑΕΠ μόλις στο 3,3%.

Με βάση τα πιο πάνω, θα πρέπει η έμφαση της δημοσιονομικής πολιτικής να εστιάζεται στις δημόσιες δαπάνες. Άμεσα, επίσης, θα πρέπει να υλοποιηθούν όλα τα μέτρα που περιλήφθησαν στον

Προϋπολογισμό του 2012 καθώς επίσης και τα συμπληρωματικά μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης που προαναφέρθηκαν αλλά και να εξεταστούν επίσης περαιτέρω διαρθρωτικές αλλαγές με έμφαση στο νοικοκύρεμα των δημοσίων δαπανών. Εκεί θα πρέπει να εστιάζονται τα διορθωτικά μέτρα. Όσο και αν αυξηθούν τα φορολογικά έσοδα (είτε μέσω πάταξης της φοροδιαφυγής ή/και μέσω αύξησης των φορολογικών συντελεστών), είναι αδύνατο να καλύψουν τη συνέχιση της αυξητικής μεγέθυνσης των δημοσίων δαπανών με τους ίδιους ή ακόμα και πολύ χαμηλότερους ρυθμούς. Η συγκράτηση δε των δημοσίων δαπανών πρέπει να επιτευχθεί κυρίως με περικοπή των μη παραγωγικών δαπανών ώστε να μην υπονομευθεί η αναπτυξιακή πορεία του τόπου.

Η δημοσιονομική πειθαρχία και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των αγορών έναντι ενός κράτους είναι απαραίτητη προϋπόθεση και θεμέλιο πάνω στα οποία μπορεί στη συνέχεια να υπάρξει βιώσιμη ανάπτυξη από όπου θα προκύψει στο τέλος και η βιώσιμη δημοσιονομική ισορροπία. Είναι αδύνατο χωρίς δημοσιονομική εξυγίανση πρώτα, να μεταπηδήσουμε απευθείας στο στάδιο της ανάπτυξης. Ο αποκλεισμός της Κύπρου από τις διεθνείς αγορές χρηματοδότησης εδώ και έξι μήνες, και η πολύ συγκεκριμένη πρόσφατη προειδοποίηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για λήψη μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης, καθώς επίσης μέτρων διαρθρωτικού χαρακτήρα δεν αφήνει κανένα περιθώριο για περαιτέρω καθυστέρηση στην υλοποίηση των όσων έχουν ψηφιστεί.

Όσον αφορά τον τραπεζικό τομέα της Κύπρου, αυτός, υπό το φως της χειροτέρευσης των εγχώριων μακροοικονομικών συνθηκών και της δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας, βρίσκεται αντιμέτωπος με σοβαρούς δυνητικούς κινδύνους και σημαντικές προκλήσεις. Οι πιέσεις στην κερδοφορία, λόγω της επιδείνωσης της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου και της απομείωσης της

αξίας των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στο χαρτοφυλάκιο των τραπεζών, καθώς και στη ρευστότητα και την κεφαλαιακή επάρκεια του τραπεζικού τομέα έχουν ενταθεί το δεύτερο εξάμηνο του 2011. Οι κυπριακοί τραπεζικοί όμιλοι που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένοι στον πιστωτικό κίνδυνο ένεκα της δυσχερούς οικονομικής κατάστασης στην οποία βρίσκεται η χώρα και της αυξημένης αβεβαιότητας που επικρατεί. Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, η προτιθέμενη κεφαλαιακή ενίσχυση των τραπεζών αναμένεται να συμβάλει στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των αγορών, την υποβοήθηση της πρόσβασης των τραπεζών στις διεθνείς αγορές για σκοπούς άντλησης ρευστότητας και της διασφάλισης ότι οι τράπεζες είναι σε θέση να συνεχίσουν να παρέχουν την απαραίτητη στήριξη στην πραγματική οικονομία.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α

**Μακροοικονομικές Εξελίξεις
και Προβλέψεις**

1. Διεθνές Περιβάλλον

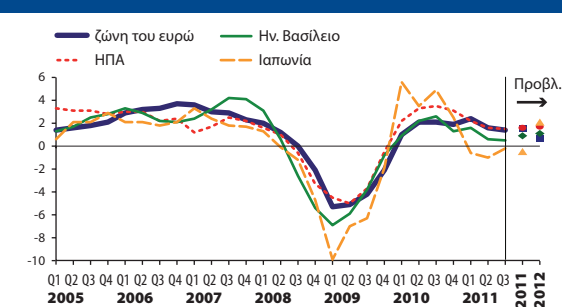
1.1 Εξωτερικές εξελίξεις

Οικονομική μεγέθυνση ΑΕΠ¹

Μετά από μια σειρά δυσμενών γεγονότων ιδιαίτερα το δεύτερο εξάμηνο του 2011 η παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα έχει αποδυναμωθεί ουσιαστικά, καταγράφοντας σημαντικές διαφορές ανάμεσα σε διάφορες χώρες. Ο καταστροφικός σεισμός και το τσουνάμι που ακολούθησε στην Ιαπωνία δημιούργησε διαταραχές στην παγκόσμια παραγωγή, τα πολιτικά προβλήματα σε διάφορες Αραβικές χώρες δημιούργησαν ανοδικές πιέσεις στις τιμές του πετρελαίου, οι πιέσεις στις χώρες της ζώνης του ευρώ λόγω κρίσης χρέους πολλαπλασιάστηκαν, η ανάπτυξη στις ΗΠΑ επιβραδύνθηκε και η αντιπαράθεση σχετικά με την αύξηση του ανώτατου ορίου για το δημόσιο χρέος των ΗΠΑ υπονόμωσε την εμπιστοσύνη στη χάραξη πολιτικής. Ενόψει των πιο πάνω, οι προβλέψεις για την παγκόσμια ανάπτυξη έχουν αναθεωρηθεί προς τα κάτω, ειδικά για τις ανεπτυγμένες οικονομίες.

Στην Ευρώπη, μετά από ένα θετικό πρώτο τρίμηνο, η ανάκαμψη επιβραδύνθηκε. Σύμφωνα με τα πρόσφατα δημοσιευθέντα στοιχεία για το τρίτο τρίμηνο του 2011, ο ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ στη ζώνη του ευρώ ανήλθε στο 1,4% σε σύγκριση με 2,1% το αντίστοιχο περσινό τρίμηνο (**Διάγραμμα Α.1**). Σε τριμηνιαία βάση, ο ρυθμός ανάπτυξης ήταν οριακά θετικός στο 0,2% σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο. Η επιβράδυνση ήταν, εν μέρει, αποτέλεσμα της κλιμάκωσης της κρίσης στη ζώνη του ευρώ, η οποία είχε μια πιο ευρεία επίδραση στην εγχώρια ζήτηση καθώς η έλλειψη εμπιστοσύνης άρχισε να μεταφέρεται πέρα από τις περιφερειακές χώρες στην υπόλοιπη Ευρώπη, τόσο στους καταναλωτές όσο και τους επενδυτές. Σύμφωνα με τις μακροοικονομικές προβλέψεις

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.1 Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν
(ετήσια μεταβολή %, εποχικά διορθωμένη)

Πηγή: Eurostat.
Σημείωση: Οι προβλέψεις είναι για το έτος και υπολογίζονται ως οι μέσοι όροι των πιο πρόσφατων προβλέψεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, The Economist poll και το ΔΝΤ.

1. Η πρόβλεψη για το ΑΕΠ υπολογίζεται ως ο μέσος όρος των πιο πρόσφατων προβλέψεων από: The Economist poll (4 Νοεμβρίου 2011), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (World Economic Outlook, September 2011) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (European Economic Forecast, Autumn 2011).

αναλυτών για τη ζώνη του ευρώ, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ θα διαμορφωθεί στο 1,6% το 2011 και στο 0,7% το 2012. Αναφορικά με την ανεργία στη ζώνη του ευρώ, αυτή παρέμεινε ουσιαστικά σταθερή στο 10,3% τον Οκτώβριο του 2011 από 10,1% την ίδια περίοδο πέρσι.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η οικονομική δραστηριότητα παρέμεινε ασθενής το τρίτο τρίμηνο του 2011, σημειώνοντας άνοδο κατά 0,5% τόσο σε τριμηνιαία όσο και σε ετήσια βάση. Η ανάπτυξη βασίστηκε κατά κύριο λόγο στους τομείς των υπηρεσιών και της παραγωγής ενώ ο τομέας των κατασκευών παρουσίασε μικρή συρρίκνωση. Βραχυπρόθεσμα η ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας εκτιμάται ότι θα παραμείνει περιορισμένη, παρόλο που τα νομισματικά μέτρα τόνωσης αναμένεται να την υποβοηθήσουν. Οι τελευταίες προβλέψεις αναλυτών για το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ υποδεικνύουν σε άνοδο 0,9% το 2011 και 1,1% το 2012. Όσον αφορά την ανεργία, αυτή ανήλθε στο 8,3% τον Οκτώβριο του 2011 από 7,9% την ίδια περίοδο πέρσι.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, παρά την επιτάχυνση σε τριμηνιαία βάση που κατέγραψε η οικονομική δραστηριότητα το τρίτο τρίμηνο του 2011 συνεχίζει να καταγράφει βραδύτερο ρυθμό ανάπτυξης σε σύγκριση με το 2010. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, το πραγματικό ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 1,5% σε ετήσια βάση το τρίτο τρίμηνο του 2011 σε σύγκριση με 3,5% το αντίστοιχο περσινό τρίμηνο. Η ανάπτυξη κατά το τρίτο τρίμηνο ενισχύθηκε από την αύξηση των καταναλωτικών δαπανών και των επενδύσεων των επιχειρήσεων. Ωστόσο, η μείωση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος, κατά 1,7%, και η μείωση του ποσοστού αποταμιεύσεως στο χαμηλότερο επίπεδο από το τελευταίο τρίμηνο του 2007, θέτει υπό αμφισβήτηση τη βιωσιμότητα της ανάπτυξης για το μέλλον. Οι προβλέψεις αναλυτών συγκλίνουν σε αύξηση του ΑΕΠ κατά 1,6% το 2011 και 1,7% το 2012. Αναφορικά με την ανεργία, αυτή μειώθηκε στο 9% τον Οκτώβριο του

2011 σε σύγκριση με 9,7% τον Οκτώβριο του 2010.

Στην Ιαπωνία το πραγματικό ΑΕΠ το τρίτο τρίμηνο του 2011 μειώθηκε κατά 0,2% σε ετήσια βάση, ενώ αυξήθηκε κατά 1,5% σε τριμηνιαία βάση μετά από τρία συνεχόμενα τρίμηνα συρρίκνωσης. Η αύξηση του ΑΕΠ αντανακλά, εν μέρει, την αποκατάσταση της αλυσίδας παραγωγής, ιδίως όσον αφορά την αυτοκινητοβιομηχανία, η οποία επηρεάστηκε από το σεισμό και το τσουνάμι που είχε πλήξει τη βορειοανατολική Ιαπωνία στις 11 Μαρτίου. Επίσης, οι καθαρές εξαγωγές συνέβαλαν κατά 0,4 ποσοστιαίες μονάδες στην αύξηση του ΑΕΠ, σηματοδοτώντας την πρώτη θετική συμβολή σε πέντε τρίμηνα. Οι τελευταίες προβλέψεις αναλυτών για το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ υποδεικνύουν σε πτώση της τάξης του 0,5% για το 2011 και άνοδο 2,1% για το 2012. Όσον αφορά την ανεργία, αυτή μειώθηκε στο 4,1% τον Σεπτέμβριο του 2011 από 5% την ίδια περίοδο πέρσι.

Πληθωρισμός²

Μετά την επιτάχυνση που κατέγραψε το πρώτο εξάμηνο του έτους, ο πληθωρισμός παρουσιάζει ενδείξεις σταθεροποίησης στις πλείστες ανεπτυγμένες οικονομίες λόγω των διάφορων διαρθρωτικών προβλημάτων και των νέων αναταραχών στις χρηματοπιστωτικές αγορές που συνοδεύουν ανησυχίες για τη δημοσιονομική βιωσιμότητα. Στις αναδυόμενες οικονομίες συνεχίζουν να υφίστανται πληθωριστικές πιέσεις ένεκα των περιορισμών στις παραγωγικές δυνατότητες και της μεγαλύτερης βαρύτητας των βασικών εμπορευμάτων στην κατανάλωση και στο δείκτη τιμών. Διάφοροι δείκτες και αποτελέσματα πρόσφατων ερευνών στη μεταποίηση επιβεβαιώνουν την αποδυνάμωση των πληθωριστικών πιέσεων ανά το παγκόσμιο. Αναμένεται ότι ο πληθωρισμός θα συνεχίσει να παρουσιάζει θετικούς ρυθμούς στις περισσότερες οικονομίες, με τις πρόσφατες προβλέψεις αναλυτών για το

2. Η πρόβλεψη για τον πληθωρισμό υπολογίζεται ως ο μέσος όρος των πιο πρόσφατων προβλέψεων από: The Economist poll (4 Νοεμβρίου 2011), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (World Economic Outlook, September 2011) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (European Economic Forecast, Autumn 2011).

2012 να αναθεωρούνται προς τα κάτω σε σύγκριση με προηγούμενες προβλέψεις (Διάγραμμα Α.2).

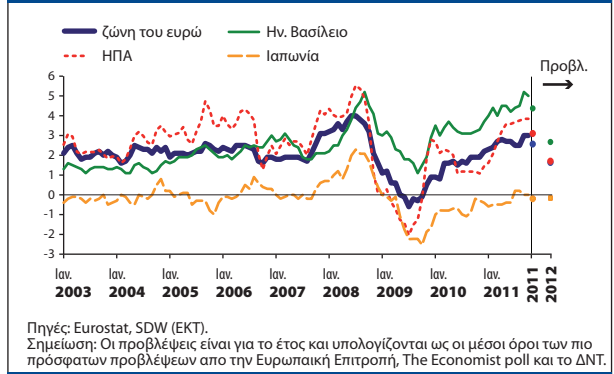
Συγκεκριμένα, στη ζώνη του ευρώ ο ΕνΔΤΚ παρέμεινε τον Οκτώβριο του 2011 αμετάβλητος στο 3% ενώ τον Οκτώβριο του 2010 ήταν στο 1,9%. Οι ψηλότερες ετήσιες ποσοστιαίες αυξήσεις στην κατηγορία των τροφίμων και, σε μικρότερο βαθμό, στην κατηγορία των βιομηχανικών προϊόντων εξαιρουμένης της ενέργειας αντιστάθμισαν το χαμηλότερο πληθωρισμό στην κατηγορία των υπηρεσιών. Οι τελευταίες προβλέψεις διεθνών οργανισμών και αναλυτών από τον ιδιωτικό τομέα για τον πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ ήταν 2,6% για το 2011 και αναθεωρημένες ελαφρώς προς τα κάτω για το 2012, στο 1,6%.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο ο πληθωρισμός παρέμεινε σε ψηλά επίπεδα. Τον Οκτώβριο του 2011 επιβραδύνθηκε στο 5% από 5,2% το Σεπτέμβριο, κυρίως λόγω των μειώσεων στις τιμές των τροφίμων, των αεροπορικών εισιτηρίων και της βενζίνης. Σταδιακά αναμένεται αποκλιμάκωση των πληθωριστικών πιέσεων καθώς θα εξαλείφεται η επίδραση προσωρινών παραγόντων όπως η αποδυνάμωση της στερλίνας, οι αυξήσεις στις τιμές των βασικών εμπορευμάτων και η αύξηση του ΦΠΑ που είχε επιβληθεί τον Ιανουάριο του 2011. Αναλυτές εκτιμούν ότι ο πληθωρισμός το 2011 θα ανέλθει γύρω στο 4,4% και 2,7% το 2012.

Στις ΗΠΑ ο πληθωρισμός ανήλθε στο 3,9% το Σεπτέμβριο του 2011 από 3,8% τον προηγούμενο μήνα, ενώ ο δομικός πληθωρισμός παρέμεινε σταθερός στο 2%. Από την αρχή του έτους οι αυξήσεις στις τιμές της ενέργειας και των τροφίμων εξηγούν ένα μεγάλο μέρος της ετήσιας ποσοστιαίας αύξησης του δείκτη τιμών. Σύμφωνα με τις τελευταίες προβλέψεις, ο πληθωρισμός αναμένεται να ανέλθει γύρω στο 3,1% το 2011 και 1,7% το 2012.

Στην Ιαπωνία τα τελευταία στοιχεία επίσης αναφέρονται στο Σεπτέμβριο του 2011, μήνα κατά τον οποίο ο πληθωρισμός σημείωσε επιβράδυνση

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.2 Πληθωρισμός σε επιλεγμένες χώρες (ετήσια μεταβολή, %)

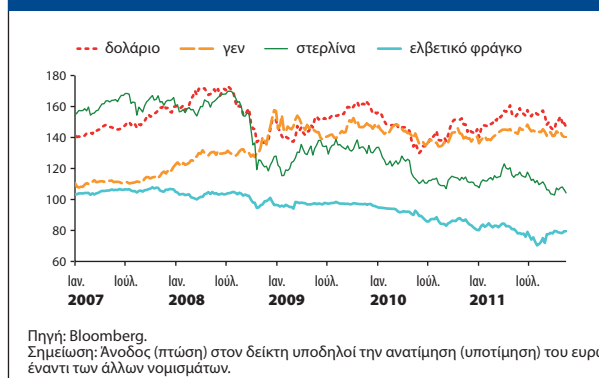
στο 0% από 0,2% τον Αύγουστο. Εξαιρουμένων των τροφίμων, ο πληθωρισμός ήταν 0,2% το Σεπτέμβριο, ενώ εξαιρουμένης και της ενέργειας. Οι προβλέψεις αναλυτών περιορίζονται γύρω στο -0,2% τόσο για το 2011 όσο και για το 2012.

Συναλλαγματικές ισοτιμίες

Η συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ έναντι όλων των βασικών νομισμάτων σημείωσε σημαντική άνοδο από την αρχή του 2011 μέχρι και το Μάιο, ενώ στη συνέχεια υποχώρησε αντικατοπτρίζοντας, κυρίως, τις μεταβολές των εκτιμήσεων για τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών σε αριθμό χωρών της ζώνης του ευρώ αλλά και την αμφισβήτηση της επιβίωσης της ζώνης του ευρώ με τη σημερινή της μορφή.

Το ευρώ κατά το 2011 ακολούθησε σε γενικές γραμμές την ίδια πορεία έναντι της στερλίνας, του δολαρίου και του γεν (Διάγραμμα Α.3). Μέχρι τις αρχές Μαΐου ανατιμήθηκε σημαντικά, ενώ τους θερινούς μήνες παρουσίασε διακυμάνσεις κυρίως λόγω μεταβολών στις προοπτικές των δημοσιονομικών προβλημάτων στη ζώνη του ευρώ και στις ΗΠΑ, αλλά και λόγω των διακυμάνσεων των διαφορών των αποδόσεων μεταξύ της ζώνης του ευρώ και άλλων οικονομικών περιοχών. Η μεγαλύτερη πτώση του ευρωπαϊκού κοινού νομίσματος σημειώθηκε το Σεπτέμβριο καθώς κλιμακώθηκαν οι ανησυχίες για την εξέλιξη της κρίσης χρέους στη ζώνη του ευρώ. Το ευρώ επίσης κατέγραψε πολύ μεγάλες διακυμάνσεις έναντι του ελβετικού φράγκου από τον Απρίλιο ως το Σεπτέμβριο του 2011, καθώς αρχικά υποτιμήθηκε σημαντικά φτάνοντας στην ιστορικά χαμηλότερη τιμή των 1,05 φράγκων στις 11 Αυγούστου, ενώ στη συνέχεια ανατιμήθηκε ραγδαία για το υπόλοιπο του Αυγούστου. Στις 6 Σεπτεμβρίου η Εθνική Τράπεζα της Ελβετίας ανακοίνωσε ότι θα εφαρμόσει ως ελάχιστη συναλλαγματική ισοτιμία φράγκου/ευρώ το 1,20. Η αποδυνάμωση του ευρώ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.3 Επιλεγμένες ισοτιμίες έναντι του ευρώ
(εβδομαδιαία στοιχεία, έτος βάσης 2000=100)

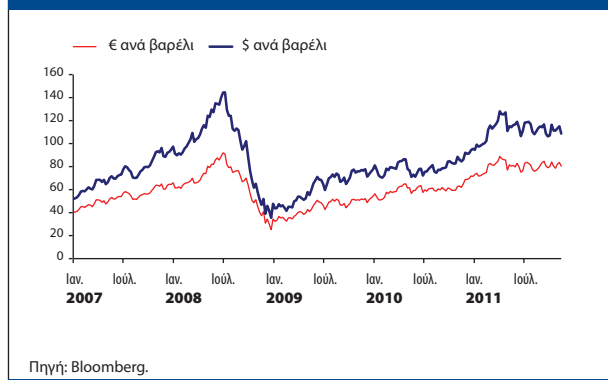
αντανακλά την αυξημένη αβεβαιότητα των αγορών που προαναφέρθηκε, καθώς το ελβετικό φράγκο ωφελήθηκε συνολικά από τη στροφή των διεθνών επενδυτών προς ασφαλέστερες τοποθετήσεις.

Αντικατοπτρίζοντας τις πιο πάνω εξελίξεις, από την αρχή του έτους μέχρι τις 18 Νοεμβρίου του 2011, τελευταία ημέρα ενημέρωσης των στατιστικών στοιχείων στο παρόν Δελτίο, το ευρώ παρουσίασε ανατίμηση 1,1% έναντι του δολαρίου, ενώ υποτιμήθηκε κατά 0,2% έναντι της στερλίνας και 4,1% έναντι του γεν (Πίνακας Παραρτήματος Γ.1, σελ.186).

Πετρέλαιο και χρυσός

Οι τιμές του πετρελαίου μετά από αυξητικές τάσεις για πολλούς μήνες άρχισαν να καταγράφουν μείωση από τον Ιούνιο του 2011 (Διάγραμμα Α.4). Συγκεκριμένα η τιμή του αργού πετρελαίου τύπου Brent διαμορφώθηκε στα \$108,71 ανά βαρέλι στις 18 Νοεμβρίου, παραμένοντας ωστόσο ψηλότερη κατά 14% σε σχέση με την αρχή του 2011. Οι τιμές του πετρελαίου επηρεάστηκαν από την αλληλεπίδραση ισχυρών θεμελιωδών μεγεθών από την πλευρά της ζήτησης και την αβεβαιότητα που εξακολουθεί να υφίσταται στις διεθνείς αγορές. Η πλευρά της ζήτησης αποδείχθηκε μέχρι στιγμής ανθεκτική στις ψηλές τιμές, ενώ από την πλευρά της προσφοράς, στο τέλος Ιουνίου η Διεθνής Επιτροπή Ενέργειας (International Energy Agency-IEA), θέλοντας να αμβλύνει τις ανοδικές πιέσεις στις τιμές και να αποτρέψει περαιτέρω στενότητα στην αγορά, ανακοίνωσε την αποδέσμευση 60 εκατ. βαρελιών στρατηγικών αποθεμάτων πετρελαίου. Η κίνηση αυτή πρόσφερε πρόσκαιρη μόνο ανακούφιση στις τιμές. Ωστόσο, δεδομένης της όξυνσης και εξάπλωσης των εντάσεων στις παγκόσμιες αγορές κρατικών χρεογράφων και της συνεπακόλουθης συγκράτησης της ανάπτυξης, οι τιμές υποχώρησαν εκ νέου εν μέσω ανησυχιών για

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.4 Τιμές κλεισίματος πετρελαίου τύπου Brent
(εβδομαδιαία στοιχεία)

την παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα.

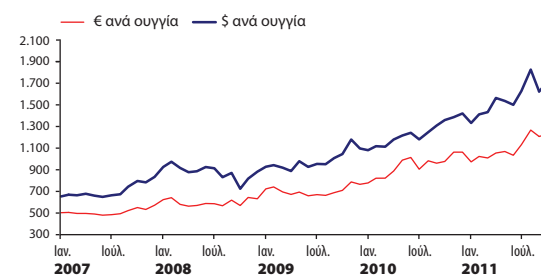
Όσον αφορά τις μελλοντικές προοπτικές, οι συμμετέχοντες στην αγορά αναμένουν ελαφρά πτώση των τιμών του πετρελαίου μεσοπρόθεσμα, καθώς η περαιτέρω επιδείνωση των προοπτικών για την παγκόσμια οικονομία ενδέχεται να οδηγήσει σε συρρίκνωση της ζήτησης. Ταυτόχρονα, οι πρόσφατες πολιτικές εξελίξεις στη Λιβύη πιθανότατα να προσφέρουν πρόσθετη ανακούφιση στην αγορά, εφόσον η εγχώρια παραγωγή αποκατασταθεί σύντομα. Στις 18 Νοεμβρίου, οι τιμές διαπραγμάτευσης των συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης για το Δεκέμβριο του 2012 διαμορφώθηκαν στα \$104,11 ανά βαρέλι.

Όσον αφορά το χρυσό (Διάγραμμα Α.5), τα αλλεπάλληλα ιστορικά ρεκόρ συνεχίστηκαν καθόλη τη διάρκεια του χρόνου, με την τιμή του να διαμορφώνεται στα \$1.723,95 την ουγγία στις 18 Νοεμβρίου του 2011. Η ανοδική πορεία του πολύτιμου μετάλλου ήταν αποτέλεσμα της συνεχιζόμενης αβεβαιότητας για την πορεία της διεθνούς οικονομίας καθώς οι επενδυτές συνεχίζουν να στρέφονται στο πολύτιμο μέταλλο που θεωρείται ασφαλές καταφύγιο σε περιόδους κρίσης. Παράλληλα, το χαμηλό επιτοκιακό περιβάλλον στις ΗΠΑ, η μείωση του βασικού επιτοκίου από την ΕΚΤ το Νοέμβριο και η επέκταση του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης από την Τράπεζα της Αγγλίας και την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ αναμένεται να ενισχύσουν περαιτέρω την ελκυστικότητα του πολύτιμου μετάλλου ως μέσο αντιστάθμισης των πληθωριστικών κινδύνων. Σημειώνεται ότι από την αρχή του τρέχοντος έτους μέχρι τις 18 Νοεμβρίου του 2011 η τιμή του χρυσού κατέγραψε άνοδο 21%.

Επιλεγμένοι διεθνείς χρηματιστηριακοί δείκτες

Κατά την υπό επισκόπηση περίοδο οι χρηματι-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.5 Τιμές κλεισίματος χρυσού
(μηνιαία στοιχεία)

Πηγή: Bloomberg.

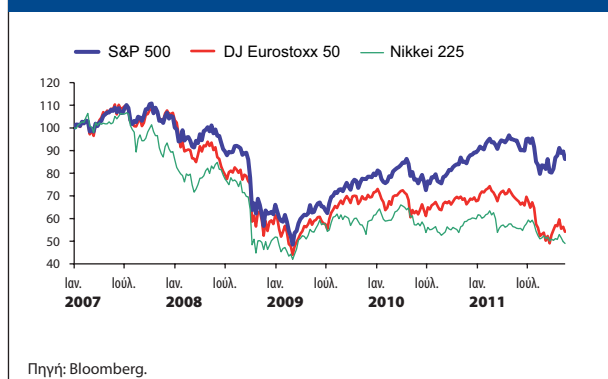
στηριακές αγορές συνέχισαν να παρουσιάζουν μεγάλη μεταβλητότητα με τις τιμές των μετοχών να σημειώνουν πτώση σε όλες τις μεγάλες οικονομίες. Οι εξελίξεις αυτές οφείλονται στην καθοδική αναθεώρηση των προσδοκιών για την παγκόσμια οικονομική ανάκαμψη. Επιπλέον, σημαντικές εντάσεις που συνδέονται με την κρίση δημόσιου χρέους στη ζώνη του ευρώ και με την υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας των ΗΠΑ συνέβαλαν στην αύξηση της απροθυμίας των επενδυτών για κινδυνόφορες επενδύσεις. Η αύξηση των τιμών των μετοχών προς το τέλος Οκτωβρίου αντανακλούσε κυρίως τις προσδοκίες πριν από τη συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 26 του μήνα. Μετά την ανακοίνωση των αποφάσεων που ελήφθησαν κατά τη συνεδρίαση, οι τιμές των μετοχών αυξήθηκαν απότομα και το κλίμα της αγοράς συνέχισε να βελτιώνεται. Ωστόσο, μεγάλο μέρος των κερδών των τιμών των μετοχών αντιστράφηκαν καθώς το περιβάλλον επιδεινώθηκε απότομα μετά την αιφνιδιαστική ανακοίνωση από τον Έλληνα Πρωθυπουργό για δημοψήφισμα αναφορικά με την απόφαση των αρχηγών κρατών της 26ης Οκτώβριου, τις πολιτικές ανατροπές σε Ιταλία και Ελλάδα και νέες προειδοποιήσεις για υποβαθμίσεις από τους οίκους αξιολόγησης.

Στη βάση των προαναφερθεισών εξελίξεων, από την αρχή του έτους μέχρι τις 18 Νοεμβρίου, ο δείκτης DJ Eurostoxx κατέγραψε μείωση 20%, ο S&P500 μείωση 3% και ο ιαπωνικός Nikkei πτώση 18% (Διάγραμμα Α.6).

Διεθνή βασικά επιτόκια

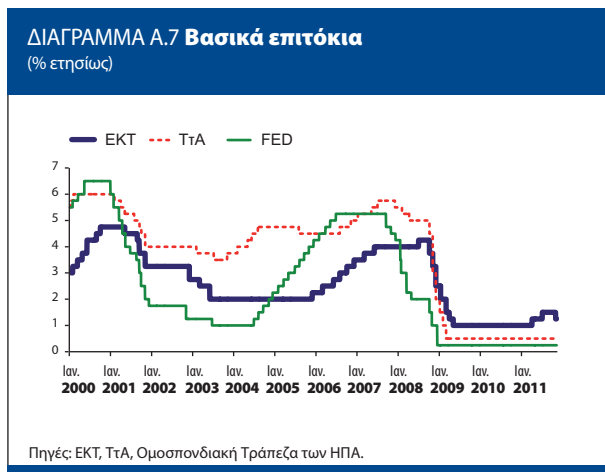
Οι μεγάλες κεντρικές τράπεζες συνέχισαν τη χαλαρή νομισματική πολιτική τους μέχρι και τα μέσα Νοεμβρίου, διατηρώντας από τη μια τα βασικά τους επιτόκια σε πολύ χαμηλά επίπεδα και από την άλλη συνεχίζοντας την προσφορά ρευστότητας στις αγορές μέσω των τακτικών αλλά και των μη συμβατικών μέτρων άσκησης της νομι-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.6 Βασικοί χρηματιστηριακοί δείκτες
(εβδομαδιαία στοιχεία, 31/01/2007 = 100)

σματικής πολιτικής.

Υπό το πρίσμα των τελευταίων εξελίξεων αναφορικά με την κρίση χρέους στη ζώνη του ευρώ, η ΕΚΤ, κατά την πρώτη συνεδρίαση του Διοικητικού της Συμβουλίου υπό το νέο πρόεδρο Mario Draghi, προχώρησε σε μείωση κατά 0,25% του βασικού επιτοκίου. Σύμφωνα με τις αποφάσεις που ελήφθησαν, το επιτόκιο των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης μειώθηκε στο 1,25%, ενώ τα επιτόκια οριακής χρηματοδότησης και αποδοχής καταθέσεων διαμορφώθηκαν στο 2% και 0,50%, αντίστοιχα. Υπενθυμίζεται ότι η ΕΚΤ είχε προβεί σε δύο αυξήσεις των επιτοκίων της, 0,25% έκαστη, στις συνεδριάσεις του Ιουλίου και του Απριλίου του 2011, εν μέσω πληθωριστικών πιέσεων. Αναφορικά με τα επιτόκια στις άλλες μεγάλες οικονομίες, μέχρι την τελευταία μέρα ενημέρωσης των στοιχείων η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ διατηρούσε το βασικό της επιτόκιο αμετάβλητο μεταξύ 0% και 0,25% και η Τράπεζα της Αγγλίας στο 0,5% (Διάγραμμα Α.7).

1.2 Νομισματικές εξελίξεις στη ζώνη του ευρώ

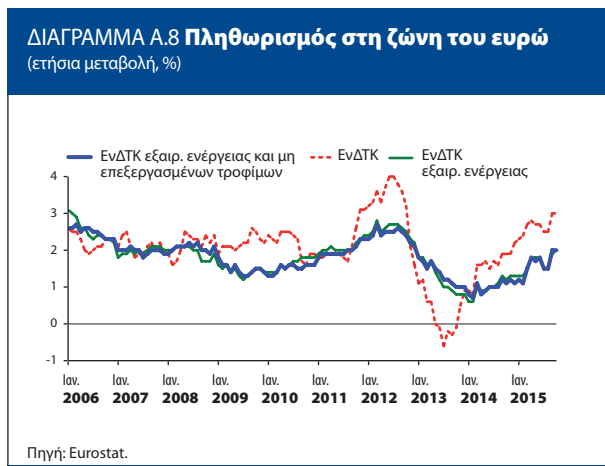
Πληθωρισμός

Όπως προαναφέρθηκε, ο πληθωρισμός στη ζώνη του ευρώ παρέμεινε αμετάβλητος τον Οκτώβριο του 2011, στο 3%, που είχε καταγραφεί τον προηγούμενο μήνα, σε σύγκριση με 1,9% τον Οκτώβριο του 2010 (Διάγραμμα Α.8).

Ο ΕνΔΤΚ εξαιρουμένης της ενέργειας κατέγραψε αύξηση 2% τον Οκτώβριο του 2011 σε σύγκριση με 1,9% το Σεπτέμβριο. Ο ΕνΔΤΚ εξαιρουμένης της ενέργειας και των μη επεξεργασμένων τροφίμων κατέγραψε επίσης αύξηση 2%.

Βασικά επιτόκια και παρεμβάσεις της ΕΚΤ

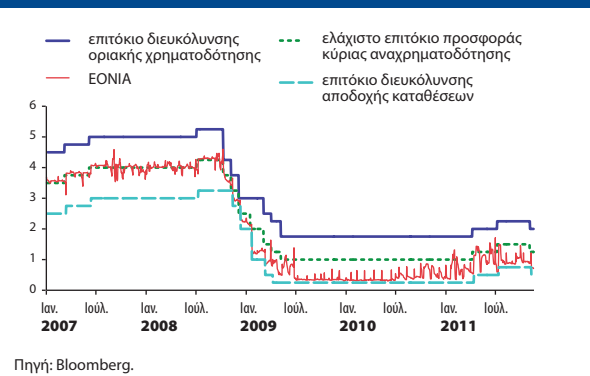
Μέχρι το καλοκαίρι του 2011 η ΕΚΤ προχώρησε σε

πιο περιοριστική αντιπληθωριστική πολιτική απ' ό,τι η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ και η Τράπεζα της Αγγλίας. Με τον πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ να υπερβαίνει το στόχο του 2%, τα επιτόκια αυξήθηκαν τον Απρίλιο και τον Ιούλιο. Η απότομη όμως επιβράδυνση της ανάπτυξης στην Ευρωζώνη, όπως επίσης και η συνεχιζόμενη αναταραχή στις χρηματαγορές λόγω της κρίσης χρέους, οδήγησαν σε μείωση του βασικού επιτοκίου της ΕΚΤ κατά 25 μ.β στη συνεδρίαση της 3ης Νοεμβρίου του 2011. Μετά τη σχετική απόφαση της ΕΚΤ, το επιτόκιο των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης μειώθηκε στο 1,25%, το επιτόκιο της οριακής χρηματοδότησης στο 2% και το επιτόκιο αποδοχής καταθέσεων στο 0,5% (Διάγραμμα Α.9).

Κατά την υπό εξέταση περίοδο η ΕΚΤ συνέχισε να στηρίζει τις αγορές χρήματος μέσω πράξεων παροχής ρευστότητας με διάρκειες μιας εβδομάδας, μιας περιόδου τήρησης ελάχιστων αποθεματικών και τριών μηνών. Στις 4 Αυγούστου του 2011 το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφάσισε τη συνέχεια των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης καθώς και των πράξεων αναχρηματοδότησης ειδικής διάρκειας ίσης με μια περίοδο τήρησης, μέσω δημοπρασιών σταθερού επιτοκίου με πλήρη κατανομή για όσο διάστημα χρειαστεί, και τουλάχιστον μέχρι την τελευταία περίοδο τήρησης του 2011 που λήγει στις 17 Ιανουαρίου του 2012. Επίσης, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε να συνεχίσει τις πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης διάρκειας τριών μηνών με ημερομηνίες 26 Οκτωβρίου, 30 Νοεμβρίου και 21 Δεκεμβρίου του 2011, μέσω δημοπρασιών σταθερού επιτοκίου με πλήρη κατανομή. Επιπλέον, λόγω των νέων πιέσεων που εκδηλώθηκαν σε ορισμένες χρηματοπιστωτικές αγορές της ζώνης του ευρώ, η ΕΚΤ διενήργησε μια συμπληρωματική πράξη αναχρηματοδότησης με διάρκεια περίπου έξι μηνών στις 10 Αυγούστου του 2011. Σύμφωνα με την ΕΚΤ, η παροχή ρευστότητας

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.9 Βασικά επιτόκια της ΕΚΤ και ΕΟΝΙΑ
(% ετησίως, ημερήσια στοιχεία)

και οι μέθοδοι κατανομής των πράξεων αναχρηματοδότησης θα συνεχίσουν να στηρίζουν τα ΝΧΙ της ζώνης του ευρώ ώστε να μην αντιμετωπίζουν περιορισμούς στη ρευστότητα.

Περαιτέρω, στις 7 Αυγούστου του 2011 η ΕΚΤ άρχισε και πάλι να εφαρμόζει ενεργά το Πρόγραμμα για τις Αγορές Τίτλων (Securities and Markets Programme) – το οποίο είχε ανακοινωθεί για πρώτη φορά στις 10 Μαΐου του 2010 – σε συνδυασμό με εβδομαδιαίες πράξεις απορρόφησης της ρευστότητας διάρκειας μιας εβδομάδας. Στόχος του προγράμματος παραμένει η μείωση των πιέσεων στις αποδόσεις των κυβερνητικών ομολόγων, ενώ ταυτόχρονα η πρόσθετη ρευστότητα που χορηγείται μέσω του προγράμματος απορροφάται έτσι ώστε να μην επηρεαστεί η προσφορά χρήματος στη ζώνη του ευρώ.

Η νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ συνεχίζει να κρίνεται ως χαλαρή. Όλα τα μη συμβατικά μέτρα που βρίσκονται ακόμα σε ισχύ παραμένουν συμβατά με την εντολή που έχει δοθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ για μέτρα προσωρινού χαρακτήρα.

Διατραπεζική αγορά και επιτοκιακά περιθώρια

Τα επιτόκια της αγοράς χρήματος σημείωσαν άνοδο κατά την υπό επισκόπηση περίοδο. Το επιτόκιο EONIA συνέχισε να παρουσιάζει μεγάλες μεταβολές μέχρι τα μέσα Ιουλίου και επανειλημμένως υπερέβηκε το επιτόκιο κύριας αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ. Έκτοτε, η μεταβλητότητά του μειώθηκε σημαντικά. Η μείωση οφειλόταν στην αύξηση της προσφυγής των τραπεζών σε πράξεις παροχής ρευστότητας του Ευρωσυστήματος εν μέσω νέων εντάσεων στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Κατά συνέπεια, αυξήθηκε η πλεονάζουσα ρευστότητα στο σύστημα, διατηρώντας έτσι το EONIA σε

χαμηλότερα επίπεδα. Από τα μέσα Ιουλίου και μετά ο δείκτης EONIA έχει μειωθεί και διαμορφώνεται σε επίπεδα κατά 10 έως 20 μ.β. ψηλότερα από το επιτόκιο της διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων. Στις 18 Νοεμβρίου το επιτόκιο EONIA ήταν 0,722% (Διάγραμμα Α.10).

Την ίδια ημερομηνία το EURIBOR ενός, τριών, και δώδεκα μηνών ήταν 1,199%, 1,465% και 2,031% αντίστοιχα – δηλαδή κατά 42, 46 και 52 μ.β. ψηλότερο από τα επίπεδα που είχαν παρατηρηθεί στις αρχές του 2011. Η διαφορά μεταξύ του EURIBOR δώδεκα και ενός μηνός, η οποία αποτελεί δείκτη της κλίσης της καμπύλης των αποδόσεων στην αγορά χρήματος, αυξήθηκε σε γενικές γραμμές την περίοδο αυτή και διαμορφώθηκε στις 83 μ.β. στις 18 Νοεμβρίου από 73 μ.β. στα τέλη του 2010 (Διάγραμμα Α.11).

Στο Διάγραμμα Α.12 παρουσιάζεται η διαφορά των επιτοκίων EURIBOR και των προϊόντων OIS³, η οποία αυξήθηκε σημαντικά κατά τη διάρκεια του χρόνου. Αυτό αντικατοπτρίζει την επιδείνωση των συνθηκών στην αγορά χρήματος. Ενδεικτικά, η διαφορά του EURIBOR 3 μηνών και του OIS βρισκόταν γύρω στις 41 μ.β. στο τέλος του 2010, ενώ μέχρι τις 18 Νοεμβρίου του 2011 (τελευταία ημερομηνία ενημέρωσης των στοιχείων) διαμορφώθηκε στις 91 μ.β.

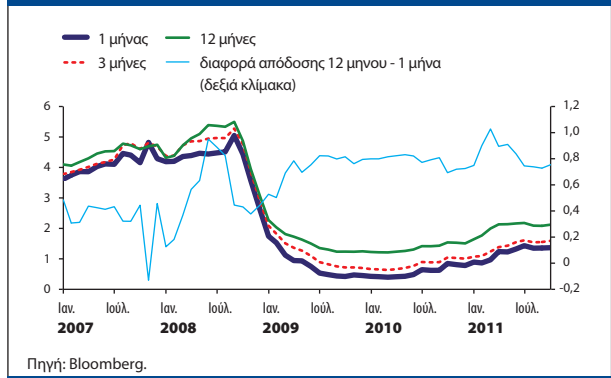
Καμπύλη αποδόσεων στη ζώνη του ευρώ

Το Διάγραμμα Α.13 (σελ. 34) παρουσιάζει την καμπύλη αποδόσεων για κυβερνητικά χρεόγραφα τύπου AAA για λήξη μέχρι 30 έτη (τιμές spot). Σε σύγκριση με το τέλος του 2010, η καμπύλη στα μέσα Νοεμβρίου του 2011 παρουσίαζε μια πιο επίπεδη κλίση, ενώ σε σχέση με τα μέσα Μαΐου (ημερομηνία τελευταίας ενημέρωσης του Οικονομικού Δελτίου Ιουνίου) η καμπύλη μετακινήθηκε προς τα κάτω σε όλες τις διάρκειες. Η κλίση της καμπύλης, που φανερώνει τις προσδοκίες των αγορών για την εξέλιξη των

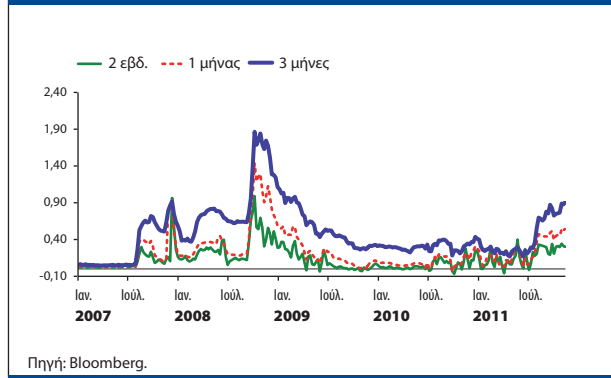
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.10 Επιτόκιο EONIA έναντι ελάχιστου επιτοκίου προσφοράς κύριας αναχρηματοδότησης ΕΚ
(% ετησίως, ημερήσια στοιχεία)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.11 Επιτόκια EURIBOR (επιλεγμένες διάρκειες)
(% ετησίως, μηνιαία στοιχεία)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.12 Διαφορά EURIBOR έναντι OIS
(% ετησίως, εβδομαδιαία στοιχεία)

3. Τα OIS (Overnight Index Swaps) είναι προϊόντα όπου το επιτόκιο EONIA ανταλλάσσεται με άλλο σταθερό επιτόκιο συγκεκριμένης διάρκειας. Χρησιμοποιούνται ως προϊόντα κάλυψης κινδύνων ή κερδοσκοπικών κινήσεων στο διατραπεζικό επιτόκιο διάρκειας μιας νύχτας ή στα βασικά επιτόκια κεντρικών τραπεζών.

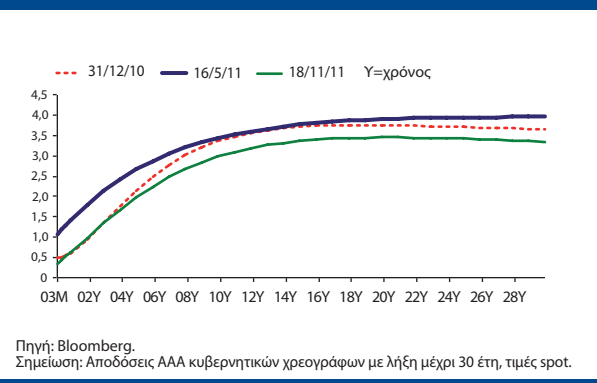
επιτοκίων και, κατ' επέκταση, της οικονομικής μεγέθυνσης, αντικατοπτρίζει την αυξημένη αβεβαιότητα στην αγορά σε σχέση με τις προηγούμενες περιόδους. Αυτό επήλθε κυρίως από τις αναθεωρημένες προς τα κάτω εκτιμήσεις για την πορεία της οικονομίας στη ζώνη του ευρώ σε σχέση με την αρχή του χρόνου, καθώς και την αυξημένη ζήτηση των επενδυτών για ομόλογα αυτού του τύπου (AAA), που θεωρούνται ως τα πιο ασφαλή στην αγορά. Γενικά, η πιο επίπεδη κλίση στην καμπύλη αποδόσεων υποδηλοί όξυνση των συνθηκών στις αγορές.

M3 και πιστωτική επέκταση

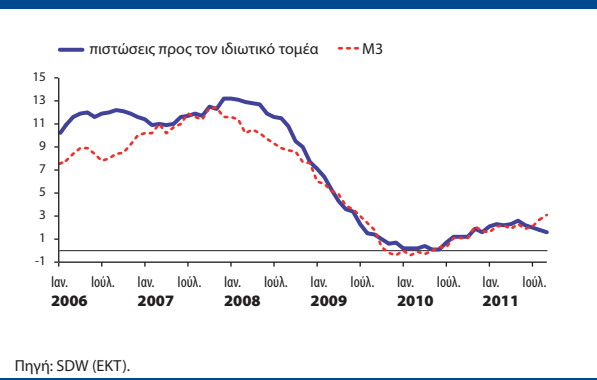
Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του M3 επιταχύνθηκε στο 3,1% το Σεπτέμβριο του 2011, έναντι 2,1% το δεύτερο τρίμηνο και 1,9% το πρώτο τρίμηνο του 2011. Η αύξηση του ρυθμού μεγέθυνσης στο M3 αντανάκλα τις αυξημένες εντάσεις σε ορισμένες χρηματοπιστωτικές αγορές. Ειδικότερα, τα νοικοκυριά αύξησαν τη συμμετοχή τους σε ρευστά νομισματικά περιουσιακά στοιχεία εις βάρος πιο κινδυνόφρων περιουσιακών στοιχείων, λόγω της μεγάλης αβεβαιότητας ως προς τις οικονομικές προοπτικές και τη σημαντική πτώση των χρηματιστηριακών αξιών.

Όσον αφορά το ρυθμό πιστωτικής επέκτασης, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των συνολικών πιστώσεων των ΝΧΙ προς τους κατοίκους της ζώνης του ευρώ επιβραδύνθηκε σε 1,9% το τρίτο τρίμηνο του 2011 από 2,4% το δεύτερο τρίμηνο και 2,1% το πρώτο τρίμηνο του χρόνου (Διάγραμμα Α.14). Πιο συγκεκριμένα, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των δανείων προς τα νοικοκυριά διαμορφώθηκε στο 3% το τρίτο τρίμηνο από 3,4% και 3,1% το δεύτερο και πρώτο τρίμηνο αντίστοιχα, ενώ ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των δανείων προς μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις αυξήθηκε σε 1,5% το τρίτο τρίμηνο από 1,1% και 0,6% το δεύτερο και πρώτο τρίμηνο αντίστοιχα. Τα αριθμητικά αυτά στοιχεία,

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.13 Καμπύλη αποδόσεων στη ζώνη του ευρώ (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.14 M3 και πιστώσεις προς τον ιδιωτικό τομέα: ζώνη του ευρώ
(ετήσια μεταβολή %, εποχικά διορθωμένη)

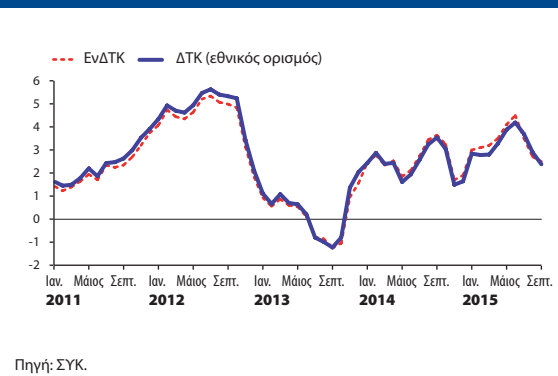
τουλάχιστον μέχρι το τρίτο τρίμηνο του χρόνου, δεν υποδηλώνουν ότι οι αυξημένες εντάσεις στις χρηματοπιστωτικές αγορές έχουν επηρεάσει την προσφορά πιστώσεων. Ωστόσο, καθώς τέτοιου είδους επιδράσεις μπορούν να εκδηλωθούν με χρονική υστέρηση, απαιτείται προσεκτική παρακολούθηση των πιστωτικών εξελίξεων στους προσεχείς μήνες. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας τραπεζικών χορηγήσεων στη ζώνη του ευρώ του Οκτωβρίου του 2011, το τέταρτο τρίμηνο του 2011 οι τράπεζες αναμένουν τη θέσπιση αυστηρότερων κριτηρίων για όλες τις κατηγορίες δανείων, ενώ ταυτόχρονα αναμένουν μείωση της ζήτησης δανείων τόσο από επιχειρήσεις όσο και από νοικοκυριά για στεγαστικά και για καταναλωτικά δάνεια.

2. Εγχώριες Τιμές, Νομισματικά Μεγέθη και Κόστος Εργασίας

Τιμές

Ο πληθωρισμός στην Κύπρο με βάση το Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) τον Οκτώβριο του 2011 ανήλθε στο 3,0%, σε σύγκριση με 2,4% το Σεπτέμβριο του 2011 και 3,0% τον Οκτώβριο του 2010. Για τους πρώτους δέκα μήνες του 2011, ο ΔΤΚ σημείωσε αύξηση κατά μέσο όρο της τάξης του 3,2% έναντι 2,6% την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Παράλληλα, ΕνΔΤΚ κατέγραψε επιτάχυνση στο 3,2% τον Οκτώβριο του 2011 από 2,5% το Σεπτέμβριο του 2011. Τον αντίστοιχο μήνα του 2010 ο πληθωρισμός βάση του ΕνΔΤΚ ήταν επίσης 3,2%. Κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2011, ο ΕνΔΤΚ σημείωσε κατά μέσο όρο αύξηση της τάξης του 3,4% έναντι 2,7% την αντίστοιχη περίοδο του 2010 (Διάγραμμα Α.15). Η αύξηση που παρατηρήθηκε στον πληθωρισμό κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011 σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010 οφείλεται στους ψηλότερους ρυθμούς αύξησης που κατέγραψαν οι

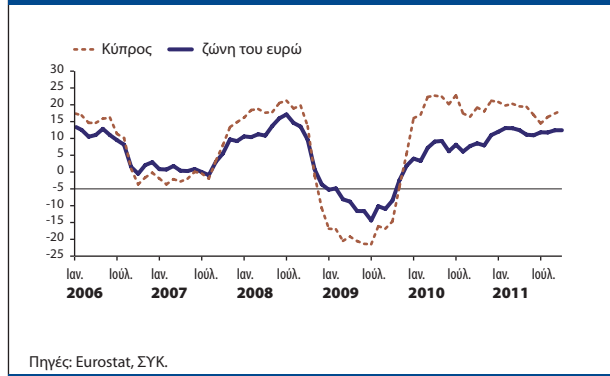
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.15 Δείκτης τιμών καταναλωτή (ετήσια μεταβολή, %)

τιμές των επεξεργασμένων τροφίμων, των βιομηχανικών προϊόντων εξαιρουμένης της ενέργειας και των υπηρεσιών. Αντίθετα, τα μη επεξεργασμένα τρόφιμα και η ενέργεια σημείωσαν χαμηλότερες, σε σύγκριση με πέρσι, ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές. Ωστόσο, ο διψήφιος πληθωρισμός που καταγράφεται στην υποκατηγορία «ενέργεια» συνεχίζει, όπως και πέρσι, να συμβάλλει σε ένα μεγάλο μέρος του συνολικού πληθωρισμού, πέραν των 1,5 ποσοστιαίων μονάδων. Εξαιρουμένης της ενέργειας, ο πληθωρισμός για τους πρώτους δέκα μήνες του έτους ήταν της τάξης του 1,7% σε σύγκριση με 0,7% την αντίστοιχη περίοδο του 2010.

Πιο συγκεκριμένα, στην υποκατηγορία της ενέργειας (Διάγραμμα Α.16), το πρώτο δεκάμηνο του 2011 οι τιμές της ενέργειας αυξήθηκαν κατά μέσο όρο κατά 18,3%, σε σύγκριση με αύξηση 19,6% την περίοδο του 2010. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, το μήνα Οκτώβριο του 2011 η αύξηση στις τιμές της ενέργειας ήταν 18,4% σε σύγκριση με 19,2% τον αντίστοιχο μήνα του 2010. Οι συνεχιζόμενοι διψήφιοι ετήσιοι ρυθμοί αύξησης των τιμών της ενέργειας, οι οποίοι αφορούν αυξήσεις σε όλα τα είδη της υποκατηγορίας, αντανακλούν μια πλειάδα παραγόντων, πέραν από τις συνεχιζόμενες αυξήσεις των τιμών του πετρελαίου, στην περίπτωση του ηλεκτρικού ρεύματος και των καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτου. Σε ό,τι αφορά το ηλεκτρικό ρεύμα, ο πληθωρισμός αντανακλά διάφορες αυξήσεις και επιβαρύνσεις στην τιμή του ρεύματος που τέθηκαν σε ισχύ το 2010 και 2011 και εξακολουθούν να κρατούν το δείκτη σε ψηλότερα συγκριτικά επίπεδα. Αυτές συμπεριλαμβάνουν την αύξηση της τάξης του 1,9% για πρόστιμο που επιβλήθηκε στην Κύπρο από την Ε.Ε λόγω ψηλότερων ποσοτήτων εκπομπών ρύπων το Μάιο του 2010, την αύξηση 2% για ενίσχυση Υπηρεσιών Δημόσιας Ωφέλειας καθώς και του Ταμείου Ανανεώσιμων Πηγών

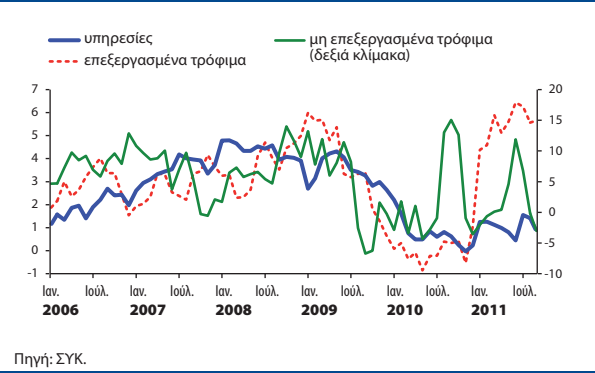
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.16 Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή: ενέργεια
(ετήσια μεταβολή, %)

Ενέργειας τον Αύγουστο του 2010 και την αύξηση στις βασικές διατιμήσεις του ρεύματος κατά 1,5% τον Ιανουάριο του 2011. Επιπλέον, το Σεπτέμβριο και Οκτώβριο του 2011 επιβλήθηκε σημαντική αύξηση 8% στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος που εγκρίθηκε από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου κατόπιν αιτήματος της ΑΗΚ για ανάκτηση μέρους του αυξημένου κόστους λειτουργίας μετά την καταστροφή στον ηλεκτροπαραγωγό σταθμό Βασιλικού. Σε ό,τι αφορά τα καύσιμα, τον Ιούνιο του 2010 επιβλήθηκε φόρος κατανάλωσης καυσίμων 9%. Σημειώνεται, επίσης, ότι η μέση τιμή του πετρελαίου στους πρώτους δέκα μήνες του 2011 ήταν κατά €20,3 ψηλότερη από την αντίστοιχη τιμή το 2010 παρά την ανατίμηση του ευρώ έναντι του δολαρίου στο ίδιο διάστημα.

Οι τιμές των τροφίμων (**Διάγραμμα Α.17**) κατά το πρώτο δεκάμηνο του 2011 κατέγραψαν αύξηση της τάξης του 4% σε σύγκριση με αύξηση 1% την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Η αύξηση αυτή οφείλεται στον πληθωρισμό στα επεξεργασμένα τρόφιμα, οι τιμές των οποίων αυξήθηκαν κατά 5,6%, σε σύγκριση με μηδενικές αυξήσεις το πρώτο δεκάμηνο του 2010. Η κατάργηση του μηδενικού συντελεστή ΦΠΑ σε είδη τροφίμων και η εφαρμογή ενιαίου μειωμένου συντελεστή 5% είχε ανοδική επίδραση στην εξέλιξη του δείκτη στα σημαντικότερα είδη της υποκατηγορίας αυτής με εξαίρεση τα γαλακτοκομικά προϊόντα, στα οποία παρατηρείται μείωση των τιμών το πρώτο δεκάμηνο του 2011 κατά 1%. Η ετήσια ποσοστιαία αύξηση της τιμής των καπνικών προϊόντων κατά 16,5% περίπου, αντανακλά την αύξηση του φόρου κατανάλωσης σε αυτά τα είδη από το Δεκέμβριο του 2010. Τον Οκτώβριο του 2011, οι τιμές των επεξεργασμένων τροφίμων κατέγραψαν άνοδο της τάξης του 6% σε σύγκριση με οριακή αύξηση 0,4% τον Οκτώβριο του 2010. Οι τιμές των μη επεξεργασμένων τροφίμων κατέγραψαν αύξηση 1,7% τους πρώτους δέκα μήνες του 2011 σε σύγκριση με αύξηση της τάξης του 2,6% την

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.17 Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή: ανά κατηγορία
(ετήσια μεταβολή, %)

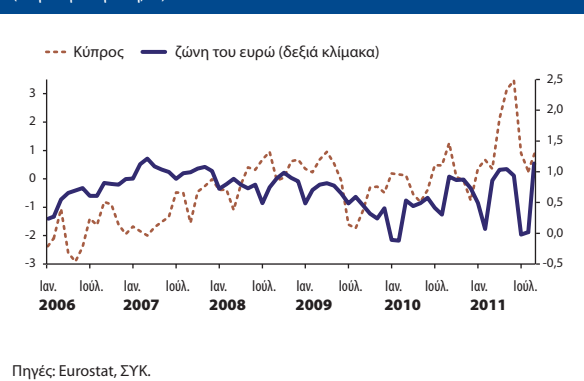

αντίστοιχη περίοδο του 2010. Η μικρότερη, σε σχέση με την περσινή, ετήσια ποσοστιαία αύξηση, οφείλεται στους αρνητικούς ρυθμούς μεγέθυνσης στα λαχανικά, αφού τα υπόλοιπα είδη της κατηγορίας καταγράφουν θετικές ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές, μεγαλύτερες από τις αντίστοιχες περσινές. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, τον Οκτώβριο του 2011 η εν λόγω κατηγορία σημείωσε αύξηση της τάξης του 0,7%, σε σύγκριση με αύξηση 12,6% τον Οκτώβριο του 2010.

Εξαιρουμένων των τροφίμων και των ειδών ενέργειας που μαζί αντιπροσωπεύουν περίπου το 28% του ΕνΔΤΚ, ο πληθωρισμός σημείωσε επιτάχυνση στο 1,2% τους πρώτους δέκα μήνες του 2011 από 0,6% την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Ο πληθωρισμός εξαιρουμένων των τροφίμων και της ενέργειας καθορίζεται κυρίως από εγχώριους παράγοντες όπως είναι οι εξελίξεις στους μισθούς, τα περιθώρια κέρδους και την έμμεση φορολογία και αποτελείται από δύο συνιστώσες, τα βιομηχανικά προϊόντα εξαιρουμένης της ενέργειας και τις υπηρεσίες.

Οι τιμές των βιομηχανικών προϊόντων εξαιρουμένης της ενέργειας (Διάγραμμα Α.18) παρουσίασαν άνοδο της τάξης του 1,4% το πρώτο δεκάμηνο του 2011 σε σύγκριση με οριακή αύξηση 0,1% την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Αυτό οφείλεται, κυρίως, στην άνοδο των τιμών των ειδών ένδυσης, υπόδησης, την κατάργηση του μηδενικού συντελεστή και την εφαρμογή ενιαίου μειωμένου συντελεστή ΦΠΑ 5% στα φάρμακα καθώς και τις μικρότερες, σε σύγκριση με αυτές που είχαν καταγραφεί το πρώτο δεκάμηνο του 2010, μειώσεις στις τιμές των μηχανοκίνητων οχημάτων. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για το μήνα Οκτώβριο του 2011, η ετήσια ποσοστιαία μεταβολή της εν λόγω κατηγορίας ήταν 1,2% σε σύγκριση με 0,1% τον Οκτώβριο του 2010. Η εφαρμογή του νέου Κανονισμού για τον τρόπο χειρισμού των εποχικών προϊόντων στον

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.18 Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή: βιομηχανικά προϊόντα εξαιρ. ενέργειας
(ετήσια μεταβολή, %)

ΕνΔΤΚ επηρέασε τα είδη ένδυσης και υπόδησης ανοδικά τον Απρίλιο, Μάιο και Ιούνιο του 2011 αυξάνοντας το συνολικό δείκτη κατά 0,1, 0,2, και 0,2 ποσοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα, και καθοδικά τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 2011, μειώνοντας το συνολικό δείκτη κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα.

Στο **Διάγραμμα Α.17** (σελ. 37) παρουσιάζεται επίσης η ετήσια ποσοστιαία μεταβολή των τιμών των υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, το πρώτο δεκάμηνο του 2011 η εν λόγω κατηγορία κατέγραψε άνοδο της τάξης του 1,1% σε σύγκριση με άνοδο 0,9% την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Εξετάζοντας τις βασικότερες κατηγορίες αυτής της συνιστώσας του ΕνΔΤΚ, ο ελαφρά ψηλότερος πληθωρισμός το πρώτο δεκάμηνο του 2011 σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010 οφείλεται, κυρίως, στον ψηλότερο πληθωρισμό στις οικιακές υπηρεσίες, στις υπηρεσίες τηλεφωνίας και φαξ, στις ψυχαγωγικές και αθλητικές υπηρεσίες, εστιατόρια και καφετέριες καθώς και στις μικρότερες αρνητικές ποσοστιαίες μεταβολές που κατέγραψαν οι αεροπορικές μεταφορές επιβατών. Άλλες σημαντικές κατηγορίες, πέραν από τις προαναφερθείσες, οι οποίες παρουσιάζουν θετικούς ρυθμούς μεγέθυνσης, είναι η εκπαίδευση και οι ιατρικές υπηρεσίες, ενώ αρνητικοί ρυθμοί καταγράφονται επίσης στις οργανωμένες διακοπές και τις υπηρεσίες καταλυμάτων. Οι αυξήσεις στις τιμές των εστιατορίων και καφετεριών μπορεί να συνδεθούν, τουλάχιστον εν μέρει, με την αύξηση του ΦΠΑ στα τρόφιμα τον Ιανουάριο του 2011. Τον Οκτώβριο του 2011 η ποσοστιαία αύξηση των τιμών των υπηρεσιών ήταν της τάξης του 1,1% σε σύγκριση με 0,2% τον Οκτώβριο του 2010.

Ο εγχώριος πληθωρισμός συνεχίζει να κυμαίνεται σε ψηλότερα επίπεδα σε σχέση με τον αντίστοιχο της ζώνης του ευρώ. Συγκεκριμένα, ο εγχώριος ΕνΔΤΚ κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011 κατέγραψε αύξηση 3,4% σε σύγκριση με 2,7%

στη ζώνη του ευρώ. Η εικόνα αυτή διαφοροποιείται αν εξαιρέσουμε τις συνιστώσες του ΕνΔΤΚ που παρουσιάζουν μεγάλη μεταβλητότητα, δηλαδή την ενέργεια και τα τρόφιμα. Συγκεκριμένα, ο εγχώριος ΕνΔΤΚ εξαιρουμένης της ενέργειας διαμορφώθηκε στο 1,7% την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου του 2011, μόλις 0,1 ποσοστιαίες μονάδες πάνω από τον αντίστοιχο πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ που ήταν 1,6%. Αξίζει να αναφερθεί ότι το 2010 ο πληθωρισμός εξαιρουμένης της ενέργειας στην Κύπρο ήταν 0,5 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερος από τον αντίστοιχο στη ζώνη του ευρώ. Εξαιρώντας από το δείκτη και τα τρόφιμα, ο πληθωρισμός εξαιρουμένης της ενέργειας και των τροφίμων, που αποτελεί ένα τρόπο μέτρησης του δομικού πληθωρισμού, ήταν 1,2% στην Κύπρο σε σύγκριση με 1,3% στη ζώνη του ευρώ τους πρώτους δέκα μήνες του 2011, ενώ η διαφορά ήταν μεγαλύτερη και συγκεκριμένα της τάξης των 0,5 ποσοστιαίων μονάδων για ολόκληρο το 2010. Συνεπώς, η μετακύλιση των αυξήσεων των τιμών του πετρελαίου στις τιμές του καταναλωτή και η μεγαλύτερη άμεση επίδραση της τιμής του πετρελαίου στην κυπριακή οικονομία καθώς και οι κατά μέσο όρο ψηλότερες τιμές των τροφίμων στην Κύπρο εξηγούν τη διαφορά μεταξύ του εγχώριου πληθωρισμού και εκείνου της ζώνης του ευρώ.

Νομισματικά μεγέθη^{4,5}

Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των δανείων προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα παρουσίασε σημάδια επιβράδυνσης από το τέλος Σεπτεμβρίου του 2010 μέχρι και το τέλος του 2010, όπου ανήλθε στο 8,2%. Η επιβράδυνση στο ρυθμό μεγέθυνσης συνεχίστηκε μέχρι το τέλος του τρίτου τριμήνου του 2011, και συγκεκριμένα έφτασε το 6,1% σε σύγκριση με 9,1% το τέλος του τρίτου τριμήνου

4. Για αναλυτική επεξήγηση της μεθοδολογίας και τεχνικής ανάλυσης των νομισματικών μεγεθών βλέπε τις τεχνικές σημειώσεις στη σελ.205.
5. Αναφορικά με την κατηγοριοποίηση δανείων κατά οικονομική δραστηριότητα δανειζομένων, σημειώνεται ότι λόγω αλλαγής της Οδηγίας για τους μηνιαίους ισολογισμούς των τραπεζών και με τη νέα κατηγοριοποίηση από NACE 1.1 σε NACE 2 υπάρχει δομική αλλαγή στη στατιστική σειρά και ως εκ τούτου δεν μπορούν να υπολογιστούν ετήσιοι ρυθμοί μεγέθυνσης. Περαιτέρω έλεγχοι στα τραπεζικά ιδρύματα είναι αναγκαίοι για διερεύνηση των διαφορών, και συμφιλίωση των δύο κατηγοριοποιήσεων. Ενόψει των πιο πάνω, δεν παρουσιάζεται η συγκεκριμένη ανάλυση των δανείων στο Μέρος Α του παρόντος Δελτίου.

του 2010, σε συνάρτηση με το γενικότερο υποτονικό και αβέβαιο οικονομικό κλίμα.

Επιπρόσθετα, τα αποτελέσματα της έρευνας τραπεζικών χορηγήσεων του Οκτωβρίου του 2011, καταδεικνύουν ότι οι τράπεζες το τρίτο τρίμηνο του 2011, εφάρμοσαν αυστηρότερα κριτήρια σε όλες τις κατηγορίες δανείων, δηλαδή, τα στεγαστικά δάνεια, τα καταναλωτικά και τα λοιπά δάνεια προς νοικοκυριά καθώς και στα δάνεια προς τις επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τα τραπεζικά ιδρύματα που συμμετέχουν στην εν λόγω έρευνα, κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2011, αναμένονται αυστηρότερα κριτήρια για δάνεια προς τις επιχειρήσεις καθώς και για τα καταναλωτικά και λοιπά δάνεια προς τα νοικοκυριά, ενώ δεν αναμένεται αλλαγή στα κριτήρια χορηγήσεων των στεγαστικών δανείων προς τα νοικοκυριά. Περαιτέρω, υπάρχουν προσδοκίες για περαιτέρω μείωση της ζήτησης δανείων από επιχειρήσεις και νοικοκυριά.

Αναλύοντας τα νομισματικά μεγέθη περαιτέρω, η επιβράδυνση του ετήσιου ρυθμού μεγέθυνσης των δανείων προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα που παρατηρείται οφείλεται κατά κύριο λόγο στη συνεχιζόμενη επιβράδυνση που παρουσιάζεται στα στεγαστικά δάνεια των εγχώριων νοικοκυριών. Στη συγκεκριμένη κατηγορία το Σεπτέμβριο του 2011 καταγράφηκε αύξηση της τάξης του 7,5%, που αποτελεί το χαμηλότερο επίπεδο μεγέθυνσης σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη (Πίνακας Α.1).

Όσον αφορά τον επιβραδυνόμενο ρυθμό αύξησης των δανείων των εγχώριων μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων, αυτός σημείωσε άνοδο στο 6,4% το Σεπτέμβριο του 2011 σε σύγκριση με 4,7% τον Ιούνιο, ενώ ήταν χαμηλότερος από το 7,9% που είχε καταγραφεί το Σεπτέμβριο του 2010. Παρόλα αυτά, και σύμφωνα και με τις ενδείξεις της πρόσφατης έρευνας τραπεζικών χορηγήσεων αναμένεται ότι κατά τη διάρκεια του τέταρτου τριμήνου του 2011, οι τράπεζες στα πλαίσια της γενικότερης αναδιάρθρωσης της δανειακής τους

ΠΙΝΑΚΑΣ Α.1 Δάνεια προς εγχώρια νοικοκυριά ^{(1),(2)}

	Υπόλοιπα ως % του συνόλου ⁽³⁾	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή					
		2010 Ιουν.	2010 Σεπτ.	2010 Δεκ.	2011 Μαρτ.	2011 Ιουν.	2011 Σεπτ.
Εγχώρια νοικοκυριά	100,0	10,3	9,9	9,4	8,4	7,1	6,3
1. Καταναλωτικά δάνεια	14,6	3,9	1,9	0,2	0,5	-0,4	0,1
2. Στεγαστικά δάνεια	53,6	15,9	15,4	14,3	11,5	8,8	7,5
3. Λοιπά δάνεια	31,8	5,6	6,0	6,7	7,2	7,9	7,3

Πηγή: ΚΤΚ.

(1) Σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση ΕΣΛ 95.

(2) Συμπεριλαμβανομένων των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν νοικοκυριά.

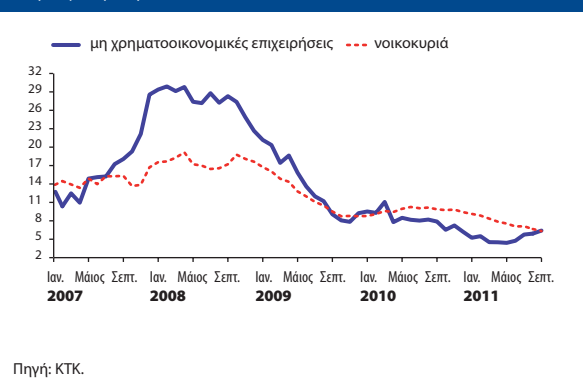
(3) Υπολογίζεται στο υπόλοιπο του τελευταίου διαθέσιμου μήνα. Το σύνολο μπορεί να μη δίνει το άθροισμα των επιμέρους, λόγω της στρογγυλοποίησης των αριθμών.

πολιτικής με σκοπό τον περιορισμό των πιστωτικών κινδύνων, αναμένεται να εφαρμόσουν αυστηρότερα κριτήρια δανεισμού προς τις επιχειρήσεις μέσω ψηλότερων επιτοκίων αλλά και αυξημένων εξασφαλίσεων και κατ' επέκταση, οι επιχειρήσεις αναμένεται να προβούν σε μείωση της ζήτησης δανείων (Διάγραμμα Α.19).

Όσον αφορά το ρυθμό αύξησης των δανείων σε εγχώρια νοικοκυριά, κατά τη διάρκεια του τρίτου τριμήνου του 2010 ξεκίνησε να σημειώνει επιβράδυνση και μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου του τρέχοντος έτους ο ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης ανερχόταν στο 6,3% σε σύγκριση με 7,1% στο τέλος Ιουνίου του 2011 και 9,9% στο τέλος Σεπτεμβρίου του προηγούμενου έτους. Πιο αναλυτικά, τα στεγαστικά δάνεια προς νοικοκυριά που θεωρούνται κάτοικοι Κύπρου, παρουσίασαν ετήσια επιβράδυνση φθάνοντας στο 7,5% το Σεπτέμβριο του 2011 σε σύγκριση με 8,8% στο τέλος του προηγούμενου τριμήνου και 15,4% το Σεπτέμβριο του 2010. Σημειώνεται ότι σημαντικό μέρος του ποσοστού μεγέθυνσης των στεγαστικών δανείων οφείλεται στην κεφαλαιοποίηση των τόκων. Σύμφωνα με την έρευνα τραπεζικών χορηγήσεων, από πλευράς νοικοκυριών υπήρξε μειωμένη ζήτηση για τα εν λόγω δάνεια το τρίτο τρίμηνο του 2011 λόγω της επιδείνωσης των προοπτικών της αγοράς κατοικιών καθώς και λόγω της μειωμένης εμπιστοσύνης των καταναλωτών. Από τα δάνεια που διοχετεύθηκαν από τα ΝΧΙ της Κύπρου προς τα εγχώρια νοικοκυριά, στο τέλος του πρώτου τριμήνου 2011 (Πίνακας Α.1, σελ. 41), 53,6% αφορούσε στεγαστικά δάνεια, 31,8% λοιπά δάνεια και ποσοστό 14,6% προοριζόταν για καταναλωτικές δαπάνες,

Όσον αφορά τις καταθέσεις, ο ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης των καταθέσεων από εγχώρια νοικοκυριά (Διάγραμμα Α.20 και Πίνακας Α.2) βρισκόταν σε χαμηλά επίπεδα, και πιο συγκεκριμένα στο 2,9% το Σεπτέμβριο του 2011 σε

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.19 Δάνεια προς εγχώρια νοικοκυριά και μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις: Κύπρος
(ετήσια μεταβολή, %)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.20 Καταθέσεις από εγχώρια νοικοκυριά και μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις: Κύπρος
(ετήσια μεταβολή, %)

ΠΙΝΑΚΑΣ Α.2 Καταθέσεις από εγχώρια νοικοκυριά^{(1),(2)}

	Υπόλοιπα ως % του συνόλου ⁽³⁾	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή					
		2010 Ιουν.	2010 Σεπτ.	2010 Δεκ.	2011 Μάρτ.	2011 Ιουν.	2011 Σεπτ.
Εγχώρια νοικοκυριά	100,0	5,3	5,4	4,7	3,6	3,5	2,9
Μίας ημέρας	14,2	5,6	5,4	1,8	-0,4	-0,2	-0,8
Προθεσμίας	76,6	5,6	6,3	6,3	5,2	5,6	4,8
μέχρι 2 έτη	72,7	6,9	7,2	7,1	5,6	5,2	4,3
άνω των 2 ετών	3,9	-15,9	-10,0	-7,7	-3,6	15,1	16,8
Υπό προειδοποίηση	9,3	3,0	-0,5	-2,4	-2,2	-6,5	-5,6
μέχρι 3 μήνες	6,8	2,4	-0,8	-2,8	-2,1	-8,8	-8,1
άνω των 3 μηνών	2,4	4,5	0,5	-0,9	-1,7	0,7	1,9

Πηγή: ΚΤΚ.

(1) Σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση ΕΣΛ 95.

(2) Συμπεριλαμβανομένων των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν νοικοκυριά.

(3) Υπολογίζεται στο υπόλοιπο του τελευταίου διαθεσίμου μήνα. Τα σύνολα μπορεί να μη δίνουν το άθροισμα των επιμέρους, λόγω της στρογγυλοποίησης των αριθμών.

σύγκριση με 3,5% τον Ιούνιο του 2011 και 5,4% στο τέλος του τρίτου τριμήνου του 2010. Σημειώνεται ότι η συνεχιζόμενη γενική τάση επιβράδυνσης στο ρυθμό μεγέθυνσης των συγκεκριμένων καταθέσεων συνεχίζεται από τον Αύγουστο του 2010 και συνάδει με το οικονομικά αβέβαιο κλίμα. Επίσης, η επιβράδυνση στην εγχώρια πιστωτική επέκταση καθώς και η χρήση των καταθέσεων από τα νοικοκυριά για κάλυψη τρεχουσών υποχρεώσεων, αποτελούν επιπρόσθετους παράγοντες για τη μειωμένη αύξηση των καταθέσεων. Η κατηγορία των καταθέσεων προθεσμίας απορρόφησε γύρω στο 76,6% του συνόλου των καταθέσεων των εγχώριων νοικοκυριών, από τις οποίες η κατηγορία των καταθέσεων προθεσμίας μέχρι 2 έτη απορρόφησε περίπου το 72,7% των εν λόγω καταθέσεων στο τέλος Σεπτεμβρίου του 2011.

Τα ψηλότερα επιτόκια συνεχίζουν να προσφέρονται από τα ΝΧΙ σε μια περίοδο που γίνονται έντονες προσπάθειες για αύξηση της ρευστότητάς τους, εφόσον οι καταθέσεις των πελατών τους παραμένουν η κύρια πηγή χρηματοδότησής τους. Η γενικά συγκρατημένη συμπεριφορά των καταθετών λόγω της αβεβαιότητας για τις προοπτικές της κυπριακής οικονομίας, συνεχίζει να αντανακλάται σε σημαντικό περιορισμό των καταναλωτικών δαπανών και τοποθέτησης των αποταμιεύσεων σε ψηλότερα τοκοφόρες καταθέσεις άνκαι με επιβραδυνόμενους ρυθμούς. Σημειώνεται ότι από την αρχή του 2011 συνεχίζουν να καταγράφονται χαμηλοί θετικοί ετήσιοι ρυθμοί μεγέθυνσης, ενώ στους τελευταίους μήνες παρουσιάζονται αρνητικοί ρυθμοί μεγέθυνσης στις καταθέσεις μιας μέρας των εγχώριων νοικοκυριών. Πιο συγκεκριμένα, ο προαναφερθής ρυθμός κατέγραψε ετήσια μείωση 0,8% το Σεπτέμβριο του 2011 σε σύγκριση με πτώση 0,2% τον Ιούνιο του 2011 και άνοδο 5,4% το Σεπτέμβριο του προηγούμενου έτους. Οι καταθέτες συνεχίζουν να

επιλέγουν τοκοφόρες αποταμιεύσεις με ψηλότερες αποδόσεις και πιο μακροπρόθεσμη λήξη, ενώ αύξηση παρατηρείται στο ρυθμό μεγέθυνσης μακροπρόθεσμων καταθέσεων προθεσμίας πάνω από δύο έτη. Παρόλα αυτά, η επιβραδύνουσα τάση παρουσιάζεται επίσης και στις προθεσμιακές καταθέσεις αφού ο ρυθμός ανόδου τους ανήλθε στο 4,8% στο τέλος του τρίτου τριμήνου του 2011 σε σύγκριση με ρυθμό μεγέθυνσης 5,6% στο τέλος του δεύτερου τριμήνου του 2011 και αύξηση 6,3% στο τέλος του αντίστοιχου τριμήνου του 2010. Σημειώνεται ότι, ο ρυθμός μεταβολής του Σεπτεμβρίου του 2011 είναι ο χαμηλότερος που σημειώθηκε από το Μάρτιο του 2010. Όσον αφορά τις καταθέσεις προειδοποίησης, αυτές συνέχισαν να παρουσιάζουν μείωση καθόλη τη διάρκεια του τρέχοντος έτους. Πιο συγκεκριμένα, το Σεπτέμβριο του 2011 η μείωση ανήλθε στο 5,6% σε σύγκριση με αρνητικό ρυθμό μεγέθυνσης 6,5% τον Ιούνιο του 2011 και πτώση 0,5% το Σεπτέμβριο του 2010.

Όσον αφορά τις καταθέσεις των εγχώριων μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων (**Διάγραμμα Α.20**, σελ. 42), αυτές κατέγραψαν επίσης χαμηλούς ετήσιους ρυθμούς μεγέθυνσης από την αρχή του έτους. Συγκεκριμένα, οι εν λόγω καταθέσεις κατέγραψαν μικρή άνοδο 1,1% στο τέλος Σεπτεμβρίου του 2011 σε σύγκριση με θετικό ρυθμό μεγέθυνσης 0,6% στο τέλος Ιουνίου του 2011 και αύξηση 4,8% το Σεπτέμβριο του 2010. Σημειώνεται ότι οι υποτονικοί ρυθμοί μεγέθυνσης που καταγράφονται τους τελευταίους μήνες στις εν λόγω καταθέσεις συνάδουν και με την κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας που έχει οδηγήσει τις επιχειρήσεις στη μείωση των εισοδημάτων τους. Ως αποτέλεσμα, φαίνεται πως πολλές επιχειρήσεις έχουν υποχρεωθεί, εν μέρει, να χρησιμοποιούν τις καταθέσεις τους για να καλύψουν τόσο τις επιχειρησιακές τους δαπάνες για κεφάλαια κίνησης όσο και τις λειτουργικές τους δαπάνες όπως για παράδειγμα την πληρωμή ενοικίων και φόρων. Οι καταθέσεις των μη χρηματοοικονομικών

επιχειρήσεων αντιπροσωπεύουν περίπου το 17% του συνόλου των καταθέσεων του εγχώριου ιδιωτικού τομέα στο τραπεζικό σύστημα.

Όσον αφορά τις καταθέσεις των ξένων μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων συμπεριλαμβανομένων των καταθέσεων από εταιρείες χωρίς φυσική παρουσία στην Κύπρο, αυτές καταγράφουν επίσης σημαντική επιβράδυνση από το Δεκέμβριο του 2010. Πιο συγκεκριμένα, ο ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης των εν λόγω καταθέσεων ανήλθε μόλις στο 1,5% στο τέλος του τρίτου τριμήνου του 2011 σε σύγκριση με άνοδο 11% στο τέλος του δεύτερου τριμήνου του τρέχοντος έτους και με αύξηση 38,6% στο τέλος του τρίτου τριμήνου του 2010. Οι αντίστοιχες καταθέσεις των νοικοκυριών των μη κατοίκων Κύπρου αυξήθηκαν κατά 26,6% στο τέλος Σεπτεμβρίου του 2011 σε σύγκριση με αύξηση 26% στο τέλος Ιουνίου του 2011 και ρυθμό μεγέθυνσης 51,9% στο τέλος Σεπτεμβρίου του 2010. Σημειώνεται ότι το μερίδιο των εν λόγω καταθέσεων στο σύνολο των καταθέσεων των μη κατοίκων Κύπρου ανέρχεται περίπου στο 28%. Οι μεταβολές στους προαναφερθέντες ρυθμούς μεγέθυνσης οφείλονται, εν μέρει, στις μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών όπου καταγράφηκε σημαντική ανατίμηση του ευρώ από το Δεκέμβριο του 2010 καθώς και στις εξελίξεις στην εγχώρια οικονομία μετά τα γεγονότα στο Μαρί. Σημειώνεται επίσης ότι το 2010 είχαν καταγραφεί μεγάλες εισροές καταθέσεων μη κατοίκων στην Κύπρο, σε ασυνήθιστα ψηλά επίπεδα, επομένως, μέρος της επιβράδυνσης στο ρυθμό μεγέθυνσης οφείλεται σε επίδραση βάσης του 2010. Οι συνολικές καταθέσεις των μη κατοίκων Κύπρου συμπεριλαμβανομένων των εταιρειών κατοίκων Κύπρου χωρίς φυσική παρουσία στην Κύπρο κατέγραψαν ετήσια επιβράδυνση με το ρυθμό αύξησης να φθάνει το 8,3% στο τέλος του τρίτου τριμήνου του 2011 σε σύγκριση με 12,5% στο τέλος του δεύτερου τριμήνου του 2011 και άνοδο 54,6% το Σεπτέμβριο του 2010 λόγω των

προαναφερθέντων παραγόντων.

Επιτόκια

Κατά το τέλος του τρίτου τρίμηνου του 2011, όλα σχεδόν τα επιτόκια για νέα δάνεια στην Κύπρο κατέγραψαν σημαντική αύξηση σε σύγκριση με το τρίτο τρίμηνο του 2010. Επίσης, κατά το Σεπτέμβριο του 2011, τα εν λόγω επιτόκια παρουσίασαν γενικά την πιο μεγάλη αύξηση σε σύγκριση με τις αρχές του τρέχοντος έτους. Στο πιο πάνω γεγονός, συνέβαλαν σημαντικοί παράγοντες τόσο στο διεθνές όσο και στο εγχώριο οικονομικό περιβάλλον. Από τη μια στο διεθνές περιβάλλον ήταν η άνοδος του διατραπεζικού EURIBOR, η μεγάλη χρηματοοικονομική και πολιτική αβεβαιότητα στην Ελλάδα και η έκθεση των εγχώριων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε ελληνικά ομολόγα και σε δανειοδοτήσεις στην Ελλάδα. Από την άλλη, στο εγχώριο περιβάλλον η συγκρατημένη δανειοδοτική πολιτική των εγχώριων τραπεζών, οι πρόσφατες υποβαθμίσεις των εγχώριων κρατικών ομολόγων και εγχώριων τραπεζικών ιδρυμάτων από τους οίκους αξιολόγησης καθώς και οι αρνητικές προοπτικές της κυπριακής οικονομίας λειτούργησαν ανοδικά στο κόστος δανεισμού της Κύπρου από τις διεθνείς αγορές. Ως αποτέλεσμα, το κράτος κατά το 2011 στράφηκε για χρηματοδότηση προς την εγχώρια αγορά και ειδικότερα τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα, περιορίζοντας έτσι τη διαθέσιμη ρευστότητα. Επιπρόσθετα, ο υφιστάμενος ανταγωνισμός από τα εγχώρια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για προσέλκυση καταθέσεων μέσω ψηλών καταθετικών επιτοκίων, αποτελούν τροχοπέδη στη μείωση των δανειστικών επιτοκίων στο εγγύς μέλλον.

Το μέσο επιτόκιο νέων δανείων σε ευρώ από τα ΝΧΙ στην Κύπρο και αρχικό προσδιορισμό επιτοκίου μέχρι 1 χρόνο προς νοικοκυριά της ζώνης του ευρώ (Πίνακας Α.3) στο τέλος Σεπτεμβρίου του

ΠΙΝΑΚΑΣ Α.3 Επιτόκια νέων δανείων σε ευρώ των ΝΧΙ στην Κύπρο προς νοικοκυριά της ζώνης του ευρώ⁽¹⁾
(% ετησίως, μέσοι όροι περιόδου)

	Τραπεζικές υπερναλήψεις ⁽²⁾	Μεταβαλλόμενο επιτόκιο και αρχικός προσδιορισμός επιτοκίου έως 1 έτους			
		Καταναλωτικά δάνεια	Στεγαστικά δάνεια	Λοιπά δάνεια	
2010	Ιούν.	7,01	6,84	4,63	6,22
	Ιούλ.	6,99	6,81	4,82	6,23
	Αύγ.	7,02	6,96	4,80	6,33
	Σεπτ.	7,01	6,82	4,96	6,08
	Οκτ.	7,18	6,54	4,88	5,99
	Νοέμ.	7,18	6,77	5,11	6,43
	Δεκ.	7,23	6,79	5,16	6,31
2011	Ιαν.	7,16	6,75	4,97	6,19
	Φεβρ.	7,15	6,78	4,98	6,09
	Μάρτ.	7,11	6,76	5,07	6,28
	Απρ.	7,12	6,64	4,91	6,47
	Μάιος	7,15	6,62	5,16	6,30
	Ιούν.	7,42	6,74	5,38	6,88
	Ιούλ.	7,44	6,84	5,47	6,63
	Αύγ.	7,43	6,99	5,50	6,54
	Σεπτ.	7,45	6,98	5,61	6,48

Πηγή: ΚΤΚ.

(1) Συμπεριλαμβανομένων των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν νοικοκυριά.

(2) Η συγκεκριμένη κατηγορία αναφέρεται στα υπόλοιπα δανείων στο τέλος της περιόδου.

2011 ανήλθε στο 6,98% για καταναλωτικά δάνεια, στο 5,61% για στεγαστικά δάνεια και στο 6,48% για τα λοιπά δάνεια. Σημειώνεται ότι και στις τρεις κατηγορίες καταγράφονται επιτόκια τα οποία θεωρούνται από τα ψηλότερα των τελευταίων ετών. Σημειώνεται ότι στο τέλος Ιουνίου του 2011 τα εν λόγω επιτόκια βρίσκονταν στο 6,74%, στο 5,38% και στο 6,88%, αντίστοιχα, ενώ στο τέλος Σεπτεμβρίου του 2010 τα προαναφερθέντα επιτόκια ανέρχονταν στο 6,82%, 4,96% και 6,08%, αντίστοιχα. Η αυξητική τάση φαίνεται να αντανακλάται και στα αντίστοιχα επιτόκια των νέων δανείων σε ευρώ από ΝΧΙ στην Κύπρο προς μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι το μέσο επιτόκιο για τα λοιπά δάνεια προς τις επιχειρήσεις ύψους μέχρι €1 εκατ. βρισκόταν στο 7,04% το Σεπτέμβριο του 2011 από 7,10% τον Ιούνιο του 2011 και 6,43% το Σεπτέμβριο του 2010, καταγράφοντας γενικά ανοδική τάση από το Φεβρουάριο του 2010. Σε αντιδιαστολή με τα πιο πάνω, το μέσο επιτόκιο για τα λοιπά δάνεια προς τις επιχειρήσεις ύψους άνω του €1 εκατ. ανήλθε στο 5,54% το Σεπτέμβριο του 2011 και καταγράφει πτωτική τάση σε σχέση τόσο με τον Ιούνιο του 2011 όσο και με την αρχή του τρέχοντος έτους καθώς, επίσης, και με το Σεπτέμβριο του 2010 (Πίνακας Α.4).

Τα επιτόκια των αντίστοιχων δανείων από ΝΧΙ στη ζώνη του ευρώ (Διάγραμμα Α.21), ενώ κατά τη διάρκεια του 2010 κατέγραψαν κατά μέσο όρο πορεία σταθεροποίησης με μικρή φθίνουσα πορεία προς τα τέλη του 2010, από την αρχή του 2011 καταγράφουν αυξητική πορεία. Μετά και τις αυξήσεις του βασικού επιτοκίου της ΕΚΤ τον Απρίλιο και τον Ιούλιο του 2011 κατά 25 μ.β., αντίστοιχα, και κατά συνέπεια την αύξηση του διατραπεζικού EURIBOR, οι προσδοκίες των αγορών μεταβλήθηκαν για αύξηση ή σταθεροποίηση του βασικού επιτοκίου της ΕΚΤ. Πιο αναλυτικά, τα τελευταία στοιχεία με μήνα αναφοράς το Σεπτέμβριο του 2011, δείχνουν ότι

ΠΙΝΑΚΑΣ Α.4 Επιτόκια νέων δανείων σε ευρώ των ΝΧΙ στην Κύπρο προς μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις της ζώνης του ευρώ

(% ετησίως, μέσο όροι περιόδου)

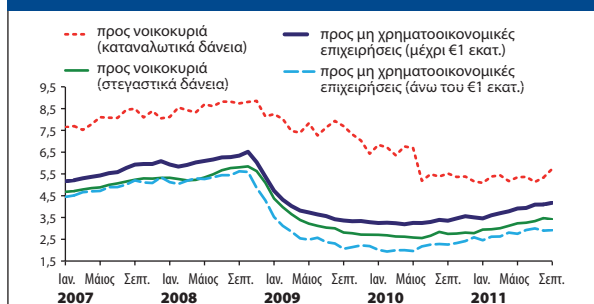
	Τραπεζικές υπεραναλήψεις ⁽¹⁾	Μεταβαλλόμενο επιτόκιο και αρχικός προσδιορισμός επιτοκίου έως 1 έτους		
		Λοιπά δάνεια ύψους έως 1 εκατ. ευρώ	Λοιπά δάνεια ύψους άνω του 1 εκατ. ευρώ	
2010	Ιούν.	6,52	6,19	4,97
	Ιουλ.	6,54	6,24	6,01
	Αύγ.	6,57	6,44	6,27
	Σεπτ.	6,57	6,43	5,77
	Οκτ.	6,66	6,34	5,68
	Νοέμ.	6,73	6,56	6,54
	Δεκ.	6,67	6,64	6,18
2011	Ιαν.	6,67	6,69	6,38
	Φεβρ.	6,70	6,48	5,76
	Μάρτ.	6,72	6,73	6,19
	Απρ.	6,75	6,60	6,62
	Μάιος	6,92	6,75	6,57
	Ιούν.	7,08	7,10	6,97
	Ιουλ.	7,14	7,00	6,00
Αύγ.	7,12	7,00	6,83	
Σεπτ.	7,20	7,04	5,54	

Πηγή: ΚΤΚ.

(1) Η συγκεκριμένη κατηγορία αναφέρεται στα υπόλοιπα δανείων στο τέλος της περιόδου.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.21 Επιτόκια νέων δανείων σε ευρώ των ΝΧΙ στη ζώνη του ευρώ προς κατοίκους της ζώνης του ευρώ⁽¹⁾

(% ετησίως, μέσο όροι περιόδου)

Πηγή: SDW (ΕΚΤ).

(1) Με μεταβαλλόμενο επιτόκιο και αρχικό προσδιορισμό επιτοκίου μέχρι 1 χρόνο.

για τα νέα δάνεια προς νοικοκυριά για καταναλωτικούς σκοπούς το μέσο επιτόκιο ανήλθε στο 5,74% σε σύγκριση με 5,37% τον Ιούνιο του 2011 και 5,52% το Σεπτέμβριο του 2010. Επιπρόσθετα, το μέσο επιτόκιο για νέα δάνεια προς νοικοκυριά για στεγαστικούς σκοπούς, ανήλθε στο 3,41% στο τέλος του τρίτου τριμήνου του 2011 σε σύγκριση με 3,26% στο τέλος του προηγούμενου τριμήνου του 2011 και 2,75% στο τέλος του τρίτου τριμήνου του 2010. Όσον αφορά το μέσο επιτόκιο για τα λοιπά δάνεια προς τις επιχειρήσεις ύψους μέχρι €1 εκατ. στη ζώνη του ευρώ, αυτό κατέγραψε την πιο ψηλή άνοδο από το Φεβρουάριο του 2009, αφού ανήλθε στο 4,18% το Σεπτέμβριο του 2011 σε σύγκριση με 3,94% και 3,35%, τον Ιούνιο του 2011 και το Σεπτέμβριο του 2010, αντίστοιχα.

Η πιο πάνω ανάλυση καταδεικνύει ότι η μεγάλη διαφορά των επιτοκίων της ζώνης του ευρώ με τα κυπριακά επιτόκια αφορά τα στεγαστικά δάνεια και λοιπά δάνεια των νοικοκυριών και τα επιχειρηματικά δάνεια.

Από τα τέλη Σεπτεμβρίου του 2011 και εντεύθεν, οι προσδοκίες των χρηματαγορών έχουν εκ νέου αλλάξει ένεκα των κλυδωνισμών στο διεθνές μακροοικονομικό περιβάλλον. Ειδικότερα μετά την απόφαση της ΕΚΤ στις 3 Νοεμβρίου του 2011 για μείωση του βασικού επιτοκίου κατά 25 μ.β., οι αναλυτές της αγοράς φαίνεται ότι παρουσιάζουν προσδοκίες για σταδιακά περαιτέρω ελαφριά μείωση στα επιτόκια της ΕΚΤ.

Αναφορικά με τα καταθετικά επιτόκια από ΝΧΙ στην Κύπρο στα νοικοκυριά και στις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις (Πίνακας Α.5), υπήρχε επίσης μια γενικά ανοδική πορεία, η οποία συνεχίζεται από την αρχή του έτους. Ενδεικτικά, το μέσο επιτόκιο νέων καταθέσεων προθεσμίας μέχρι 1 χρόνο σε νοικοκυριά ανήλθε στο 4,14% το Σεπτέμβριο του 2011 σε σύγκριση με 4,02% τον Ιούνιο του 2011 και 3,96% το Σεπτέμβριο του 2010. Το αντίστοιχο επιτόκιο για τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις ανήλθε στο 4,31% το Σεπτέμβριο του 2011 σε σύγκριση με 4,02% τον Ιούνιο του 2011 και 3,98% το Σεπτέμβριο του 2010.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α.5 Επιτόκια νέων καταθέσεων σε ευρώ σε ΝΧΙ στην Κύπρο από κατοίκους της ζώνης του ευρώ
(% ετησίως, μέσο όροι περιόδου)

		Νοικοκυριά ⁽¹⁾			Μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις	
		Προθεσμίας			Μίας ημέρας ⁽²⁾	Προθεσμίας έως 1 έτους
		Μίας ημέρας ⁽²⁾	Έως 1 έτους	Άνω του 1 έτους και έως 2 ετών		
2010	Ιούν.	1,12	3,87	4,02	0,51	3,17
	Ιουλ.	1,13	3,92	4,01	0,55	3,33
	Αύγ.	1,13	3,94	4,16	0,51	3,26
	Σεπτ.	1,14	3,96	4,00	0,52	3,08
	Οκτ.	1,11	3,96	4,08	0,52	3,14
	Νοέμ.	1,13	3,97	4,12	0,52	3,05
	Δεκ.	1,10	3,98	4,20	0,50	3,25
2011	Ιαν.	1,08	4,01	4,07	0,48	3,39
	Φεβρ.	1,09	4,02	4,04	0,49	3,41
	Μάρτ.	1,09	4,00	4,05	0,48	3,25
	Απρ.	1,08	4,00	4,10	0,47	3,29
	Μάιος	1,12	4,01	4,14	0,46	3,38
	Ιούν.	1,11	4,02	4,14	0,47	3,41
	Ιουλ.	1,12	4,11	4,32	0,48	3,12
	Αύγ.	1,13	4,13	4,18	0,49	3,66
	Σεπτ.	1,11	4,14	4,31	0,50	3,68

Πηγή: ΚΤΚ.

(1) Συμπεριλαμβανομένων των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν νοικοκυριά.

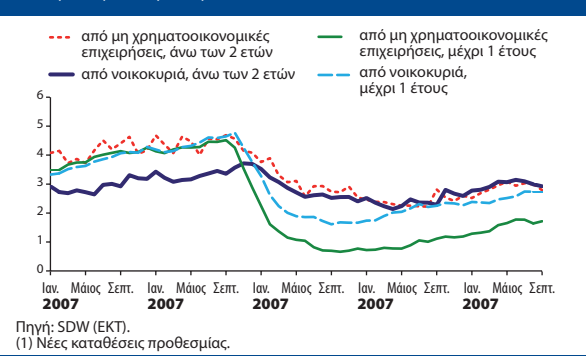
(2) Η συγκεκριμένη κατηγορία αναφέρεται στα υπόλοιπα καταθέσεων στο τέλος της περιόδου.

κονομικές επιχειρήσεις το Σεπτέμβριο του 2011 ανήλθε στο 3,68% σε σύγκριση με 3,41% τον Ιούνιο του 2011 και 3,08% το Σεπτέμβριο του 2010. Σύμφωνα με τραπεζικά στελέχη και χρηματοοικονομικούς αναλυτές, τα εγχώρια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν αυξήσει τα καταθετικά τους επιτόκια στην προσπάθεια τους να διαφυλάξουν και να αυξήσουν τη ρευστότητά τους, μέσω καταθέσεων, δεδομένων των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 26 Οκτωβρίου του 2011 για περαιτέρω απομείωση του ελληνικού δημόσιου χρέους, η οποία αναμένεται να υιοθετηθεί σύντομα από τις τράπεζες. Σημειώνεται επίσης, ότι λόγω του δυσμενούς μακροοικονομικού περιβάλλοντος, στον εγχώριο ανταγωνισμό για άντληση καταθέσεων μέσω ψηλών επιτοκίων περιλαμβάνονται πλέον και οι ξένες τράπεζες που εδρεύουν στην Κύπρο.

Στη ζώνη του ευρώ, παρόλο που τα καταθετικά επιτόκια κυμάνθηκαν σε χαμηλότερα επίπεδα από τα αντίστοιχα κυπριακά, κατέγραψαν κατά κύριο λόγο αύξηση το Σεπτέμβριο του 2011 τόσο σε σύγκριση με τον Ιούνιο του 2011 όσο και σε σύγκριση με το Σεπτέμβριο του 2010 (Διάγραμμα Α.22). Συγκεκριμένα, το μέσο επιτόκιο για τις καταθέσεις προθεσμίας σε ευρώ μέχρι 1 χρόνο σε νοικοκυριά ανήλθε στο 2,73% στο τέλος του τρίτου τριμήνου του 2011 σε σύγκριση με 2,58% στο τέλος Ιουνίου του 2011 και 2,25% στο τέλος του τρίτου τριμήνου του 2010. Το αντίστοιχο επιτόκιο για τις καταθέσεις προθεσμίας για τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις ανήλθε στο 1,72% το Σεπτέμβριο του 2011 σε σύγκριση με 1,78% τον Ιούνιο του 2011 και 1,11% το Σεπτέμβριο του 2010.

Οι τράπεζες στην Κύπρο φαίνεται να διατηρούν τα περιθώρια κέρδους στις εργασίες τους με τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις. Τα αντίστοιχα περιθώρια από τις εργασίες των τραπεζών με τα νοικοκυριά βρίσκονται σε χαμηλότερα επίπεδα λόγω, κυρίως, των ψηλότερων καταθετικών επιτοκίων. Αξίζει να

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.22 Επιτόκια νέων καταθέσεων σε ευρώ σε ΝΧΙ στη ζώνη του ευρώ από κατοίκους της ζώνης του ευρώ⁽¹⁾
(% ετήσιως, μέσο όροι περιόδου)

αναφερθεί ότι σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της ΕΚΤ για το μήνα Σεπτέμβριο του 2011, στην Κύπρο υφίσταται το ψηλότερο επιτόκιο δανεισμού τόσο για τα επιχειρηματικά δάνεια όσο και για τα στεγαστικά δάνεια στη ζώνη του ευρώ. Όσον αφορά τα καταθετικά επιτόκια στη ζώνη του ευρώ, η Κύπρος συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με τα ψηλότερα επιτόκια.

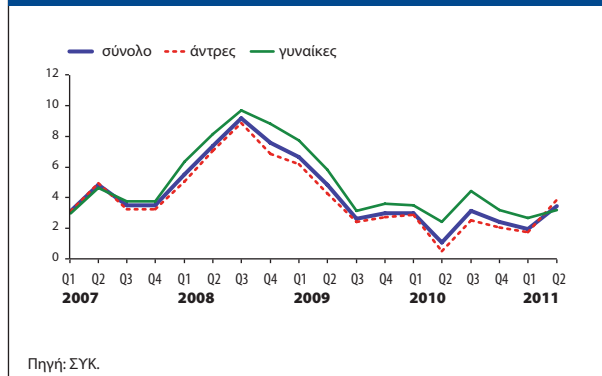
Κόστος εργασίας⁶

Το κόστος εργασίας, επηρεαζόμενο από την αύξηση του ΑΕΠ το πρώτο εξάμηνο του 2011, κατέγραψε μικρή επιτάχυνση. Ο δείκτης «μέσες μηνιαίες απολαβές υπαλλήλων» κατέγραψε αύξηση 2,7% το πρώτο εξάμηνο του 2011 σε σχέση με αύξηση 2% το αντίστοιχο εξάμηνο του 2010 (Διάγραμμα Α.23). Εκτός από την επίδραση της οικονομικής δραστηριότητας η επιτάχυνση στο δείκτη αυτό οφείλεται και στην αύξηση που καταγράφηκε στην ΑΤΑ το εν λόγω εξάμηνο, η οποία ήταν ψηλότερη σε σχέση με το αντίστοιχο εξάμηνο του 2010.

Σε σχέση με τις «μέσες μηνιαίες απολαβές υπαλλήλων» κατά φύλο, οι απολαβές των αντρών κατέγραψαν επιτάχυνση, ενώ οι απολαβές των γυναικών κατέγραψαν οριακή επιβράδυνση το πρώτο εξάμηνο του 2011. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το δείκτη αυτό, για την περίοδο που υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, οι απολαβές των γυναικών διορθωμένες ως προς τις εποχικές διακυμάνσεις βρίσκονταν στο 81,2% των απολαβών των ανδρών το δεύτερο τρίμηνο του 2011 σε σχέση με 77,2% το πρώτο τρίμηνο του 2004. Η σύγκλιση στις απολαβές επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι η αύξηση στις απολαβές γυναικών είναι ψηλότερη από την αντίστοιχη αύξηση στους άντρες (Διάγραμμα Α.23).

Όσον αφορά τις «μέσες μηνιαίες απολαβές υπαλλήλων⁷» σε πραγματικούς όρους, συνέχισαν να μειώνονται και το πρώτο εξάμηνο του 2011

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.23 Μέσες μηνιαίες απολαβές υπαλλήλων κατά τρίμηνο
(ετήσια μεταβολή, %)

6. Η ανάλυση της ενότητας βασίζεται κατά κύριο λόγο στο δείκτη «μέσες μηνιαίες απολαβές υπαλλήλων κατά τρίμηνο» αντί στις απολαβές ανά μισθωτό, όπως γινόταν στις προηγούμενες εκδόσεις. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η σειρά απολαβές ανά μισθωτό δεν είναι διαθέσιμη για τα πρώτα τρίμηνα του 2011.

καταγράφοντας μείωση της τάξης του 0,6% ενώ μείωση της τάξης του 0,2% καταγράφηκε και το αντίστοιχο εξάμηνο του 2010 (Διάγραμμα Α.24). Η μείωση του δείκτη σε πραγματικούς όρους, οφείλεται στην αύξηση του επιπέδου των τιμών. Η αύξηση στις «μέσες μηνιαίες απολαβές υπαλλήλων» σε πραγματικούς όρους παρέμεινε σε πιο χαμηλά επίπεδα σε σχέση με την παραγωγικότητα το 2010 και το πρώτο εξάμηνο του 2011 σε αντίθεση με το 2008 και 2009. Σχετικά με την παραγωγικότητα, η οποία υπολογίζεται ως η μεταβολή στο ΑΕΠ ανά απασχολούμενο, κατέγραψε αύξηση 0,9% κατά το υπό εξέταση εξάμηνο σε σύγκριση με αύξηση 0,3% το αντίστοιχο εξάμηνο του 2010. Η αύξηση πιθανώς να οφείλεται σε βελτίωση της οικονομικής δραστηριότητας το εν λόγω εξάμηνο με τις επιχειρήσεις να χρησιμοποιούν πιο αποδοτικούς εργαζομένους τους.

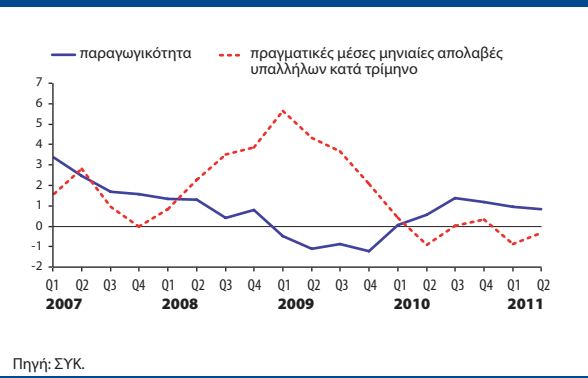
Η επιτάχυνση στο ονομαστικό κόστος εργασίας το πρώτο εξάμηνο του 2011 επιβεβαιώνεται και από το δείκτη του συνολικού κόστους εργασίας της επιχειρηματικής οικονομίας⁸, όπως δημοσιεύεται από την Eurostat. Ο εν λόγω δείκτης επιταχύνθηκε κατά το υπό εξέταση εξάμηνο στο 2% από 1,4% το αντίστοιχο εξάμηνο του 2010 (Διάγραμμα Α.25). Αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση του κόστους εργασίας στη βιομηχανία και τις κατασκευές⁹ στο 2,4% από 1,3% το πρώτο εξάμηνο του 2010. Μικρότερη επιτάχυνση καταγράφηκε στις υπηρεσίες επιχειρηματικής οικονομίας¹⁰ κατά 0,6 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το αντίστοιχο περσινό εξάμηνο, φθάνοντας στο 1,9%.

3. Εγχώρια Ανταγωνιστικότητα και Ισοζύγιο Πληρωμών

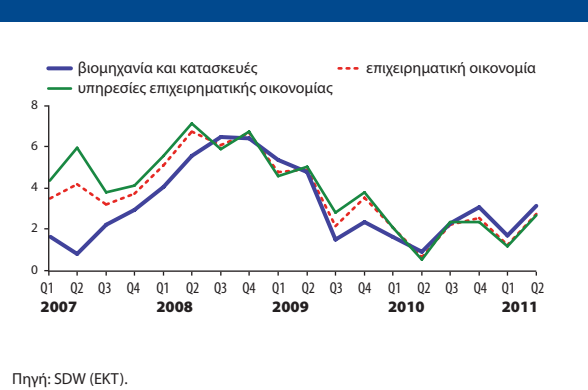
Άνκαι παρατηρήθηκε βελτίωση στο έλλειμμα του ΙΤΣ το 2009 και 2010, ως ποσοστό επί του ΑΕΠ παραμένει ψηλό και οι ενδείξεις του πρώτου

7. Για τη σειρά αυτή, χρησιμοποιείται η ονομαστική σειρά των μέσων μηνιαίων απολαβών υπαλλήλων κατά τρίμηνο, η οποία αποπληθωρίζεται με βάση το δείκτη τιμών καταναλωτή.
8. Η επιχειρηματική οικονομία αποτελείται από τους τομείς NACE 2 B-N.
9. Η βιομηχανία και κατασκευές αποτελούνται από τους τομείς NACE 2 B-F.
10. Οι υπηρεσίες επιχειρηματικής οικονομίας αποτελούνται από τους τομείς NACE 2 G-N.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.24 Παραγωγικότητα και πραγματικές μέσες μηνιαίες απολαβές υπαλλήλων κατά τρίμηνο (ετήσια μεταβολή, %)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.25 Κόστος εργασίας (ετήσια μεταβολή, %)

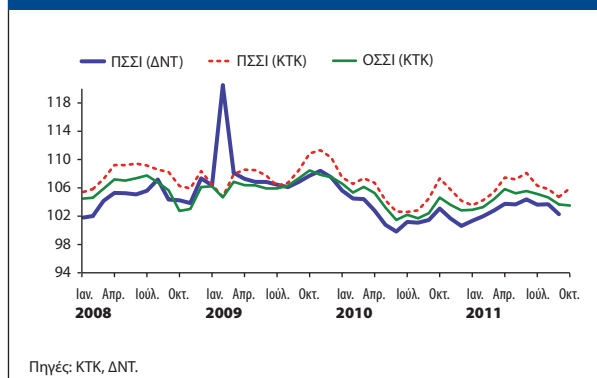
εξαμήνου του 2011 δεν είναι ενθαρρυντικές. Είναι σημαντικό να υπάρχει βελτίωση στο ΙΤΣ και αυτό να προέλθει από δομικούς και όχι κυκλικούς παράγοντες, ώστε η διατήρηση του ελλείμματος του ΙΤΣ σε χαμηλά επίπεδα να είναι βιώσιμη. Άνκαι τα ψηλά ελλείμματα των τελευταίων ετών δεν φαίνεται να δημιουργούν άμεσα προβλήματα χρηματοδότησης, εντούτοις τα ελλείμματα αυτά ενδεχόμενα να υποδηλούν περαιτέρω μείωση της ανταγωνιστικότητας της εγχώριας οικονομίας σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας που χρήζουν αναδιάρθρωσης.

Σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία

Στο **Διάγραμμα Α.26** παρουσιάζεται η σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία (ΣΣΙ) του εθνικού νομίσματος: ο δείκτης της πραγματικής ΣΣΙ (ΠΣΣΙ), όπως υπολογίζεται από το ΔΝΤ, καθώς και ο πραγματικός και ονομαστικός δείκτης ΣΣΙ, όπως υπολογίζεται από την ΚΤΚ¹¹. Στο εν λόγω διάγραμμα φαίνεται τάση αποδυνάμωσης της ΠΣΣΙ από τον Οκτώβριο του 2010 μέχρι και τις αρχές του 2011. Τους πρώτους έξι μήνες του 2011 η ΠΣΣΙ κατέγραψε τάση ενδυνάμωσης μέχρι το καλοκαίρι οπότεν ξεκίνησε ξανά η αποδυνάμωση του δείκτη, πορεία η οποία αντικατοπτρίζει την πορεία του ευρώ.

Η ΠΣΣΙ, ο πληθωρισμός καθώς και το μοναδιαίο εργατικό κόστος είναι σημαντικά μεγέθη που αντανακλούν την ανταγωνιστικότητα της κυπριακής οικονομίας, ειδικότερα σε σύγκριση με τα αντίστοιχα μεγέθη ανταγωνιστικών χωρών. Πιο συγκεκριμένα, το ψηλότερο μοναδιαίο εργατικό κόστος και η ψηλότερη ΠΣΣΙ στην Κύπρο σε σύγκριση με ανταγωνιστικές χώρες υποδηλώνουν ότι οι εγχώριες εξαγωγές ενδεχόμενα να είναι λιγότερο ανταγωνιστικές αλλά και τα εισαγόμενα προϊόντα πιο φθηνά, με αποτέλεσμα την προτίμησή τους έναντι των εγχώριων. Ο ψηλότερος πληθωρισμός αντικατοπτρίζει μεταξύ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.26 Σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία του κυπριακού νομίσματος (στάθμιση ΔΝΤ)
(έτος βάσης 2005=100)

11. Ο δείκτης σταθμισμένης ισοτιμίας της κυπριακής λίρας σε πραγματικούς όρους "ΠΣΣΙ ΔΝΤ" υπολογίζεται από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και λαμβάνει υπόψη τον ανταγωνισμό με τρίτες χώρες (19 χώρες). Ως αποπληθωριστής χρησιμοποιείται ο εθνικός δείκτης τιμών καταναλωτή. Λόγω της υπάρχουσας χρονικής υστέρησης, υπολογίζεται από την Κεντρική Τράπεζα ένας απλουστευμένος δείκτης με 8 αντί 19 χώρες, "ΠΣΣΙ ΚΤΚ". Επίσης, η ΚΤΚ υπολογίζει τον ίδιο δείκτη σε ονομαστικούς όρους.

άλλων παραγόντων και τα δύο προαναφερόμενα μεγέθη και ως εκ τούτου συνοψίζει τα πιθανά προβλήματα ανταγωνιστικότητας που αντιμετωπίζει η κυπριακή οικονομία.

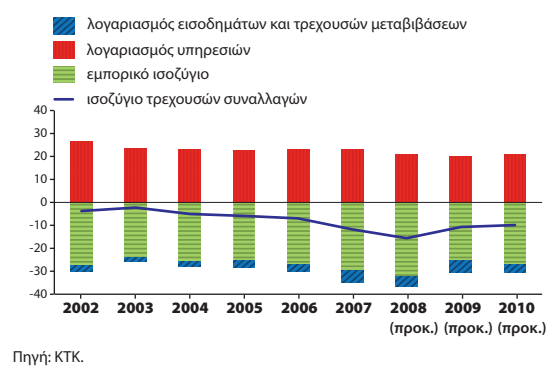
Ισοζύγιο πληρωμών^{12, 13}

Άνκαι παρέμεινε σε ψηλά επίπεδα το 2010, το έλλειμμα του ΙΤΣ κατέγραψε βελτίωση φθάνοντας στο 9,9% ενώ το 2008 και 2009 είχε καταγράψει ελλείμματα της τάξης του 15,6% και 10,7% του ΑΕΠ, αντίστοιχα (Διάγραμμα Α.27). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι παρά τη βελτίωση του ΙΤΣ από το 2009 στο 2010, ο λογαριασμός αγαθών και υπηρεσιών για την ίδια περίοδο παρουσίασε επιδείνωση από έλλειμμα 5,5% σε έλλειμμα 6,2% του ΑΕΠ. Αντίθετα, ο λογαριασμός εισοδημάτων και τρεχουσών μεταβιβάσεων σημείωσε για την ίδια περίοδο βελτίωση από έλλειμμα 5,2% σε έλλειμμα 3,6% του ΑΕΠ.

Σύμφωνα με πιο πρόσφατα στοιχεία, το πρώτο εξάμηνο του 2011 σημειώθηκε σημαντική χειροτέρευση στο ΙΤΣ αφού καταγράφηκε έλλειμμα της τάξης του 7,8% του ΑΕΠ σε αντίθεση με 4,1% του ΑΕΠ για την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Ο κύριος λόγος για την επιδείνωση αυτή οφείλεται στην αύξηση του ελλείματος στο λογαριασμό εισοδημάτων από 0,1% του ΑΕΠ το πρώτο εξάμηνο του 2010 σε 2,8% του ΑΕΠ το πρώτο εξάμηνο του 2011 γεγονός που οφείλεται κυρίως στη μείωση των εισοδημάτων από άμεσες επενδύσεις, αποτέλεσμα εν μέρει των ζημιών που σημείωσαν οι κυπριακές τράπεζες που δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό. Επίσης, χειροτέρευση καταγράφηκε στο ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών το πρώτο εξάμηνο του 2011, σε σύγκριση με το πρώτο εξάμηνο του 2010 καταγράφοντας χειροτέρευση της τάξης των €138,9 εκατ. ή 0,8% του ΑΕΠ.

Συγκεκριμένα η επιδείνωση που καταγράφηκε στο ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών το πρώτο μισό του 2011 σε σύγκριση με το πρώτο μισό του

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.27 **Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών**
(% ΑΕΠ)

12. Σε αυτό το σημείο πρέπει να σημειωθεί ότι τα στοιχεία του ΙΤΣ που περιγράφονται δεν έχουν ακόμα ενσωματωθεί στους δημοσιευμένους εθνικούς λογαριασμούς της ΣΥΚ.

13. Τα ποσοστά ως προς το ΑΕΠ που αναφέρονται υπολογίζονται στο ετήσιο ΑΕΠ.

2010, οφείλεται κυρίως στη μεγάλη μείωση στις χρηματοπιστωτικές και άλλες υπηρεσίες. Αναμένεται ότι το δεύτερο εξάμηνο η αρνητική αυτή εικόνα θα μετριαστεί λόγω της πολύ καλύτερης πορείας του τουρισμού.

Πιο πρόσφατα επιμέρους στοιχεία της ΣΥΚ για το εξωτερικό εμπόριο για το πρώτο εννιάμηνο του 2011 παρουσιάζουν βελτίωση αφού το έλλειμμα μειώνεται στα €3.690,8 εκατ. σε σχέση με €3.900,6 εκατ. το αντίστοιχο εννιάμηνο του 2010 (Πίνακας Α.6). Αυτή η βελτίωση οφείλεται στη σημαντική αύξηση στις εξαγωγές της τάξης του 26,3%, ενώ οι εισαγωγές παρέμειναν περίπου στα ίδια επίπεδα με εκείνα της αντίστοιχης περσινής περιόδου. Σημειώνεται ότι εξαιρουμένων των ενοικιάσεων των αεροσκαφών από τις Κυπριακές Αερογραμμές κατά το πρώτο εξάμηνο του 2010 αξίας €126 εκατ. σε σχέση με μόνο €20 εκατ. το 2011, που θεωρήθηκαν ως εισαγωγές αγαθών από τη ΣΥΚ, η ετήσια αύξηση των εισαγωγών του εννιαμήνου είναι 2,4%. Η μείωση στο ρυθμό αύξησης στις εισαγωγές οφείλεται στη γενική επιβράδυνση της οικονομίας με την καταναλωτική εμπιστοσύνη να καταγράφει σημαντική μείωση μετά από τα γεγονότα στο Μαρί. Αν λάβει υπόψη κάποιος το γεγονός ότι η αύξηση των 2,4% συμπεριλαμβάνει και αύξηση της τάξης του 33,4% στις εισαγωγές πετρελαιοειδών για το οκτάμηνο του 2011, η αξία των οποίων έχει αυξηθεί λόγω της ανόδου της τιμής του πετρελαίου τότε διαφαίνεται ακόμη περισσότερο ο αντίκτυπος της οικονομικής επιβράδυνσης στις εισαγωγές αγαθών.

Σε ό,τι αφορά στις εξαγωγές, η σημαντική αύξηση οφείλεται κυρίως στις επανεξαγωγές, οι οποίες αυξήθηκαν κατά 46,4% το πρώτο οκτάμηνο¹⁴ του 2011 σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Για το πρώτο οκτάμηνο του 2011 οι επανεξαγωγές αποτελούσαν το 52,6% των συνολικών εξαγωγών.

Η χρηματοδότηση του ελλείμματος του ΙΤΣ για τις χρονιές μέχρι το 2006 όπως επίσης και για το 2009 γίνονταν κυρίως από άμεσες ξένες επενδύσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α.6 Εμπορικό ισοζύγιο
(€ εκατομμύρια)

	Εισαγωγές	Εξαγωγές	Έλλειμμα ισοζυγίου
2009	5.691,8	970,4	4.721,3
2010	6.517,4	1.136,8	5.380,6
ετήσια % μεταβολή	14,5	17,1	14,0
2010 Ιαν.-Σεπ.	4.719,3	818,8	3.900,6
2011 Ιαν.-Σεπ.*	4.725,0	1.034,2	3.690,8
ετήσια % μεταβολή	0,1	26,3	-5,4

Πηγή: ΣΥΚ.

* προκαταρκτικά στοιχεία

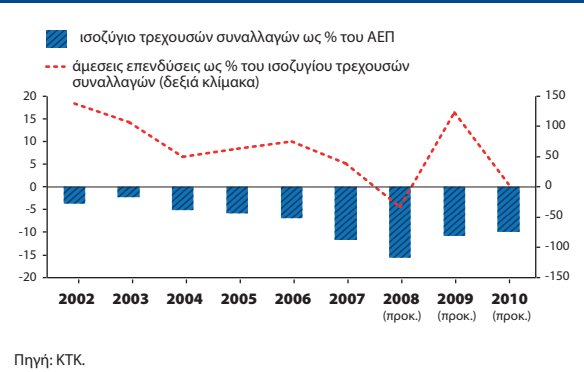
14. Τα στοιχεία για τις επανεξαγωγές είναι διαθέσιμα μόνο για το οκτάμηνο ενώ τα στοιχεία για τις συνολικές εξαγωγές είναι διαθέσιμες μέχρι και το Σεπτέμβριο.

Εξαίρεση αποτέλεσαν τα έτη 2007 και 2008, όταν λόγω των πολύ ψηλών ελλειμμάτων στο ΙΤΣ η χρηματοδότηση έγινε κυρίως μέσω των «λοιπών επενδύσεων» (Διάγραμμα Α.28). Για το 2010 επίσης η χρηματοδότηση του ΙΤΣ έγινε κυρίως μέσω των «λοιπών επενδύσεων» αποτέλεσμα της αύξησης των καταθέσεων των ξένων σε κυπριακές τράπεζες, ενώ το ποσοστό χρηματοδότησης από άμεσες επενδύσεις ως προς το έλλειμμα του ΙΤΣ το 2010 ανήλθε μόνο στο 3,8%, ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ ανήλθε στο 0,4%. Η χρηματοδότηση του ελλείματος κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011 προέρχεται κυρίως από τις επενδύσεις χαρτοφυλακίου και συγκεκριμένα από επενδύσεις σε ομόλογα και γραμμάτια από ΝΧΙ καθώς και επενδύσεις στα μέσα χρηματαγοράς από ΝΧΙ.

Τουρισμός

Η πορεία του τουρισμού κατά τους πρώτους εννιά μήνες του 2011, όπως παρουσιάζεται από τα έσοδα του τομέα, κατέγραψε σημαντική βελτίωση της τάξης του 14,4% σε σχέση με την πορεία που καταγράφηκε την αντίστοιχη περίοδο του 2010 (Πίνακας Α.7). Οι αφίξεις κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011 παρουσίασαν επίσης μεγάλη βελτίωση της τάξης του 10,6% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Αυτή η βελτίωση για το 2011 οφείλεται στην αύξηση της ζήτησης για το κυπριακό τουριστικό προϊόν, όπως διαμορφώθηκε από διάφορους παράγοντες. Ακόμα οι γεωπολιτικές αναταραχές στις χώρες της Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην αύξηση του τουριστικού ρεύματος προς την Κύπρο. Επιπρόσθετα, ρόλο διαδραμάτισε και η επίδραση βάσης από τις πιο χαμηλές από το φυσιολογικό αφίξεις λόγω των μεγάλων ακυρώσεων στις πτήσεις προς και από την Κύπρο κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2010 λόγω της ηφαιστειακής τέφρας. Φαίνεται επίσης ότι οι προσπάθειες του Κυπριακού Οργανισμού

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.28 Χρηματοδότηση ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών από άμεσες επενδύσεις

ΠΙΝΑΚΑΣ Α.7 Τουρισμός

	Αφίξεις τουριστών (χιλ.)	Έσοδα από τουρισμό (€ εκατ.)	Κατά κεφαλή δαπάνη (€)
2009	2.141,2	1.493,2	697,4
2010	2.173,0	1.549,8	713,2
ετήσια % μεταβολή	1,5	3,8	2,3
2010 Ιαν. - Σεπ.	1.777,5	1.271,0	715,1
2011 Ιαν. - Σεπ.	1.974,1	1.454,1	736,6
ετήσια % μεταβολή	11,1	14,4	3,0

Πηγή: ΣΥΚ.

Τουρισμού (ΚΟΤ) και του ιδιωτικού τομέα για διείσδυση στη ρωσική αγορά αποδίδουν καρπούς.

Ανκαι το Ηνωμένο Βασίλειο κατατάσσεται ως η πιο σημαντική χώρα προέλευσης τουριστών, η πιο σημαντική αύξηση σε αριθμό τουριστών το 2011 σημειώθηκε στους τουρίστες από τη Ρωσία η οποία είναι πλέον η δεύτερη πιο σημαντική χώρα προέλευσης τουριστών. Συγκεκριμένα, ο αριθμός τουριστών από τη Ρωσία κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011 αυξήθηκε κατά 50,4% φθάνοντας τους 321,4 χιλιάδες από 213,7 κατά την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Μικρή και πιο συγκρατημένη ανάκαμψη της τάξης του 2% καταγράφηκε στον αριθμό των τουριστών που επισκέπτονται την Κύπρο από το Ηνωμένο Βασίλειο. Πρέπει να τονιστεί επίσης πως κατά μέσο όρο τα τελευταία δυο χρόνια η κατά κεφαλή δαπάνη των τουριστών από τη Ρωσία είναι ψηλότερη από αυτή των τουριστών από το Ηνωμένο Βασίλειο. Συνολικά υπάρχει συγκρατημένη αισιοδοξία για την πορεία του τουρισμού στην Κύπρο το 2011 παρά τη μειωμένη ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος της χώρας σε σχέση με προορισμούς που διαθέτουν παρόμοιο τουριστικό προϊόν.

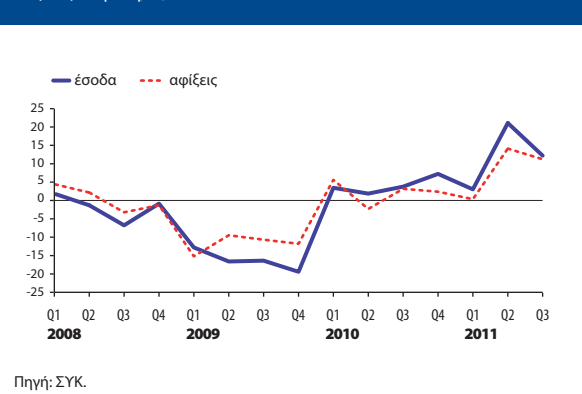
Όπως φαίνεται στο **Διάγραμμα Α.29** ο ρυθμός αύξησης των εσόδων είναι κατά μέσο όρο μεγαλύτερος τους πρώτους εννιά μήνες του 2011 από το ρυθμό αύξησης των αφίξεων, πράγμα που σημαίνει ότι η κατά κεφαλήν δαπάνη αυξήθηκε κατά την εν λόγω περίοδο.

4. Εγχώρια Ζήτηση, Παραγωγή και Αγορά Εργασίας

Τριμηνιαίοι εθνικοί λογαριασμοί

Η κυπριακή οικονομία, κατέγραψε μικρή ανάκαμψη το 2010, εικόνα η οποία συνεχίστηκε και το πρώτο εξάμηνο του 2011, ενώ μείωση της

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.29 Αφίξεις και έσοδα από τουρισμό
(ετήσια μεταβολή, %)

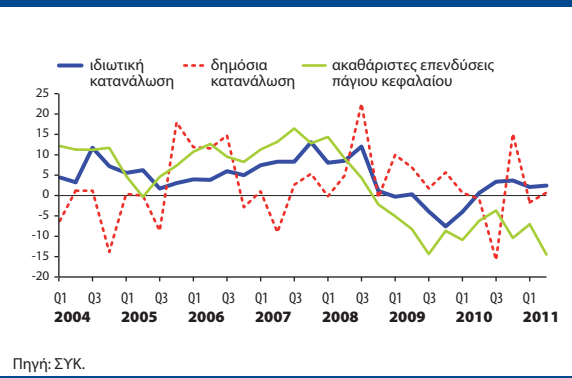

τάξης του 0,6% καταγράφηκε το τρίτο τρίμηνο του έτους. Συγκεκριμένα, με βάση τα αναλυτικά τριμηνιαία στοιχεία της ΣΥΚ, ο ρυθμός ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας κατέγραψε αύξηση της τάξης του 1,5% το πρώτο μισό του 2011 σε σύγκριση με μηδενική αύξηση την αντίστοιχη περίοδο του 2009. Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί ότι η εικόνα αυτή ανατράπηκε το δεύτερο εξάμηνο του χρόνου, μετά τα γεγονότα στο Μαρί και την καταστροφή του μεγαλύτερου ηλεκτροπαραγωγού σταθμού στην Κύπρο. Η ανάπτυξη κατά το πρώτο μισό του 2011 προήλθε από την αύξηση στην ιδιωτική κατανάλωση κατά 2,3% καθώς και στην αύξηση στις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών, κυρίως του τουρισμού (Διαγράμματα Α.30(α) και Α.30(β)). Οι πάγιες ακαθάριστες κεφαλαιουχικές επενδύσεις συνέχισαν να καταγράφουν αρνητικούς ρυθμούς μεγέθυνσης και το πρώτο μισό του 2011 φθάνοντας στο 11,1%. Η σημαντική αυτή συρρίκνωση είναι αποτέλεσμα της δραματικής μείωσης στις κατασκευές σπιτιών κατά την υπό εξέταση περίοδο, που έφθασε το 20,5% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου χρόνου.

Η πιο πάνω ανάλυση επιβεβαιώνεται και από την τομεακή ανάλυση του πραγματικού ΑΕΠ το πρώτο μισό του 2011, με τον τομέα των κατασκευών να καταγράφει συρρίκνωση κατά 7% σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Μικρότερη μείωση καταγράφηκε στη βιομηχανία της τάξης του 1,7%. Από την άλλη, η συνεισφορά από τους τομείς των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, διαχείρισης ακίνητης περιουσίας και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων ήταν θετική καταγράφοντας αύξηση της τάξης του 3,6%.

Πρόσφατοι δείκτες της εγχώριας ζήτησης διαγράφουν μεικτή εικόνα. Σύμφωνα με τους δείκτες εμπιστοσύνης του Οκτωβρίου (Πίνακας Α.8), το ΑΕΠ αναμένεται να συνεχίσει σε

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.30(α) Τριμηνιαία αύξηση πραγματικού ΑΕΠ (επιμέρους κατηγορίες)
(ετήσια μεταβολή, %)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.30(β) Τριμηνιαία αύξηση πραγματικού ΑΕΠ (επιμέρους κατηγορίες)
(ετήσια μεταβολή, %)

ΠΙΝΑΚΑΣ Α.8 Έρευνες οικονομικής συγκυρίας: Δείκτες εμπιστοσύνης

(για επιμέρους δείκτες: διαφορά μεταξύ ποσοστού θετικών και ποσοστού αρνητικών απαντήσεων)

	2011 Ιουν.	2011 Ιουλ.	2011 Αυγ.	2011 Σεπτ.	2011 Οκτ.
ΔΟΣ	81,1	80,0	68,8	71,2	75,4
Βιομηχανία	-17	-17	-23	-20	-18
Υπηρεσίες	-11	-11	-20	-21	-20
Καταναλωτές	-34	-38	-51	-50	-41
Λιανικό εμπόριο	-21	-22	-31	-36	-34
Κατασκευές	-47	-49	-51	-49	-52

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Σημείωση: Στοιχεία διορθωμένα από εποχικές διακυμάνσεις.

υποτονικούς ρυθμούς καθώς ο δείκτης εμπιστοσύνης τους πρώτους δέκα μήνες του 2011 είναι σε χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με το 2010. Παράλληλα, ο δανεισμός του ιδιωτικού τομέα παραμένει υποτονικός. Αντίθετα, ο δείκτης του κύκλου εργασιών στο λιανικό εμπόριο παρουσιάζει μικρή βελτίωση το πρώτο οκτάμηνο του 2011. Επίσης, οι εισπράξεις από έμμεσους φόρους παρουσιάζουν βελτίωση κατά τους πρώτους δέκα μήνες του έτους άνκαι αυτό οφείλεται σε κάποιο βαθμό στις αυξήσεις στους συντελεστές της έμμεσης φορολογίας στην κατανάλωση των πετρελαιοειδών και καπνικών προϊόντων κατά το 2010. Αντίθετα οι εισπράξεις από ΦΠΑ κατέγραψαν μείωση της τάξης του 0,7% κατά τους πρώτους δέκα μήνες του έτους. Παράλληλα, οι εγγραφές μηχανοκίνητων οχημάτων συνεχίζουν να καταγράφουν μειώσεις και το Σεπτέμβριο του 2011. Η ανάμεικτη αυτή εικόνα υπογραμμίζει την ανάγκη στενής παρακολούθησης των εξελίξεων, ενόψει μάλιστα του αβέβαιου εξωτερικού περιβάλλοντος.

Ιδιωτική κατανάλωση

Η ιδιωτική κατανάλωση, με βάση τα αναλυτικά στοιχεία των εθνικών λογαριασμών το πρώτο μισό του 2011, κατέγραψε αύξηση της τάξης του 2,3% σε σύγκριση με μείωση της τάξης του 1,8% την αντίστοιχη περίοδο του 2011. Παράλληλα, στοιχεία του δείκτη κύκλου εργασιών λιανικού εμπορίου, από τον οποίο εξαιρούνται οι πωλήσεις αυτοκινήτων, καταγράφουν μικρές αυξήσεις τους τελευταίους μήνες, με το πρώτο οκτάμηνο του 2011 να είναι κατά 0,2% ψηλότερο από την αντίστοιχη περίοδο του 2010 (Διάγραμμα Α.31). Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία της υπηρεσίας ΦΠΑ, οι εισπράξεις από το ΦΠΑ κατέγραψαν μείωση της τάξης του 0,7% το πρώτο δεκάμηνο του 2011 σε σύγκριση με μείωση 0,9% την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Η μείωση αυτή καταγράφηκε παρά την

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.31 Λιανικές πωλήσεις (εξαιρουμένων των μηχανοκίνητων οχημάτων)

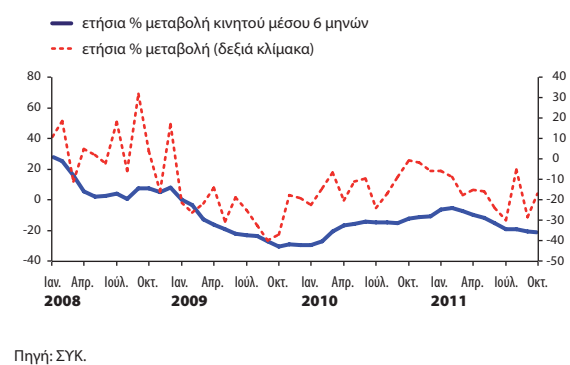
εισαγωγή μειωμένου συντελεστή ΦΠΑ 5% (αύξηση από το μηδενικό συντελεστή) στα τρόφιμα και στα φάρμακα από τον Ιανουάριο του 2011. Παράλληλα, οι εγγραφές μηχανοκίνητων οχημάτων συνέχισαν την πτωτική τους πορεία, καταγράφοντας επιταχυνόμενες μειώσεις σε ετήσια βάση. Η μείωση των εγγραφών για το μήνα Σεπτέμβριο έφθασε στο 28,2%, ενώ η μέση μείωση για ολόκληρο το πρώτο εννιάμηνο του 2011 ανήλθε στο 17,5% έναντι επίσης μείωσης 15,1% την αντίστοιχη περίοδο του 2010 (Διάγραμμα Α.32). Τέλος, ο δείκτης εμπιστοσύνης για την κατανάλωση κατέγραψε ελαφριά χειροτέρευση το πρώτο δεκάμηνο του 2011 σε σχέση με το αντίστοιχο δεκάμηνο του 2010.

Από την άλλη, οι δαπάνες κατόχων κυπριακών πιστωτικών καρτών στην Κύπρο (Διάγραμμα Α.33) κατέγραψαν αύξηση της τάξης του 9,9% το πρώτο δεκάμηνο του 2011 σε σύγκριση με αύξηση 4,8% την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί ότι τα καταναλωτικά δάνεια τα οποία περιλαμβάνουν και τη χρήση των πιστωτικών καρτών, κατέγραψαν ετήσια αύξηση της τάξης του 0,1% το Σεπτέμβριο του 2011. Έτσι, φαίνεται ότι, η χρήση της πιστωτικής κάρτας ως υποκατάστατο του δανεισμού αυξάνεται. Οι κατηγορίες που κατέγραψαν τη μεγαλύτερη αύξηση δαπανών με πιστωτικές κάρτες, είναι οι δαπάνες στις υπεραγορές, κάτι που οφείλεται, εν μέρει, στην επιβολή ΦΠΑ στα τρόφιμα, καθώς και οι δαπάνες στα πρατήρια βενζίνης, πιθανόν λόγω της αύξησης της τιμής των καυσίμων.

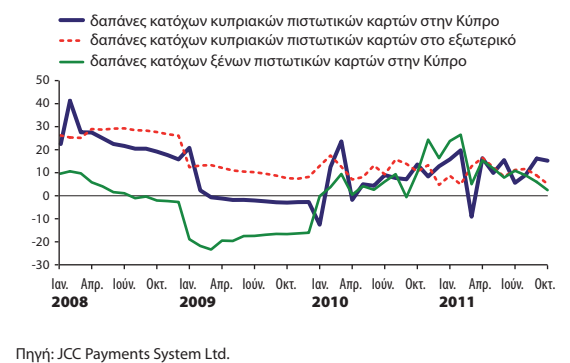
Κατασκευαστικός τομέας

Όπως υποδηλοί πλειάδα σχετικών στοιχείων, η αρνητική πορεία του κατασκευαστικού τομέα συνεχίζεται, ενώ αναμένεται περαιτέρω επιδείνωση με βάση τα εγχώρια οικονομικά δεδομένα. Συγκεκριμένα, ο δείκτης παραγωγής στον κατασκευαστικό τομέα παρουσίασε κατά το

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.32 Εγγραφές μηχανοκίνητων οχημάτων

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.33 Δαπάνες κατόχων πιστωτικών καρτών (συσσωρευμένη ετήσια μεταβολή περιόδου από Ιανουάριο)

Πλαίσιο Α.1: Παράγοντες ζήτησης που επηρέασαν τις εξελίξεις στις τιμές οικιστικών ακινήτων στην Κύπρο κατά την περίοδο 2002-2010

Εισαγωγή

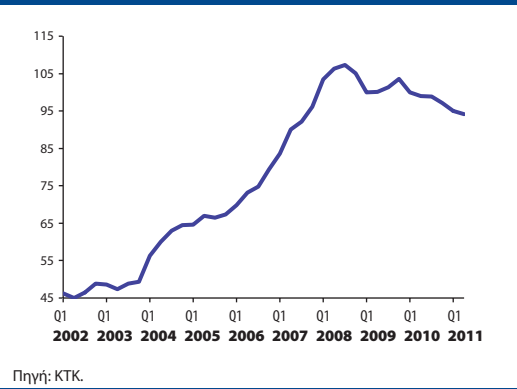
Οι τιμές οικιστικών ακινήτων στην Κύπρο σημείωσαν σημαντική αύξηση κατά την περίοδο πριν από την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και μέχρι την έναρξη της οικονομικής κρίσης το τρίτο τρίμηνο του 2008. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το δείκτη τιμών οικιστικών ακινήτων που απεικονίζεται στο Διάγραμμα 1¹, η αύξηση στις τιμές από το πρώτο τρίμηνο του 2002 μέχρι και το τρίτο τρίμηνο του 2008, όπου καταγράφηκε το ιστορικά ψηλότερο επίπεδο, ήταν της τάξης του 131,8%. Η αντίστοιχη μέση ετήσια αύξηση ανήλθε στο 14,8%.

Μετά τη ραγδαία αύξηση κατά την προαναφερθείσα περίοδο, οι τιμές στην εγχώρια αγορά ακινήτων κατέγραψαν το τέταρτο τρίμηνο του 2008 αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης. Από τότε, και μέχρι το δεύτερο τρίμηνο του 2011, οι τιμές οικιστικών ακινήτων σημείωσαν συνολική μείωση της τάξης του 12,2%.

Ο σκοπός του παρόντος σημειώματος είναι να διερευνηθούν προκαταρκτικά² οι εγχώριοι και εξωτερικοί παράγοντες ζήτησης που συνέβαλαν σημαντικά στην πορεία της αγοράς οικιστικών ακινήτων στην Κύπρο κατά την περίοδο μεταξύ 2002 και 2010, καθώς και ο βαθμός στον οποίο αυτοί επηρεάστηκαν κατά την τρέχουσα οικονομική κρίση.

1. Οι τιμές από το 2006 και εντεύθεν αντικατοπτρίζουν τις τιμές του γενικού δείκτη τιμών οικιστικών ακινήτων της ΚΤΚ (Δελτίο Δείκτη Τιμών Κατοικιών, 2010) ενώ οι τιμές από το 2002 μέχρι και το 2005 έχουν παραχθεί ως ο μέσος όρος των τιμών των ιστορικών δεικτών τιμών οικιστικών ακινήτων των Πασιαρδής και Σάββα (2009), Πλατή (2006) και της ΚΤΚ.
2. Λόγω του πολύ περιορισμένου δείγματος στοιχείων δεν ήταν εφικτή περαιτέρω στατιστική και οικονομετρική ανάλυση. Ως εκ τούτου, αυτή θα ακολουθήσει με την εξασφάλιση μεγαλύτερου δείγματος τιμών.
3. Δημογραφική Έκθεση (2009)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.1 Δείκτης τιμών οικιστικών ακινήτων (2010Q1 = 100)

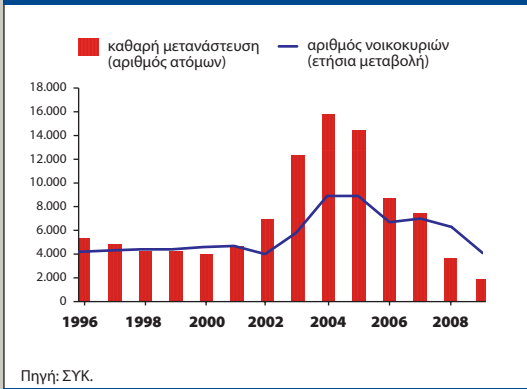

Εξωτερική ζήτηση: Μετανάστευση και επενδύσεις

Είναι γνωστό ότι οι δημογραφικές εξελίξεις σε μια χώρα αποτελούν έναν από τους κυρίαρχους παράγοντες καθορισμού της ζήτησης για οικιστικά ακίνητα. Επιπλέον, η καθαρή μετανάστευση (μετανάστευση μείον αποδημία) αποτελεί τη δημογραφική συνιστώσα στην οποία αποδίδεται ουσιαστικά η δημιουργία άμεσης ζήτησης για οικιστικά ακίνητα.

Στην Κύπρο παρά την υπογεννητικότητα που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια, ο πληθυσμός σημείωσε αύξηση, κυρίως λόγω της καθόδου ξένων υπηκόων στο νησί, είτε για εργασία είτε για διαβίωση μετά την αφυπηρέτηση, αλλά και τον επαναπατρισμό Κυπρίων. Είναι χαρακτηριστικό ότι από 694 χιλιάδες κατοίκους το 2000, ο πληθυσμός της Κύπρου ανήλθε στις 798 χιλιάδες το 2009, σημειώνοντας άνοδο της τάξης του 15% (ΣΥΚ³). Με την προοπτική για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση να αρ-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.2 Καθαρή μετανάστευση και αριθμός νοικοκυριών

χίζει να υλοποιείται, η καθαρή μετανάστευση⁴ στην Κύπρο πρόβαλλε σταδιακή αύξηση φθάνοντας περίπου τις 16 χιλιάδες το 2004, όπου και άρχισε να παρουσιάζει πτωτική τάση (Διάγραμμα 2). Παρόμοια εικόνα παρουσιάζουν και οι ετήσιες μεταβολές του αριθμού νοικοκυριών (Διάγραμμα 2).

Ως εκ τούτου, οι μειώσεις που παρατηρήθηκαν στην καθαρή μετανάστευση κατά το 2008 και το 2009 (51,4% και 48,7% αντίστοιχα), καταδεικνύουν ότι η υπερθέρμανση της αγοράς οικιστικών ακινήτων στην Κύπρο κατά την περίοδο πριν από το τρίτο τρίμηνο του 2008 ενδεχόμενα να είχε τροφοδοτηθεί από εξωτερική ζήτηση.

Εκτός από την αγορά οικιστικών ακινήτων από μετανάστες για σκοπούς απόκτησης κύριας κατοικίας, τα τελευταία χρόνια έχει γίνει επίσης δημοφιλής η αγορά οικιστικών ακινήτων από ξένους και ντόπιους αγοραστής για σκοπούς επένδυσης, όπως για παράδειγμα αγορά προς ενοίκιαση ή αγορά για χρήση εξοχικής κατοικίας. Συγκεκριμένα, η εισροή επενδύσεων στον τομέα των ακινήτων παρουσίαζε αυξητική τάση από το 2002 μέχρι και το 2007, όπου έφτασε το ιστορικά υψηλότερο επίπεδο (Διάγραμμα 3). Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2007, οι ξένες επεν-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.3 Επενδύσεις μη κατοίκων Κύπρου στον τομέα των ακινήτων και δείκτης τιμών ακινήτων

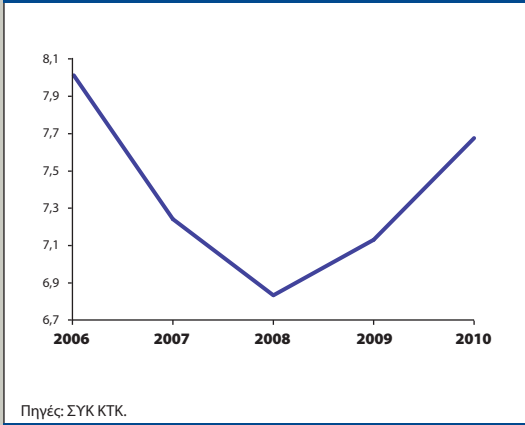
δύσεις σε ακίνητα αυξήθηκαν κατά 77% σε σύγκριση με το 2006. Συνεπώς, όπως διαφαίνεται και μέσα από την σύγκριση του δείκτη τιμών οικιστικών ακινήτων με το μέγεθος των επενδύσεων από το εξωτερικό, η ζήτηση από το εξωτερικό συνέβαλε στην επιτάχυνση της αύξησης των τιμών οικιστικών ακινήτων κατά τη διάρκεια των ετών 2002-2008. Αξίζει να σημειωθεί πως η ύπαρξη χρονικής υστέρησης που διαφαίνεται στο Διάγραμμα 3 μεταξύ του δείκτη τιμών οικιστικών ακινήτων και των επενδύσεων οφείλεται εν μέρει στο χρονικό διάστημα που συνήθως απαιτείται ώστε οι επενδύσεις να υλοποιηθούν και να πραγματοποιηθούν οι σχετικές αγοραπωλησίες, με πιθανή επίδραση στις τιμές.

Εγχώρια ζήτηση: Διαθέσιμο εισόδημα, δανεισμός και προσδοκίες

Το εισόδημα και ο εισοδηματικός περιορισμός του κάθε εγχώριου νοικοκυριού αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην απόφασή του για αγορά ή ενοίκιαση κατοικίας, αντικατοπτρίζοντας σε σημαντικό βαθμό τη ζήτηση οικιστικών ακινήτων από ντόπιους. Σύμφωνα με το Διάγραμμα 4, το οποίο δείχνει το λόγο του ονομαστικού διαθέσιμου

4. Το επίπεδο μετανάστευσης για τα έτη 2006-2009 ήταν 160% πάνω από το επίπεδο επαναπατριsmού για την ίδια περίοδο. Επιπλέον, η μεγάλη μείωση της καθαρής μετανάστευσης που παρατηρήθηκε κατά το 2008 και το 2009 οφειλόταν κυρίως σε σημαντικές μειώσεις στα επίπεδα μετανάστευσης και όχι στα επίπεδα επαναπατριsmού.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.4 Λόγος διαθέσιμου εισοδήματος προς τιμές οικιστικών ακινήτων (%)

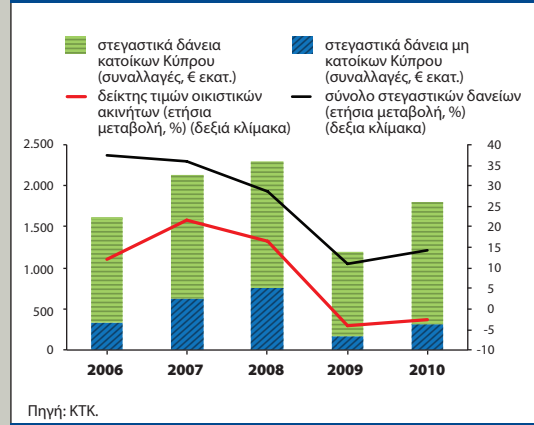

εισοδήματος προς το μέσο όρο της αξίας μιας κατοικίας στην Κύπρο, οι κατοικίες στην Κύπρο έχουν γίνει λιγότερο προσιτές κατά τα έτη μετά το 2006, με αποκορύφωμα το 2008, καταδεικνύοντας έτσι ότι η αύξηση στο διαθέσιμο εισόδημα ήταν πολύ μικρότερη από την αντίστοιχη αύξηση στις τιμές οικιστικών ακινήτων. Μετά από το 2008, η αγορά οικιστικών ακινήτων άρχισε να γίνεται σταδιακά πιο προσιτή, φθάνοντας το 2010 επίπεδα υψηλότερα από αυτά του 2006.

Δεδομένου ότι οι μεταβολές στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών κατά την περίοδο 2002-2008 δεν μπορούν να εξηγήσουν πλήρως τις μεγάλες αυξήσεις που παρατηρήθηκαν την ίδια περίοδο στις τιμές οικιστικών ακινήτων, παραμένει να εξετάσει κανείς το κόστος και τη διαθεσιμότητα δανεισμού για να μπορέσει να αιτιολογήσει τη μεγάλη εγχώρια ζήτηση για κατοικίες που παρατηρήθηκε κατά την προαναφερθείσα περίοδο.

Τα επιτόκια των στεγαστικών δανείων αποτελούν ουσιαστικά και το κύριο κόστος του δανεισμού. Όταν το κόστος αυτό αυξάνεται, η ζήτηση για δάνεια (και ως εκ τούτου η ζήτηση για ακίνητα) μειώνεται, ενώ το αντίστροφο συμβαίνει όταν τα επιτόκια μειώνονται. Αναμφισβήτητα,

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.5 Στεγαστικά δάνεια και δείκτης τιμών οικιστικών ακινήτων

ένας από τους λόγους που οδήγησαν στην αύξηση της ζήτησης για ακίνητα την τελευταία δεκαετία ήταν και η σταδιακή μείωση των επιτοκίων για στεγαστικά δάνεια. Το πραγματικό επιτόκιο⁵ στεγαστικών δανείων στην Κύπρο ήταν σε σχετικά χαμηλά επίπεδα κατά την περίοδο από τα μέσα του 2005 έως και τα μέσα του 2008, αυξάνοντας έτσι τη ζητούμενη ποσότητα οικιστικών δανείων. Ωστόσο, μετά τα μέσα του 2008 και την ένταξη της Κύπρου στη ζώνη του ευρώ, αυτό ξεκίνησε να παρουσιάζει ανοδική τάση, η οποία διήρκεσε μέχρι τις αρχές του 2009, όταν άρχισε να υποχωρεί και πάλι, φθάνοντας στο χαμηλότερο επίπεδο τον Απρίλιο του 2010.

Αντικατοπτρίζοντας την πορεία των πραγματικών επιτοκίων αλλά και γενικότερα της εύκολης πρόσβασης σε πιστωτικά δάνεια κατά την ακμάζουσα περίοδο της κυπριακής οικονομίας, το ανεξόφλητο υπόλοιπο των στεγαστικών δανείων κατοίκων και μη κατοίκων Κύπρου αυξήθηκε σημαντικά από το 2005, με χαμηλότερα επίπεδα αύξησης να παρατηρούνται μετά το 2009 (**Διάγραμμα 5**). Η επιβράδυνση που διαφαίνεται στο ρυθμό αύξησης των οικιστικών δανείων οφείλεται εν μέρει και στην επιβολή μειωμένου μέγιστου επιτρεπτού ποσοστού χρηματοδότησης την πε-

5. Το πραγματικό επιτόκιο υπολογίζεται ως το ονομαστικό επιτόκιο μείον το ρυθμό πληθωρισμού.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.6 Δείκτης προσδοκιών τιμών για τους επόμενους τρεις μήνες και δείκτης τιμών οικιστικών ακινήτων

ρίοδο Ιουλίου 2007 και Μαΐου 2008 (Πλαίσιο Α, Οικονομικό Δελτίο, Δεκέμβριος 2010).

Η γενική εφορία που επικρατούσε μέχρι και το 2008 στον κατασκευαστικό τομέα αντικατοπτρίζεται και στις προσδοκίες των επενδυτών και την εμπιστοσύνη των καταναλωτών. Εάν η αγορά αναμένει αύξηση των τιμών, τότε οι καταναλωτές είναι περισσότερο πρόθυμοι να αγοράσουν ένα ακίνητο τώρα, με αποτέλεσμα οι τιμές των ακινήτων να αυξάνονται, εκπληρώνοντας με αυτόν τον τρόπο τις προσδοκίες.

Στο **Διάγραμμα 6** παρουσιάζεται ο δείκτης αναμενόμενων τιμών πωλήσεων για τους επόμενους 3 μήνες, όπως αυτός κατασκευάζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Από το **Διάγραμμα 6** διαφαίνεται ότι, ενώ οι προσδοκίες για την περίοδο από το πρώτο τρίμηνο του 2006 μέχρι και το τρίτο τρίμηνο του 2008 ήταν σχετικά αισιόδοξες, κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2008 και μετά, αυτές κατέληξαν να είναι πολύ αρνητικές και απαισιόδοξες. Αυτό διαφαίνεται και μέσα από την αλλαγή στο μέσο επίπεδο μεταξύ των δύο προαναφερθέντων περιόδων. Προφανώς,

Βιβλιογραφία

Δελτίο Δείκτη Τιμών Κατοικιών (2010). Στοιχεία διαθέσιμα από: http://www.centralbank.gov.cy/nqcontent.cfm?a_id=8054&lang=gr
 Pashardes, P. and C. Savva (2009) "Factors Affecting House Prices in Cyprus: 1988-2008", Cyprus Economic Policy Review, 3(1): 3-25.
 Πλατής, Σ. (2006) «Κατοικία, Κτηματαγορά και Κατασκευές» διαθέσιμο στο: www.splatisecon.com.
 Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, Οικονομικό Δελτίο (2010). Διαθέσιμο από: http://www.centralbank.gov.cy/media/pdf_gr/CBC_EconBulletin_Dec10_GR_.pdf

μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι οι θετικές προσδοκίες κατά την περίοδο 2006-2008 είχαν συμβάλει στην αύξηση που παρατηρήθηκε στη ζήτηση για οικιστικά ακίνητα και κατά συνέπεια στις τιμές.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο σκοπός του παρόντος σημειώματος ήταν να διερευνηθούν οι εξελίξεις στην εγχώρια και εξωτερική ζήτηση για οικιστικά ακίνητα οι οποίες καθόρισαν την πορεία των τιμών κατά την περίοδο 2002-2010. Οι μεγάλες αυξήσεις των τιμών οικιστικών ακινήτων που παρατηρήθηκαν κατά την προαναφερθείσα περίοδο προκλήθηκαν σε μεγάλο βαθμό από τη δραματική αύξηση της εξωτερικής ζήτησης αλλά και την άμεση ζήτηση για οικιστικά ακίνητα που δημιουργήθηκε μέσω της επέκτασης της μετανάστευσης στο νησί κατά την περίοδο 2006-2008. Επιπλέον, η σχετικά εύκολη πρόσβαση σε πιστωτικά δάνεια κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, σε συνδυασμό με την οικονομική εφορία και τις θετικές προοπτικές που επικρατούσαν στον τομέα των ακινήτων οδήγησαν και την τοπική ζήτηση να αυξηθεί, φθάνοντας στο ανώτατο σημείο το 2007.

Δεδομένης της σημαντικής μείωσης της εξωτερικής ζήτησης λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, της αύξησης της ανεργίας και της μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, η γενική εφορία αντικαταστάθηκε με μειωμένη ζήτηση και ως εκ τούτου ακολούθησαν μειώσεις στις τιμές ακινήτων την περίοδο 2009-2010. Η μελλοντική πορεία του τομέα είναι άμεσα συνυφασμένη, μεταξύ άλλων, με τις εγχώριες και εξωτερικές εξελίξεις.

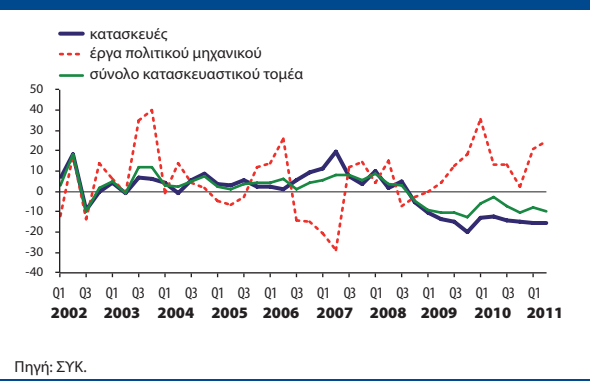
πρώτο εξάμηνο του 2011 ετήσια μείωση της τάξης του 8,9%. Η ετήσια μείωση για την ίδια περίοδο του 2010 ήταν 4,3% (Διάγραμμα Α.34).

Ως επακόλουθο της μειωμένης παραγωγής η αυξητική πορεία της ανεργίας στον τομέα συνεχίστηκε κατά την ίδια περίοδο. Ο μέσος όρος των ανέργων στον τομέα για τους δέκα πρώτους μήνες του 2011 ήταν 4.320 άτομα σε σύγκριση με 3.480 την αντίστοιχη περίοδο του 2010, σημείωσε δηλαδή αύξηση της τάξης του 24,1%.

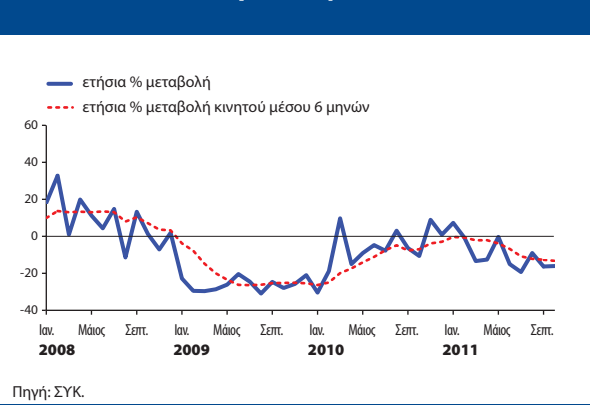
Οι πωλήσεις τσιμέντου επίσης παρουσιάζουν την ίδια αρνητική εικόνα. Κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2011 καταγράφηκε ετήσια μείωση της τάξης του 9,8% σε σύγκριση με μείωση 9,5% την αντίστοιχη περίοδο του 2010 (Διάγραμμα Α.35).

Αρνητικές ενδείξεις για τον κατασκευαστικό τομέα διαφαίνονται και από τα στοιχεία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας. Συγκεκριμένα, ο συνολικός αριθμός πωλητήριων εγγράφων παγκύπρια (κάτοικοι και μη κάτοικοι Κύπρου) που αντιπροσωπεύει τις πωλήσεις, κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011 κατέγραψε μείωση της τάξης του 17,8% σε σύγκριση με αύξηση 8,2% την αντίστοιχη περίοδο του 2010 (Διάγραμμα Α.36). Επιπρόσθετα, ο αριθμός των εκδοθέντων τίτλων σημείωσε μείωση της τάξης του 7,9% κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011, ενώ την αντίστοιχη περίοδο του 2010 είχε σημειωθεί αύξηση της τάξης του 23,2%. Ετήσια μείωση καταγράφηκε και στον αριθμό πωλητήριων εγγράφων που κατατέθηκαν από αλλοδαπούς αγοραστές και στον αριθμό των εκδοθέντων τίτλων σε αλλοδαπούς της τάξης του 10% και 19,1%, αντίστοιχα, κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011. Η μείωση της δραστηριότητας στην αγορά ακίνητης περιουσίας, όπως σκιαγραφείται από τους προαναφερθέντες δείκτες, αναμένεται να συνεχιστεί εν μέσω του κλίματος αβεβαιότητας που επικρατεί στην ευρύτερη οικονομία.

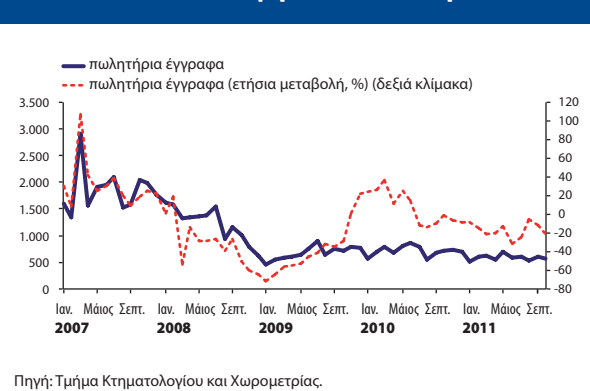
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.34 Δείκτης παραγωγής στον κατασκευαστικό τομέα
(ετήσια μεταβολή, %)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.35 Πωλήσεις τσιμέντου

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.36 Πωλητήρια έγγραφα (σύνολο κατοίκων και μη-κατοίκων Κύπρου)

Σε συνάρτηση με τα πιο πάνω, οι εισπράξεις του ΤΕΠ από το φόρο κεφαλαιουχικών κερδών και από τα τέλη χαρτοσήμων σημείωσαν ετήσια μείωση της τάξης του 14,9% και 18,6%, αντίστοιχα, για τους πρώτους εννιά μήνες του 2011 σε σύγκριση με αύξηση 18,9% και 28% για τους αντίστοιχους μήνες του 2010. Παράλληλα, ο φόρος ακίνητης ιδιοκτησίας σημείωσε αύξηση της τάξης του 1,4% το πρώτο εννιάμηνο του 2011 σε σύγκριση με αύξηση 18,3% την αντίστοιχη περίοδο του 2010.

Όσον αφορά τα στεγαστικά δάνεια σε κατοίκους Κύπρου, αυτά σημείωσαν ετήσια αύξηση της τάξης του 7,5% το Σεπτέμβριο του 2011 σε σύγκριση με ετήσια αύξηση 15,4% το Σεπτέμβριο του 2010, όπως αυτά υπολογίζονται με βάση τη μεθοδολογία που ακολουθείται από την ΕΚΤ για τον υπολογισμό ετήσιων ποσοστιαίων μεταβολών. Σημειώνεται όμως ότι η προαναφερθείσα αύξηση οφείλεται εν μέρει σε κεφαλαιοποιήσεις τόκων παρά εγκρίσεις νέων δανείων. Τα αντίστοιχα στοιχεία για μη-κατοίκους Κύπρου παρουσίασαν ετήσια αύξηση το Σεπτέμβριο του 2011 της τάξης του 6,5%, σε σύγκριση με αύξηση 12,6% το Σεπτέμβριο του 2010.

Ο αριθμός αδειών οικοδομής, ο οποίος αποτελεί ένδειξη για τη μελλοντική δραστηριότητα του κατασκευαστικού τομέα, κατέγραψε οριακή αύξηση της τάξης του 0,4% κατά το πρώτο οκτάμηνο του 2011, σε σύγκριση με οριακή αύξηση της τάξης του 0,4% τους αντίστοιχους μήνες του 2010. Οι εγκεκριμένες άδειες για μη-οικιστικά έργα παρουσίασαν μείωση της τάξης του 4,1% σε ετήσια βάση για τους πρώτους οκτώ μήνες του 2011, ενώ η μείωση για οικιστικά έργα ήταν της τάξης του 19,8% για την ίδια περίοδο. Επιπλέον, η συνολική αξία και το εμβαδόν των εγκεκριμένων αδειών οικοδομής παρουσίασαν μείωση της τάξης του 23% και 27,1%, αντίστοιχα, κατά το πρώτο οκτάμηνο του 2011 (Διάγραμμα Α.37). Με βάση τις προαναφερθείσες μειώσεις στις άδειες οικοδομών, αναμένεται ότι η οικοδομική δραστηριότητα θα

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.37 Εγκεκριμένες άδειες οικοδομής

συνεχίσει να καταγράφει πτωτική πορεία. Όσον αφορά τον αριθμό αδειών οικοδομής ανά επαρχία, η επαρχία Λεμεσού κατέγραψε τη μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση κατά το πρώτο οκτάμηνο του 2011. Ακολουθούν κατά σειρά οι επαρχίες Λευκωσίας, Λάρνακας και Αμμοχώστου με πτώση τόσο στις αγροτικές όσο και στις αστικές περιοχές. Στην επαρχία Πάφου, στις αστικές περιοχές, σημειώθηκε οριακή αύξηση στον αριθμό αδειών οικοδομής κατά την προαναφερόμενη περίοδο ενώ στις αγροτικές σημειώθηκε μείωση.

Σε ό,τι αφορά το κόστος των κατασκευών, παρατηρήθηκε μικρή αύξηση κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2011. Συγκεκριμένα, ο δείκτης τιμών των κατασκευαστικών υλικών παρουσίασε αύξηση κατά την υπό εξέταση περίοδο της τάξης του 4,1%, αντικατοπτρίζοντας πιθανώς μείωση στο περιθώριο κέρδους των εταιρειών ανάπτυξης γης, δεδομένου ότι οι τιμές πώλησης των ακινήτων παρουσιάζουν καθοδική πορεία.

Ο Δείκτης Τιμών Οικιστικών Ακινήτων που ετοιμάζει η ΚΤΚ με βάση την ωφελιμιστική μεθοδολογία, παρουσίασε μέση ετήσια πτώση της τάξης του 4,9% για τα δύο πρώτα τρίμηνα του 2011 σε σύγκριση με μέση ετήσια πτώση της τάξης του 0,6% τα αντίστοιχα τρίμηνα του 2010. Αυτό καταδεικνύει ότι η μικρής έκτασης ανάκαμψη που παρατηρήθηκε στα τέλη του 2009 και αρχές του 2010 δεν συνεχίστηκε, αφού η πτωτική πορεία των τιμών επανήλθε, αντικατοπτρίζοντας την ύφεση στον κατασκευαστικό τομέα.

Όσον αφορά τις προσδοκίες των Κυπρίων για τις τιμές των ακινήτων στην Κύπρο για τους επόμενους τρεις μήνες, όπως διατυπώνονται σε σχετικό ερωτηματολόγιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αυτές συνέχισαν να είναι αρνητικές με τάση για περαιτέρω επιδείνωση. Συγκεκριμένα, ο μέσος όρος του δείκτη για το δεύτερο και τρίτο τρίμηνο του 2011 διαμορφώθηκε στο -26,3 και -36,2 αντίστοιχα, σε σχέση με -31,1 και -23,2 τις

αντίστοιχες περιόδους του 2010 (Διάγραμμα Α.38). Παράλληλα, ο δείκτης εμπιστοσύνης για τον κατασκευαστικό τομέα από το ίδιο ερωτηματολόγιο, ακολούθησε αρνητική πορεία παραμένοντας στα ιδιαίτερα αρνητικά επίπεδα του 2010, καταδεικνύοντας περαιτέρω μείωση στην κατασκευαστική δραστηριότητα (Πίνακας Α.9. Επίσης, με βάση την πορεία δεικτών του κατασκευαστικού τομέα, ανάμεσα στους οποίους και οι προαναφερθέντες δείκτες εμπιστοσύνης, αναμένεται ότι οι τιμές των ακινήτων θα συνεχίσουν και για το υπόλοιπο του 2011 την πτωτική τους πορεία.

Συμπερασματικά, οι δείκτες του κατασκευαστικού τομέα καταδεικνύουν συνέχιση της συρρίκνωσης του, παρά τη μικρή ανάκαμψη που παρουσιάστηκε κατά το 2010. Δεδομένων των αρνητικών ενδείξεων και σε συνάρτηση με το γενικότερο αρνητικό κλίμα που επικρατεί στην κυπριακή οικονομία και την αβεβαιότητα που υπάρχει στη ζώνη του ευρώ, δεν διαφαίνονται οποιεσδήποτε ενδείξεις για ανάκαμψη του τομέα στο εγγύς μέλλον.

Αγορά εργασίας

Η μερική ανάκαμψη του ΑΕΠ κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011 οδήγησε σε μικρή αύξηση της απασχόλησης της τάξης του 0,6% σε σύγκριση με το αντίστοιχο εξάμηνο του 2010. Οι συνολικές ώρες απασχόλησης κατέγραψαν παρόμοια αύξηση κατά το εν λόγω εξάμηνο, κάτι που σημαίνει ότι οι ώρες εργασίας ανά απασχολούμενο έμειναν αναλλοίωτες. Η αύξηση στην απασχόληση και στις ώρες εργασίας προήλθε από τους εργοδοτούμενους και πιο συγκεκριμένα από την αύξηση στις οικιακές βοηθούς, ενώ τα αντίστοιχα μεγέθη για τους αυτοεργοδοτούμενους κατέγραψαν μειώσεις. Παρόλο που η απασχόληση κατέγραψε αύξηση το πρώτο εξάμηνο του 2011, δεν ήταν ικανή να απορροφήσει τα άτομα που αναζητούσαν

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.38 Έρευνα οικονομικών συγκυριών

ΠΙΝΑΚΑΣ Α.9 Λογαριασμοί του ευρύτερου δημόσιου τομέα

	Ιαν-Σεπ 2010 (€ εκατ.)	Ιαν-Σεπ 2011 (€ εκατ.)	Μεταβολή %
ΔΑΠΑΝΕΣ			
Ενδίαμεση ανάλωση	643,1	589,6	-8,3
Κεφαλαίου αγαθά	378,1	389,3	3,0
Απολαβές προσωπικού	1.926,0	1.950,8	1,3
Άλλοι φόροι επί της παραγωγής	0,4	0,3	-25,0
Επιδότησεις	11,5	9,5	-17,4
Τόκοι πληρωθέντες	364,8	350,7	-3,9
Κοινωνικές παροχές	1.840,8	1.919,9	4,3
Άλλες τρέχουσες μεταβιβάσεις	377,5	449,1	19,0
Μεταβιβάσεις κεφαλαίου	114,8	113,4	-1,2
Σύνολο δαπανών	5.657,0	5.772,6	2,0
Σύνολο δαπανών ως % του ΑΕΠ	32,6	32,8	
ΕΣΟΔΑ			
Παροχή αγαθών και υπηρεσιών	310,9	308,2	-0,9
Φόροι επί της παραγωγής και εισαγωγές εκ των οποίων ΦΠΑ	1.945,1	1.929,8	-0,8
Εισόδημα περιουσίας	231,6	109,2	-52,8
Τρέχοντες φόροι στο εισόδημα, πλούτο κλπ	1.332,6	1.511,1	13,4
Κοινωνικές εισφορές	1.221,0	1.247,0	2,1
Άλλες τρέχουσες μεταβιβάσεις	89,9	122,7	36,5
Μεταβιβάσεις κεφαλαίου	6,3	4,6	-27,0
Σύνολο εσόδων	5.137,4	5.232,6	1,9
Σύνολο εσόδων ως % του ΑΕΠ	29,6	29,7	
Πλεόνασμα (+) / Έλλειμμα (-)	-519,6	-540,0	
Πλεόνασμα (+) / Έλλειμμα (-) ως % του ΑΕΠ	-3,0	-3,1	

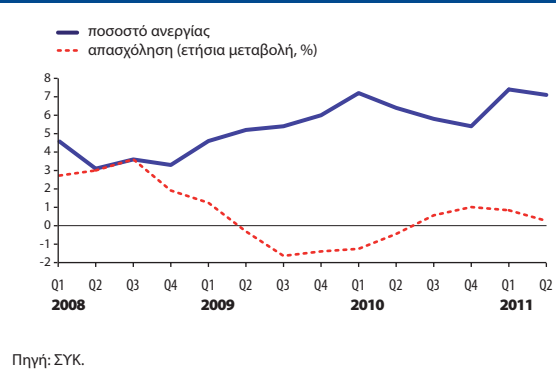
Πηγή: ΣΥΚ.

εργασία. Ως αποτέλεσμα, το ποσοστό ανεργίας κατά το υπό εξέταση εξάμηνο αυξήθηκε κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το πρώτο εξάμηνο του 2010, φθάνοντας έτσι στο 7,3%, σύμφωνα με στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ) (Διάγραμμα Α.39).

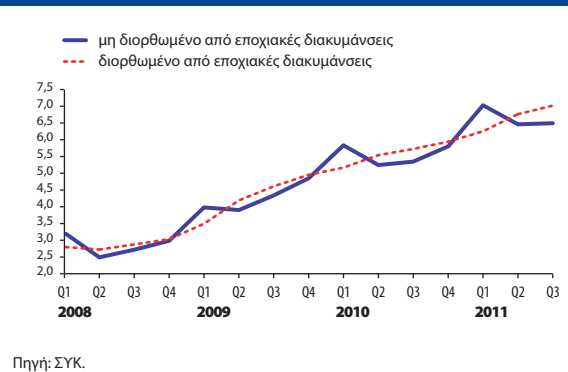
Τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία για την ανεργία (Διάγραμμα Α.40) αφορούν τους εγγεγραμμένους ανέργους και είναι διαθέσιμα μέχρι και τον Οκτώβριο του 2011. Οι εγγεγραμμένοι άνεργοι παρουσιάζουν αυξητική τάση από το δεύτερο εξάμηνο του 2008, ενώ το ποσοστό εγγεγραμμένης ανεργίας το τρίτο τρίμηνο του 2011 έφθασε στο 6,5% σε σχέση με 5,3% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2010. Η χειροτέρευση αυτή συνδέεται με το γεγονός ότι σύμφωνα με προκαταρκτικά στοιχεία για το τρίτο τρίμηνο του 2011, το ΑΕΠ κατέγραψε αρνητική ανάπτυξη της τάξης του 0,6%. Η αυξητική τάση της εγγεγραμμένης ανεργίας επιβεβαιώνεται και από τα στοιχεία που είναι διορθωμένα ως προς τις εποχικές διακυμάνσεις. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι η εγγεγραμμένη ανεργία παρουσιάζει αυξητική τάση από το δεύτερο εξάμηνο του 2008, ενώ τον Οκτώβριο 2011 έφθασε στο ιστορικά ψηλότερο επίπεδο των 31.022 ανέργων. Παράλληλα, σύμφωνα με το εναρμονισμένο ποσοστό ανεργίας όπως δημοσιεύεται από την Eurostat τον Οκτώβριο του 2011 το εποχικά διορθωμένο ποσοστό ανήλθε στο 8,2%. Αυτό επιβεβαιώνει ότι η οικονομία δεν είναι σε θέση να απορροφήσει τα άτομα που αναζητούν εργασία, ενώ το φαινόμενο αυτό επιδεινώθηκε το Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 2011.

Σε ό,τι αφορά την ανά τομέα ανάλυση της απασχόλησης (Διάγραμμα Α.41) για το πρώτο εξάμηνο του 2011, ξεχωρίζουν οι τομείς των «λοιπών υπηρεσιών» και των «κατασκευών». Συγκεκριμένα, η συνεισφορά του τομέα των «λοιπών υπηρεσιών» στη συνολική αύξηση της απασχόλησης ανήλθε στο 0,7% ενώ η συνεισφορά των «κατασκευών» συνέχισε να είναι αρνητική στο

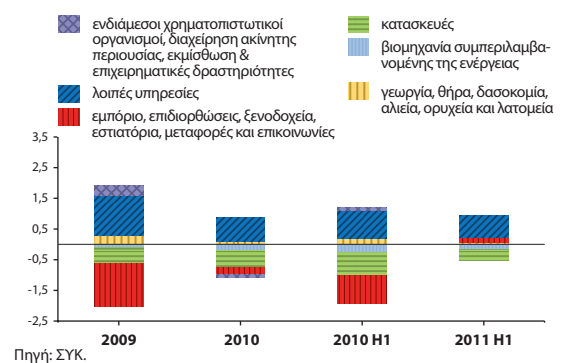
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.39 Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή απασχόλησης και ποσοστό ανεργίας

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.40 Ποσοστό εγγεγραμμένης ανεργίας (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.41 Συνεισφορά στην αύξηση απασχόλησης ανά τομέα (%)

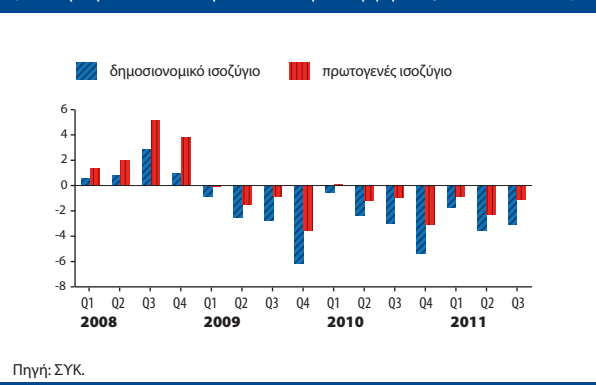
-0,4%. Σχετικά με τις «λοιπές υπηρεσίες», σημειώνεται ότι κατά την υπό εξέταση περίοδο συνέχισε να καταγράφεται μεγάλη αύξηση στην υποκατηγορία «ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό» κατά 7% ή 1.700 απασχολούμενους κατά το εν λόγω εξάμηνο σε σύγκριση με 11% ή 2.400 απασχολούμενους το πρώτο εξάμηνο του 2010. Επίσης, στην κατηγορία των «λοιπών υπηρεσιών» περιλαμβάνεται ένα μεγάλο μέρος των υπαλλήλων στο γενικό δημόσιο τομέα, οι οποίοι κατέγραψαν αύξηση 1,1% το πρώτο εξάμηνο του 2011. Όσον αφορά τη συνεισφορά των υπόλοιπων τομέων, οι κλάδοι του «εμπορίου, επιδιορθώσεων, ξενοδοχείων, εστιατορίων, μεταφορών», «ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, διαχείρισης ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωσης και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων» και «γεωργίας» είχαν μικρή θετική συνεισφορά. Από την άλλη, ο κλάδος της «βιομηχανίας συμπεριλαμβανομένης της ενέργειας» είχε μικρή αρνητική συνεισφορά στην απασχόληση.

5. Εγχώριες Δημοσιονομικές Εξελίξεις και Προοπτικές

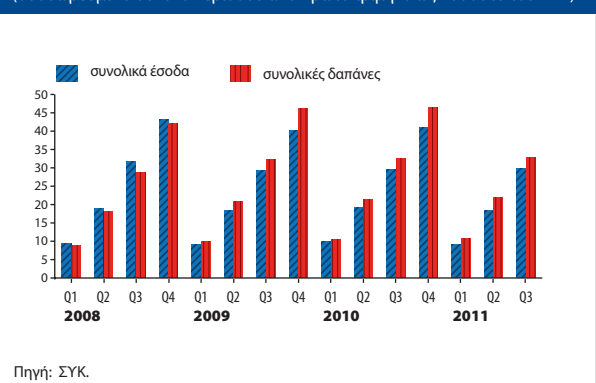
5.1 Τρέχουσες Δημοσιονομικές Εξελίξεις

Το δημοσιονομικό έλλειμμα κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2011 παρέμεινε στα ίδια περίπου επίπεδα σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο φθάνοντας το 3,1% του ΑΕΠ (Διάγραμμα Α.42), κυρίως λόγω της βελτίωσης που παρατηρήθηκε στο δημοσιονομικό ισοζύγιο κατά το τρίτο τρίμηνο του έτους, όπου καταγράφηκε πλεόνασμα της τάξης του 0,5% του ΑΕΠ σε αντίθεση με έλλειμμα της τάξης του 0,6% του ΑΕΠ το αντίστοιχο τρίμηνο του 2010. Σε ό,τι αφορά τα συνολικά έσοδα και δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ, κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2011 έφθασαν το 29,7% και 32,8%, αντίστοιχα (Διάγραμμα Α.43)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.42 Δημοσιονομικό και πρωτογενές ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης
(συσσωρευμένο σύνολο περιόδου από πρώτο τρίμηνο ως ποσοστό του ΑΕΠ)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.43 Συνολικά έσοδα και δαπάνες της γενικής κυβέρνησης
(συσσωρευμένο σύνολο περιόδου από πρώτο τρίμηνο ως ποσοστό του ΑΕΠ)

Αναλυτικότερα, με βάση τα προκαταρκτικά στοιχεία της ΣΥΚ για έσοδα και δαπάνες της γενικής κυβέρνησης για τους πρώτους εννέα μήνες του 2011 (Πίνακας Α9, σελ. 67), τα δημόσια έσοδα κατά την υπό αναφορά περίοδο παρουσιάζουν σημαντική ετήσια αύξηση της τάξης του 1,9% (ιδιαίτερα εάν ληφθεί υπόψη ότι κατά τους πρώτους έξι μήνες του 2011 παρουσίασαν σημαντική ετήσια μείωση κατά 1,7%). Ταυτόχρονα, ο ρυθμός αύξησης των δημοσίων δαπανών παρουσιάζει σημαντική επιβράδυνση στο 2% (σε σχέση με ετήσιο ρυθμό αύξησης 4,2% κατά τους πρώτους έξι μήνες του 2011). Η ετήσια αύξηση των δημόσιων εσόδων οφείλεται, κυρίως, στην αύξηση των άμεσων φόρων ενώ η επιβράδυνση στον ετήσιο ρυθμό αύξησης των δαπανών οφείλεται, κυρίως, στη σημαντική ετήσια μείωση των δαπανών για ενδιάμεση ανάλωση και πληρωμές τόκων.

Δημόσια έσοδα

Σε ό,τι αφορά τα έσοδα από άμεσους φόρους με βάση τα στοιχεία της ΣΥΚ, στην κατηγορία «Τρέχοντες φόροι στο εισόδημα, πλούτο κλπ» καταγράφηκε σημαντική ετήσια αύξηση της τάξης του 13,4% κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2011 (Πίνακας Α.9 σελ. 67), κυρίως λόγω της αύξησης των εσόδων από το φόρο εισοδήματος και από την έκτακτη εισφορά άμυνας. Πιο πρόσφατα στοιχεία του ΤΕΠ για τους πρώτους δέκα μήνες του 2011 παρουσιάζουν σχετικά πιο συγκρατημένο ρυθμό μεγέθυνσης των συνολικών άμεσων φόρων της τάξης του 11,6%. Αναλυτικότερα, όπως διαφαίνεται από τα στοιχεία του ΤΕΠ για τους πρώτους δέκα μήνες του 2011, ο φόρος εισοδήματος από φυσικά πρόσωπα παρουσίασε ετήσιο ρυθμό αύξησης της τάξης του 7,8% σε σχέση με ρυθμό αύξησης της τάξης του 4,9% την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Αυτό οφείλεται κυρίως στην υιοθέτηση των νέων

φορολογικών μέτρων και πιο συγκεκριμένα στη νέα φορολογική κλίμακα για ετήσια εισοδήματα άνω των €60.000 με συντελεστή 35% με ισχύ από το φορολογικό έτος 2011 και στην κλιμακωτή έκτακτη εισφορά των υπαλλήλων του ευρύτερου δημόσιου τομέα από την 1η Σεπτεμβρίου του 2011. Τα έσοδα από τον εταιρικό φόρο παρουσίασαν ετήσια αύξηση της τάξης του 19,6% κυρίως λόγω της εισαγωγής του προσωρινού ειδικού φόρου ποσοστού 0,095% στις εγχώριες και ξένες καταθέσεις πελατών με όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εκτός των διατραπεζικών καταθέσεων. Εξαιρουμένων των προαναφερθέντων προσωρινών εσόδων, ο ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης του εταιρικού φόρου κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011 θα ανερχόταν στο 9,5%. Τέλος, τα έσοδα από την έκτακτη εισφορά άμυνας αυξήθηκαν κατά 17,2% σε ετήσια βάση λόγω της αύξησης της φορολογίας στους τόκους από καταθέσεις και στα διανεμημένα μερίσματα από την 31η Αυγούστου του 2011.

Για ολόκληρο το έτος, τα έσοδα από άμεσους φόρους αναμένεται να σημειώσουν σημαντική ετήσια αύξηση, κυρίως λόγω των προαναφερθέντων δημοσιονομικών μέτρων. Ωστόσο σημειώνεται ότι η σημαντική αναμενόμενη δημοσιονομική επίπτωση από το ετήσιο τέλος για όλες τις εγγεγραμμένες εταιρείες που πρέπει να καταβληθεί μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου του 2011 (περίπου 0,35% του ΑΕΠ) δεν φαίνεται να επιτυγχάνεται στο βαθμό που αρχικά προϋπολογιζόταν από την κυβέρνηση.

Αναφορικά με τα έσοδα από έμμεσους φόρους με βάση τα στοιχεία της ΣΥΚ, διακρίνεται οριακή ετήσια μείωση της τάξης του 0,8% κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2011 στα έσοδα στην κατηγορία «Φόροι επί της παραγωγής και εισαγωγές», η οποία περιλαμβάνει και τα έσοδα από το ΦΠΑ (Πίνακας Α.9 σελ. 67)¹⁵. Τα έσοδα από το ΦΠΑ παρουσίασαν ετήσια μείωση της τάξης του 1% κατά την υπό αναφορά περίοδο, γεγονός που

15. Σε αντίθεση με τα στοιχεία της ΣΥΚ, σημειώνεται ότι με βάση τα στοιχεία του Τμήματος Τελωνείων και της Υπηρεσίας ΦΠΑ που επίσης καλύπτουν τους πρώτους εννέα μήνες του 2011, τα συνολικά έσοδα από έμμεσους φόρους παρουσίασαν ετήσια αύξηση της τάξης του 1,2%. Αυτό οφείλεται σε μεθοδολογικές διαφορές, συμπεριλαμβανομένης της ενσωμάτωσης των επιστροφών ΦΠΑ από τη ΣΥΚ.

οφείλεται κυρίως, στους συνεχιζόμενους υποτονικούς ρυθμούς ανάπτυξης της ιδιωτικής κατανάλωσης. Με βάση πιο πρόσφατα στοιχεία από το Τμήμα Τελωνείων και την Υπηρεσία ΦΠΑ για τους πρώτους δέκα μήνες του 2011, οι συνολικές εισπράξεις των έμμεσων φόρων παρουσίασαν ετήσια αύξηση της τάξης του 1,3% ενώ η ετήσια μείωση στα έσοδα από το ΦΠΑ ανήλθε στο 0,7% παρά την εισαγωγή συντελεστή ΦΠΑ 5% στα τρόφιμα και φάρμακα από τον Ιανουάριο του 2011. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στη συνεχιζόμενη μείωση της οικονομικής δραστηριότητας και στις συνεπακόλουθες επιπτώσεις στην ιδιωτική κατανάλωση. Ως εκ τούτου, η ετήσια αύξηση που παρατηρείται στα συνολικά έσοδα από έμμεσους φόρους οφείλεται κυρίως στα έσοδα από φόρους κατανάλωσης. Με βάση τα στοιχεία του Τμήματος Τελωνείων, κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011, τα συνολικά έσοδα από φόρους κατανάλωσης αυξήθηκαν σε ετήσια βάση κατά 7,9%, κυρίως λόγω της αύξησης των εσόδων από φόρους κατανάλωσης σε πετρελαιοειδή και καπνικά προϊόντα (ετήσια αύξηση της τάξης του 14,3% και 12,4%, αντίστοιχα) ως αποτέλεσμα της αύξησης των σχετικών συντελεστών φόρων από τον Ιούνιο και Δεκέμβριο του 2010, αντίστοιχα.

Για ολόκληρο το έτος, οι ετήσιες αυξήσεις που παρατηρήθηκαν στα έσοδα από φόρους κατανάλωσης αναμένεται να συνεχιστούν, με προβλεπόμενη οριακή ετήσια μείωση των εσόδων από το ΦΠΑ. Η σχετική πρόβλεψη για το ΦΠΑ βασίζεται στην εκτίμηση ότι, παρόλο που τα έσοδα από το ΦΠΑ αναμένεται να αυξηθούν το τέταρτο τρίμηνο του 2011 λόγω των πολύ καλών αποτελεσμάτων που παρατηρήθηκαν κατά την καλοκαιρινή περίοδο λόγω του αυξημένου τουριστικού ρεύματος, αυτή η αύξηση αναμένεται να αντισταθμιστεί με μεγαλύτερη μείωση στο ΦΠΑ λόγω των δημοσιονομικών μέτρων εξυγίανσης που περιορίζουν το διαθέσιμο εισόδημα των

νοικοκυριών και κατ' επέκταση επηρεάζουν αρνητικά την ιδιωτική κατανάλωση.

Δημόσιες δαπάνες

Σε ό,τι αφορά τις εξελίξεις στις δημόσιες δαπάνες, κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2011, η σημειωθείσα επιβράδυνση οφείλεται στην ετήσια μείωση που παρατηρήθηκε στις δαπάνες για ενδιάμεση ανάλωση και πληρωμές τόκων 8,3% και 3,9%, αντίστοιχα (Πίνακας Α.9, σελ 67). Από την άλλη, αύξηση παρουσιάζουν οι δαπάνες για κοινωνικές παροχές κατά 4,3% σε ετήσια βάση (ιδιαίτερα για ανεργιακά επιδόματα λόγω της συνεχιζόμενης επιδείνωσης στις συνθήκες της αγοράς εργασίας) και για άλλες τρέχουσες μεταβιβάσεις της τάξης του 19% (περιλαμβάνουν χορηγίες προς τους ημικρατικούς οργανισμούς και προς τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης). Επίσης, οι δαπάνες για απολαβές προσωπικού αυξήθηκαν κατά 1,3% σε ετήσια βάση (εν μέρει λόγω της αύξησης του δείκτη της ΑΤΑ κατά 1,4% από την 1η Ιουλίου του 2011) και οι δαπάνες για κεφαλαιουχικά αγαθά (περιλαμβάνουν δαπάνες για δημόσιες επενδύσεις) αυξήθηκαν κατά 3%, κυρίως λόγω των πρόσφατων και επικείμενων ολοκληρώσεων κτιριακών κατασκευών και οδικών έργων.

Σε ό,τι αφορά ολόκληρο το 2011, σημειώνεται ότι οι συμπληρωματικοί προϋπολογισμοί που έχουν εγκριθεί από τη Βουλή μέχρι τη σχετική ημερομηνία αναφοράς του παρόντος *Οικονομικού Δελτίου*, αυξάνουν τις συνολικές δαπάνες της κυβέρνησης περίπου κατά 0,2% του ΑΕΠ. Η συνήθης πρακτική υιοθέτησης συμπληρωματικών προϋπολογισμών κατά τη διάρκεια του έτους μειώνει την αξιοπιστία των δημοσιονομικών στόχων που παρουσιάζονται στους προϋπολογισμούς της κυβέρνησης. Αυτή η πρακτική δεν φαίνεται να επαναλαμβάνεται κατά το 2011 στο βαθμό που παρατηρήθηκε κατά τα τελευταία χρόνια.

Δημοσιονομικό έλλειμμα και ακαθάριστο δημόσιο χρέος

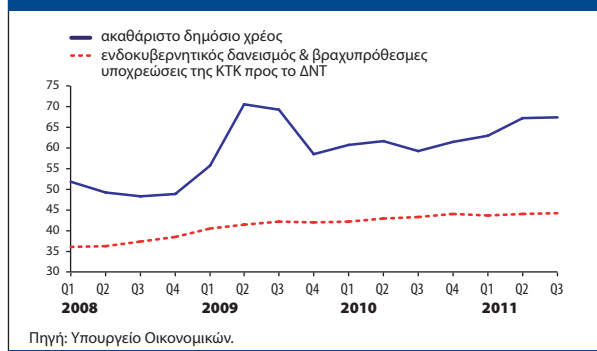
Σε συνάρτηση με τις προαναφερθείσες εξελίξεις που παρατηρήθηκαν κατά την υπό αναφορά περίοδο, οι δημοσιονομικοί σχεδιασμοί της κυβέρνησης για έλλειμμα της τάξης του 6,5% του ΑΕΠ, όπως κοινοποιήθηκε μέσω της ΔΥΕ προς την Eurostat και οι οποίοι δημοσιεύθηκαν στις 26 Οκτωβρίου του 2011, παρουσιάζονται εφικτοί. Σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό του 2012, όπως κατατέθηκε στη Βουλή στις 13 Οκτωβρίου του 2011, η σχετική πρόβλεψη τοποθετεί το έλλειμμα στο 6% του ΑΕΠ. Σημειώνεται ότι οι πρόσφατες φθινοπωρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής οι οποίες δημοσιεύθηκαν στις 10 Νοεμβρίου του 2011, τοποθετούν το δημοσιονομικό έλλειμμα στο 6,7% του ΑΕΠ. Η διαφορά στις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της κυβέρνησης για το 2011 οφείλεται, εν μέρει, στη συμπερίληψη διαφορετικών μέτρων ή / και της αποδοτικότητάς τους.

Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών, το ακαθάριστο δημόσιο χρέος¹⁶ τοποθετείται στο 67,3% κατά το τρίτο τρίμηνο του 2011 από 61,5% του ΑΕΠ κατά το τέλος του 2010 (Διάγραμμα Α.44). Η σχετική πρόβλεψη της κυβέρνησης όπως κοινοποιήθηκε μέσω της ΔΥΕ προς την Eurostat τοποθετεί το ακαθάριστο δημόσιο χρέος στο 64,5% του ΑΕΠ για το έτος, ενώ αυτή που παρουσιάζεται στο Προϋπολογισμό του 2012 είναι πιο απαισιόδοξη και αναφέρεται σε ποσοστό της τάξης του 66%. Η αύξηση στο ακαθάριστο δημόσιο χρέος κατά το 2011 σε σχέση με το 2010 οφείλεται κυρίως στην επιδείνωση του πρωτογενούς ισοζυγίου¹⁷ και στις αυξανόμενες προσαρμογές-ελλείμματος χρέους (deficit-debt adjustment) ως αποτέλεσμα των συνεχιζόμενων παροχών χρηματοοικονομικής βοήθειας προς την Ελλάδα, την Ιρλανδία και την Πορτογαλία.

16. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος είναι το σύνολο του δημοσίου χρέους της κεντρικής κυβέρνησης και των τοπικών αρχών εξαιρουμένων του ενδοκυβερνητικού δανεισμού από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων και τα Υπό Διαχείριση Ταμεία καθώς και των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου (ΚΤΚ) προς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ).

17. Το πρωτογενές ισοζύγιο είναι το δημοσιονομικό έλλειμμα εξαιρουμένης της καταβολής τόκων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.44 Ακαθάριστο δημόσιο χρέος της γενικής κυβέρνησης και ενδοκυβερνητικός δανεισμός & βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της ΚΤΚ προς το ΔΝΤ
(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

5.2 Δημοσιονομικές Προοπτικές

Σε αντίθεση με τα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης που περιλήφθηκαν στο πρώτο πακέτο μέτρων και που στοχεύουν στην αύξηση των εσόδων, το δεύτερο πακέτο το οποίο ενσωματώνεται στον Προϋπολογισμό του 2012 (οι δημοσιονομικές επιπτώσεις του οποίου τίθενται σε ισχύ από το 2012) βασίζεται, κυρίως, στη συγκράτηση των δαπανών.

Η επίτευξη του δημοσιονομικού στόχου της κυβέρνησης σε ό,τι αφορά έλλειμμα της τάξης του 2,8% του ΑΕΠ για το 2012, όπως καθορίζεται στον Προϋπολογισμό του 2012, είναι εφικτή και βασίζεται σημαντικά στο βαθμό υλοποίησης των μέτρων που έχουν ψηφιστεί. Πιο συγκεκριμένα με βάση τον Προϋπολογισμό του 2012, τα δημόσια έσοδα της κεντρικής κυβέρνησης (εξαιρουμένων των εσόδων από δάνεια) προβλέπεται να αυξηθούν σε ετήσια βάση κατά 10,1% το 2012 σε σύγκριση με 0,8% το 2011, ενώ οι δημόσιες δαπάνες (εξαιρουμένων των δαπανών για αποπληρωμές δανείων) αναμένεται να μειωθούν κατά 6% σε ετήσια βάση σε σύγκριση με αύξηση 15,2% το 2011. Οι ανησυχίες για την επίτευξη του στόχου αποτυπώνονται και στις φθινοπωρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που δημοσιεύθηκαν το Νοέμβριο του 2011 και στις οποίες το δημοσιονομικό έλλειμμα για το 2012 τοποθετείται στο 4,9% του ΑΕΠ. Πρέπει να σημειωθεί ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα που προβλέπει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά το 2012 προκύπτει σε συνάρτηση με μηδενικό ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης ο οποίος είναι συγκρίσιμος με αυτόν της κυβέρνησης (0,2%). Ως εκ τούτου, η διαφορά που προκύπτει στις προβλέψεις του δημοσιονομικού ελλείμματος για το 2012 οφείλεται, κυρίως, στη μη συμπερίληψη των μέτρων που αφορούν τη στόχευση των κοινωνικών παροχών και την αύξηση του βασικού συντελεστή ΦΠΑ από 15% σε 17%.

Σε ό,τι αφορά το 2013, στη βάση του Προϋπολογισμού του 2012 δεν υπάρχουν περαιτέρω μέτρα έτσι ώστε να διαφαίνεται ουσιαστική βελτίωση στα δημόσια οικονομικά. Ως εκ τούτου, η σχετική πρόβλεψη της κυβέρνησης για δημοσιονομικό έλλειμμα της τάξης του 2,1% του ΑΕΠ (βελτίωση κατά 0,7% του ΑΕΠ σε σχέση με την πρόβλεψη του 2012), βασίζεται στην αναμενόμενη οικονομική ανάκαμψη. Σε αντίθεση με την κυβέρνηση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν προβλέπει ουσιαστική βελτίωση στα δημόσια οικονομικά για το 2013 τοποθετώντας το έλλειμμα στο 4,7% του ΑΕΠ, παρόλη την προβλεπόμενη αύξηση στο ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης (1,8%, ρυθμός ο οποίος είναι συγκρίσιμος με αυτόν της Κυβέρνησης).

5.3 Θέματα Δημοσιονομικής Πολιτικής

Η κυβέρνηση πρέπει άμεσα να υλοποιήσει πλήρως τα ψηφισθέντα μέτρα. Μόνο έτσι η κυβέρνηση θα καταφέρει να πείσει τις αγορές για τη δέσμευσή της σε ό,τι αφορά την επαναφορά των δημοσίων οικονομικών σε διατηρήσιμη βάση.

Αναλυτικότερα, πέραν των συμπληρωματικών μέτρων που στοχεύουν στην αύξηση των εσόδων, μέσω της έκτακτης συνεισφοράς των υπαλλήλων και εργοδοτών στον ιδιωτικό τομέα και της αύξησης του φόρου άμυνας επί των μερισμάτων, η Κυβέρνηση και τα πολιτικά κόμματα έχουν αναγνωρίσει δημόσια και την ανάγκη περιορισμού των δημόσιων δαπανών συμπεριλαμβανομένης και της παγοποίησης του κρατικού μισθολογίου για δύο χρόνια. Αυτά τα μέτρα άνκαι δεν αντικατοπτρίζονται στον Προϋπολογισμό για το έτος 2012, εντούτοις, έχουν ψηφιστεί ως συμπληρωματικά από τη Βουλή και πρέπει, για σκοπούς αξιοπιστίας, να εφαρμοστούν πλήρως. Η κυβέρνηση θα πρέπει να παρακολουθεί στενά τις

αντιδράσεις των αγορών με την ελπίδα ότι η πολιτική συναίνεση που έχει επιτευχθεί πρόσφατα θα μετρήσει ουσιαστικά προς την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των επενδυτών με συνεπακόλουθη άρση του αποκλεισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας από τις διεθνείς αγορές όπως παρατηρείται από το Μάιο του 2011. Σημειώνεται ότι καθοριστικό παράγοντα στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης θα διαδραματίσει και η στάση των κοινωνικών εταίρων.

Επιπλέον, ενόψει των δεσμεύσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η κυβέρνηση πρέπει τάχιστα να προχωρήσει στην εφαρμογή διαρθρωτικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένου της μεταρρύθμισης της ΑΤΑ, τα οποία θα στοχεύουν σε μείωση των δαπανών σε μακροπρόθεσμη βάση. Σε ό,τι αφορά το πρόβλημα που παρατηρείται στο χρηματοπιστωτικό τομέα λόγω της σημαντικής έκθεσης των κυπριακών τραπεζών σε ελληνικά κρατικά ομόλογα, η πιθανή αδυναμία της Κυπριακής Κυβέρνησης να τους προσφέρει στήριξη σε περίπτωση που χρειαστεί, λόγω των σημαντικών δημοσιονομικών προβλημάτων, κρίνεται ως πολύ σοβαρή.

Εν κατακλείδι, η δέσμευση της Κυπριακής Δημοκρατίας για δημοσιονομικό έλλειμμα κάτω του 3% του ΑΕΠ το 2012, πρέπει να επιτευχθεί. Ακόμα όμως και με την υλοποίηση των ποιοί πάνω μέτρων, η Κυπριακή Δημοκρατία πιθανό να μην κατορθώσει να εξασφαλίσει την αναγκαία μεσοπρόθεσμη χρηματοδότηση για κάλυψη των δημοσίων αναγκών αν οι αγορές δεν πεισθούν για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των μέτρων. Πρέπει, φυσικά, να σημειωθεί ότι η εξασφάλιση δανείου από τη Ρωσία είναι σημαντική, αλλά πρέπει να τονιστεί επίσης ότι τέτοιες λύσεις δεν είναι ούτε δομικές ούτε μόνιμες, οπότε δεν προσφέρουν στη μακροπρόθεσμη εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών. Σημειώνεται θετικά ότι η

κρσιμότητα της δημοσιονομικής κατάστασης έχει αναγνωριστεί από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

6. Μακροοικονομικές Προβλέψεις για την Κυπριακή Οικονομία

Υποθέσεις εργασίας

Οι μακροοικονομικές προβλέψεις για την Κύπρο βασίζονται στις κοινές υποθέσεις εργασίας του Ευρωσυστήματος για μεγέθη που αφορούν τη διεθνή οικονομία, τις διεθνείς τιμές βασικών εμπορευμάτων καθώς και τα διεθνή χρηματοοικονομικά δεδομένα. Για παράδειγμα, περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, εκτιμήσεις για τα επιτόκια, τις ισοτιμίες νομισμάτων, την τιμή του πετρελαίου και το διεθνές εμπόριο. Οι προβλέψεις εμπίπτουν στο πλαίσιο αξιολόγησης των οικονομικών εξελίξεων και των κινδύνων για τη σταθερότητα των τιμών από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ το οποίο καθορίζει τη νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ. Οι προβλέψεις ολοκληρώθηκαν με στοιχεία που ήταν διαθέσιμα μέχρι και τις 17 Νοεμβρίου του 2011.

Αναφορικά με τις ισοτιμίες νομισμάτων, υιοθετείται η υπόθεση εργασίας ότι το ευρώ θα κυμανθεί γύρω στα \$1,40 το 2011, \$1,36 το 2012 και 2013. Η τιμή του πετρελαίου αναμένεται να κυμανθεί κατά μέσο όρο στα \$111,5 το βαρέλι το 2011, ενώ το 2012 αναμένεται να μειωθεί στα \$109,4 και στα \$104 το 2013. Όσον αφορά τις υποθέσεις εργασίας για την εγχώρια οικονομία, σημειώνεται ότι λήφθηκαν υπόψη εκείνα τα δημοσιονομικά μέτρα που είτε ήταν σαφώς καθορισμένα είτε η εφαρμογή τους ήταν πολύ πιθανή στις 17 Νοεμβρίου του 2011. Δηλαδή, λήφθησαν υπόψη λιγότερα μέτρα από εκείνα που προτείνονται δημόσια. Ως εκ τούτου, οι προβλέψεις για τη δημόσια κατανάλωση, τις δημόσιες επενδύσεις καθώς και την ιδιωτική κατανάλωση δεν αντικατοπτρίζουν ενδεχόμενες επιπτώσεις από

τα επιπρόσθετα μέτρα που πιθανόν τελικά να υιοθετηθούν από την Κυβέρνηση με στόχο τη δημοσιονομική εξυγίανση.

Προβλέψεις του Ευρωσυστήματος για τη ζώνη του ευρώ

Με βάση τις πιο πάνω υποθέσεις εργασίας, ο πληθωρισμός στη ζώνη του ευρώ αναμένεται να κυμανθεί μεταξύ του 2,6% και 2,8% το 2011 (Πίνακας Α.10), σε σύγκριση με 1,6% το 2010. Το 2012, η μέση τιμή του εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή αναμένεται να αυξηθεί μεταξύ του 1,5% και 2,5%, ενώ πιο μικρή αύξηση του πληθωρισμού αναμένεται το 2013 με το δείκτη να καταγράφει αύξηση μεταξύ του 0,8% και 2,2%. Η πορεία του πληθωρισμού το 2012 καθορίζεται κυρίως από την προς τα κάτω επίδραση βάσης από τις τιμές των τροφίμων και της ενέργειας, καθώς και την διατήρηση του επιπέδου τιμών βασικών εμπορευμάτων.

Ο ρυθμός αύξησης του ΕνΔΤΚ εξαιρουμένων των τιμών ενέργειας και των τροφίμων αναμένεται να καταγράψει οριακή αύξηση, αντικατοπτρίζοντας κυρίως την υποτονική εγχώρια ζήτηση και το συγκρατημένο εργατικό κόστος.

Ο ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ αναμένεται να κυμανθεί μεταξύ του 1,5% και 1,7% το 2011, -0,4% και 1% το 2012 και 0,3% και 2,3% το 2013. Η προβλεπόμενη ανάκαμψη αναμένεται να συγκρατηθεί από την αναδιάρθρωση των ισολογισμών που λαμβάνει χώρα σε πολλούς τομείς καθώς και από τις δυσμενείς συνθήκες χρηματοδότησης που επικρατούν σε πολλές χώρες της ζώνης του ευρώ.

Προβλέψεις για την κυπριακή οικονομία

Ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ το 2011 επηρεάζεται από μια σειρά αρνητικών εξελίξεων. Η σταδιακή ανάκαμψη που καταγράφηκε τα δύο πρώτα τρίμηνα του 2011 ανατράπηκε μετά την

ΠΙΝΑΚΑΣ Α.10 Προβλέψεις του Ευρωσυστήματος για τη ζώνη του ευρώ
(ετήσια μεταβολή, %)

	2010	2011πρ	2012πρ	2013πρ
ΑΕΠ				
Προβλέψεις Δεκεμβρίου 2011	1,8	1,5 - 1,7	-0,4 - 1,0	0,3 - 2,3
Προβλέψεις Ιουνίου 2011	1,7	1,5 - 2,3	0,6 - 2,8	-
Πληθωρισμός				
Προβλέψεις Δεκεμβρίου 2011	1,6	2,6 - 2,8	1,5 - 2,5	0,8 - 2,2
Προβλέψεις Ιουνίου 2011	1,6	2,5 - 2,7	1,1 - 2,3	-
Πηγή: ΕΚΤ.				

καταστροφή του ηλεκτροπαραγωγού σταθμού στο Βασιλικό η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση στην εγχώρια παραγωγή. Οι συνεπαγόμενες αρνητικές επιπτώσεις στο εσωτερικό, σε συνδυασμό με την αβεβαιότητα λόγω της κρίσης χρέους που επικρατεί στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση του εγχώριου δείκτη εμπιστοσύνης, καθώς και την περαιτέρω συγκράτηση της επενδυτικής δραστηριότητας. Ο ιδιωτικός τομέας έχει επηρεαστεί σημαντικά, με τις επενδύσεις και το δανεισμό των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων να καταγράφουν ιστορικά χαμηλά επίπεδα λόγω της έλλειψης εμπιστοσύνης, των ψηλών επιτοκίων αλλά και των αυστηρότερων κριτηρίων για δανεισμό που εφαρμόζουν οι τράπεζες. Ο δείκτης εμπιστοσύνης των νοικοκυριών παραμένει σε αρνητικά επίπεδα, ενώ η κυβέρνηση έχει από το καλοκαίρι αποκλειστεί από τις εξωτερικές πηγές χρηματοδότησης, γεγονός που επιβάλλει την υλοποίηση των αναγκαίων δημοσιονομικών μέτρων ώστε να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των αγορών.

Οι προβλέψεις για τον πληθωρισμό αντικατοπτρίζουν εν μέρει τις διεθνείς εξελίξεις με την τιμή του πετρελαίου σε δολάρια να καταγράφουν αύξηση το 2011 και μείωση το 2012 και το 2013, αλλά και τη μειωμένη εγχώρια ζήτηση λόγω της διαφαινόμενης μείωσης στο διαθέσιμο εισόδημα και της αύξησης στην ανεργία. Εννοείται ότι ενδεχόμενη αύξηση του συντελεστή του ΦΠΑ η οποία είναι υπό συζήτηση θα επηρεάσει ανοδικά τις τιμές. Σημειώνεται ότι, οι προβλέψεις για την πορεία του ΑΕΠ το 2011 και το 2012, σε σχέση με τις προβλέψεις του Ιουνίου 2011, έχουν αναθεωρηθεί σημαντικά προς τα κάτω. Το 2013 αναμένεται ελαφριά ανάκαμψη στην οικονομική δραστηριότητα. Πιο κάτω αναλύονται οι

προβλέψεις για τις τιμές, την αγορά εργασίας και το ΑΕΠ στην Κύπρο.

Τιμές: εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή

Το 2011 ο πληθωρισμός στην Κύπρο αναμένεται να ανέλθει στο 3,4% σε σύγκριση με 2,6% που καταγράφηκε το 2010 (Πίνακας Α.11). Η σημαντική επιτάχυνση του πληθωρισμού οφείλεται κυρίως, στους ψηλότερους ρυθμούς πληθωρισμού στις κατηγορίες των επεξεργασμένων τροφίμων, των βιομηχανικών προϊόντων εξαιρουμένης της ενέργειας και σε μικρότερο βαθμό των υπηρεσιών. Ο ψηλότερος πληθωρισμός στις κατηγορίες αυτές αντανακλά, εν μέρει, την αύξηση του συντελεστή ΦΠΑ σε τρόφιμα και φάρμακα τον Ιανουάριο του 2011, καθώς και την αύξηση του φόρου κατανάλωσης στα καπνικά προϊόντα το Δεκέμβριο του 2010. Ως εκ τούτου, αντικατοπτρίζοντας τον ψηλότερο πληθωρισμό σε όλες τις κατηγορίες του, ο ΕνΔΤΚ εξαιρουμένης της ενέργειας αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά στο 1,8% το 2011 από 0,5% το 2010.

Το 2012 ο πληθωρισμός αναμένεται να καταγράψει σημαντική επιβράδυνση στο 2%, λόγω των μικρότερων ετήσιων ποσοστιαίων αυξήσεων των τιμών στις κατηγορίες «ενέργεια», «τρόφιμα» και «βιομηχανικά προϊόντα εξαιρουμένης της ενέργειας» του ΕνΔΤΚ. Προς αυτή την κατεύθυνση επενεργεί εν μέρει η επίδραση βάσης των προαναφερθέντων φόρων. Ο ΕνΔΤΚ εξαιρουμένης της ενέργειας αναμένεται να καταγράψει μικρή μείωση στο 1,7% το 2012, σε σύγκριση με 1,8% το 2011. Εννοείται ότι, ενδεχόμενη αύξηση του συντελεστή του ΦΠΑ, η οποία είναι υπό συζήτηση θα επηρεάσει αυξητικά τις τιμές.

Αποδοχές, παραγωγικότητα και αγορά εργασίας

Η απασχόληση το 2011 αναμένεται να αυξηθεί

ΠΙΝΑΚΑΣ Α.11 Προβλέψεις τιμών
(ετήσια μεταβολή, %)

	2010	2011πρ	2012πρ	2013πρ
Εναρμονισμένος ΔΤΚ				
Προβλέψεις Δεκεμβρίου 2011	2.6	3.4	2.0	1.7
Προβλέψεις Ιουνίου 2011	2.6	3.3	2.2	-
ΕνΔΤΚ εξαφ. Ενέργειας				
Προβλέψεις Δεκεμβρίου 2011	0.5	1.8	1.7	1.8
Προβλέψεις Ιουνίου 2011	0.5	1.9	2.1	-
Πηγές: ΣΥΚ, ΚΤΚ.				

οριακά κατά 0,1%. Αξίζει να σημειωθεί ότι η απασχόληση εξαιρουμένης της κατηγορίας “ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό” κατέγραψε το 2010 μείωση της τάξης του 0,4%, αντικατοπτρίζοντας το γενικά υποτονικό κλίμα στην αγορά εργασίας.

Η αβεβαιότητα που επικρατεί αναμένεται να συνεχιστεί και να διατηρήσει το επίπεδο της απασχόλησης περίπου σταθερό. Συγκεκριμένα, το 2012 η απασχόληση αναμένεται να μην παρουσιάσει μεταβολή, ενώ οριακή ανάκαμψη της τάξης του 0,3% αναμένεται το 2013 (Πίνακας Α.12). Οι νέες προβλέψεις για την απασχόληση είναι σημαντικά χαμηλότερες σε σχέση με τις προηγούμενες προβλέψεις, κάτι που είναι συνεπακόλουθο της προς τα κάτω αναθεώρησης των προβλέψεων του ΑΕΠ. Όσον αφορά το ποσοστό ανεργίας, όπως ορίζεται από την ΕΕΔ, το 2011 αναμένεται να ανέλθει στο 7,1%, φθάνοντας σε νέο ιστορικά ψηλό επίπεδο, εξαιρουμένης της περιόδου της τουρκικής εισβολής, ενώ το 2012 και 2013 προβλέπεται να αυξηθεί περαιτέρω στο 7,7% και 7,8%, αντίστοιχα.

Η παραγωγικότητα το 2011 αναμένεται να αυξηθεί οριακά κατά 0,2%, σημαντικά πιο κάτω από την αύξηση που καταγράφηκε το 2010, ως αποτέλεσμα της χειροτέρευσης του οικονομικού κλίματος και της καταστροφής του ηλεκτροπαραγωγού σταθμού στο Βασιλικό. Η εικόνα αυτή αναμένεται να συνεχιστεί και το 2012 με την παραγωγικότητα να παραμένει στάσιμη ενώ το 2013 αναμένεται βελτίωση κατά 1%. Όσον αφορά το ρυθμό μεγέθυνσης της δαπάνης ανά μισθωτό, αυτός αναμένεται να αυξηθεί στο 1,9% το 2011, στο 1,5% το 2012, ενώ το 2013 αναμένεται να βελτιωθεί σημαντικά φθάνοντας στο 2,3% ως αποτέλεσμα της αναμενόμενης βελτίωσης του οικονομικού περιβάλλοντος. Η πορεία της δαπάνης ανά μισθωτό συνδέεται, εν μέρει, με την αναμενόμενη πορεία της ΑΤΑ. Με βάση την απόφαση της Βουλής και μέσα στα πλαίσια της δημοσιονομικής εξυγίανσης, κατά το πρώτο μισό του 2012, οι δημόσιοι υπάλληλοι και ο

ΠΙΝΑΚΑΣ Α.12 Προβλέψεις που αφορούν την αγορά εργασίας

(ετήσια μεταβολή,%, εκτός εάν σημειώνεται διαφορετικά)

	2010	2011πρ	2012πρ	2013πρ
Συνολικές δαπάνες για αποδοχές και εργοδοτικές εισφορές ανά απασχολούμενο μισθωτό				
Προβλέψεις Δεκεμβρίου 2011	2.6	1.9	1.5	2.3
Προβλέψεις Ιουνίου 2011	2.5	2.6	2.7	-
Μοναδιαίο εργατικό κόστος				
Προβλέψεις Δεκεμβρίου 2011	1.7	1.7	1.5	1.3
Προβλέψεις Ιουνίου 2011	1.6	1.8	1.7	-
Παραγωγικότητα				
Προβλέψεις Δεκεμβρίου 2011	0.9	0.2	0.0	1.0
Προβλέψεις Ιουνίου 2011	0.8	0.8	1.0	-
Συνολική απασχόληση				
Προβλέψεις Δεκεμβρίου 2011	0.2	0.1	0.0	0.3
Προβλέψεις Ιουνίου 2011	0.2	0.6	1.1	-
Ποσοστό ανεργίας (% του ΟΕΠ)				
Προβλέψεις Δεκεμβρίου 2011	6.2	7.1	7.7	7.8
Προβλέψεις Ιουνίου 2011	6.2	6.2	6.0	-
Πηγές: ΣΥΚ, ΚΤΚ.				

ευρύτερος δημόσιος τομέας δεν θα επωφεληθούν της ΑΤΑ, με αποτέλεσμα να αναμένεται μικρή επιβράδυνση στις δαπάνες ανά μισθωτό. Αντίθετα, υποθέσεις για μικρές αυξήσεις έχουν γίνει για τους τομείς της οικονομίας που καταγράφουν ψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Σε συνάρτηση με τα πιο πάνω, το μοναδιαίο εργατικό κόστος αναμένεται να καταγράψει παρόμοια αύξηση με το 2010 της τάξης του 1,7%, ενώ το 2012 και 2013 αναμένεται μικρή επιβράδυνση φθάνοντας στο 1,5% και 1,3% αντίστοιχα.

Εθνικοί λογαριασμοί

Σε ό,τι αφορά τους εθνικούς λογαριασμούς, ο πραγματικός ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ για την Κύπρο αναμένεται να φθάσει στο 0,3% το 2011, στο 0% το 2012, ενώ για το 2013 εκτιμάται στο 1,3%. Οι αναθεωρημένες προς τα κάτω προβλέψεις για το 2011 και το 2012 σε σχέση με τις αμέσως προηγούμενες προβλέψεις οφείλονται, όπως προαναφέρθηκε, σε μια πιο συγκρατημένη κατάσταση της πορείας της οικονομίας όπως αυτή αντικατοπτρίζεται από διάφορους δείκτες κυρίως μετά τα γεγονότα στο Μαρί, τα δημοσιονομικά μέτρα, τις εξελίξεις στη ζώνη του ευρώ και τις αναπόφευκτες συνέπειες στην καταναλωτική και επενδυτική εμπιστοσύνη. Παράλληλα, η αβεβαιότητα τόσο για τα περαιτέρω μέτρα που θα ληφθούν σε ό,τι αφορά τη δημοσιονομική εξυγίανση όσο και για την αποτελεσματικότητά τους, η μείωση της κερδοφορίας των εταιρειών και του ιδιωτικού διαθέσιμου εισοδήματος καθώς και η αύξηση στην ανεργία, έχουν συμβάλει σημαντικά στο αρνητικό κλίμα καθώς και στη δημιουργία περαιτέρω αβεβαιότητας τόσο στο καταναλωτικό όσο και στο επενδυτικό περιβάλλον (Πίνακας Α.13).

Η ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να επιβραδυνθεί στο 0,8% το 2011 σε σχέση με αύξηση 2,4% το 2010. Η εικόνα αυτή επιβεβαιώνεται από ορισμένους δείκτες της οικονομίας, όπως τις λιανικές

ΠΙΝΑΚΑΣ Α.13 Προβλέψεις εθνικών λογαριασμών σε πραγματικούς όρους
(ετήσια μεταβολή, %)

	2010	2011πρ	2012πρ	2013πρ
ΑΕΠ				
Προβλέψεις Δεκεμβρίου 2011	1.1	0.3	0.0	1.3
Προβλέψεις Ιουνίου 2011	1.0	1.4	2.1	-
Ιδιωτική κατανάλωση				
Προβλέψεις Δεκεμβρίου 2011	2.4	0.8	-0.5	0.8
Προβλέψεις Ιουνίου 2011	0.8	1.1	1.5	-
Δημόσια κατανάλωση				
Προβλέψεις Δεκεμβρίου 2011	0.6	-1.8	-2.1	2.4
Προβλέψεις Ιουνίου 2011	0.5	-0.8	0.4	-
Ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου				
Προβλέψεις Δεκεμβρίου 2011	-6.9	-9.7	-0.3	-1.6
Προβλέψεις Ιουνίου 2011	-7.9	0.5	2.2	-
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών				
Προβλέψεις Δεκεμβρίου 2011	6.1	3.7	1.1	1.3
Προβλέψεις Ιουνίου 2011	0.6	3.4	3.4	-
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών				
Προβλέψεις Δεκεμβρίου 2011	5.1	-0.8	-0.5	0.0
Προβλέψεις Ιουνίου 2011	3.1	1.3	1.8	-

Πηγές: ΣΥΚ, ΚΤΚ.

πωλήσεις που κατέγραψαν οριακή αύξηση της τάξης του 0,2% την περίοδο Ιανουαρίου – Αυγούστου 2011. Παράλληλα, οι εγγραφές αυτοκινήτων συνεχίζουν να καταγράφουν μειώσεις για περίοδο πέραν των δύο ετών, ενώ ταυτόχρονα τα καταναλωτικά δάνεια των κατοίκων Κύπρου επιβραδύνθηκαν καταγράφοντας το Σεπτέμβριο του 2011 οριακή ετήσια αύξηση της τάξης του 0,1% σε σύγκριση με αύξηση 1,9% την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Από την άλλη, η δημόσια κατανάλωση, λόγω κυρίως των μη επαναλαμβανόμενων εξόδων για αμυντικό εξοπλισμό που έγιναν το 2010 αναμένεται να καταγράψει μείωση της τάξης του 1,8% το 2011. Οι ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου αναμένεται να καταγράψουν σημαντική μείωση της τάξης του 9,7%, μετά από τις επίσης σημαντικές μειώσεις τα δύο προηγούμενα έτη. Η εξέλιξη αυτή αντικατοπτρίζεται κυρίως στις επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα. Σε ό,τι αφορά τις συνολικές εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών, αυτές αναμένεται να αυξηθούν κατά 3,7% επηρεαζόμενες κυρίως από τα αυξημένα έσοδα από τον τουρισμό και τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Σε σχέση με τις εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών, αυτές αναμένεται να καταγράψουν μείωση της τάξης του 0,8% το 2011 αντανακλώντας τους χαμηλούς ρυθμούς μεγέθυνσης της εγχώριας ζήτησης.

Όσον αφορά το 2012, αναμένεται η συνέχιση της αναιμικής δραστηριότητας και η περαιτέρω μείωση του ρυθμού ανάπτυξης του ΑΕΠ, στο 0%. Συγκεκριμένα, η ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να σημειώσει μείωση της τάξης του 0,5%, ενώ σημαντική μείωση της τάξης του 2,1% αναμένεται στη δημόσια κατανάλωση στα πλαίσια της εξυγίανσης των δημόσιων οικονομικών. Επίσης, οι ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου αναμένεται να μειωθούν κατά 0,3%. Ο ρυθμός μεγέθυνσης των εξαγωγών αναμένεται να φθάσει στο 1,1%, ενώ οι εισαγωγές, με τη χειροτέρευση της εγχώριας ζήτησης, αναμένεται να μειωθούν περαιτέρω κατά 0,5%.

Το 2013 προβλέπεται μερική βελτίωση της οικονομικής δραστηριότητας ωθούμενη από την αναμενόμενη βελτίωση στο εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον. Συγκεκριμένα, το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί στο 1,3%, αντικατοπτρίζοντας κυρίως την αύξηση της τάξης του 2,4% στη δημόσια κατανάλωση, εν μέρει λόγω αυξήσεων στο κρατικό μισθολόγιο ενόψει ψηλότερης ΑΤΑ¹⁸. Αντίθετα, μείωση της τάξης του 1,6% αναμένεται να καταγραφεί στις πάγιες επενδύσεις με βάση τις υποθέσεις εργασίας που έχουν γίνει για την αναδόμηση του ηλεκτροπαραγωγού σταθμού στο Βασιλικό κατά το 2012. Οι εξαγωγές αναμένεται να συνεχίσουν να καταγράφουν μικρές αυξήσεις της τάξης του 1,3%, ενώ οι εισαγωγές θα εξακολουθήσουν να παραμένουν σταθερές.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί ότι οι προαναφερθείσες προβλέψεις επηρεάζονται από την πιθανή υιοθέτηση περαιτέρω μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης, τα οποία δεν λαμβάνονται υπόψη στις υφιστάμενες προβλέψεις, αφού δεν ήταν σαφώς καθορισμένα. Σε τέτοια περίπτωση, αρνητικά αναμένεται να επηρεαστεί η δημόσια κατανάλωση και οι δημόσιες επενδύσεις, κάτι που θα έχει επίσης έμμεση επίδραση και στις υπόλοιπες κατηγορίες και ιδιαίτερα στην ιδιωτική κατανάλωση. Ο βαθμός επίδρασης από τα μέτρα εξυγίανσης θα εξαρτηθεί από το είδος των μέτρων αλλά και από το μέγεθός τους. Σημειώνεται όμως, ότι η δημοσιονομική εξυγίανση αναμένεται να έχει θετική επίδραση μεσοπρόθεσμα και να ενισχύσει τη δυναμική ανάπτυξη της οικονομίας.

Αξιολόγηση κινδύνων όσον αφορά τις μακροοικονομικές προβλέψεις

Οι προβλέψεις για τον πληθωρισμό (Πίνακας Α.11, σελ. 81 καθώς και για το ΑΕΠ (Πίνακας Α.13, σελ.83) θεωρούνται ως οι επικρατέστερες με βάση τις προαναφερθείσες υποθέσεις εργασίας. Εντούτοις, λόγω της αβεβαιότητας που υπάρχει στην εξέλιξη της πορείας των μεταβλητών που αποτελούν τις

18. Η πιθανή παγοποίηση μισθών και ΑΤΑ για δύο χρόνια δεν συμπεριλήφθηκε στις προβλέψεις. Οι εξαγγελίες για το τρίτο πακέτο μέτρων έγιναν μετά την τελευταία ημερομηνία συμπεριληψής στοιχείων στη διαδικασία των προβλέψεων.

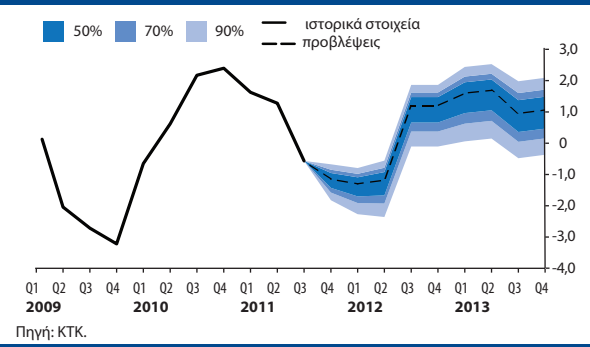
βασικές υποθέσεις εργασίας, η τελική έκβαση των λεγόμενων δεσπόζουσων προβλέψεων, δηλαδή των προβλέψεων με βάση το κεντρικό σενάριο, δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένη.

Οι πιθανότητες διακύμανσης των προβλέψεων του ΑΕΠ, του ΕνΔΤΚ και του ΕνΔΤΚ εξαιρουμένης της ενέργειας γύρω από τις δεσπόζουσες τιμές, σκιαγραφούνται στα **Διαγράμματα Α.45, Α.46 και Α.47**, αντίστοιχα. Οι τρεις ζώνες που διαφαίνονται στα διαγράμματα αυτά, με τις πιθανότητές τους να καθορίζονται στο 50%, 70% και 90% δείχνουν, η κάθε μια, την ψηλότερη και τη χαμηλότερη πιθανή τιμή για το συγκεκριμένο διάστημα εμπιστοσύνης.

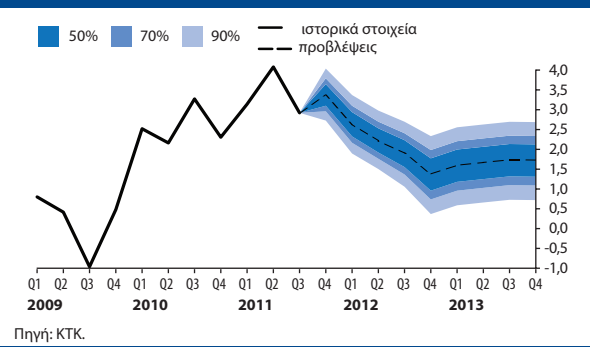
Η κατανομή των πιθανοτήτων στα τρία διαγράμματα, βασισμένη τόσο σε στατιστική μεθοδολογία όσο και σε τεχνοκρατική αξιολόγηση, είναι είτε συμμετρική είτε ασύμμετρη γύρω από τις δεσπόζουσες προβλέψεις. Συγκεκριμένα, η ασύμμετρη κατανομή χωρίζεται σε δύο άνισα μέρη, πάνω και κάτω από τη δεσπόζουσα τιμή. Παράλληλα, οι διακυμάνσεις αυξάνονται όσο μακραίνει η χρονική περίοδος των προβλέψεων, λόγω της αυξημένης αβεβαιότητας.

Σε ό,τι αφορά τους κινδύνους για την πρόβλεψη του ΑΕΠ, πιθανή υιοθέτηση επιπλέον μέτρων για τη δημοσιονομική εξυγίανση και πιθανή ένταξή μας στο μηχανισμό στήριξης ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά τις προβλέψεις για το ΑΕΠ. Σε αυτή την περίπτωση, αναμένεται να επηρεαστούν άμεσα οι δημόσιες επενδύσεις και η δημόσια κατανάλωση, ενώ αναμένεται να έχει περαιτέρω αρνητικές επιπτώσεις στην εγχώρια ζήτηση, κυρίως, μέσω των αρνητικών επιπτώσεων στην ιδιωτική κατανάλωση. Επίσης, σε περίπτωση που η ανεργία αυξηθεί περισσότερο απ' ό,τι προβλέπεται από το βασικό σενάριο ενδέχεται να προκύψουν περαιτέρω αρνητικές συνέπειες στις προβλέψεις για το ΑΕΠ, μέσω κυρίως της μείωσης της ιδιωτικής κατανάλωσης. Παράλληλα, η υλοποίηση της απομείωσης των ελληνικών κρατικών ομολόγων κατά 50% και οι συνεπακόλουθες ανάγκες για

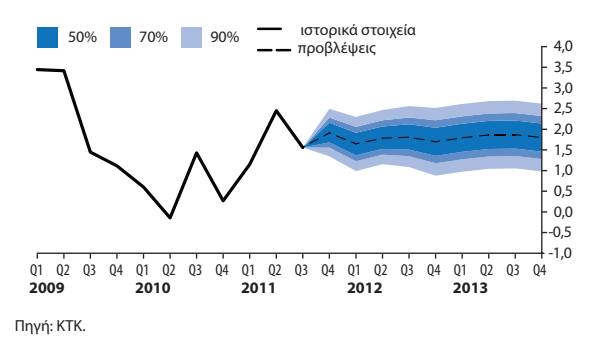
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.45 Κατανομή των πιθανοτήτων διακύμανσης για τις προβλέψεις του πραγματικού ΑΕΠ
(ετήσια μεταβολή, %)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.46 Κατανομή των πιθανοτήτων διακύμανσης για τις προβλέψεις του πληθωρισμού
(ετήσια μεταβολή, %)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α.47 Κατανομή των πιθανοτήτων διακύμανσης για τις προβλέψεις του πληθωρισμού εξαιρουμένης της ενέργειας
(ετήσια μεταβολή, %)

ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών ενδέχεται να επηρεάσουν το κυπριακό τραπεζικό σύστημα μέσω της απομόχλευσης με συνεπακόλουθες επιπτώσεις στο ΑΕΠ. Από την άλλη, ανοδικοί κίνδυνοι για το ΑΕΠ αφορούν τυχόν ανάκαμψη στις οικονομίες των εμπορικών μας εταίρων πέραν της προβλεπόμενης καθώς και πιθανή επίλυση της κρίσης γρηγορότερα από ό,τι ενσωματώθηκε στο βασικό σενάριο των προβλέψεων. Αυτό αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις στο ΑΕΠ μέσω της ανάκαμψης των εξαγωγών αλλά και λόγω εισροών ξένων επενδύσεων.

Συνολικά, οι κίνδυνοι για αποκλίσεις προς τα κάτω όσον αφορά τη δεσπόζουσα πρόβλεψη του ΑΕΠ θεωρούνται επικρατέστεροι και ενδεχόμενη υλοποίησή τους θα συμβάλει σε χαμηλότερο ρυθμό ανάπτυξης σε σχέση με το κεντρικό σενάριο.

Όσον αφορά τον ΕνΔΤΚ, οι πιο σημαντικοί ανοδικοί κίνδυνοι που αφορούν τις προοπτικές για τον πληθωρισμό είναι το ενδεχόμενο αύξησης του ΦΠΑ από το 15% στο 17%, έμμεσων και δευτερογενών επιδράσεων από την αύξηση της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος κατά 8% από το Σεπτέμβριο του 2011, η πιθανότητα ψηλότερων τιμών του πετρελαίου ή/και διολίσθησης του ευρώ έναντι του δολαρίου καθώς και το ενδεχόμενο έμμεσες και δευτερογενείς επιδράσεις παλαιών αυξήσεων της τιμής του πετρελαίου να επηρεάσουν τον πληθωρισμό με κάποια χρονική υστέρηση. Τέλος, περαιτέρω αυξήσεις σε έμμεσους φόρους και διοικητικά καθοριζόμενες τιμές προκειμένου να αντιμετωπιστούν κενά στην επίτευξη της απαιτούμενης δημοσιονομικής εξυγίανσης δεν πρέπει να αποκλείονται.

Οι πιο σημαντικοί καθοδικοί κίνδυνοι για τον πληθωρισμό αφορούν το ενδεχόμενο σοβαρότερης και πιο παρατεταμένης συρρίκνωσης της οικονομικής δραστηριότητας, εντονότερης επίδρασης της δημοσιονομικής εξυγίανσης και αυξημένης ανεργίας. Επίσης, η επιδείνωση του

διεθνούς περιβάλλοντος ενδέχεται να περιορίσει την εξωτερική ζήτηση για υπηρεσίες και έτσι να ασκήσει προς τα κάτω πιέσεις στις τιμές. Περαιτέρω, επιπλέον μείωση της οικοδομικής δραστηριότητας ενδέχεται να περιορίσει ακόμη περισσότερο τις προοπτικές ανάπτυξης λόγω και της επίδρασης του αποτελέσματος πλούτου. Τέλος, στο πλαίσιο των εντάσεων στις χρηματοπιστωτικές αγορές και της κρίσης χρέους στη ζώνη του ευρώ και ειδικότερα υπό το φως των αποφάσεων για απομείωση του ελληνικού χρέους, περαιτέρω επιδείνωση των συνθηκών χορήγησης πιστώσεων με ενδεχόμενες αρνητικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ πραγματικής οικονομίας και νομισματικών και χρηματοπιστωτικών συνθηκών δεν πρέπει να αποκλείονται. Οι κίνδυνοι υποδηλούν ότι ενδεχόμενες παρεκκλίσεις προς τα κάτω και προς τα πάνω όσον αφορά τη δεσπόζουσα πρόβλεψη του ΕνΔΤΚ και του ΕνΔΤΚ εξαιρουμένης της ενέργειας, έχουν ίση στατιστική πιθανότητα να πραγματοποιηθούν.

Σύγκριση των προβλέψεων της ΚΤΚ με τις προβλέψεις άλλων διεθνών οργανισμών

Οι πιο πρόσφατες προβλέψεις που δημοσιεύθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ΔΝΤ για το ΑΕΠ και τον ΕνΔΤΚ της κυπριακής οικονομίας όσον αφορά τα έτη 2011, 2012 και 2013 παρουσιάζονται μαζί με τις αντίστοιχες προβλέψεις της ΚΤΚ στον Πίνακα Α.14. Συγκεκριμένα, ο ΕνΔΤΚ αναμένεται να φθάσει το 2011 στο 3,4% τόσο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και από την ΚΤΚ, ενώ η πρόβλεψη του Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) είναι πιο απαισιόδοξη αφού αναμένεται να φθάσει στο 4%. Το 2012 η πρόβλεψη των τριών προαναφερθέντων Ιδρυμάτων κυμαίνεται μεταξύ του 2% και του 2,8% με την ΚΤΚ να είναι η πιο αισιόδοξη, αναμένοντας τον πληθωρισμό στο 2%.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναμένει τον πληθωρισμό να φθάσει στο 2,8%. Το 2013 ο πληθωρισμός αναμένεται να φθάσει το 2,3% τόσο

ΠΙΝΑΚΑΣ Α.14 Σύγκριση προβλέψεων για την κυπριακή οικονομία από διεθνείς οργανισμούς
(ετήσια μεταβολή, %)

		ΑΕΠ			ΕνΔΤΚ		
		2011πρ	2012πρ	2013πρ	2011πρ	2012πρ	2013πρ
Ευρωπαϊκή Επιτροπή	Φθινόπωρο 2011	0,3	0	1,8	3,4	2,8	2,3
	Άνοιξη 2011	1,5	2,4	-	3,4	2,3	-
ΔΝΤ	Φθινόπωρο 2011 ¹	0	-1,0	0,8	4,0	2,4	2,3
	Άνοιξη 2011	1,7	2,2	-	3,9	2,8	-
ΚΤΚ	Δεκέμβριος 2011	0,3	0	1,3	3,4	2,0	1,7
	Ιούνιος 2011	1,4	2,1	-	3,3	2,2	-

Πηγές: ΚΤΚ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΔΝΤ.
1. Αφορούν τις προβλέψεις που δημοσιεύθηκαν στην πρόσφατη έκθεση του ΔΝΤ για την Κύπρο (Article IV).

από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και από το ΔΝΤ, ενώ η ΚΤΚ αναμένει τον πληθωρισμό να καταλήξει στο 1,7%. Οι διαφορές που παρατηρούνται στις προβλέψεις των διεθνών οργανισμών οφείλονται ενδεχομένως στα διαφορετικά δεδομένα που ισχύουν κατά την περίοδο ετοιμασίας τους αλλά και σε διαφορετικές υποθέσεις εργασίας.

Το ΑΕΠ κατά το 2011 αναμένεται τόσο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και από την ΚΤΚ να καταγράψει επιβράδυνση φθάνοντας στο 0,3%, ενώ η πρόβλεψη του ΔΝΤ είναι πιο απαισιόδοξη αναμένοντας μηδενική μεγέθυνση. Το 2012 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η ΚΤΚ, αναμένουν μηδενική μεγέθυνση του ΑΕΠ ενώ το ΔΝΤ αναμένει περαιτέρω χειροτέρευση της οικονομίας με το ΑΕΠ να καταγράφει μείωση της τάξης του 1%. Το 2013 ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να κυμανθεί μεταξύ 0,8% και 1,8% με το ΔΝΤ να έχει την πιο απαισιόδοξη πρόβλεψη με 0,8%. Η ΚΤΚ αναμένει το ΑΕΠ να καταγράψει μεγέθυνση της τάξης του 1,3% το 2013.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β
Συνθήκες Χρηματοοικονομικής
Σταθερότητας

Εισαγωγή

Σύμφωνα με την ΕΚΤ, χρηματοοικονομική σταθερότητα μπορεί να οριστεί ως “μια κατάσταση πραγμάτων στην οποία το χρηματοοικονομικό σύστημα μιας χώρας – που αποτελείται από τους ενδιάμεσους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς¹, τις χρηματοοικονομικές αγορές² και τις υποδομές των χρηματοοικονομικών αγορών³ – είναι σε θέση να αντεπεξέρχεται τις οποιοσδήποτε διαταραχές και την οποιαδήποτε μη ομαλή διόρθωση των χρηματοοικονομικών ανισορροπιών. Με αυτό τον τρόπο, μετριάζεται η πιθανότητα δημιουργίας μιας σοβαρής αστάθειας στη διαδικασία χρηματοοικονομικής διαμεσολάβησης, η οποία θα μπορούσε να εξασθενίσει, σε σημαντικό βαθμό, τη διοχέτευση των αποταμιεύσεων σε κερδοφόρες επενδυτικές ευκαιρίες⁴.”

Στην Ενότητα Β' του παρόντος *Οικονομικού Δελτίου* αναλύονται πρώτα οι δυνητικοί κίνδυνοι για τη σταθερότητα του εγχώριου χρηματοοικονομικού συστήματος που πηγάζουν από το μακροοικονομικό και χρηματοοικονομικό περιβάλλον, με έμφαση στους τομείς των νοικοκυριών, των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων και των ακινήτων. Ακολούθως, όσον αφορά το εγχώριο χρηματοοικονομικό σύστημα, αναλύονται οι πιο σημαντικές εξελίξεις στις χρηματοοικονομικές αγορές, τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς καθώς και τις υποδομές των χρηματοοικονομικών αγορών. Συγκεκριμένα, επισκοπούνται οι κυριότερες εξελίξεις στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου. Επίσης, αναλύονται οι πιο σημαντικές διαρθρωτικές εξελίξεις στο τραπεζικό σύστημα καθώς και η χρηματοοικονομική κατάσταση των τραπεζών, ενώ γίνεται μια αξιολόγηση των πιο σημαντικών δυνητικών κινδύνων που αντιμετωπίζει ο τραπεζικός τομέας,

1. ΝΧΙ (πιστωτικά ιδρύματα, αμοιβαία κεφάλαια διαχείρισης διαθεσίμων, κεντρικές τράπεζες και λοιπά ιδρύματα) και λοιποί ενδιάμεσοι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί (ασφαλιστικοί οργανισμοί, επαγγελματικά συνταξιοδοτικά ταμεία, επικουρικοί χρηματοοικονομικοί οργανισμοί και φορείς, συλλογικά επενδυτικά σχέδια διαπραγματευτές αξιόγραφων και παραγώγων και χρηματοοικονομικοί οργανισμοί που παρέχουν χορηγήσεις).
2. Αγορές χρήματος και κεφαλαίου.
3. Συστήματα πληρωμών, εκκαθάρισης και διακανονισμού συναλλαγών.
4. ΕΚΤ (2011), *Financial Stability Review*, Ιούνιος.

ο οποίος αποτελεί το μεγαλύτερο συνιστών στοιχείο του ευρύτερου χρηματοοικονομικού συστήματος της Κύπρου. Επιπρόσθετα, αναλύεται η χρηματοοικονομική κατάσταση των ασφαλιστικών εταιρειών, ενώ αξιολογούνται οι κυριότεροι δυνητικοί κίνδυνοι που αντιμετωπίζει ο ασφαλιστικός τομέας. Τέλος, επισκοπούνται οι πιο σημαντικές εξελίξεις που αφορούν τις υποδομές των χρηματοοικονομικών αγορών και γίνεται μια αξιολόγηση των δυνητικών κινδύνων που πηγάζουν από αυτές.

1. Εγχώριο Μακροοικονομικό-Χρηματοοικονομικό Περιβάλλον

Στο κεφάλαιο αυτό παρατίθενται στοιχεία σχετικά με τη δανειακή επιβάρυνση και τη χρηματοοικονομική κατάσταση των νοικοκυριών και των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων, ενώ αξιολογούνται οι δυνητικοί κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι πιο πάνω τομείς. Επιπλέον, γίνεται μια ανασκόπηση των κυριότερων εξελίξεων στον τομέα των ακινήτων, ενώ παρατίθενται στοιχεία για τη χρηματοδότηση του εν λόγω τομέα από τις τράπεζες.

1.1 Μακροοικονομικές συνθήκες

Οι εγχώριες και διεθνείς μακροοικονομικές συνθήκες και προοπτικές, οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν τη σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος, αναλύονται εκτενώς στην Ενότητα Α' του παρόντος *Οικονομικού Δελτίου*.

1.2 Τομέας των νοικοκυριών

1.2.1 Δανειακή επιβάρυνση

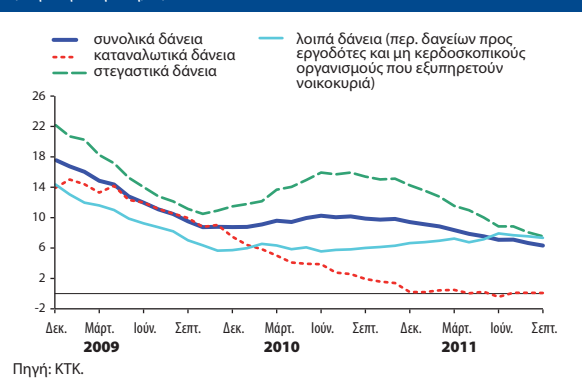
Τραπεζικά δάνεια προς τα εγχώρια νοικοκυριά

Τα συνολικά τραπεζικά δάνεια προς τα εγχώρια

νοικοκυριά⁵ αυξήθηκαν κατά 6,3% κατά την περίοδο Σεπτεμβρίου 2010-Σεπτεμβρίου 2011. Όσον αφορά τις τρεις υποκατηγορίες των δανείων προς τα νοικοκυριά, δηλαδή, τα στεγαστικά, καταναλωτικά και λοιπά δάνεια⁶, αυτά παρουσίασαν άνοδο 7,5%, 0,1% και 7,3%, αντίστοιχα, κατά την πιο πάνω περίοδο (Διάγραμμα Β.1). Σημειώνεται ότι, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των συνολικών τραπεζικών δανείων προς τα εγχώρια νοικοκυριά παρουσίασε μικρή επιβράδυνση κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2011, η οποία οφείλεται, κυρίως, στη μείωση του ετήσιου ρυθμού μεγέθυνσης των στεγαστικών δανείων κατά την εν λόγω περίοδο.

Η επιδείνωση των εγχώριων μακροοικονομικών συνθηκών καθώς και η αβεβαιότητα που επικρατεί έχει ωθήσει τις τράπεζες να είναι πιο προσεκτικές σε σχέση με τους κινδύνους που αναλαμβάνουν για πιστοδοτήσεις προς τα νοικοκυριά, ενώ συνέβαλε και στη μείωση της ζήτησης για δανειοδότηση. Συγκεκριμένα, όπως συνάγεται από τα αποτελέσματα της τελευταίας Έρευνας Τραπεζικών Χορηγήσεων⁷ του Οκτωβρίου 2011, το τρίτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους, οι τράπεζες προχώρησαν στη θέσπιση αυστηρότερων κριτηρίων χορήγησης στεγαστικών, καταναλωτικών και λοιπών δανείων προς τα νοικοκυριά. Όσον αφορά τις προσδοκίες για το τέταρτο τρίμηνο του 2011, σύμφωνα με τους συμμετέχοντες στην έρευνα, τα κριτήρια για καταναλωτικά και λοιπά δάνεια θα γίνουν ακόμη πιο αυστηρά, ενώ δεν αναμένεται καμιά αλλαγή στα κριτήρια πιστοδότησης για στεγαστικούς σκοπούς.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.1 Τραπεζικά δάνεια προς εγχώρια νοικοκυριά
(ετήσια μεταβολή, %)

5. Με βάση στοιχεία από τη Μηνιαία Λογιστική Κατάσταση που τα ΝΧΙ υποβάλλουν στην ΚΤΚ. Συμπεριλαμβάνει δάνεια των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν νοικοκυριά.

6. Τα "λοιπά δάνεια" περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, δάνεια των ΝΧΙ προς ιδιώτες, εκτός εκείνων που περιλαμβάνονται στα "στεγαστικά" και τα "καταναλωτικά" δάνεια, όπως δάνεια για ιατρική περίθαλψη, εκπαίδευση και ενοποίηση δανείων καθώς και δάνεια προς εργοδότες (περιλαμβανομένων των αυτοεργοδοτούμενων) και μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς που εξυπηρετούν νοικοκυριά.

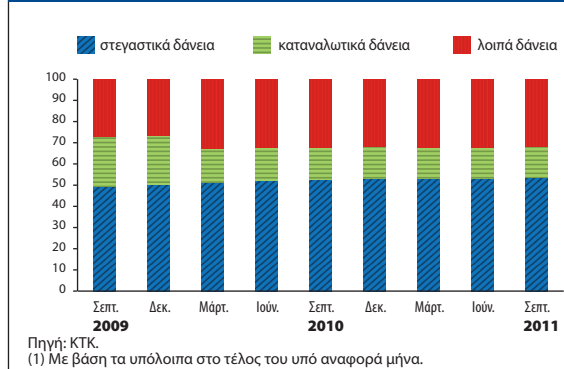
7. Τα αποτελέσματα της έρευνας, η οποία διεξάγεται από την ΚΤΚ, βασίζονται στις απαντήσεις των τραπεζών που συμμετέχουν και εκφράζουν τη δική τους αντίληψη για τη χρηματοδοτική αγορά. Τα αποτελέσματα δεν αντιπροσωπεύουν εκτιμήσεις ή συμπεράσματα της ΚΤΚ. Η έρευνα καλύπτει περίπου το 85% της αγοράς χορηγήσεων στην Κύπρο που παρέχονται σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά της ζώνης του ευρώ.

Παράλληλα, η έρευνα κατέδειξε ότι η ζήτηση δανείων από νοικοκυριά συνέχισε να παρουσιάζει μείωση το τρίτο τρίμηνο του 2011, ενώ υπάρχουν προσδοκίες για περαιτέρω συρρίκνωση της ζήτησης χορηγήσεων το τέταρτο τρίμηνο του έτους.

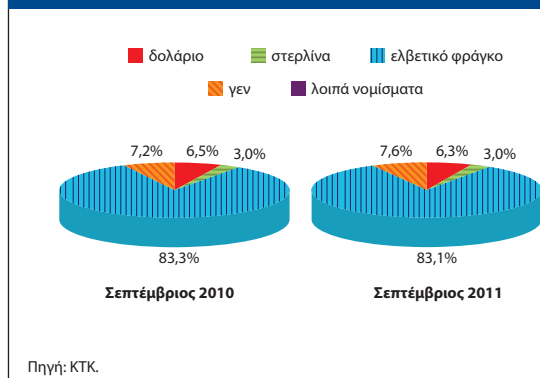
Στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, το μερίδιο των δανείων προς τα εγχώρια νοικοκυριά ως ποσοστό των συνολικών δανείων σε κατοίκους Κύπρου (εξαιρουμένων των δανείων προς ΝΧΙ) μειώθηκε οριακά στο 44%, σε σύγκριση με 45% στο τέλος Μαρτίου 2011 και 44,8% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010. Τα στεγαστικά, καταναλωτικά και λοιπά δάνεια των νοικοκυριών στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011 αντιπροσώπευαν το 53,6%, 14,6% και 31,8%, αντίστοιχα, των συνολικών δανείων προς τα νοικοκυριά, σε σύγκριση με 53%, 14,9% και 32,1% στο τέλος Μαρτίου 2011 και 52,5%, 15,5% και 32%, αντίστοιχα, στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.2). Συνεπώς, τα στεγαστικά δάνεια εξακολουθούν να αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των δανείων προς τον τομέα των νοικοκυριών.

Τα δάνεια προς τα εγχώρια νοικοκυριά σε ξένο νόμισμα, τα οποία ενέχουν και συναλλαγματικό κίνδυνο για τους δανειολήπτες, αποτελούν μικρό μόνο μέρος του συνόλου των δανείων προς τα νοικοκυριά. Συγκεκριμένα, το ποσοστό των δανείων προς τα εγχώρια νοικοκυριά σε ξένο νόμισμα στο σύνολο των δανείων προς τα νοικοκυριά διαμορφώθηκε στο 3,9% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, το ίδιο ποσοστό με το τέλος Μαρτίου 2011, έναντι 4,1% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010. Όσον αφορά την κατανομή κατά νόμισμα, στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, το μερίδιο των δανείων σε ελβετικό φράγκο στο σύνολο των δανείων προς τα εγχώρια νοικοκυριά σε ξένο νόμισμα ανερχόταν στο 83,1%, σε ιαπωνικό γεν στο 7,6% και σε δολάριο ΗΠΑ στο 6,3%, σε σύγκριση με 83,6%, 7% και 6,2%, αντίστοιχα, στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.3).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.2 Ανάλυση τραπεζικών δανείων προς εγχώρια νοικοκυριά⁽¹⁾
(%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.3 Ανάλυση τραπεζικών δανείων προς εγχώρια νοικοκυριά σε ξένο νόμισμα
(%)

Μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις^{8,9}

Οι μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις προς τους ιδιώτες¹⁰ στην Κύπρο ως ποσοστό επί των συνολικών χορηγήσεων προς τους ιδιώτες στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011 αυξήθηκαν στο 9,2%, σε σύγκριση με 8,4% στο τέλος Μαρτίου 2011 και 8,5% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.4). Ο λόγος των προβλέψεων προς τις συνολικές μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις προς τους ιδιώτες (δείκτης κάλυψης) διαμορφώθηκε στο 56,2% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011 από 62% στο τέλος Μαρτίου 2011 και 53,7% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010. Σημειώνεται ότι, ο υπό αναφορά λόγος βρίσκεται στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων έξι ετών.

Χρέος των νοικοκυριών

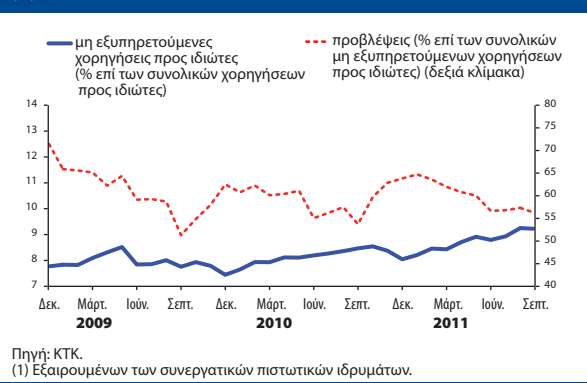
Το χρέος των νοικοκυριών¹¹ προς το ΑΕΠ επεκτάθηκε στο 131,5% στο τέλος Μαρτίου 2011 από 129,6% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 και 126,3% στο τέλος Μαρτίου 2010. Το Διάγραμμα Β.5 απεικονίζει το χρέος των νοικοκυριών ως ποσοστό του ΑΕΠ για την περίοδο 2009 έως Μάρτιο 2011.

Συνθήκες χρηματοδότησης

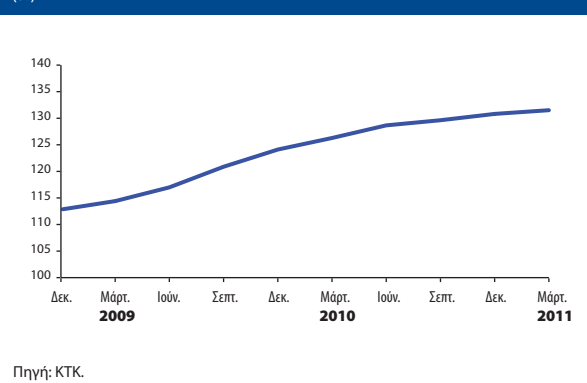
Τα μέσα επιτόκια¹² νέων στεγαστικών και καταναλωτικών δανείων σε ευρώ των ΝΧΙ στην Κύπρο προς τα νοικοκυριά της ζώνης του ευρώ διαμορφώθηκαν στο 5,61% και 6,98% το Σεπτέμβριο 2011, σε σύγκριση με 5,07% και 6,76% το Μάρτιο 2011, αντίστοιχα (Διάγραμμα Β.6). Συγκριτικά, τα μέσα επιτόκια νέων στεγαστικών και

8. Εξαιρουμένων των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων.
9. Σύμφωνα με τις πρόνοιες της σχετικής Οδηγίας της ΚΤΚ, οι μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις ορίζονται ως οι χορηγήσεις οι οποίες παρουσιάζουν υπέρβαση ή καθυστερήσεις στην αποπληρωμή του κεφαλαίου ή του τόκου ή των άλλων εσόδων πέραν των τριών μηνών. Οι άμεσες χορηγήσεις και τα υποκατάστατα χορηγήσεων πελατών που καλύπτονται πλήρως με εξασφαλίσεις δεν χαρακτηρίζονται ως μη εξυπηρετούμενες.
10. Χορηγήσεις προς τα νοικοκυριά, εξαιρουμένων των χορηγήσεων προς τους εργοδότες και τους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς που εξυπηρετούν νοικοκυριά.
11. Με βάση στοιχεία από τους τριμηνιαίους χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς (προκαταρκτικά). Περιλαμβάνει δάνεια των νοικοκυριών και των μη κερδοσκοπικών οργανισμών που εξυπηρετούν νοικοκυριά.
12. Κυμαινόμενο επιτόκιο και αρχικός προσδιορισμός επιτοκίου έως ένα έτος.

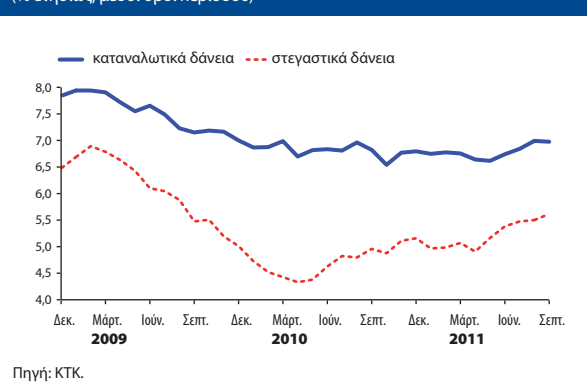
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.4 Μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις προς ιδιώτες και προβλέψεις⁽¹⁾
(%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.5 Συνολικό χρέος των νοικοκυριών ως ποσοστό του ΑΕΠ
(%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.6 Επιτόκια νέων δανείων σε ευρώ των ΝΧΙ στην Κύπρο προς νοικοκυριά της ζώνης του ευρώ
(% ετησίως, μέσο όρο περιόδου)

καταναλωτικών δανείων σε ευρώ των ΝΧΙ στη ζώνη του ευρώ προς τα νοικοκυριά της ζώνης του ευρώ ανέρχονταν στο 3,41% και 5,74% το Σεπτέμβριο 2011, αντίστοιχα.

1.2.2 Χρηματοοικονομική κατάσταση¹³

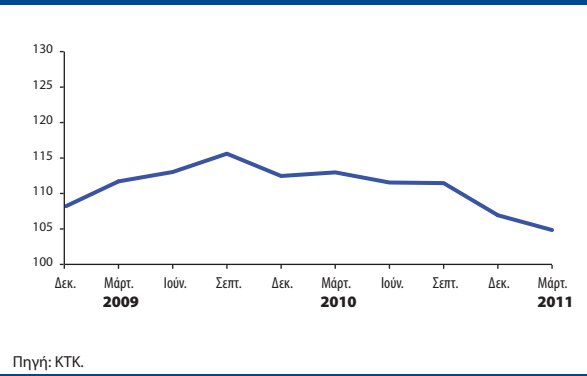
Καθαρά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού

Ο λόγος των καθαρών χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού (καθαρή αξία) των νοικοκυριών ως ποσοστό του ΑΕΠ σημείωσε πτώση στο 104,9% στο τέλος Μαρτίου 2011 από 111,5% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 και 113% στο τέλος Μαρτίου 2010. Στο **Διάγραμμα Β.7** παρουσιάζονται τα καθαρά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού των νοικοκυριών προς το ΑΕΠ για την περίοδο 2009 έως Μάρτιο 2011.

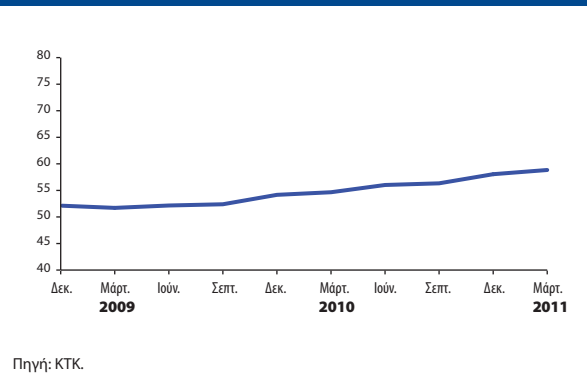
Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού των νοικοκυριών κατέγραψαν άνοδο 13,8% κατά την περίοδο Μαρτίου 2010-Μαρτίου 2011, γεγονός που αποδίδεται, εν μέρει, στην αύξηση των τραπεζικών δανείων που χορηγήθηκαν προς τα νοικοκυριά, τα οποία αντιπροσώπευαν το 87,7% των συνολικών χρηματοοικονομικών στοιχείων παθητικού των νοικοκυριών στο τέλος Μαρτίου 2011. Κατά συνέπεια, όπως φαίνεται στο **Διάγραμμα Β.8**, ο λόγος των χρηματοοικονομικών στοιχείων παθητικού προς τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ανήλθε στο 58,8% στο τέλος Μαρτίου 2011, σε σύγκριση με 56,3% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 και 54,7% στο τέλος Μαρτίου 2010.

Στο τέλος Μαρτίου 2011, τα μετρητά και οι καταθέσεις συνιστούσαν το μεγαλύτερο ποσοστό των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, ενώ τα δάνεια αποτελούσαν το κυριότερο μέρος των χρηματοοικονομικών στοιχείων παθητικού. Στο **Διάγραμμα Β.9** απεικονίζεται η κατανομή των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

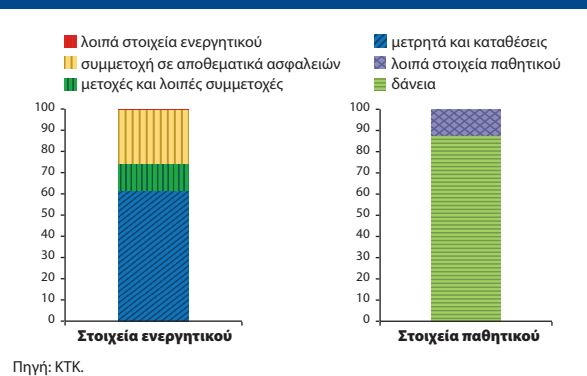
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.7 Καθαρά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού των νοικοκυριών ως ποσοστό του ΑΕΠ (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.8 Χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού των νοικοκυριών (% επί των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.9 Ανάλυση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των νοικοκυριών (στο τέλος Μαρτίου 2011, %)

13. Με βάση στοιχεία από τους τριμηνιαίους χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς (προκαταρκτικά).

και παθητικού των νοικοκυριών στο τέλος Μαρτίου 2011.

Καταθέσεις

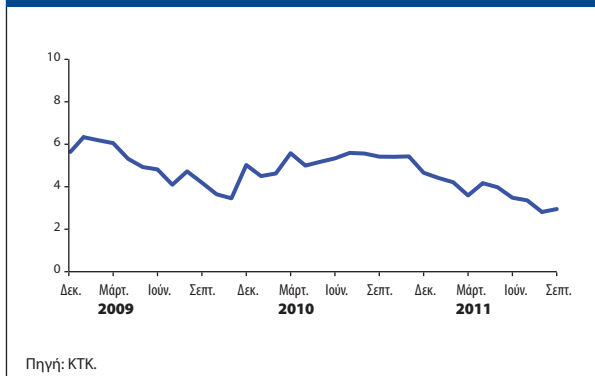
Ο ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης των καταθέσεων από τα εγχώρια νοικοκυριά¹⁴ μειώθηκε στο 2,9% το Σεπτέμβριο 2011, σε σύγκριση με 3,6% το Μάρτιο 2011 και 5,4% το Σεπτέμβριο 2010 (Διάγραμμα Β.10). Σημειώνεται ότι, η τάση επιβράδυνσης στο ρυθμό αύξησης των εν λόγω καταθέσεων συνεχίζεται γενικά από το Δεκέμβριο 2010 και συνάδει με τους γενικότερους μειωμένους ρυθμούς πιστωτικής επέκτασης, αφού ο περιορισμός της δανειοδότησης επηρεάζει την προσφορά χρήματος και τις καταθέσεις.

Η κατηγορία των καταθέσεων προθεσμίας αντιπροσώπευε περίπου το 76,6% του συνόλου των καταθέσεων των εγχώριων νοικοκυριών, ενώ η κατηγορία των μακροπρόθεσμων καταθέσεων προθεσμίας μέχρι δύο έτη συνιστούσε το 72,1% των πιο πάνω καταθέσεων στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011 (Πίνακας Α.2, σελ. 42). Οι τράπεζες συνεχίζουν να προσφέρουν υψηλότερα επιτόκια για πελατειακές καταθέσεις, εφόσον αυτές παραμένουν η κύρια πηγή χρηματοδότησής τους, ιδιαίτερα κάτω από τις παρούσες συνθήκες όπου γίνονται έντονες προσπάθειες για αύξηση της ρευστότητάς τους.

Πτωχεύσεις φυσικών προσώπων

Κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011 καταγράφηκαν 786 πτωχεύσεις φυσικών προσώπων, σε σύγκριση με 941 πτωχεύσεις για ολόκληρο το 2010, γεγονός που υποστηρίζει την πρόβλεψη ότι ο συνολικός αριθμός για το τρέχον έτος θα είναι περίπου στα επίπεδα του 2010. Το Διάγραμμα Β.11 παρουσιάζει τον αριθμό των

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.10 Καταθέσεις από εγχώρια νοικοκυριά (ετήσια μεταβολή, %)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.11 Πτωχεύσεις φυσικών προσώπων

14. Με βάση στοιχεία από τη Μηνιαία Λογιστική Κατάσταση που τα ΝΧΙ υποβάλλουν στην ΚΤΚ. Συμπεριλαμβάνει δάνεια των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν νοικοκυριά.

πτωχέυσεων φυσικών προσώπων για τα έτη 2001 έως 2011.

Φυσικά πρόσωπα που έχουν εκδώσει ακάλυπτες επιταγές

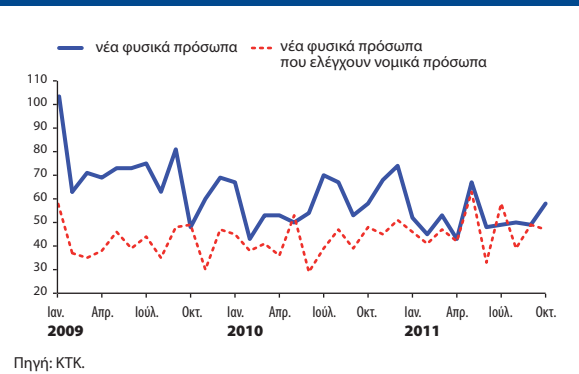
Κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011, ο συνολικός αριθμός των νέων φυσικών προσώπων που είχαν εκδώσει ακάλυπτες επιταγές και καταγράφηκαν στο Κεντρικό Αρχείο Πληροφοριών που διατηρεί η ΚΤΚ μειώθηκε σε 514, σε σύγκριση με 568 κατά την αντίστοιχη περίοδο του 2010 (Διάγραμμα Β.12). Επιπλέον, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2011, ο συνολικός αριθμός των νέων φυσικών προσώπων που ελέγχουν νομικά πρόσωπα, τα οποία έχουν εκδώσει ακάλυπτες επιταγές και καταγράφηκαν στο Κεντρικό Αρχείο Πληροφοριών σημείωσε αύξηση σε 465, σε σύγκριση με 415 κατά την ίδια περίοδο του 2010.

Δείκτες εμπιστοσύνης από έρευνες οικονομικής συγκυρίας

Μετά τη δημοσίευση του Οικονομικού Δελτίου του Ιουνίου 2011, με βάση τους δείκτες εμπιστοσύνης της Κύπρου, όπως αυτοί καταρτίζονται μηνιαίως από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πλαίσια σχετικών ερευνών οικονομικής συγκυρίας που διεξάγονται σε κάθε κράτος-μέλος της ΕΕ, φαίνεται ότι ο σύνθετος Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ)¹⁵ κατέγραψε μείωση, φθάνοντας τον Αύγουστο 2011 στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων πέντε ετών. Ωστόσο, από το Σεπτέμβριο 2011, ο δείκτης καταγράφει μικρή βελτίωση (Διάγραμμα Β.13). Ακριβώς την ίδια τάση καταγράφει και ο επιμέρους δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης.

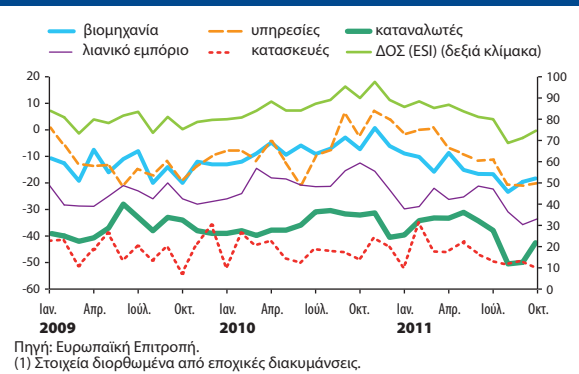
Επιπλέον, τα στοιχεία που αποτυπώνουν τις προσδοκίες των νοικοκυριών για τη χρηματο-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.12 Νέα φυσικά πρόσωπα στο Κεντρικό Αρχείο Πληροφοριών

Πηγή: ΚΤΚ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.13 Έρευνες οικονομικής συγκυρίας: δείκτες εμπιστοσύνης⁽¹⁾

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (1) Στοιχεία διορθωμένα από εποχικές διακυμάνσεις.

15. Economic Sentiment Indicator (ESI). Ο εν λόγω σύνθετος δείκτης αποτελείται από το δείκτη εμπιστοσύνης βιομηχανίας (40%), το δείκτη εμπιστοσύνης υπηρεσιών (30%), το δείκτη εμπιστοσύνης καταναλωτών (20%), το δείκτη εμπιστοσύνης κατασκευών (5%) και το δείκτη εμπιστοσύνης λιανικού εμπορίου (5%).

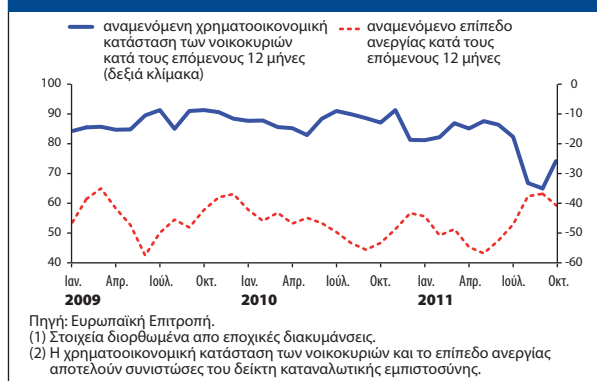
οικονομική τους κατάσταση παρουσίασαν σημαντική επιδείνωση μετά το πρώτο εξάμηνο του τρέχοντος έτους. Όσον αφορά τις προσδοκίες των νοικοκυριών στην Κύπρο για την απασχόληση, αυτές έχουν επιδεινωθεί από τον Αύγουστο 2011, σε σύγκριση με αντίστοιχες περιόδους προηγούμενων ετών (Διάγραμμα Β.14).

1.2.3 Κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν τα νοικοκυριά

Οι μεταβολές στα δανειστικά επιτόκια και τα διαθέσιμα εισοδήματα είναι οι κυριότερες πηγές κινδύνου που μπορούν να επηρεάσουν την ικανότητα των νοικοκυριών να εξυπηρετούν τα δάνειά τους. Μια πιθανή αισθητή πτώση των τιμών των οικιστικών ακινήτων θα μπορούσε, επίσης, να αποτελέσει μια εστία κινδύνου για τους ισολογισμούς των νοικοκυριών.

Γενικά, οι κίνδυνοι για τη χρηματοοικονομική σταθερότητα που πηγάζουν από τις συνθήκες στον τομέα των νοικοκυριών έχουν αυξηθεί, ιδιαίτερα το δεύτερο εξάμηνο του 2011. Καταρχήν, τα επιτόκια των στεγαστικών δανείων προς τα νοικοκυριά έχουν σημειώσει περαιτέρω άνοδο το τρίτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους. Ενδεχόμενες νέες αυξήσεις στα δανειστικά επιτόκια αναμένεται να επιφέρουν μεγέθυνση του κόστους εξυπηρέτησης των χορηγήσεων, με αποτέλεσμα την περαιτέρω επιβάρυνση των νοικοκυριών. Επίσης, η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, λόγω της εφαρμογής μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης, της αύξησης της ανεργίας και της συνεπαγόμενης συρρίκνωσης της αγοραστικής τους δύναμης, έχει συμβάλει στην αύξηση των κινδύνων που αντιμετωπίζει ο τομέας των νοικοκυριών. Ειδικότερα, σε περίπτωση που η ανεργία συνεχίσει την ανοδική της πορεία, το διαθέσιμο εισόδημα των επηρεαζομένων

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.14 Προσδοκίες για τη χρηματοοικονομική κατάσταση των νοικοκυριών και την απασχόληση^{(1), (2)}

νοικοκυριών αναμένεται να εκτεθεί σε μεγαλύτερους κινδύνους, με περαιτέρω αρνητικές επιπτώσεις στην ικανότητά τους να αποπληρώνουν τα δάνειά τους.

Κίνδυνος επιτοκίου

Μετά τη δημοσίευση του *Οικονομικού Δελτίου* του Ιουνίου 2011, η ΕΚΤ προέβη τον Ιούλιο 2011 σε αύξηση των βασικών της επιτοκίων κατά 25 μονάδες βάσης. Στη συνέχεια, όμως, επήλθε μείωση των βασικών της επιτοκίων της ΕΚΤ κατά 25 μονάδες βάσης το Νοέμβριο 2011 (**Διάγραμμα Α.9**, σελ. 67).

Σε αντιδιαστολή με τα πιο πάνω, όπως φαίνεται στο **Διάγραμμα Β.6** (σελ. 96), τα μέσα επιτόκια νέων στεγαστικών δανείων σε ευρώ των ΝΧΙ στην Κύπρο προς τα νοικοκυριά της ζώνης του ευρώ έχουν ακολουθήσει μια συνεχή ανοδική πορεία από το Μάιο 2011, παραμένοντας σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με τα αντίστοιχα επιτόκια των ΝΧΙ στη ζώνη του ευρώ. Στο γεγονός αυτό συνέβαλαν η αυστηρότερη δανειοδοτική πολιτική των εγχώριων τραπεζών καθώς και η άνοδος των διατραπεζικών επιτοκίων EURIBOR από τις αρχές του έτους, τα οποία, όμως, ακολούθησαν πτωτική πορεία από το Νοέμβριο 2011. Ταυτόχρονα, η δημοσιονομική κατάσταση της Κύπρου δυσχεραίνει σε μεγάλο βαθμό, ως και αποκλείουν, την πρόσβαση του κράτους στις διεθνείς αγορές για δανεισμό. Ως αποτέλεσμα, για χρηματοδότηση η κυβέρνηση έχει στραφεί στα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα, περιορίζοντας έτσι τη διαθέσιμη ρευστότητα. Επιπρόσθετα, ο υφιστάμενος ανταγωνισμός από τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα για προσέλκυση καταθέσεων μέσω υψηλών καταθετικών επιτοκίων αποτελούν, επίσης, τροχοπέδη για μείωση των δανειστικών επιτοκίων στο εγγύς μέλλον.

Όσον αφορά τα ενυπόθηκα δάνεια¹⁶ προς τα εγχώρια νοικοκυριά, η επίδραση ενδεχόμενων

16. Δάνεια που εξασφαλίζονται πλήρως με υποθήκες επί των οικιστικών ακινήτων, τα οποία κατοικούνται ή εκμισθώνονται ή θα κατοικηθούν ή θα εκμισθωθούν από το δανειολήπτη ή από τον επικαρπωτή στην περίπτωση προσωπικής επιχείρησης επενδύσεων.

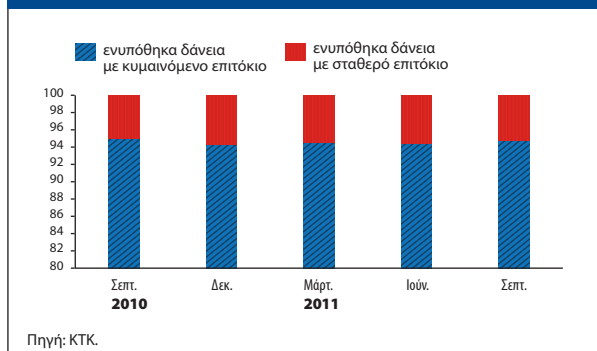
μεταβολών στα βασικά επιτόκια στο κόστος εξυπηρέτησης των εν λόγω χορηγήσεων εξαρτάται από τους όρους και τις προϋποθέσεις των σχετικών δανειακών συμβάσεων. Σε περίπτωση που αυτές περιλαμβάνουν πρόνοια για κυμαινόμενο επιτόκιο, ο επιτοκιακός κίνδυνος επιβαρύνει πλήρως τα νοικοκυριά. Σημειώνεται ότι, στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, τα ενυπόθηκα δάνεια με μεταβαλλόμενο επιτόκιο αποτελούσαν το 94,8% των συνολικών ενυπόθηκων δανείων, έναντι 94,5% στο τέλος Μαρτίου 2011 και 95% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.15). Ως εκ τούτου, δεδομένης της μεγάλης πλειονότητας των ενυπόθηκων δανείων που περιλαμβάνουν πρόνοια για κυμαινόμενο επιτόκιο, συνάγεται ότι τα νοικοκυριά παραμένουν ευάλωτα σε ενδεχόμενους κλυδωνισμούς που πιθανόν να προκύψουν σε περίπτωση περαιτέρω αύξησης των δανειστικών επιτοκίων.

Σημειώνεται ότι, είναι αρκετά δύσκολο να υπάρξει μια πλήρης αξιολόγηση του κινδύνου επιτοκίου καθότι δεν έχουν όλα τα νοικοκυριά δανειακές υποχρεώσεις, ενώ τα χαρακτηριστικά του κάθε δανειολήπτη ξεχωριστά διαδραματίζουν ρόλο στον καθορισμό της δυνατότητας αποπληρωμής των χορηγήσεων. Συγκεκριμένα, οι κίνδυνοι που επηρεάζουν τα πιο ευάλωτα τμήματα του πληθυσμού δεν μπορούν να προσδιοριστούν επακριβώς από την ανάλυση των συγκεντρωτικών στοιχείων. Γενικά, όμως, τα νοικοκυριά με δανειακές υποχρεώσεις που βρίσκονται στα χαμηλότερα εισοδηματικά στρώματα τείνουν να αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο κίνδυνο.

Κίνδυνοι από μεταβολές στα εισοδήματα των νοικοκυριών

Οι εισοδηματικές συνθήκες συνιστούν τον πιο σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει τη

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.15 Ανάλυση ενυπόθηκων δανείων προς εγχώρια νοικοκυριά με σταθερό και κυμαινόμενο επιτόκιο (%)

χρηματοοικονομική κατάσταση των νοικοκυριών. Οι ενδεχόμενες μεταβολές στα διαθέσιμα εισοδήματα των νοικοκυριών, οι οποίες συνδέονται άμεσα με τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας, αποτελούν ένα από τους σημαντικότερους δείκτες της ικανότητας των νοικοκυριών να ανταποκρίνονται στην υποχρέωση εξυπηρέτησης των δανείων τους.

Η μείωση των διαθέσιμων εισοδημάτων των νοικοκυριών λόγω της εφαρμογής μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης, της αύξησης της ανεργίας ένεκα της πτώσης της εγχώριας οικονομικής δραστηριότητας και της συνεπαγόμενης συρρίκνωσης της αγοραστικής τους δύναμης έχουν συμβάλει στην αύξηση των κινδύνων που αντιμετωπίζει ο τομέας των νοικοκυριών. Ειδικότερα, σε περίπτωση που η ανεργία συνεχίσει την ανοδική της πορεία, το διαθέσιμο εισόδημα των επηρεαζομένων νοικοκυριών αναμένεται να εκτεθεί σε μεγαλύτερους κινδύνους, με περαιτέρω αρνητικές επιπτώσεις στην ικανότητά τους για αποπληρωμή των δανείων τους. Επιπλέον, η πιθανή υιοθέτηση πρόσθετων μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης αναμένεται να επηρεάσει περαιτέρω αρνητικά το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών.

Όσον αφορά τις εγχώριες μακροοικονομικές συνθήκες, με βάση τα αναλυτικά στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας (ΣΥΚ), ο ρυθμός ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας κατέγραψε άνοδο της τάξης του 1,4% το πρώτο εξάμηνο του 2011, σε σύγκριση με μηδενική αύξηση το πρώτο ήμισυ του 2010 (**Διαγράμματα Α.30(α) και Α.30(β)**, σελ. 57). Η σταδιακή ανάκαμψη που καταγράφηκε τα δύο πρώτα τρίμηνα του 2011 ανατράπηκε μετά τις αρνητικές επιπτώσεις από την καταστροφή του ηλεκτροπαραγωγού σταθμού στο Βασιλικό, σε συνδυασμό με την αβεβαιότητα που επικρατεί λόγω της κρίσης κρατικού χρέους στην

Ελλάδα και σε άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ. Σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία της ΣΥΚ, το ΑΕΠ κατά το τρίτο τρίμηνο του 2011 σημείωσε αρνητική ανάπτυξη της τάξης του 0,6%. Με βάση τις τελευταίες μακροοικονομικές προβλέψεις της ΚΤΚ για την κυπριακή οικονομία, ο πραγματικός ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ για την Κύπρο προβλέπεται να κυμανθεί γύρω στο 0,3% το 2011, ενώ το 2012 στο 0% (Πίνακας Α.13, σελ. 83). Το 2013 αναμένεται ελαφριά ανάκαμψη στην οικονομική δραστηριότητα.

Σε ό,τι αφορά την αγορά εργασίας, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011, το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες, σε σύγκριση με το πρώτο εξάμηνο του 2010, φθάνοντας στο 7,3%, σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ) (Διάγραμμα Α.39, σελ. 68). Τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία για την ανεργία αφορούν τους εγγεγραμμένους ανέργους (Διάγραμμα Α.41, σελ. 68), οι οποίοι παρουσιάζουν αυξητική τάση από το δεύτερο εξάμηνο του 2008. Το ποσοστό εγγεγραμμένης ανεργίας το τρίτο τρίμηνο του 2011 έφθασε στο 6,5%, σε σύγκριση με 5,3% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2010. Η χειροτέρευση αυτή συνδέεται με την αρνητική ανάπτυξη του ΑΕΠ που έχει καταγραφεί το τρίτο τρίμηνο του 2011. Η αυξητική τάση της εγγεγραμμένης ανεργίας επιβεβαιώνεται και από τα στοιχεία που είναι διορθωμένα ως προς τις εποχικές διακυμάνσεις. Τα στοιχεία αυτά καταδεικνύουν ότι η εγγεγραμμένη ανεργία παρουσιάζει αυξητική τάση από το δεύτερο εξάμηνο του 2008, ενώ τον Οκτώβρη 2011 έφθασε στο ιστορικά υψηλό επίπεδο των 31.022 ανέργων. Με βάση τις τελευταίες μακροοικονομικές προβλέψεις της ΚΤΚ για την κυπριακή οικονομία, το ποσοστό ανεργίας, όπως αυτό ορίζεται από την ΕΕΔ, το 2011 προβλέπεται να ανέλθει στο 7,1%, φθάνοντας σε νέο ιστορικό ψηλό, εξαιρετικής της περιόδου της τουρκικής

εισβολής, ενώ το 2012 και 2013 προβλέπεται να αυξηθεί περαιτέρω στο 7,7% και 7,8%, αντίστοιχα (Πίνακας Α.12, σελ. 82).

Παράλληλα, οι εγχώριες πληθωριστικές πιέσεις έχουν αυξηθεί τους πρώτους δέκα μήνες του 2011, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Συγκεκριμένα, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2011, ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) σημείωσε άνοδο της τάξης του 3,4%, έναντι 2,7% την αντίστοιχη περίοδο του 2010 (Διάγραμμα Α.15, σελ. 35). Σύμφωνα με τις τελευταίες μακροοικονομικές προβλέψεις της ΚΤΚ για την κυπριακή οικονομία, ο ΕνΔΤΚ αναμένεται να ανέλθει στο 3,4% το 2011 από 2,6% το 2010, ενώ το 2012 προβλέπεται να καταγράψει επιβράδυνση στο 2% (Πίνακας Α.11, σελ. 81).

Οι πιο πάνω εγχώριες μακροοικονομικές εξελίξεις και προβλέψεις υποδηλούν ότι οι κίνδυνοι που σχετίζονται με το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών έχουν αυξηθεί σημαντικά.

Κίνδυνοι από μεταβολές στις τιμές των οικιστικών ακινήτων

Οι τιμές των κατοικιών (οικίες και διαμερίσματα), όπως φαίνεται από την πορεία του Γενικού Δείκτη Τιμών Κατοικιών¹⁷ της ΚΤΚ, συνέχισαν την καθοδική τους πορεία και το δεύτερο τρίμηνο του 2011 (Διάγραμμα Β.33, σελ. 116). Συγκεκριμένα, μειώθηκαν οριακά κατά 0,9%, σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους. Οι επιμέρους τιμές οικιών και διαμερισμάτων παρουσίασαν κατά την ίδια περίοδο πτώση της τάξης του 1% και 0,8%, αντίστοιχα.

Κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011, η αρνητική πορεία του κατασκευαστικού τομέα συνεχίστηκε, ενώ αναμένεται περαιτέρω

17. Στη βάση της μεθοδολογίας καταρτισμού του δείκτη που αναλύεται στο Πλαίσιο Α.2 της Ενότητας Α', σελ. 64-67, του Οικονομικού Δελτίου του Δεκεμβρίου 2010.

επιδείνωση με βάση τα εγχώρια οικονομικά δεδομένα. Παράλληλα, το αγοραστικό ενδιαφέρον για οικιστικά ακίνητα από Κύπριους και αλλοδαπούς έχει ατονήσει σημαντικά.

Οι κίνδυνοι για τη χρηματοοικονομική σταθερότητα μπορούν να εστιαστούν στις επιπτώσεις μιας ενδεχόμενης περαιτέρω εξασθένησης της εγχώριας οικονομικής δραστηριότητας που σχετίζεται με τον τομέα των οικιστικών ακινήτων, η οποία θα είχε ως συνέπεια μια αισθητή πτώση των τιμών των κατοικιών. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα οδηγούσε σε μείωση της καθαρής αξίας των νοικοκυριών, οδηγώντας κατ'επέκταση σε μεγέθυνση των κινδύνων για τη χρηματοοικονομική σταθερότητα.

1.3 Τομέας των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων

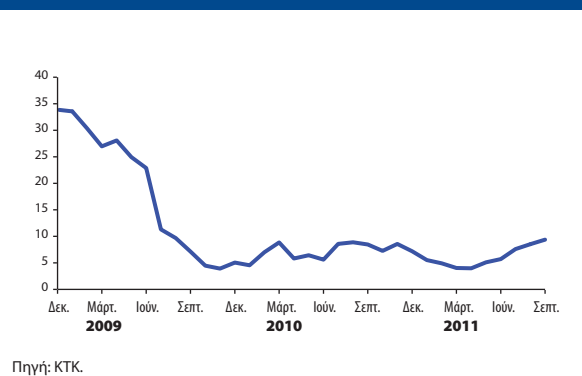
1.3.1 Δανειακή επιβάρυνση

Τραπεζικά δάνεια προς τις εγχώριες μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις

Κατά την περίοδο Σεπτεμβρίου 2010-Σεπτεμβρίου 2011, σε αντιδιαστολή με την επιβράδυνση στον ετήσιο ρυθμό μεγέθυνσης των δανείων προς τα νοικοκυριά, τα συνολικά τραπεζικά δάνεια προς τις εγχώριες μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις¹⁸ μεγεθύνθηκαν κατά 9,4% (Διάγραμμα Β.16).

Ωστόσο, η επιδείνωση του εγχώριου και διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος καθώς και η αβεβαιότητα που επικρατεί έχει ωθήσει τις τράπεζες, στα πλαίσια της γενικότερης αναπροσαρμογής της δανειακής τους πολιτικής με σκοπό τον περιορισμό του πιστωτικού κινδύνου, να είναι πιο προσεκτικές σε σχέση με τους κινδύνους που αναλαμβάνουν για πιστοδοτήσεις. Συγκεκριμένα, όπως συνάγεται από τα αποτελέσματα της τελευταίας Έρευνας Τραπεζικών Χορηγήσεων του Οκτωβρίου 2011,

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.16 Τραπεζικά δάνεια προς εγχώριες μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις (ετήσια μεταβολή, %)

18. Με βάση στοιχεία από τη Μηνιαία Λογιστική Κατάσταση που τα ΝΧΙ υποβάλλουν στην ΚΤΚ.

το τρίτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους τα κριτήρια χρηματοδότησης των επιχειρήσεων έγιναν αυστηρότερα, ενώ αναμένεται να καταστούν ακόμη πιο αυστηρά το τέταρτο τρίμηνο του 2011. Παράλληλα, η ζήτηση δανείων από επιχειρήσεις παρουσίασε πτώση το τρίτο τρίμηνο του 2011, ενώ, βάσει των προσδοκιών των τραπεζών, το τέταρτο τρίμηνο του 2011 αναμένεται να σημειώσει περαιτέρω μείωση όμοια με αυτή του τρίτου τριμήνου του έτους.

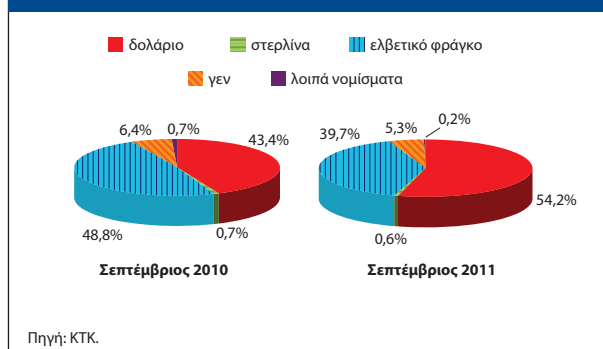
Στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, το ποσοστό των τραπεζικών δανείων προς τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις επί των συνολικών δανείων σε κατοίκους Κύπρου (εξαιρουμένων των δανείων προς ΝΧΙ) αυξήθηκε στο 46,7%, από 46,1% στο τέλος Μαρτίου 2011 και 46,5% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010.

Το ποσοστό των δανείων προς τις εγχώριες μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις σε ξένο νόμισμα, τα οποία ενέχουν και συναλλαγματικό κίνδυνο για τις δανειολήπτριες εταιρείες, επί των συνολικών δανείων προς τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις παρουσίασε άνοδο στο 17,6% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, σε σύγκριση με 14,4% στο τέλος Μαρτίου 2011 και 15% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010. Όσον αφορά την κατανομή κατά νόμισμα, στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, το μερίδιο των δανείων σε δολάριο ΗΠΑ στο σύνολο των δανείων προς τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις σε ξένο νόμισμα ανερχόταν στο 54,2%, σε ελβετικό φράγκο στο 39,7%, σε ιαπωνικό γεν στο 5,3% και σε στερλίνα σε 0,6%, σε σύγκριση με 43,7%, 49,2%, 6,3% και 0,7%, αντίστοιχα, στο τέλος Μαρτίου 2011 και 43,4%, 48,8%, 6,4% και 0,7%, αντίστοιχα, στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.17).

Μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις¹⁹

Ο λόγος των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.17 Ανάλυση τραπεζικών δανείων προς εγχώριες μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις σε ξένο νόμισμα (%)

19. Εξαιρουμένων των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

προς τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις στην Κύπρο ως ποσοστό επί των συνολικών χορηγήσεων προς τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις αυξήθηκε στο 10,1% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011 από 9,1% στο τέλος Μαρτίου 2011 και 9% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.18). Ο λόγος των προβλέψεων προς τις μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων (δείκτης κάλυψης) διαμορφώθηκε στο 48,8% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, σε σύγκριση με 50,8% στο τέλος Μαρτίου 2011 και 46,9% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010.

Χρέος των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων

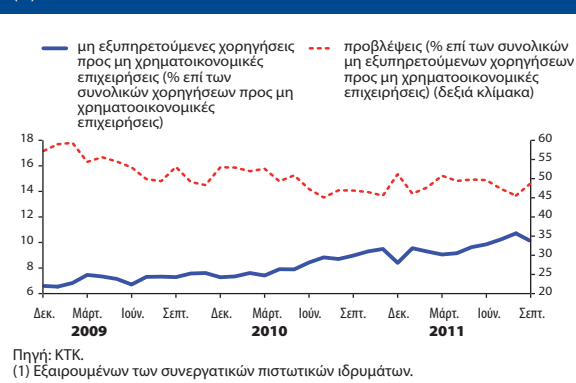
Ο λόγος του χρέους των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων²⁰ προς το ΑΕΠ ανήλθε στο 156% στο τέλος Μαρτίου 2011, σε σύγκριση με 149,9% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 και 146% στο τέλος Μαρτίου 2010. Το Διάγραμμα Β.19 παρουσιάζει το λόγο του χρέους των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων επί του ΑΕΠ για την περίοδο 2009 έως Μάρτιο 2011.

Συνθήκες χρηματοδότησης

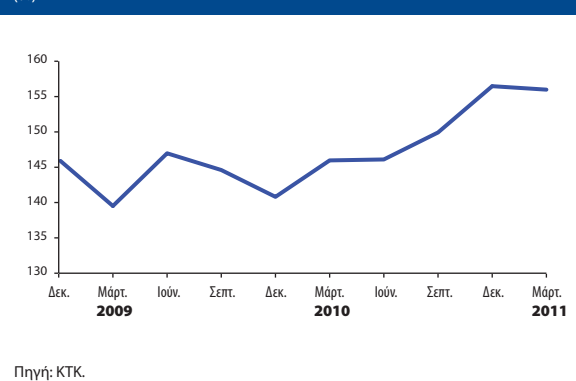
Τα μέσα επιτόκια²¹ νέων δανείων²² σε ευρώ των ΝΧΙ στην Κύπρο προς τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις της ζώνης του ευρώ ύψους έως και €1 εκατ. κατέγραψαν αύξηση από 6,73% το Μάρτιο 2011 σε 7,04% το Σεπτέμβριο 2011 (Διάγραμμα Β.20). Συγκριτικά, το μέσο επιτόκιο νέων δανείων σε ευρώ των ΝΧΙ στη ζώνη του ευρώ προς τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις της ζώνης του ευρώ ύψους έως και €1 εκατ. ανήλθε στο 4,18% το Σεπτέμβριο 2011.

Παράλληλα, τα μέσα επιτόκια νέων δανείων

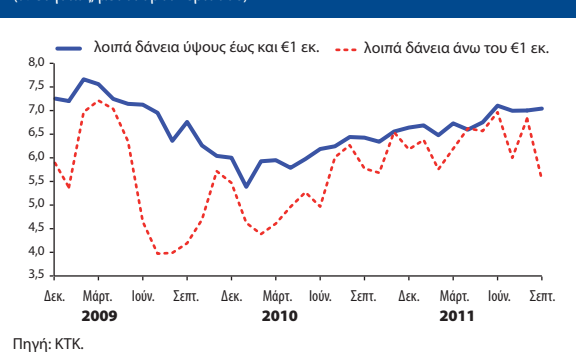
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.18 Μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις προς μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις και προβλέψεις⁽¹⁾
(%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.19 Συνολικό χρέος των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ
(%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.20 Επιτόκια νέων δανείων σε ευρώ των ΝΧΙ στην Κύπρο προς μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις της ζώνης του ευρώ
(% ετησίως, μέσο όροι περιόδου)

20. Με βάση στοιχεία από τους τριμηνιαίους χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς (προκαταρκτικά). Περιλαμβάνει δάνεια και χρεωστικούς τίτλους των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων.

21. Κυμαινόμενο επιτόκιο και αρχικός προσδιορισμός επιτοκίου έως ένα έτος.

22. Εξαιρουμένων των λογαριασμών παρατραβήγματος.

σε ευρώ των NXI στην Κύπρο προς τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις της ζώνης του ευρώ ύψους άνω του €1 εκατ. σημείωσαν πτώση από 6,19% το Μάρτιο 2011 σε 5,54% το Σεπτέμβριο 2011. Συγκριτικά, το μέσο επιτόκιο νέων δανείων σε ευρώ των NXI στη ζώνη του ευρώ προς τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις της ζώνης του ευρώ ύψους άνω του €1 εκατ. ανήλθε στο 2,92% το Σεπτέμβριο 2011.

1.3.2 Χρηματοοικονομική κατάσταση²³

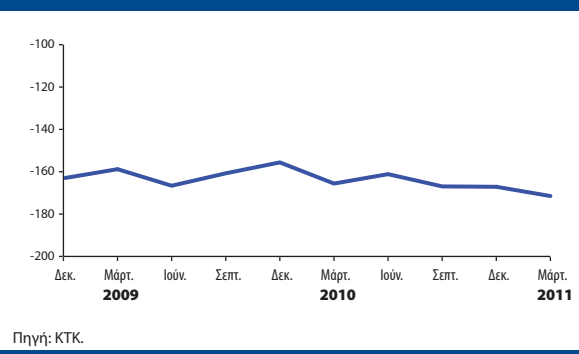
Καθαρά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού

Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα Β.21, ο λόγος των καθαρών χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού (καθαρή αξία) των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων προς το ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο -171,5% στο τέλος Μαρτίου 2011 (από -166,9% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 και -165,6% στο τέλος Μαρτίου 2010).

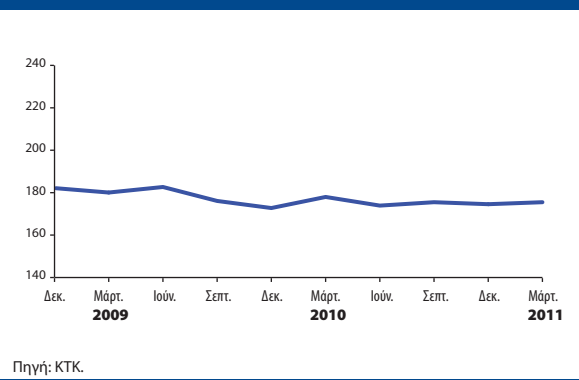
Ο λόγος των χρηματοοικονομικών στοιχείων παθητικού προς τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων παρέμεινε αμετάβλητος στο 175,5% στο τέλος Μαρτίου 2011 από το τέλος Σεπτεμβρίου 2010, αλλά μειώθηκε, σε σύγκριση με 178% στο τέλος Μαρτίου 2010 (Διάγραμμα Β.22).

Στο τέλος Μαρτίου 2011, τα μετρητά και οι καταθέσεις, οι μετοχές και λοιπές συμμετοχές και οι λοιποί πληρωτέοι λογαριασμοί αντιπροσώπευαν περίπου ισόποσα τις τρεις μεγαλύτερες κατηγορίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, ενώ οι μετοχές και λοιπές συμμετοχές αποτελούσαν το κυριότερο μέρος των χρηματοοικονομικών στοιχείων παθητικού. Στο Διάγραμμα Β.23 απεικονίζεται η ανάλυση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του τομέα των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων στο τέλος Μαρτίου 2011.

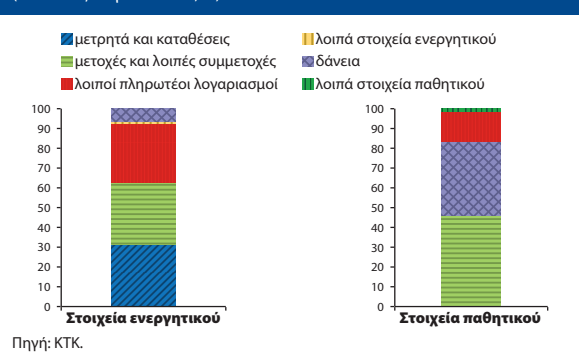
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.21 Καθαρά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.22 Χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων (% επί των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.23 Ανάλυση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων (στο τέλος Μαρτίου 2011, %)

23. Με βάση στοιχεία από τους τριμηνιαίους χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς (προκαταρκτικά).

Καταθέσεις

Ο ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης των καταθέσεων των εγχώριων μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων σημείωσε επιβράδυνση, καταγράφοντας ετήσια πτώση 3,6%²⁴ στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, σε σύγκριση με ετήσια άνοδο 5,7% στο τέλος Μαρτίου 2011 και ετήσια αύξηση 11,9% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.24).

Σημειώνεται ότι οι καταθέσεις των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων αντιπροσώπευαν περίπου το 25% του συνόλου των καταθέσεων του ιδιωτικού τομέα στο εγχώριο τραπεζικό σύστημα στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, σε σύγκριση με 26% στο τέλος Μαρτίου 2011.

Εκκαθαρίσεις εταιρειών

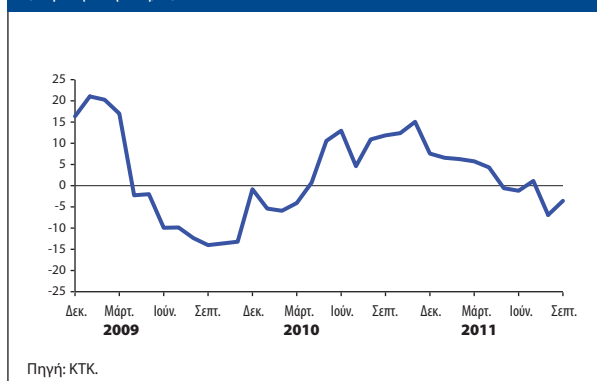
Κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011, 134 εταιρείες εισήλθαν σε διαδικασία εκκαθάρισης, σε σύγκριση με 171 εκκαθαρίσεις εταιρειών για ολόκληρο το 2010 (Διάγραμμα Β.25), γεγονός που καταδεικνύει ότι ο συνολικός αριθμός για το τρέχον έτος μάλλον δεν αναμένεται να ξεπεράσει τα επίπεδα του 2010.

Κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2011, ενεγράφησαν 16.120 νέες εταιρείες, σε σύγκριση με 19.278 εγγραφές νέων εταιρειών για ολόκληρο το 2010 (Διάγραμμα Β.26), γεγονός που υποδηλοί ότι ο συνολικός αριθμός για το τρέχον έτος θα είναι περίπου στα επίπεδα του 2010.

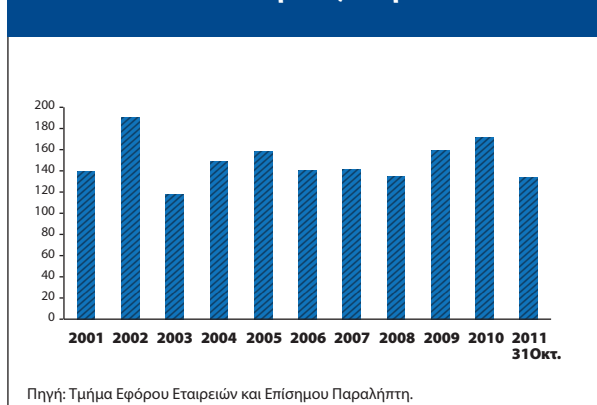
Νομικά πρόσωπα που έχουν εκδώσει ακάλυπτες επιταγές

Κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011, ο συνολικός αριθμός των νομικών προσώπων που είχαν εκδώσει ακάλυπτες επιταγές και

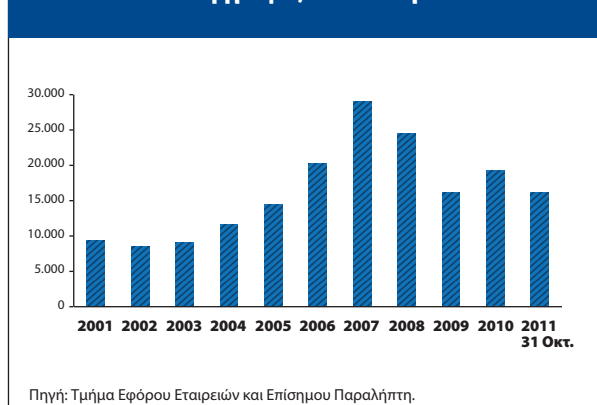
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.24 Καταθέσεις από εγχώριες μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις (ετήσια μεταβολή, %)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.25 Εκκαθαρίσεις εταιρειών

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.26 Εγγραφές νέων εταιρειών

24. Με βάση στοιχεία από τη Μηνιαία Λογιστική Κατάσταση που τα ΝΧΙ υποβάλλουν στην ΚΤΚ.

καταγράφηκαν στο Κεντρικό Αρχείο Πληροφοριών αυξήθηκε σε 390, σε σύγκριση με 340 κατά την αντίστοιχη περίοδο του 2010 (Διάγραμμα Β.27).

Δείκτες εμπιστοσύνης από έρευνες οικονομικής συγκυρίας

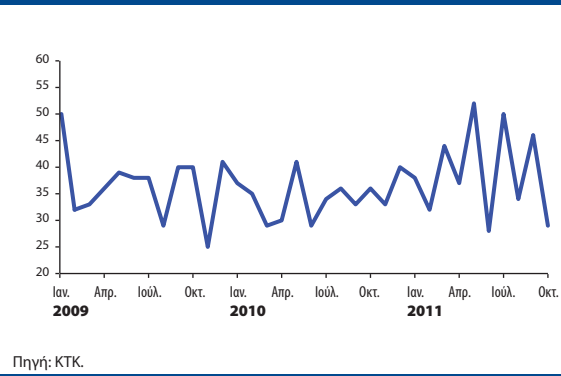
Όπως φαίνεται στο **Διάγραμμα Β.13** (σελ. 99), μετά τη δημοσίευση του *Οικονομικού Δελτίου* του Ιουνίου 2011, οι επιμέρους δείκτες εμπιστοσύνης βιομηχανίας, υπηρεσιών, λιανικού εμπορίου και κατασκευών γενικά παρουσίασαν επιδείνωση. Ωστόσο, από το Σεπτέμβριο ή Οκτώβριο 2011, μικρές βελτιώσεις καταγράφονται στους πιο πάνω δείκτες εκτός από τον δείκτη εμπιστοσύνης κατασκευών.

1.3.3 Κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις

Γενικά, οι εκάστοτε μακροοικονομικές συνθήκες επηρεάζουν τα έσοδα και την κερδοφορία των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων.

Η επιδείνωση των εγχώριων μακροοικονομικών συνθηκών, ιδιαίτερα μετά το πρώτο ήμισυ του 2011, σε συνάρτηση με το δυσμενές εξωτερικό λειτουργικό περιβάλλον και την αυξημένη αβεβαιότητα, αναμένεται να συνεχίσουν να επηρεάζουν αρνητικά τα έσοδα και την κερδοφορία των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων. Επιπλέον, η άνοδος των δανειστικών επιτοκίων καθώς και η περιορισμένη, μέχρι ανύπαρκτη, δυνατότητα των εταιρειών για άντληση κεφαλαίων από εναλλακτικές πηγές πέραν της τραπεζικής χρηματοδότησης, αναμένεται να δυσχεράνουν περαιτέρω την ομαλή εξυπηρέτηση των δανειακών τους υποχρεώσεων. Ταυτόχρονα, το χρέος των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων παραμένει σε υψηλά επίπεδα,

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.27 Νέα νομικά πρόσωπα στο Κεντρικό Αρχείο Πληροφοριών

καθιστώντας τον εταιρικό τομέα ευάλωτο σε ενδεχόμενους σοβαρούς κλυδωνισμούς.

Στο εγγύς μέλλον, η μειωμένη κερδοφορία των επιχειρήσεων λόγω της συρρίκνωσης της οικονομικής δραστηριότητας, η εξάρτησή τους από την τραπεζική χρηματοδότηση καθώς και το υψηλό επίπεδο δανειακών υποχρεώσεών τους προβλέπεται να παραμείνουν οι κύριες αδυναμίες του τομέα.

Κίνδυνοι για τα έσοδα των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων

Η επιδείνωση του οικονομικού κλίματος έχει επηρεάσει αρνητικά τα έσοδα και την κερδοφορία των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων. Όπως αναφέρεται πιο πάνω, με βάση τα αναλυτικά στοιχεία της ΣΥΚ, ο ρυθμός ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας κατέγραψε άνοδο της τάξης του 1,4% το πρώτο εξάμηνο του 2011. Σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία της ΣΥΚ, το ΑΕΠ κατά το τρίτο τρίμηνο του 2011 σημείωσε αρνητική ανάπτυξη της τάξης του 0,6%. Με βάση τις τελευταίες μακροοικονομικές προβλέψεις της ΚΤΚ για την κυπριακή οικονομία, ο πραγματικός ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ για την Κύπρο αναμένεται να φθάσει στο 0,3% το 2011, να είναι μηδενικός το 2012, ενώ για το 2013 εκτιμάται στο 1,3% (Πίνακας Α.13, σελ. 83).

Η χειροτέρευση των εγχώριων μακροοικονομικών συνθηκών και προοπτικών, σε συνάρτηση με το δυσμενές εξωτερικό λειτουργικό περιβάλλον και την αυξημένη αβεβαιότητα, αναμένεται να συνεχίσουν να επηρεάζουν αρνητικά τα έσοδα και την κερδοφορία των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων.

Τα μειωμένα καθαρά κέρδη αρκετών εισηγμένων εταιρειών στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου (ΧΑΚ) που έχουν ανακοινωθεί για το τρίτο τρίμηνο του 2011 επιβεβαιώνουν την

εκτίμηση ότι οι κίνδυνοι για την εταιρική κερδοφορία παραμένουν αυξημένοι.

Κίνδυνοι για τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις με δανειακές υποχρεώσεις

Όπως συνάγεται από τα αποτελέσματα της τελευταίας Έρευνας Τραπεζικών Χορηγήσεων του Οκτωβρίου 2011, το τρίτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους οι τράπεζες εφάρμοσαν αυστηρότερα κριτήρια χρηματοδότησης των επιχειρήσεων, ενώ αυτά αναμένεται να γίνουν ακόμη πιο αυστηρά το τέταρτο τρίμηνο του 2011.

Επιπλέον, τα επιτόκια νέων δανείων προς τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις έχουν αυξηθεί το τρίτο τρίμηνο του 2011. Ενδεχόμενες νέες αυξήσεις στα δανειστικά επιτόκια πιθανό να έχουν ως αποτέλεσμα τη μεγέθυνση του κόστους εξυπηρέτησης των χορηγήσεων με αρνητικό αντίκτυπο στην κερδοφορία των επιχειρήσεων και την ικανότητά τους να αποπληρώνουν τα δάνειά τους. Σημειώνεται ότι, το κόστος δανεισμού των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων από τις τράπεζες παραμένει σε ψηλότερα επίπεδα, σε σύγκριση με άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ.

Υπό το φως των πιο πάνω, οι συνθήκες χρηματοδότησης των επιχειρήσεων από τις τράπεζες αναμένεται να επιδεινωθούν.

Παράλληλα, το εταιρικό χρέος παρέμεινε σε ψηλά επίπεδα, καθιστώντας τις επιχειρήσεις ευάλωτες στο ενδεχόμενο σοβαρών κλυδωνισμών. Σημειώνεται ότι, η δυνατότητα των εταιρειών για εσωτερική αναχρηματοδότηση παραμένει περιορισμένη, συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο στη διατήρηση των δεικτών δανειακών υποχρεώσεών τους σε ψηλά επίπεδα. Αυτό ενδέχεται να αποδυναμώσει τη φερεγγυότητα ορισμένων εταιρειών και να οδηγήσει σε αύξηση της πιθανότητας αθέτησης εκπλήρωσης των

συμβατικών υποχρεώσεών τους.

1.4 Τομέας των ακινήτων

1.4.1 Κυριότερες εξελίξεις στον τομέα των ακινήτων

Δραστηριότητα στον εγχώριο τομέα των ακινήτων

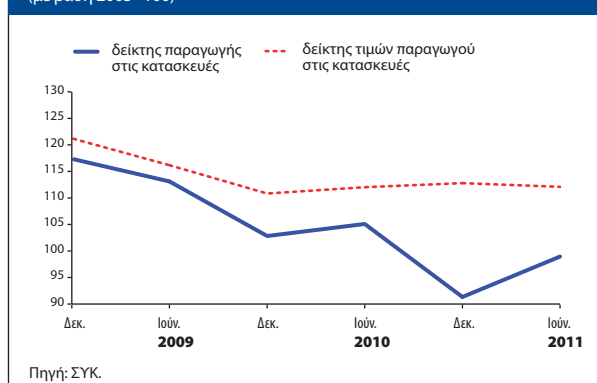
Κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011, η αρνητική πορεία του κατασκευαστικού τομέα συνεχίστηκε, ενώ αναμένεται περαιτέρω επιδείνωση με βάση τα πιο πρόσφατα εγχώρια οικονομικά δεδομένα.

Καταρχήν, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2011, ο συνολικός όγκος πωλήσεων τσιμέντου στην εγχώρια αγορά παρουσίασε πτώση 10,5%, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010 (Διάγραμμα Α.34, σελ. 64).

Επίσης, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα Β.28, ο δείκτης παραγωγής στις κατασκευές κατέγραψε το δεύτερο τρίμηνο του 2011 ετήσια πτώση 5,8%, σε σύγκριση με ετήσια μείωση 7,1% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2010. Παράλληλα, όσον αφορά τους επιμέρους δείκτες, το δεύτερο τρίμηνο του 2011 ο δείκτης κατασκευής κτιρίων σημείωσε ετήσια πτώση 15,7%, σε σύγκριση με ετήσια μείωση 12,2% το ίδιο τρίμηνο του 2010. Αντίθετα, ο δείκτης έργων πολιτικού μηχανικού κατέγραψε ετήσια άνοδο 24,5%, σε σύγκριση με ετήσια αύξηση 13,2% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2010. Επιπλέον, ο δείκτης τιμών παραγωγού στις κατασκευές για το δεύτερο τρίμηνο του 2011 ανήλθε στις 112,1 μονάδες, καταγράφοντας οριακή ετήσια άνοδο 0,1%, σε σύγκριση με ετήσια μείωση 3,6% το ίδιο τρίμηνο του 2010.

Όσον αφορά το κόστος κατασκευών, ο δείκτης τιμών κατασκευαστικών υλικών ανήλθε στις 126,4 μονάδες τον Οκτώβριο 2011, παρουσιάζοντας αύξηση 4,5% έναντι του

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.28 Δείκτες παραγωγής και τιμών παραγωγού στις κατασκευές
(με βάση 2005=100)

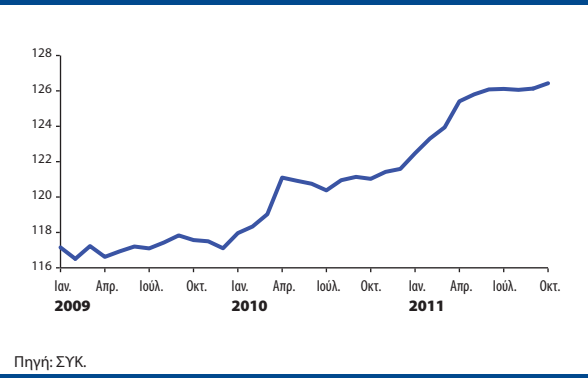
αντίστοιχου μήνα του 2010 (Διάγραμμα Β.29). Κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2011, ο πιο πάνω δείκτης σημείωσε άνοδο 4,2%, σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2010.

Το αγοραστικό ενδιαφέρον για οικιστικά ακίνητα από Κυπρίους παρουσιάζει αρνητική εικόνα. Συγκεκριμένα, τον Οκτώβριο 2011, ο συνολικός αριθμός των νέων μεταβιβάσεων (πωλήσεων) ακίνητης περιουσίας κατέγραψε πτώση 14,2% σε ετήσια βάση (Διάγραμμα Β.30), ενώ κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2011 μειώθηκε κατά 7,1%, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Παράλληλα, τον Οκτώβριο 2011, το συνολικό αποδεχθέν ποσό για νέες μεταβιβάσεις (πωλήσεις) αυξήθηκε οριακά κατά 0,2% σε ετήσια βάση, ενώ κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011 παρουσίασε πτώση 4,5%, σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2010. Ο αριθμός των νέων πωλητήριων εγγράφων ακίνητης περιουσίας που έχουν κατατεθεί στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας μειώθηκε κατά 20,9% τον Οκτώβριο 2011 σε ετήσια βάση (Διάγραμμα Β.31), ενώ σημείωσε οριακή πτώση 0,2% κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2011, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010.

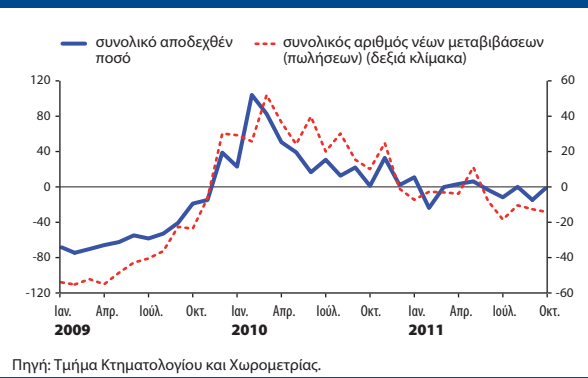
Παράλληλα, το αγοραστικό ενδιαφέρον για οικιστικά ακίνητα από αλλοδαπούς έχει, επίσης, ατονήσει αισθητά. Συγκεκριμένα, κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2011, ο συνολικός αριθμός των νέων μεταβιβάσεων (πωλήσεων) ακίνητης περιουσίας σε αλλοδαπούς μειώθηκε κατά 19,1%, σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2010. Επίσης, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2011, ο αριθμός των νέων πωλητήριων εγγράφων ακίνητης περιουσίας με αγοραστές αλλοδαπούς που έχουν κατατεθεί στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας παρουσίασε πτώση της τάξης του 10%, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010 (Διάγραμμα Β.32, σελ. 116).

Σε συνάρτηση με τα πιο πάνω, οι εισπράξεις

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.29 Δείκτης τιμών κατασκευαστικών υλικών
(με βάση 2005=100)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.30 Νέες μεταβιβάσεις (πωλήσεις) ακίνητης περιουσίας
(ετήσια μεταβολή, %)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.31 Νέα πωλητήρια έγγραφα ακίνητης περιουσίας
(ετήσια μεταβολή, %)

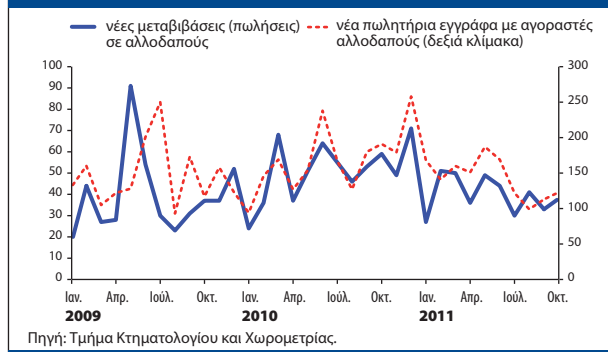
του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων από το φόρο κεφαλαιουχικών κερδών και από τα τέλη χαρτοσήμων σημείωσαν ετήσια μείωση της τάξης του 14,9% και 18,6%, αντίστοιχα, για τους πρώτους εννιά μήνες του 2011, σε σύγκριση με ετήσια αύξηση 18,9% και 28% για τους αντίστοιχους μήνες του 2010. Αντίθετα, ο φόρος ακίνητης ιδιοκτησίας παρουσίασε άνοδο 1,4% σε ετήσια βάση για τους πρώτους εννιά μήνες του 2011, σε σύγκριση με ετήσια αύξηση της τάξης του 18,3% τους αντίστοιχους μήνες του 2010. Η αύξηση αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στην έκδοση περαιτέρω τίτλων ιδιοκτησίας κατά το 2011.

Ένδειξη για τη μελλοντική δραστηριότητα στον κατασκευαστικό τομέα συνιστά ο αριθμός των εγκεκριμένων αδειών οικοδομής, ο οποίος, κατά τους πρώτους οκτώ μήνες του 2011 σημείωσε ετήσια πτώση 13,8%, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010 (Διάγραμμα Α.38, σελ. 67). Κατά το πρώτο οκτάμηνο του τρέχοντος έτους, η συνολική αξία και το εμβαδόν των εγκεκριμένων αδειών οικοδομής μειώθηκαν κατά 23% και 27,1%, αντίστοιχα, σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2010.

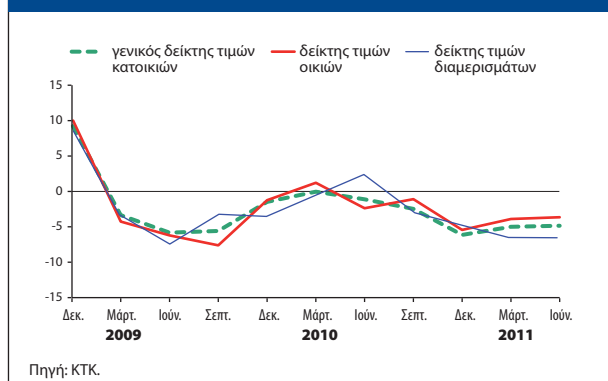
Τιμές των ακινήτων

Οι τιμές των κατοικιών (οικίες και διαμερίσματα), όπως φαίνεται από την πορεία του Γενικού Δείκτη Τιμών Κατοικιών της ΚΤΚ, συνέχισαν την πτωτική τους πορεία και το δεύτερο τρίμηνο του 2011 (Διάγραμμα Β.33). Συγκεκριμένα, μειώθηκαν κατά 4,9%, σε σύγκριση με το δεύτερο τρίμηνο του 2010. Η πτώση αυτή προέρχεται, κατά κύριο λόγο, από μείωση στις τιμές των διαμερισμάτων, με εξαίρεση την επαρχία Λευκωσίας, όπου σημειώθηκε αύξηση στις τιμές των διαμερισμάτων της τάξης του 1,2%. Σύμφωνα με τον επιμέρους δείκτη τιμών διαμερισμάτων, η πτώση στις τιμές των διαμερισμάτων ανερχόταν σε ετήσια βάση στο

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.32 Νέες μεταβιβάσεις (πωλήσεις) ακίνητης περιουσίας και νέα πωλητήρια έγγραφα ακίνητης περιουσίας με αγοραστές αλλοδαπούς

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.33 Δείκτες τιμών κατοικιών (ετήσια μεταβολή, %)

6,5%, ενώ η αντίστοιχη ετήσια μείωση στις τιμές των οικιών διαμορφώθηκε στο 3,7%. Παρόμοια εικόνα παρουσιάζεται και στους κατά επαρχία δείκτες τιμών διαμερισμάτων, οι οποίοι γενικά σημείωσαν μεγαλύτερες ετήσιες μειώσεις από ότι οι κατά επαρχία δείκτες τιμών οικιών. Οι μεγαλύτερες ετήσιες μειώσεις καταγράφηκαν στις τιμές των διαμερισμάτων στις επαρχίες Πάφου και Λάρνακας και ανέρχονταν στο 18,4% και 10,8%, αντίστοιχα (Διάγραμμα Β.34).

Παράλληλα, σύμφωνα με το Δείκτη Τιμών Ακινήτων²⁵ του RICS Κύπρου, οι τιμές των σπιτιών και διαμερισμάτων στην Κύπρο μειώθηκαν σε ετήσια βάση κατά 6,2% και 9,1%, αντίστοιχα, το δεύτερο τρίμηνο του 2011, με τη μεγαλύτερη ετήσια πτώση στις τιμές των σπιτιών να καταγράφεται στη Λεμεσό (-9,5%) και των διαμερισμάτων στην περιοχή Πάφου (-15,8%) (Διάγραμμα Β.35). Οι τιμές των εμπορικών ακινήτων, δηλαδή των καταστημάτων και των αποθηκών, συρρικνώθηκαν γενικά σε ολόκληρη την επικράτεια κατά 10,7% και 4%, αντίστοιχα, το δεύτερο τρίμηνο του 2011 σε ετήσια βάση. Ετήσια μείωση παρατηρήθηκε, επίσης, και στις τιμές των γραφείων κατά 8,3%. Τα ενοίκια για σπίτια, διαμερίσματα, καταστήματα, αποθήκες και γραφεία στην Κύπρο κατέγραψαν ετήσια πτώση 8,2%, 9,9%, 10,2%, 9,8% και 7,2%, αντίστοιχα, το δεύτερο τρίμηνο του 2011 (Διάγραμμα Β.36).

1.4.2 Χρηματοδότηση του τομέα των ακινήτων από τις τράπεζες

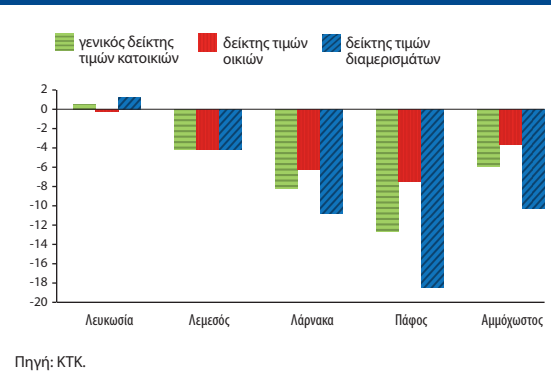
Τραπεζικά δάνεια προς τον ευρύτερο εγχώριο τομέα των ακινήτων

Τα συνολικά τραπεζικά δάνεια προς τον ευρύτερο εγχώριο τομέα των ακινήτων²⁶ συνιστούσαν το 20,3% των συνολικών τραπεζικών δανείων προς

25. Ο δείκτης παρακολουθεί την τιμή και το ενοίκιο αγοράς στους τέσσερις κύριους τομείς ακινήτων: γραφεία (εμπορικά κέντρα πόλεων), καταστήματα (εμπορικά κέντρα πόλεων), βιομηχανικά (αποθήκες) και κατοικίες (σπίτια και διαμερίσματα).

26. Με βάση στοιχεία από τη Μηνιαία Λογιστική Κατάσταση που τα NXI υποβάλλουν στην ΚΤΚ, εξαιρουμένων των στεγαστικών δανείων προς τα νοικοκυριά. Αποτελείται από: (α) δάνεια προς τον κατασκευαστικό τομέα, (β) δάνεια προς τον τομέα διαχείρισης ακίνητης περιουσίας και (γ) δάνεια προς τον τομέα κατασκευών της μεταποιητικής βιομηχανίας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.34 Δείκτες τιμών κατοικιών κατά επαρχία (ετήσια μεταβολή Ιούνιος 2010 - Ιούνιος 2011, %)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.35 Μέση τιμή ακινήτων (ετήσια μεταβολή Ιούνιος 2010 - Ιούνιος 2011, %)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.36 Μέσο ενοίκιο ακινήτων (ετήσια μεταβολή Ιούνιος 2010 - Ιούνιος 2011, %)

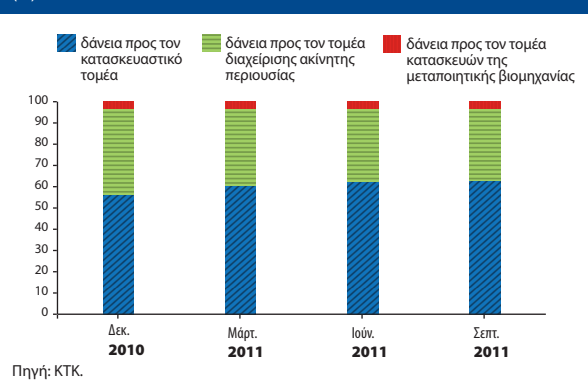
κατοίκους Κύπρου (εξαιρουμένων των δανείων προς ΝΧΙ) στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, σε σύγκριση με 20,6% στο τέλος Μαρτίου 2011 και στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.67, σελ.137) και Πίνακας Γ.21, σελ. 201).

Η ανάλυση των τραπεζικών δανείων προς τον ευρύτερο εγχώριο τομέα των ακινήτων παρουσιάζεται στο Διάγραμμα Β.37. Όσον αφορά τις τρεις συνιστώσες υποκατηγορίες του πιο πάνω τομέα, τα τραπεζικά δάνεια προς τον κατασκευαστικό τομέα αντιπροσώπευαν το 12,8% του συνόλου των τραπεζικών δανείων προς κατοίκους Κύπρου (εξαιρουμένων των δανείων προς ΝΧΙ) στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, σε σύγκριση με 12,4% στο τέλος Μαρτίου 2011 και 11% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010. Παράλληλα, τα τραπεζικά δάνεια προς τον τομέα διαχείρισης ακίνητης περιουσίας αποτελούσαν το 6,8% του συνόλου των τραπεζικών δανείων προς κατοίκους Κύπρου (εξαιρουμένων των δανείων προς ΝΧΙ) στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, σε σύγκριση με 7,5% στο τέλος Μαρτίου 2011 και 9% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010. Επιπλέον, τα τραπεζικά δάνεια προς τον τομέα κατασκευών της μεταποιητικής βιομηχανίας συνιστούσαν το 0,7% του συνόλου των τραπεζικών δανείων προς κατοίκους Κύπρου (εξαιρουμένων των δανείων προς ΝΧΙ) στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, το ίδιο ποσοστό στο τέλος Μαρτίου 2011, και 0,6% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010.

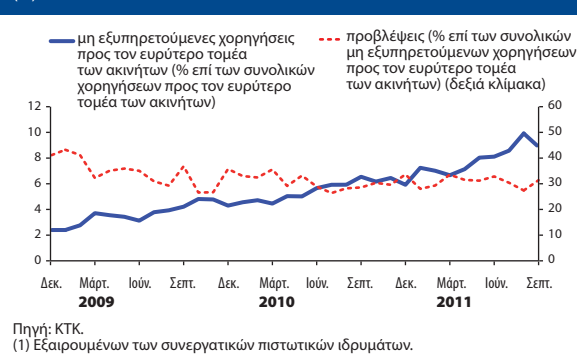
Μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις²⁷

Ο λόγος των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων του ευρύτερου εγχώριου τομέα των ακινήτων στην Κύπρο προς τις συνολικές χορηγήσεις στον ευρύτερο εγχώριο τομέα των ακινήτων αυξήθηκε στο 8,9% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, από 6,7% στο τέλος Μαρτίου 2011 και 6,5% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.38). Ο λόγος των προβλέψεων προς τις μη εξυπηρετούμενες

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.37 Ανάλυση τραπεζικών δανείων προς τον ευρύτερο εγχώριο τομέα των ακινήτων (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.38 Μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις προς τον ευρύτερο εγχώριο τομέα των ακινήτων και προβλέψεις⁽¹⁾ (%)

27. Εξαιρουμένων των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

χορηγήσεις του ευρύτερου εγχώριου τομέα των ακινήτων (δείκτης κάλυψης) κατέγραψε άνοδο στο 31,4% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, σε σύγκριση με 33,6% στο τέλος Μαρτίου 2011 και 28,6% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010.

2. Εγχώριο Χρηματοοικονομικό Σύστημα

2.1 Χρηματοοικονομικές αγορές

Στο κεφάλαιο αυτό επισκοπούνται οι κυριότερες εξελίξεις στις εγχώριες χρηματοοικονομικές αγορές.

2.1.1 Κυριότερες εξελίξεις στην αγορά χρήματος

Μετά τη δημοσίευση του *Οικονομικού Δελτίου* του Ιουνίου 2011, η εκ νέου σημαντική κλιμάκωση των ανησυχιών για ευρεία μετάδοση της κρίσης χρέους και η αμφίδρομη, πλέον, αρνητική αλληλεπίδραση μεταξύ των επιδεινούμενων δημοσίων οικονομικών και του τραπεζικού τομέα έχουν επιδεινώσει περαιτέρω τις εν γένει συνθήκες ρευστότητας στις αγορές χρήματος.

Κατά την υπό ανασκόπηση περίοδο, η ΕΚΤ αποφάσισε²⁸ την υιοθέτηση μια σειράς ενεργειών με σκοπό τη μετρίαση των εντάσεων και την αποφυγή φαινομένων πιστωτικής ασφυξίας. Ειδικότερα, αποφασίστηκε, μεταξύ άλλων, η διενέργεια πράξεων αναχρηματοδότησης πιο μακροπρόθεσμης διάρκειας, μέχρι και 13 περίπου μηνών, και πράξεων παροχής ρευστότητας σε δολάρια ΗΠΑ με άλλες κεντρικές τράπεζες. Το Νοέμβριο 2011, η ΕΚΤ προχώρησε, επίσης, σε μείωση των βασικών της επιτοκίων κατά 25 μονάδες βάσης, ενώ σε συνεδρίασή της τον Ιούλιο είχε προβεί σε αύξηση των εν λόγω επιτοκίων κατά 25 μονάδες βάσης, τη δεύτερη μετά τον Απρίλιο 2011.

Ακολουθώντας της μείωσης των βασικών επιτοκίων του ευρώ από την ΕΚΤ, τα επιτόκια

28. Αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ του Αυγούστου, Σεπτεμβρίου και Οκτωβρίου 2011.

αναφοράς της αγοράς χρήματος κατέγραψαν μείωση. Κατά το τέλος της υπό εξέταση περιόδου, το κόστος δανεισμού για πράξεις χωρίς εξασφαλίσεις (επιτόκια EURIBOR), βρισκόταν περίπου στα επίπεδα της προηγούμενης υπό ανασκόπησης περιόδου. Το επιτόκιο EONIA σημείωσε συγκριτικά μεγαλύτερη πτώση με αισθητά χαμηλότερους όγκους συναλλαγών και παρέμεινε, κατά βάση, σε οριακά χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με το ελάχιστο επιτόκιο προσφοράς πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ.

Μετά τον Ιούνιο 2011, η διαφορά μεταξύ του επιτοκίου EURIBOR 3-μηνών και του προϊόντος overnight index swap (OIS) rate²⁹ (Διάγραμμα Α.12, σελ. 33) διευρύνθηκε σημαντικά. Βαρύνουσα επίδραση στη διεύρυνση της εν λόγω διαφοράς διαδραμάτισε η κλιμάκωση της έλλειψης εμπιστοσύνης μεταξύ των τραπεζών, απόρροια της εκ νέου έντονης ενίσχυσης του κινδύνου του αντισυμβαλλόμενου. Στη διεύρυνση της διαφοράς συνέβαλαν, εν μέρει, και οι πρόσθετες πράξεις παροχής ρευστότητας της ΕΚΤ καθώς και οι προσδοκίες της αγοράς σχετικά με τις μελλοντικές αποφάσεις νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ.

Κατά την περίοδο 18 Μαΐου-18 Νοεμβρίου 2011, ο όγκος δανεισμού των τραπεζών στην εγχώρια διατραπεζική αγορά σημείωσε περαιτέρω υποχώρηση, σε σύγκριση με την προηγούμενη υπό εξέταση περίοδο. Το μέσο κόστος δανεισμού σημείωσε σημαντική άνοδο δεικνύοντας ταυτόχρονα αξιοσημείωτη μεταβλητότητα. Οι εξελίξεις αυτές αποτυπώνουν την έλλειψη εμπιστοσύνης και τη συνεπακόλουθη κλιμάκωση του κινδύνου του αντισυμβαλλόμενου, ο οποίος δυσχεραίνει εξαιρετικά το διατραπεζικό δανεισμό και συμβάλει στην πόλωση των αγορών.

Ειδικότερα, η ανοδική τάση και μεταβλη-

29. Προϊόντα στα οποία το επιτόκιο EONIA ανταλλάσσεται με άλλο σταθερό επιτόκιο συγκεκριμένης διάρκειας. Χρησιμοποιούνται ως προϊόντα κάλυψης κινδύνων ή κερδοσκοπικών κινήσεων στο διατραπεζικό επιτόκιο διάρκειας μιας νύχτας ή στα βασικά επιτόκια κεντρικών τραπεζών.

τότητα που παρατηρήθηκε στα μηνιαία μέσα ανώτατα και κατώτατα επιτόκια³⁰ στη διατραπεζική αγορά κατά την προηγούμενη περίοδο ανασκόπησης εντατικοποιήθηκε περαιτέρω, ιδιαίτερα κατά το μέσο της περιόδου αναφοράς. Η διεύρυνση της μηνιαίας μέσης διαφοράς μεταξύ των ανώτατων και κατώτατων επιτοκίων στη διατραπεζική αγορά ήταν ιδιαίτερα έντονη κατά την περίοδο Ιουλίου Σεπτεμβρίου 2011 (Διάγραμμα Β.39). Ο ημερήσιος μέσος σταθμισμένος όρος³¹ των επιτοκίων κατέγραψε, επίσης, έντονες διακυμάνσεις, παραμένοντας κατά το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου σε σημαντικά υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με τα συγκρινόμενα επιτόκια αναφοράς της αγοράς χρήματος (Διάγραμμα Β.40).

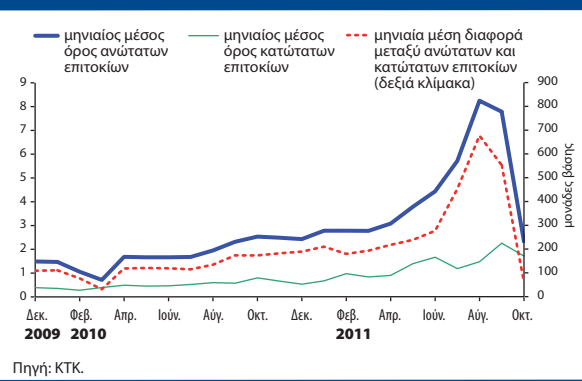
Οι σημαντικές μεταβολές, όπως αυτές απεικονίζονται στα πιο πάνω διαγράμματα, οφείλονται κυρίως σε πράξεις ενός μικρού αριθμού τραπεζικών ιδρυμάτων τα οποία ένεκα του διαφαινομενικά υψηλού πιστωτικού τους κινδύνου, δανείζονταν με υψηλό κόστος μέσω της διατραπεζικής αγοράς.

Κίνδυνοι

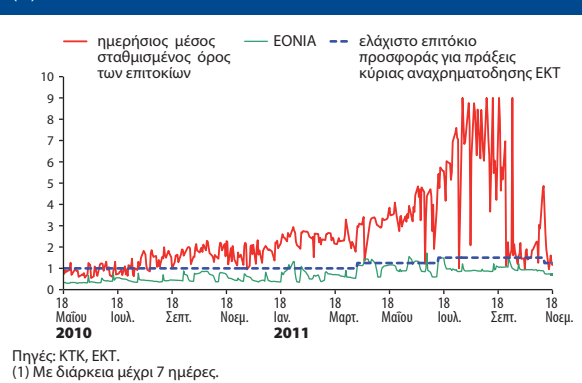
Το επί μακρόν κλίμα έντονης αβεβαιότητας σε συνάρτηση με τον διαγραφόμενο κύκλο αρνητικής αλληλεπίδρασης μεταξύ των δυσμενών δημοσιονομικών εξελίξεων, της κρίσης χρέους και του τραπεζικού τομέα συντελούν στην επιδείνωση των συνθηκών ρευστότητας. Αυτό ενισχύει εξαιρετικά τους παρεπόμενους κινδύνους, κυρίως τον πιστωτικό κίνδυνο κρατών και τον κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου, με αποτέλεσμα αριθμός τραπεζών να έχει απολέσει τη δυνατότητα ουσιαστικής πρόσβασής του στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου.

Προσδιοριστικοί παράγοντες για την ομαλοποίηση των συνθηκών στις αγορές χρήματος

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.39 Μηνιαίος μέσος όρος επιτοκίων στη διατραπεζική αγορά (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.40 Ημερήσιος μέσος σταθμισμένος όρος των επιτοκίων στη διατραπεζική αγορά (%)

30. Αντιπροσωπεύει το κόστος βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης σε ευρώ (με διάρκεια μέχρι 7 ημέρες) για τράπεζες στην Κύπρο που δανείζονται από άλλες εγχώριες ή ξένες τράπεζες.

31. Με διάρκεια μέχρι 7 ημέρες.

και αποτροπή μιας πιστωτικής ασφυξίας παραμένουν, κατά κύριο λόγο, η λήψη ισχυρών αποφάσεων για την οριστική ανάσχεση της κρίσης κρατικού χρέους και, σε εγχώριο επίπεδο, η εφαρμογή αξιόπιστων πολιτικών για αποκατάσταση των δημοσιονομικών ισορροπιών. Εν απουσία τέτοιων αποφάσεων, είναι πιθανόν ο αριθμός των τραπεζών που αδυνατεί να δανειστεί μέσω των αγορών ή εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό στις πράξεις ρευστότητας της ΕΚΤ, να αυξηθεί σημαντικά.

2.1.2 Κυριότερες εξελίξεις στις κεφαλαιαγορές

Αγορά κυβερνητικών χρεογράφων

Κατά την περίοδο 17 Μαΐου-18 Νοεμβρίου 2011, η εντεινόμενη δυσπιστία των αγορών για την αξιοπιστία και προοπτικές της εγχώριας οικονομίας ενισχύθηκαν σε πρωτοφανή υψηλά επίπεδα. Αυτό, σε συνάρτηση με τη γενικότερη αβεβαιότητα, επηρέασαν σημαντικά τις αποδόσεις των κυπριακών κρατικών χρεογράφων, οδηγώντας, ουσιαστικά, στον αποκλεισμό της Κυπριακής Δημοκρατίας από τις διεθνείς αγορές.

Στην περίοδο αυτή, η πιστοληπτική ικανότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας αξιολογήθηκε ακόμη χαμηλότερα από τους κύριους οίκους αξιολόγησης, στις βαθμίδες BBB/Baa3 με αρνητική προοπτική. Η εκ των πραγμάτων δυσχέρεια πραγματοποίησης νέου δανεισμού με λογικό επιτόκιο, σε συνάρτηση με την επικείμενη εξασφάλιση δανείου αξίας €2,5 δισεκ. από τη Ρωσία, η κυβέρνηση περιορίστηκε βασικά στην έκδοση αξιογράφων μικρότερου μεγέθους. Εξαίρεση ήταν η νέα έκδοση ΚΟΧΑ 2-ετούς διάρκειας αξίας €0,71 δισεκ., με απόδοση 5% και ονομαστικό επιτόκιο 4%.

Η έντονη και αυξανόμενη αβεβαιότητα, απόρροια κυρίως των προαναφερόμενων κινδύνων, ήταν ιδιαίτερα εμφανής καθ' όλη την υπό

εξέταση περίοδο. Ειδικότερα, την περίοδο Ιουλίου-Αυγούστου 2011, η έντονη αποστροφή των επενδυτών συνέβαλε στην κατακόρυφη διεύρυνση της διαφοράς των αποδόσεων³² των κυπριακών χρεογράφων τα οποία έχουν εκδοθεί μέσω του προγράμματος EMTN³³ σε σχέση με τα αντίστοιχα γερμανικά (Διάγραμμα Β.41).

Σημειώνεται ότι η συναλλακτική δραστηριότητα των κυπριακών χρεογράφων στις δευτερογενείς αγορές παραμένει εξαιρετικά χαμηλή, συμβάλλοντας σε μεγάλο βαθμό στο φαινόμενο της έντονης μεταβλητότητας και των απότομων μεταβολών στην απόδοσή τους.

Παρόμοια τάση, αλλά σε μικρότερη ένταση, έχουν καταγράψει και οι αποδόσεις χρεογράφων κρατών-μελών με σοβαρές δημοσιονομικές ανισορροπίες, υψηλό χρέος και δυσοίυνες μακροοικονομικές προοπτικές. Διατηρήθηκε, επίσης, η προτίμηση των επενδυτών των προηγούμενων περιόδων προς τα ασφαλέστερα κρατικά χρεόγραφα, κυρίως τα γερμανικά. Οι εκ νέου σημαντικές παρεμβάσεις της ΕΚΤ στη δευτερογενή αγορά κρατικών χρεογράφων μέσω του «Προγράμματος Αγορών Τίτλων» από τον Αύγουστο 2011 απέτρεψαν την ευρεία επέκταση της κρίσης χρέους μέσω της υπέρμετρης αύξησης των αποδόσεων των χρεογράφων των περιφερειακών κρατών-μελών της ζώνης του ευρώ.

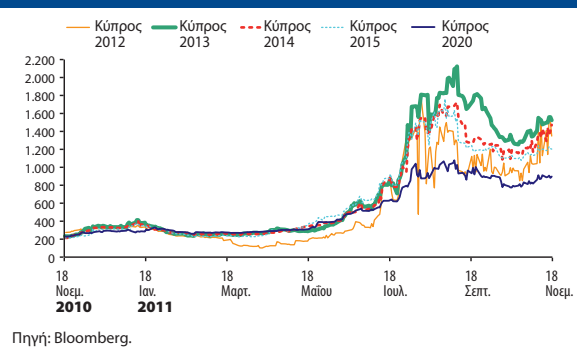
Καταλυτικοί παράγοντες για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των αγορών και επανάκτηση της δυνατότητας του κράτους για χρηματοδότηση από τις διεθνείς αγορές, αποτελούν ουσιαστικά η πορεία της δημοσιονομικής εξυγίανσης και οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που ενδείκνυται να δρομολογηθούν προς ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της εγχώριας οικονομίας και εξάλειψη των μακροοικονομικών ανισορροπιών. Καθοριστικό ρόλο αναμένεται να διαδραματίσουν, επίσης, οι εξελίξεις σχετικά με την προσπάθεια οριστικής ανασχεσης της κρίσης

32. Μέση απόδοση βάσει προσφερόμενων τιμών αγοράς και πώλησης από τους βασικούς διαπραγματευτές κυπριακών χρεογράφων EMTN.

33. Χρεόγραφα της Κυπριακής Κυβέρνησης ύψους €6 δισεκ. εκπεφρασμένα σε ευρώ που έχουν εκδοθεί με βάση το Πρόγραμμα Ευρωπαϊκών Μεσοπρόθεσμων Χρεογράφων [Euro Medium Term Note (EMTN) Programme], το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή το 1997.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.41 Διαφορά αποδόσεων Κυπριακών έναντι Γερμανικών χρεογράφων

(μονάδες βάσης)

χρέους σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Χρηματιστηριακή αγορά

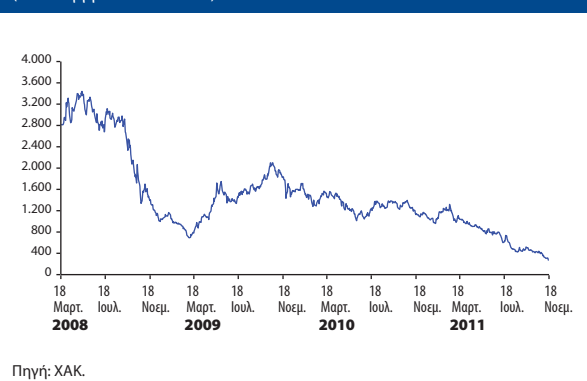
Κύριο χαρακτηριστικό των εξελίξεων στο ΧΑΚ για την περίοδο 18 Μαΐου-18 Νοεμβρίου 2011 ήταν η προοδευτικά αυξανόμενη επενδυτική αβεβαιότητα, γεγονός που συνέβαλε στην περαιτέρω σημαντική υποχώρηση των εισηγμένων αξιών σε νέα ιστορικά χαμηλά επίπεδα.

Οι εν λόγω εξελίξεις αντανακλούν τις έντονες πλέον ανησυχίες για το βαθμό μετάστασης των προβλημάτων από την κρίση χρέους στην Ελλάδα και των επιδεινούμενων μακροοικονομικών συνθηκών της εγχώριας οικονομίας στη χρηματοοικονομική κατάσταση των εγχώριων τραπεζικών ιδρυμάτων. Η περαιτέρω ισχυροποίηση των προαναφερόμενων ανησυχιών, ενίσχυσαν τις ήδη έντονες καθοδικές πιέσεις στο ΧΑΚ.

Στο τέλος της υπό εξέταση περιόδου ο Γενικός Δείκτης (Κύριας και Παράλληλης Αγοράς) του ΧΑΚ κατέγραψε την ιστορικά χαμηλότερη τιμή κλεισίματός του από το Σεπτέμβριο 2004 οπότε και ορίστηκε η βάση του. Ειδικότερα, κατά την περίοδο 17 Μαΐου-18 Νοεμβρίου 2011, ο Γενικός Δείκτης υποχώρησε κατά 68,4% στις 269,85 μονάδες, μειωμένος κατά 74,4% από την αρχή του έτους (Διάγραμμα Β.42). Κατά την ίδια περίοδο, ο δείκτης FTSE/CySE 20 έκλεισε στις 95,71 μονάδες, καταγράφοντας απώλειες της τάξης του 67% για την περίοδο και 73,2% από την αρχή του έτους.

Όσον αφορά τη χρηματιστηριακή αξία της αγοράς³⁴, κατά την περίοδο Απριλίου-Οκτωβρίου 2011, αυτή μειώθηκε κατά 49,1% στα €2,59 δισεκ. στο τέλος Οκτωβρίου 2011, ενώ ο μέσος ημερήσιος όγκος συναλλαγών της περιόδου κατέγραψε περαιτέρω υποχώρηση. Στο τέλος Ιουνίου 2011, ο λόγος της χρηματιστηριακής αξίας της αγοράς προς το ΑΕΠ μειώθηκε στο 14,6% από 29,2% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.42 Γενικός δείκτης (κύριας και παράλληλης αγοράς) Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου
(3 Σεπτεμβρίου 2004=1000)

34. Εξαιρουμένης της Αγοράς Επενδυτικών Εταιρειών.

Βαρύνουσα επίδραση στην καθοδική πορεία του ΧΑΚ είχαν οι μετοχικές αξίες των τραπεζών οι οποίες προσδιορίζουν, εκ των πραγμάτων, την πορεία του χρηματιστηρίου. Κατά την υπό εξέταση περίοδο, η απόδοση του κοινού τραπεζικού δείκτη FTSE/ΧΑ-ΧΑΚ και του τραπεζικού κλάδου του ΧΑΚ κατέγραψαν πτώση κατά 70,9% και 70,2%, αντίστοιχα (Διάγραμμα Β.43). Στο τέλος Οκτωβρίου 2011, η συνολική χρηματιστηριακή αξία των τριών μεγαλύτερων τραπεζών που είναι εισηγμένες στο ΧΑΚ μειώθηκε στο 65,8% της συνολικής κεφαλαιοποίησης της αγοράς, σε σύγκριση με 70,5% στο τέλος Απριλίου 2011.

Σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, οι ενισχυμένοι κίνδυνοι που πηγάζουν από τις δυσμενείς εξελίξεις στο εγχώριο μακροοικονομικό περιβάλλον και την αρνητική αλληλοεπίδραση πλέον μεταξύ των δημόσιων οικονομικών και του χρηματοπιστωτικού τομέα αναμένεται να συνεχίσουν να επηρεάζουν αρνητικά το ΧΑΚ.

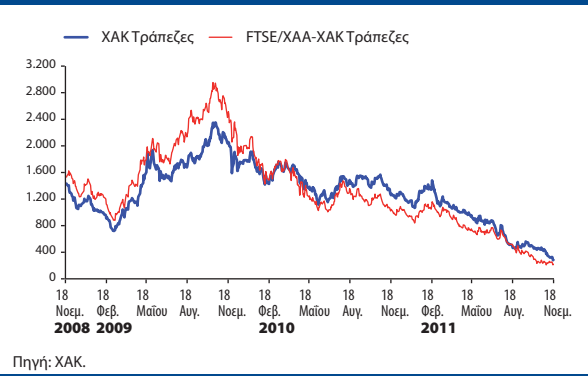
Ενδεχόμενη λήψη ισχυρών αποφάσεων, σε επίπεδο ΕΕ, οι οποίες θα συμβάλουν στη χαλιναγωγήση του κινδύνου ευρύτερης μετάδοσης της κρίσης κρατικού χρέους και στη διαχείριση των προβλημάτων που προκαλεί ο κίνδυνος αυτός στο χρηματοοικονομικό τομέα, θα αποτελέσουν βαρύνοντα παράγοντα στην πορεία της αγοράς τόσο σε βραχυπρόθεσμο όσο και σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Προσδιοριστικός παράγοντας παραμένει και η ανάγκη λήψης αξιόπιστων μέτρων προς αποκατάσταση των εγχώριων δημοσιονομικών ισορροπιών.

2.2 Τραπεζικός τομέας

Τα πιστωτικά ιδρύματα στην Κύπρο διαδραματίζουν το σημαντικότερο ρόλο στη χρηματοοικονομική διαμεσολάβηση. Συγκεκριμένα, το συνολικό ενεργητικό του πιστωτικού τομέα³⁵ αντιπροσώπευε το 78,8%³⁶ των συνολικών στοιχείων ενεργητικού του

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.43 Δείκτες ΧΑΚ-Τράπεζες και FTSE/ΧΑΑ-ΧΑΚ Τράπεζες

(3 Σεπτεμβρίου 2004=1000 και 31 Οκτωβρίου 2008=2000)

35. Περιλαμβανομένων των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

36. Με βάση στοιχεία από τους τριμηνιαίους χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς (προκαταρκτικά).

χρηματοοικονομικού συστήματος³⁷ στο τέλος Μαρτίου 2011.

Σημειώνεται ότι, εφεξής, στο παρόν κεφάλαιο η αναφορά σε τραπεζικό τομέα ή τράπεζες δεν περιλαμβάνει τα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα παρά μόνο τη Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα σε ατομική βάση.

Ο λόγος των συνολικών ενοποιημένων στοιχείων ενεργητικού των συνόλου των τραπεζών και των εγχώριων τραπεζών ως ποσοστό του ΑΕΠ ανήλθε στο 764% και 542%, αντίστοιχα, στο τέλος Ιουνίου 2011. Το **Διάγραμμα Β.44** παρουσιάζει τα συνολικά στοιχεία ενεργητικού του τραπεζικού τομέα της Κύπρου σε ενοποιημένη βάση.

Υπό το φως των πιο πάνω, η παρακολούθηση και αξιολόγηση της σταθερότητας του τραπεζικού τομέα καθώς και της ικανότητάς του να αντεπεξέρχεται τους ενδεχόμενους κλυδωνισμούς κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική για σκοπούς ανάλυσης της χρηματοοικονομικής σταθερότητας γενικότερα.

2.2.1 Κυριότερες διαρθρωτικές εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα

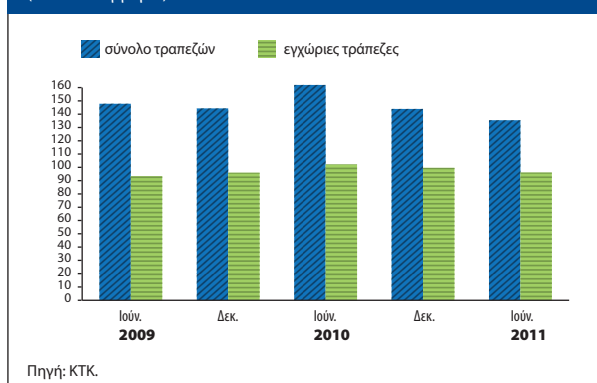
Στο κεφάλαιο αυτό παρατίθεται μια επισκόπηση των πιο σημαντικών διαρθρωτικών εξελίξεων στον τραπεζικό τομέα της Κύπρου κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 2011.

Ο **Πίνακας Γ.22** (σελ. 201) παρουσιάζει βασικούς διαρθρωτικούς δείκτες του τραπεζικού τομέα σε μη ενοποιημένη βάση³⁸.

Δομή της εγχώριας τραπεζικής αγοράς

Όπως φαίνεται στον **Πίνακα Β.1**, στην Κύπρο λειτουργούν 41 τράπεζες. Από αυτές, 6 είναι εγχώριες τράπεζες και 35 ξένες τράπεζες, εκ των οποίων 9 είναι θυγατρικές και 26 είναι υποκαταστήματα ξένων τραπεζών. Στην τραπεζική αγορά, κυριαρχεί η παρουσία των εγχώριων τραπεζών, οι οποίες αντιπροσώπευαν στο τέλος

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.44 Συνολικά ενοποιημένα στοιχεία ενεργητικού
(€ δισεκατομμύρια)

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1 Δομή τραπεζικού τομέα⁽¹⁾
(στο τέλος Ιουνίου 2011)

	Αριθμός τραπεζών
Εγχώριες τράπεζες	6
Ξένες τράπεζες	35
Θυγατρικές ξένων τραπεζών από κράτη-μέλη της ΕΕ	6
Υποκαταστήματα ξένων τραπεζών από κράτη-μέλη της ΕΕ	10
Θυγατρικές ξένων τραπεζών από χώρες εκτός της ΕΕ	3
Υποκαταστήματα ξένων τραπεζών από χώρες εκτός της ΕΕ	16
Σύνολο	41

Πηγή: ΚΤΚ.
(1) Εξαιρουμένων των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

37. NXI, λοιποί ενδιάμεσοι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί, ασφαλιστικοί οργανισμοί, επαγγελματικά συνταξιοδοτικά ταμεία και επικουρικοί χρηματοοικονομικοί οργανισμοί και φορείς.

38. ΕΚΤ (2011), *EU structural financial indicators*, Δεκέμβριος.

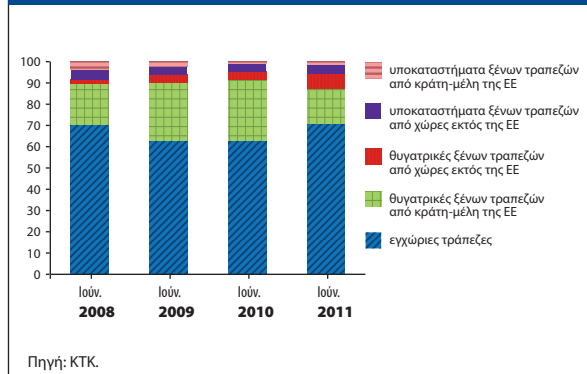
Ιουνίου 2011 το 70,9% των συνολικών ενοποιημένων στοιχείων ενεργητικού του τραπεζικού τομέα (Διάγραμμα Β.45). Οι θυγατρικές και τα υποκαταστήματα ξένων τραπεζών αποτελούσαν στο τέλος Ιουνίου 2011 το 23,5% και 5,6%, αντίστοιχα, των συνολικών ενοποιημένων στοιχείων ενεργητικού του τραπεζικού τομέα.

Όσον αφορά την εγκατάσταση νέων τραπεζικών ιδρυμάτων στην Κύπρο, το Νοέμβριο 2011, η Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδας Α.Ε., άσκησε το δικαίωμα της ελεύθερης εγκατάστασης για παροχή τραπεζικών υπηρεσιών μέσω υποκαταστήματος, σύμφωνα με το άρθρο 10Α(1) των περί Τραπεζικών Εργασιών Νόμων του 1997 έως 2011. Σημειώνεται ότι, η Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδας Α.Ε. συνεχίζει να λειτουργεί στην Κύπρο και μέσω της θυγατρικής της Εμπορική Bank-Cyprus Ltd. Επίσης, το Νοέμβριο 2011, παραχωρήθηκε άδεια από την ΚΤΚ στην τράπεζα Saxo Bank A/S της Δανίας για ίδρυση Γραφείου Αντιπροσωπείας στην Κύπρο.

Σε σχέση με τερματισμό εργασιών τραπεζών, η BNP Paribas (Cyprus) Ltd έχει αποφασίσει να τερματίσει τη λειτουργία της στην Κύπρο για στρατηγικούς λόγους και να προχωρήσει με εκούσια εκκαθάριση. Ενόψει των πιο πάνω, η ΚΤΚ προέβη τον Ιούλιο 2011 σε σχετική τροποποίηση της τραπεζικής άδειας της εν λόγω τράπεζας, ούτως ώστε οι εργασίες της τελευταίας να περιορίζονται σε αυτές που απαιτούνται για την εκκαθάρισή της. Η BNP Paribas (Cyprus) Ltd αναμένεται να παραδώσει εκούσια στην ΚΤΚ την ως άνω άδεια τραπεζικών εργασιών την οποία κατέχει μέχρι το τέλος του 2011.

Αναφορικά με συγχωνεύσεις και εξαγορές τραπεζών, το Μάρτιο 2011, ολοκληρώθηκε η απορρόφηση της Marfin Egnatia Bank, η οποία θα συνεχίσει τη λειτουργία της στην Ελλάδα υπό τη μορφή υποκαταστήματος, από την Marfin Popular Bank Public Co Ltd. Παράλληλα, η USB Bank PLC έχει καταστεί θυγατρική τράπεζα της BLC Bank SAL του Λιβάνου, με ποσοστό συμμετοχής 93,9%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.45 Μεριδίο αγοράς τραπεζών
(% επί των συνολικών ενοποιημένων στοιχείων ενεργητικού)

Διεθνής παρουσία των κυπριακών τραπεζικών ομίλων

Η περαιτέρω επέκταση των εγχώριων τραπεζικών ομίλων σε νέες αγορές στο εξωτερικό ήταν πολύ περιορισμένη το 2011. Συγκεκριμένα, τον Ιανουάριο 2011, εγκρίθηκε η αίτηση της Marfin Popular Bank Public Co Ltd για την ίδρυση Γραφείου Αντιπροσωπείας στην Κίνα.

Αντίθετα, τον Ιανουάριο 2011, η Marfin Popular Bank Public Co Ltd πώλησε την πλειοψηφία των μετοχών της στη θυγατρική της Laiki Bank Australia Ltd, στην Bank of Beirut του Λιβάνου στα πλαίσια της ανακατανομής του ενεργητικού της τράπεζας και της τοποθέτησης πόρων προς στρατηγικά σημαντικές χώρες της Νοτιανατολικής Ευρώπης για ανάπτυξη των διεθνών τραπεζικών εργασιών της.

Εξελίξεις στο ρυθμιστικό πλαίσιο του τραπεζικού τομέα

Όσον αφορά το ρυθμιστικό πλαίσιο του τραπεζικού τομέα, η ΚΤΚ προχώρησε στην έκδοση αριθμού τροποποιητικών οδηγιών προς τις τράπεζες κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 2011. Σε χρονολογική σειρά, η Οδηγία προς τις τράπεζες περί του Υπολογισμού της Προληπτικής Ρευστότητας σε Ευρώ (Τροποποιητική) του 2011 καθώς και η Οδηγία προς τις τράπεζες περί του Υπολογισμού της Προληπτικής Ρευστότητας σε Ξένα Νομίσματα (Τροποποιητική) του 2011 δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας τον Ιανουάριο 2011. Σκοπός των πιο πάνω τροποποιητικών οδηγιών είναι η βελτίωση του όλου πλαισίου προληπτικής ρευστότητας των τραπεζών.

Η Οδηγία προς τις τράπεζες για τον Υπολογισμό των Κεφαλαιακών Απαιτήσεων και των Μεγάλων Χρηματοδοτικών ανοιγμάτων (Τροποποιητική) (Αρ. 1) του 2011 δημοσιεύθηκε στην Επίσημη

Εφημερίδα της Δημοκρατίας το Μάρτιο 2011. Η εν λόγω τροποποίηση αφορά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών και τις πράξεις επανατιτλοποίησης καθώς και τον εποπτικό έλεγχο των πολιτικών αποδοχών.

Η Οδηγία προς τις τράπεζες για τις Προϋποθέσεις Παροχής Επενδυτικών ή Παρεπόμενων Υπηρεσιών και Άσκησης Επενδυτικών Δραστηριοτήτων από τις τράπεζες (Τροποποιητική) του 2011 δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας τον Ιούνιο 2011. Η πιο πάνω τροποποίηση αφορά τις οργανωτικές υποχρεώσεις και τους όρους λειτουργίας των επιχειρήσεων επενδύσεων καθώς και τους καθορισμένους όρους που ισχύουν για τους σκοπούς της εν λόγω οδηγίας.

Τον Ιούλιο 2011, εκδόθηκε η Οδηγία προς τις τράπεζες για τον Υπολογισμό των Κεφαλαιακών Απαιτήσεων και των Μεγάλων Χρηματοδοτικών Ανοιγμάτων (Τροποποιητική) (Αρ. 2) του 2011 για σκοπούς ενίσχυσης των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών. Με την τροποποίηση αυτή, οι τράπεζες πρέπει να τηρούν ελάχιστο δείκτη κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων (Core Tier 1 capital) 8% ο οποίος, μετά από καθορισμένη μεταβατική περίοδο, θα προσαυξάνεται με το ποσοστό των στοιχείων ενεργητικού της τράπεζας έναντι του ΑΕΠ της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μέχρι το τέλος Δεκεμβρίου 2012, ο συντελεστής προσαύξησης καθορίστηκε στο μηδέν. Επιπλέον, ο ελάχιστος δείκτης με τα βασικά ίδια κεφάλαια καθορίζεται σε 150 μονάδες βάσης πέραν του ελάχιστου δείκτη κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων και ο ελάχιστος δείκτης συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας σε 200 μονάδες πέραν του ελάχιστου δείκτη βασικών ιδίων κεφαλαίων. Η Οδηγία παρέχει μεταβατική περίοδο πλήρους εφαρμογής μέχρι το τέλος του 2014. Παράλληλα, η ΚΤΚ απαιτεί όπως οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον Πυλώνα 2 καλύπτονται μόνο με βασικά ίδια κεφάλαια.

Πέραν των πιο πάνω, τον Οκτώβριο 2011, κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων ο περί της Σύστασης και Λειτουργίας Ανεξάρτητου Ταμείου

Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας Νόμος του 2011, με βάση τις πρόνοιες του οποίου συστήνεται ανεξάρτητο Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Σκοπός της σύστασης του Ταμείου είναι η βελτίωση του υφιστάμενου πλαισίου διαχείρισης και επίλυσης χρηματοοικονομικών κρίσεων και η διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και ειδικότερα η εξυγίανση επηρεαζόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω της ύπαρξης επαρκών πόρων για τη χρηματοδότηση εφαρμογής των αναγκαίων εργαλείων εξυγίανσης καθώς και της αποφυγής χρησιμοποίησης δημοσίων πόρων για σκοπούς εξυγίανσής τους.

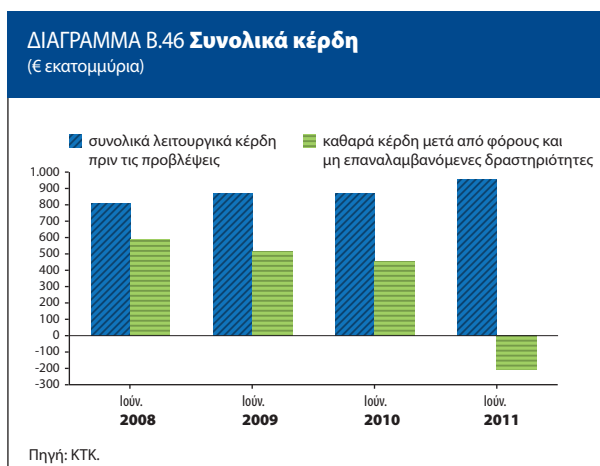
2.2.2 Χρηματοοικονομική κατάσταση

Η πιο κάτω ανάλυση της χρηματοοικονομικής κατάστασης των τραπεζών κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011 βασίζεται, εκτός όπου αναφέρεται διαφορετικά, στα τελευταία διαθέσιμα συγκεντρωτικά διασυνοριακά και διατομεακά στοιχεία (εξαιρουμένων των ασφαλιστικών εργασιών)³⁹, σε ενοποιημένη βάση, τα οποία καλύπτουν το σύνολο του κυπριακού τραπεζικού τομέα⁴⁰. Σε ορισμένες περιπτώσεις όπου αναφέρεται ρητά, η ανάλυση αφορά μόνο τις εγχώριες τράπεζες.

Ο Πίνακας Γ.23, (σελ. 202) παρουσιάζει βασικούς χρηματοοικονομικούς δείκτες του τραπεζικού τομέα της Κύπρου σε ενοποιημένη βάση.

Έσοδα και κερδοφορία

Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011, τα συνολικά λειτουργικά κέρδη των τραπεζών πριν τις προβλέψεις αυξήθηκαν κατά 10%, σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2010 (Διάγραμμα Β.46). Αντίθετα, κατά την ίδια περίοδο, οι τράπεζες παρουσίασαν συνολικές ζημιές μετά από φόρους και μη επαναλαμβανόμενες δραστηριότητες της τάξης των €207,8 εκατ. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται

39. Cross-border and cross-sector consolidated data (excluding insurance activities).

40. Περιλαμβάνει όλες τις εγχώριες και ξένες τράπεζες που λειτουργούν στην Κύπρο, εξαιρουμένων των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

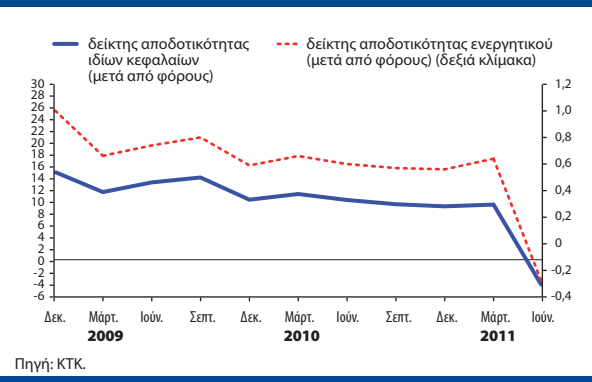
στις αυξημένες προβλέψεις για μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις καθώς και την απομείωση της αξίας των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στο χαρτοφυλάκιο των τραπεζών.

Όπως φαίνεται στο **Διάγραμμα Β.47**, κατά τους πρώτους έξι μήνες του 2011, ο ετησιοποιημένος δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων⁴¹ μετά φόρων μειώθηκε στο -4,2% από 10,4% το 2010, ενώ ο ετησιοποιημένος δείκτης αποδοτικότητα ενεργητικού⁴² παρουσίασε πτώση στο -0,3%, σε σύγκριση με 0,6% το 2010. Τα **Διαγράμματα Β.48** και **Β.49** παρουσιάζουν την κατανομή των δεδομένων (διάμεσος, αριθμητικός μέσος, τεταρτημόρια, μέγιστη και ελάχιστη παρατήρηση) για τους δύο πιο πάνω δείκτες που αφορούν την κατηγορία των εγχώριων τραπεζών.

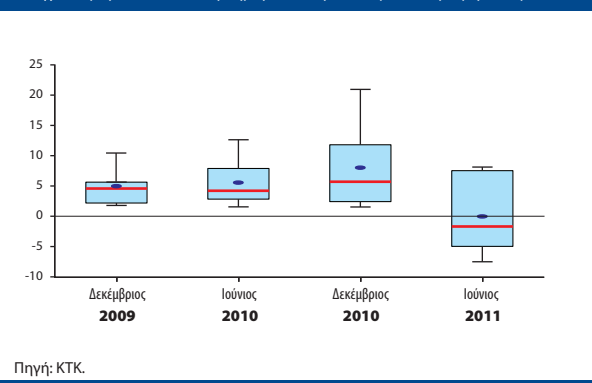
Κατά το πρώτο ήμισυ του 2011, τα συνολικά λειτουργικά έσοδα του τραπεζικού τομέα σημείωσαν άνοδο 5,9%, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010 (**Διάγραμμα Β.50**, σελ. 132). Οι τράπεζες συνεχίζουν να αντλούν το μεγαλύτερο μέρος των κερδών τους από τα καθαρά έσοδα από τόκους, τα οποία αυξήθηκαν κατά 10,1% τους πρώτους έξι μήνες του 2011, έναντι της ίδιας περιόδου του 2010, και αντιπροσώπευαν το 77,8% των συνολικών λειτουργικών εσόδων, σε σύγκριση με 74,8% την αντίστοιχη περίοδο του 2010.

Παράλληλα, τα καθαρά έσοδα από μη τοκοφόρες εργασίες σημείωσαν πτώση κατά 6,5% κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2011, σε σύγκριση με το πρώτο εξάμηνο του 2010. Κατά την ίδια περίοδο, τα καθαρά έσοδα από μη τοκοφόρες εργασίες αντιπροσώπευαν το 22,2% των συνολικών λειτουργικών εσόδων, έναντι 25,2% τους πρώτους έξι μήνες του 2010. Όσον αφορά τα δύο κύρια συνιστώντα στοιχεία των εσόδων από μη τοκοφόρες εργασίες, τα καθαρά έσοδα από δικαιώματα και προμήθειες μειώθηκαν κατά 9,1% το πρώτο εξάμηνο του 2011, αντιπροσωπεύοντας το 13,5% των συνολικών λειτουργικών εσόδων,

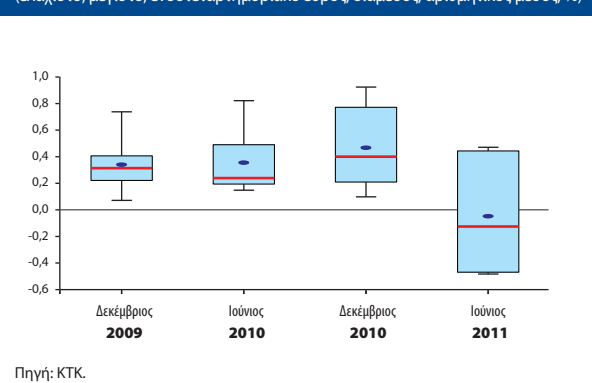
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.47 Δείκτες αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE) και αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA) (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.48 Θηκόγραμμα δεικτών αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE) των εγχώριων τραπεζών (ελάχιστο, μέγιστο, ενδοτεταρτημοριακό εύρος, διάμεσος, αριθμητικός μέσος, %)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.49 Θηκόγραμμα δεικτών αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA) των εγχώριων τραπεζών (ελάχιστο, μέγιστο, ενδοτεταρτημοριακό εύρος, διάμεσος, αριθμητικός μέσος, %)

41. Return on equity (ROE).

42. Return on assets (ROA).

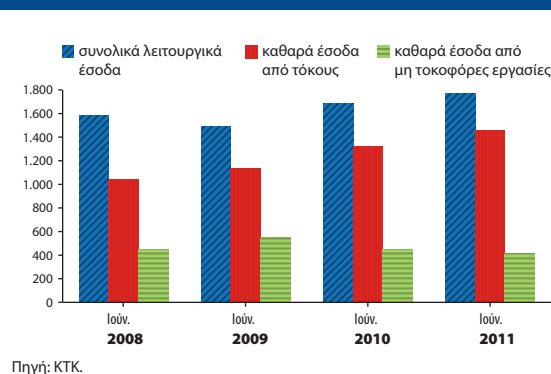
έναντι 15,8% την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Παράλληλα, τα κέρδη από την εμπορία χρηματοοικονομικών προϊόντων και συναλλαγματος σημείωσαν πτώση κατά 7,3% κατά το πρώτο ήμισυ του 2011, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010, με τη συνεισφορά τους να μειώνεται στο 6,9% των συνολικών λειτουργικών εσόδων, έναντι 7,9% την ίδια περίοδο του 2010.

Παρά τα υψηλά καταθετικά επιτόκια που οφείλονται στον έντονο ανταγωνισμό μεταξύ των τραπεζών στην εγχώρια αγορά για αύξηση της ρευστότητάς τους, το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο⁴³ διευρύνθηκε στο 2,19% κατά τους πρώτους έξι μήνες του 2011, σε σύγκριση με 1,84% την ίδια περίοδο του 2010 (Διάγραμμα Β.51). Αυτό οφείλεται, εν μέρει, στην άντληση φθηνής ρευστότητας μέσω των πράξεων αναχρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος.

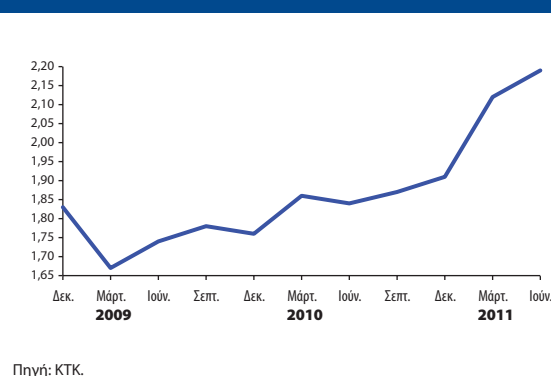
Τα συνολικά λειτουργικά έξοδα του τραπεζικού τομέα σημείωσαν άνοδο 2% το πρώτο εξάμηνο 2011, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010 (Διάγραμμα Β.52). Οι δαπάνες προσωπικού αυξήθηκαν κατά 1,4% την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2011, συνιστώντας το 61,5% των συνολικών λειτουργικών εξόδων, σε σύγκριση με 61,8% κατά την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Ο μεγαλύτερος ρυθμός επέκτασης των λειτουργικών εσόδων σε σχέση με το ποσοστό αύξησης των λειτουργικών δαπανών, συνέβαλε σε μικρή βελτίωση του δείκτη αποτελεσματικότητας⁴⁴ (λειτουργικά έξοδα προς λειτουργικά έσοδα) από 50,8% τους πρώτους έξι μήνες του 2010 στο 49% την ίδια περίοδο του 2011 (Διάγραμμα Β.53, (σελ. 133). Το Διάγραμμα Β.54 (σελ. 133) παρουσιάζει την κατανομή των δεδομένων (διάμεσος, αριθμητικός μέσος, τεταρτημόρια, μέγιστη και ελάχιστη παρατήρηση) για τον δείκτη αποτελεσματικότητας που αφορά την κατηγορία των εγχώριων τραπεζών.

Η κερδοφορία των τραπεζών επιβαρύνθηκε σημαντικά το πρώτο εξάμηνο του 2011 από την

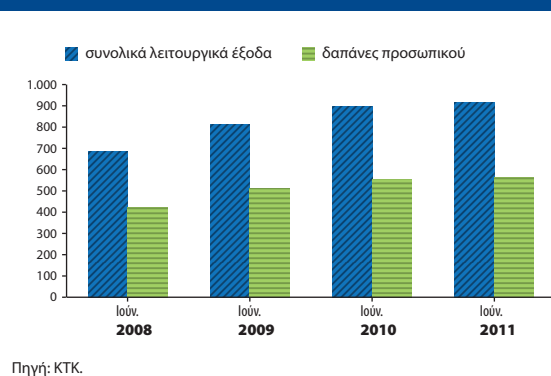
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.50 Συνολικά έσοδα
(€ εκατομμύρια)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.51 Καθαρό επιτοκιακό περιθώριο (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.52 Συνολικά έξοδα
(€ εκατομμύρια)

43. Net interest margin (NIM).

44. Cost-to-income ratio.

επίδραση της απομείωσης της αξίας των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στο χαρτοφυλάκιό τους. Ο Πίνακας Β.2 παρουσιάζει την έκθεση των τριών κυπριακών τραπεζικών ομίλων σε ελληνικά και κυπριακά κρατικά αξιόγραφα, τα οποία αποτελούν συνολικά το μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεών τους σε κρατικό χρέος χωρών-μελών της ζώνης του ευρώ, στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011.

Ποιότητα δανειακού χαρτοφυλακίου

Ο λόγος των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων προς τις συνολικές χορηγήσεις έφθασε στο 8,1% στο τέλος Ιουνίου 2011, σε σύγκριση με 7,3% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.55, σελ. 134), γεγονός που αντανακλά την επιδείνωση της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών κατά την υπό ανασκόπηση περίοδο. Το Διάγραμμα Β.56 (σελ. 134) παρουσιάζει την κατανομή των δεδομένων (διάμεσος, αριθμητικός μέσος, τεταρτημόρια, μέγιστη και ελάχιστη παρατήρηση) για τον εν λόγω δείκτη που αφορά την κατηγορία των εγχώριων τραπεζών.

Ο δείκτης κάλυψης (προβλέψεις ως ποσοστό επί των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων) μειώθηκε στο 54,3% στο τέλος Ιουνίου 2011, έναντι 56,6% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010. Το Διάγραμμα Β.57 (σελ. 134) παρουσιάζει την κατανομή των δεδομένων (διάμεσος, αριθμητικός μέσος, τεταρτημόρια, μέγιστη και ελάχιστη παρατήρηση) για τον δείκτη κάλυψης που αφορά την κατηγορία των εγχώριων τραπεζών.

Κεφαλαιακή επάρκεια

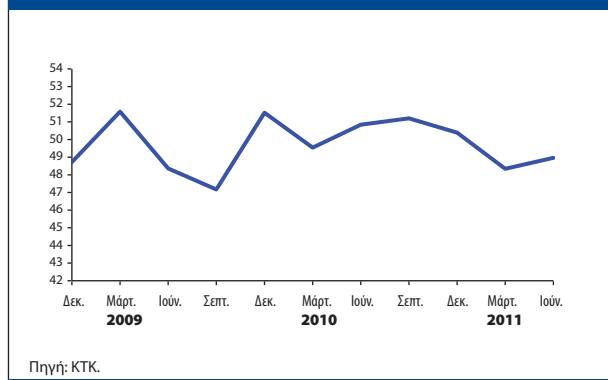
Ο δείκτης συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας⁴⁵ για το τραπεζικό σύστημα αυξήθηκε στο 13,2% στο τέλος Ιουνίου 2011 από 12,5% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.58, σελ. 135). Το Διάγραμμα Β.59 (σελ. 135) παρουσιάζει την

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.2 Έκθεση των Κυπριακών τραπεζικών ομίλων σε Ελληνικά και Κυπριακά χρεόγραφα (στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011)

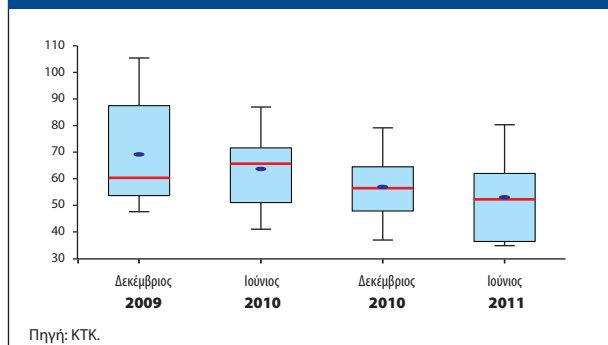
	Τράπεζα Κύπρου Δημόσια Εταιρία Λτδ	Marfin Popular Bank Public Co Ltd	Ελληνική Τράπεζα Δημόσια Εταιρεία Λτδ
Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου (€ χιλ.)			
Ονομαστική αξία	2.087.874	3.083.736	110.000
Απομείωση που αναγνωρίστηκε στα αποτελέσματα	1.048.100	309.431	55.000
Χρεόγραφα Κυπριακής Δημοκρατίας (€ χιλ.)			
Ονομαστική αξία	626.968	368.152	428.962

Πηγή: ΚΤΚ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.53 Δείκτης αποτελεσματικότητας (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.54 Θηκόγραμμα δεικτών αποτελεσματικότητας (λειτουργικά έξοδα προς λειτουργικά έσοδα) των εγχώριων τραπεζών (ελάχιστο, μέγιστο, ενδοτεταρτημοριακό εύρος, διάμεσος, αριθμητικός μέσος, %)

45. Overall solvency ratio..

κατανομή των δεδομένων (διάμεσος, αριθμητικός μέσος, τεταρτημόρια, μέγιστη και ελάχιστη παρατήρηση) για τον πιο πάνω δείκτη που αφορά την κατηγορία των εγχώριων τραπεζών.

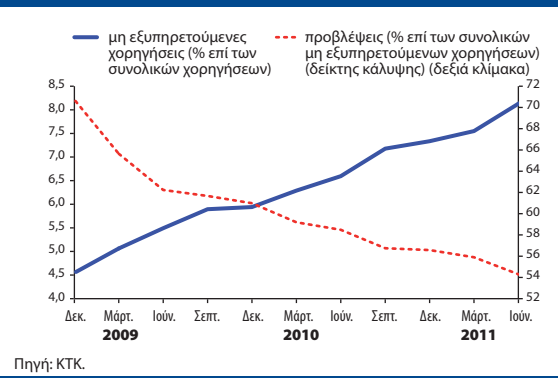
Ο δείκτης κύριων ιδίων κεφαλαίων⁴⁶ των τραπεζών ανήλθε στο 11,9% στο τέλος Ιουνίου 2011 από 11% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010. Το **Διάγραμμα Β.60** (σελ. 135) παρουσιάζει την κατανομή των δεδομένων (διάμεσος, αριθμητικός μέσος, τεταρτημόρια, μέγιστη και ελάχιστη παρατήρηση) για τον δείκτη κύριων βασικών κεφαλαίων που αφορά την κατηγορία των εγχώριων τραπεζών.

Επιπλέον, ο δείκτης βασικών κύριων ιδίων κεφαλαίων⁴⁷ των τραπεζών ανήλθε στο 9,4% στο τέλος Ιουνίου 2011 από 8,7% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010.

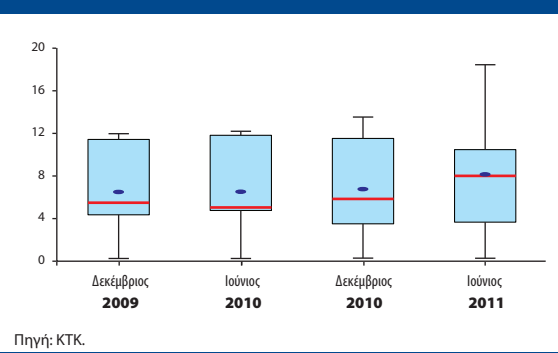
Σημειώνεται ότι, τα αποτελέσματα της άσκησης κεφαλαιακής ενίσχυσης που διενεργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ)⁴⁸, σε στενή συνεργασία με την ΚΤΚ, τα οποία ανακοινώθηκαν στις 8 Δεκεμβρίου 2011, κατέδειξαν ότι οι δύο κυπριακές τράπεζες που συμμετείχαν, δηλαδή, η Τράπεζα Κύπρου Δημόσια Εταιρία Λτδ και η Marfin Popular Bank Public Co Ltd έχουν συνολικό έλλειμμα κεφαλαίου ύψους €3.531 εκατ. Οι υπολογισμοί της ΕΑΤ κατέδειξαν ότι η Τράπεζα Κύπρου Δημόσια Εταιρία Λτδ και η Marfin Popular Bank Public Co Ltd χρειάζονται κεφάλαια ύψους €1.560 εκατ. και €1.971 εκατ., αντίστοιχα. Το προαναφερθέν έλλειμμα, το οποίο πρέπει να εκμηδενιστεί μέχρι το τέλος Ιουνίου του 2012, υπολογίστηκε ωστόσο χωρίς να ληφθούν υπόψη υφιστάμενα μετατρέψιμα αξιόγραφα ενισχυμένου κεφαλαίου ύψους €1 δισεκ. που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για κάλυψη του ελλείμματος.

Με βάση τα αποτελέσματα της πιο πάνω άσκησης, η ΚΤΚ απαιτεί από τις δύο τράπεζες όπως μέχρι το τέλος Ιουνίου 2012 διαμορφώσουν ελάχιστο δείκτη κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων ύψους 9%. Σε αυτό το πλαίσιο, οι εν λόγω τράπεζες

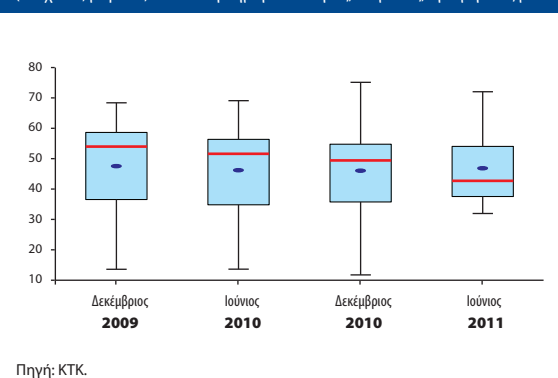
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.55 Μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις και προβλέψεις (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.56 Θηκόγραμμα μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων των εγχώριων τραπεζών
(ελάχιστο, μέγιστο, ενδοτεταρτημοριακό εύρος, διάμεσος, αριθμητικός μέσος, % επί των συνολικών χορηγήσεων)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.57 Θηκόγραμμα δείκτη κάλυψης των εγχώριων τραπεζών
(ελάχιστο, μέγιστο, ενδοτεταρτημοριακό εύρος, διάμεσος, αριθμητικός μέσος, %)

46. Tier 1 capital ratio.

47. Core Tier 1 capital ratio.

48. European Banking Authority (EBA).

πρέπει να υποβάλουν στην ΚΤΚ, μέχρι τις 20 Ιανουαρίου 2012, τους σχεδιασμούς τους για ενίσχυση της κεφαλαιακής τους θέσης, ούτως ώστε μέχρι τον Ιούνιο 2012 να είναι σε θέση να συμμορφωθούν με τον απαιτούμενο ελάχιστο δείκτη του 9% και συνεπώς να εκμηδενίσουν το έλλειμμα κεφαλαίου. Οι δύο τράπεζες έχουν προβεί σε σχετικές ανακοινώσεις.

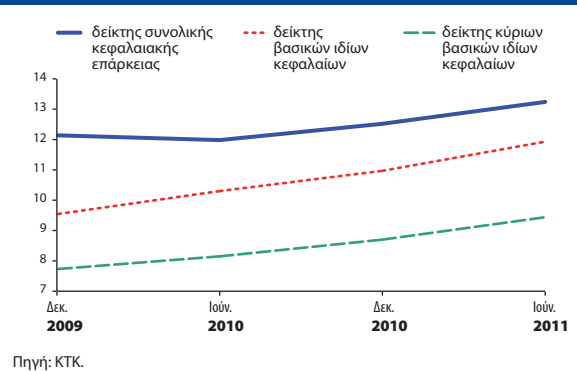
Ρευστότητα

Καταρχήν, σε μη ενοποιημένη βάση⁴⁹, τα συνολικά δάνεια και χορηγήσεις σε πελάτες κατοίκους Κύπρου ως ποσοστό των καταθέσεων (λόγος δανείων προς καταθέσεις⁵⁰) αυξήθηκαν στο 96,3% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011 (έναντι 90,9% στο τέλος Μαρτίου 2011 και 88,4% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010) (Διάγραμμα Β.61, σελ. 136), καταδεικνύοντας μείωση της ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα. Όπως παρουσιάζεται στο Διάγραμμα Β.62 (σελ. 136), το άνοιγμα χρηματοδότησης πελατών⁵¹ των τραπεζών, το οποίο αντιπροσωπεύει το ποσοστό των δανείων προς πελάτες κατοίκους Κύπρου που δεν καλύπτονται από καταθέσεις πελατών, έφτασε το -3,9% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, σε σύγκριση με -10% στο τέλος Μαρτίου 2011 και -13% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010. Οι πιο πάνω εξελίξεις αντανακλούν το χαμηλότερο ρυθμό μεγέθυνσης των καταθέσεων έναντι των χορηγήσεων.

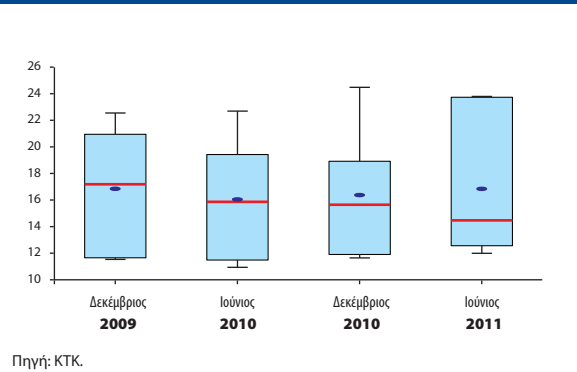
Παράλληλα, ο δείκτης ρευστών διαθεσίμων⁵² των τραπεζών έχει ακολουθήσει καθοδική πορεία το 2011. Σημειώνεται ότι, η πτώση των αποθεμάτων ρευστότητας των τραπεζών οφείλεται, μεταξύ άλλων, στη μείωση της αγοραίας αξίας των κρατικών ομολόγων στους ισολογισμούς τους.

Επίσης, ο δείκτης μετρητών και περιουσιακών στοιχείων προς εμπορία αυξήθηκε οριακά στο 7,4% στο τέλος Ιουνίου 2011, σε σύγκριση με 7,3% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.63, σελ. 136). Επιπλέον, ο δείκτης μετρητών και

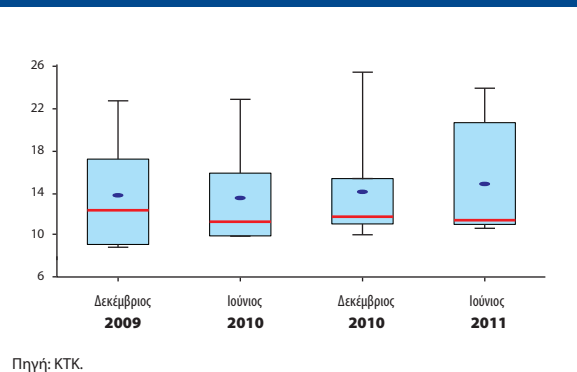
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.58 Δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.59 Θηκόγραμμα δεικτών συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας των εγχώριων τραπεζών (ελάχιστο, μέγιστο, ενδοτεταρτημοριακό εύρος, διάμεσος, αριθμητικός μέσος, %)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.60 Θηκόγραμμα δεικτών βασικών ιδίων κεφαλαίων των εγχώριων τραπεζών (ελάχιστο, μέγιστο, ενδοτεταρτημοριακό εύρος, διάμεσος, αριθμητικός μέσος, %)

49. Με βάση στοιχεία από τη Μηνιαία Λογιστική Κατάσταση που τα ΝΧΙ υποβάλλουν στην ΚΤΚ.

50. Loan-to-deposit ratio.

51. Customer funding gap.

52. Liquid assets ratio.

περιουσιακών στοιχείων προς εμπορία και διαθέσιμα προς πώληση σημείωσε άνοδο στο 11,7% στο τέλος Ιουνίου 2011, από 11,3% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010.

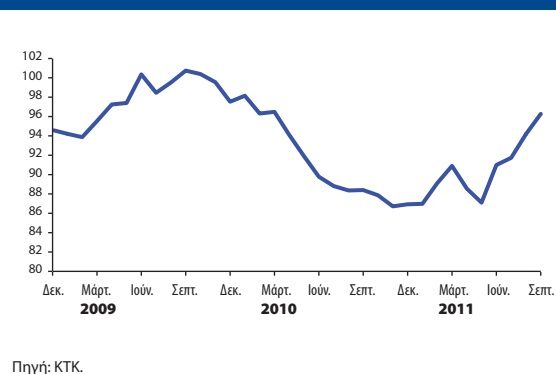
Ταυτόχρονα, όπως φαίνεται στο **Διάγραμμα Β.64** (σελ. 137), ο δείκτης εξάρτησης από τη διατραπεζική αγορά⁵³ παρουσίασε πτώση στο 22,3% στο τέλος Ιουνίου 2011, σε σύγκριση με 24,4% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010. Επιπλέον, ο δείκτης σταθερότητας χρηματοδοτικής βάσης⁵⁴ αυξήθηκε στο 72,3% στο τέλος Ιουνίου 2011, από 69,9% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010.

Όσον αφορά το κόστος άντλησης ρευστότητας από τις τράπεζες μέσω καταθέσεων, αυτό έχει σημειώσει άνοδο. Συγκεκριμένα, τα επιτόκια⁵⁵ νέων καταθέσεων σε ευρώ σε ΝΧΙ στην Κύπρο από νοικοκυριά και μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις αυξήθηκαν από 4% και 3,25% το Μάρτιο 2011, αντίστοιχα σε 4,14% και 3,68% το Σεπτέμβριο 2011, αντίστοιχα (**Διάγραμμα Β.65**, σελ. 137), τα οποία διατηρούνται σε υψηλότερα επίπεδα από τα αντίστοιχα επιτόκια στη ζώνη του ευρώ. Σχετικά, τα επιτόκια νέων καταθέσεων σε ευρώ σε ΝΧΙ από νοικοκυριά και μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις στη ζώνη του ευρώ ανέρχονταν στο 2,73% και 1,72% το Σεπτέμβριο 2011, αντίστοιχα.

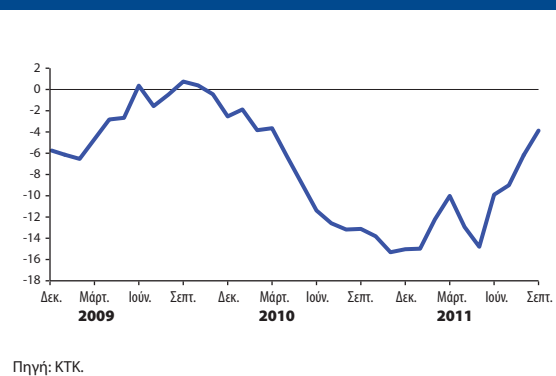
Δομή ισολογισμού

Όσον αφορά τα στοιχεία ενεργητικού του ενοποιημένου ισολογισμού του τραπεζικού τομέα, τα δάνεια και οι χορηγήσεις σε πελάτες και πιστωτικά ιδρύματα μειώθηκαν κατά 2,2% στο τέλος Ιουνίου 2011, σε σύγκριση με το τέλος Δεκεμβρίου 2010, αντιπροσωπεύοντας το 72,5% των συνολικών ενοποιημένων στοιχείων ενεργητικού των τραπεζών στο τέλος Ιουνίου 2011, έναντι 69,8% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010 (**Διάγραμμα Β.66**, σελ. 137). Επίσης, στο τέλος Ιουνίου 2011, οι χρεωστικοί τίτλοι αποτελούσαν το 16,7% των συνολικών ενοποιημένων στοιχείων ενεργητικού, σε σύγκριση

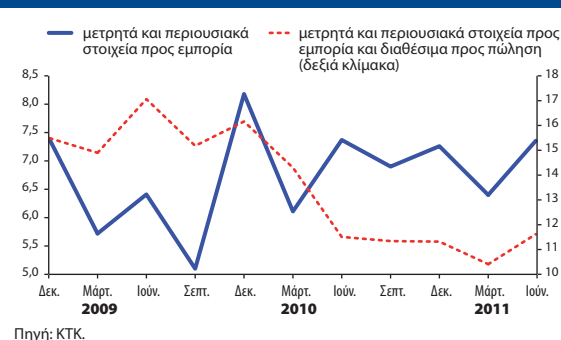
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.61 Λόγος δανείων προς καταθέσεις (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.62 Άνοιγμα χρηματοδότησης πελατών (% επί των συνολικών χορηγήσεων σε πελάτες)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.63 Μετρητά και περιουσιακά στοιχεία προς εμπορία και περιουσιακά στοιχεία προς εμπορία και διαθέσιμα προς πώληση (%)

53. Interbank market dependency ratio.

54. Funding base stability ratio.

55. Με συμφωνημένη διάρκεια μέχρι ένα έτος.

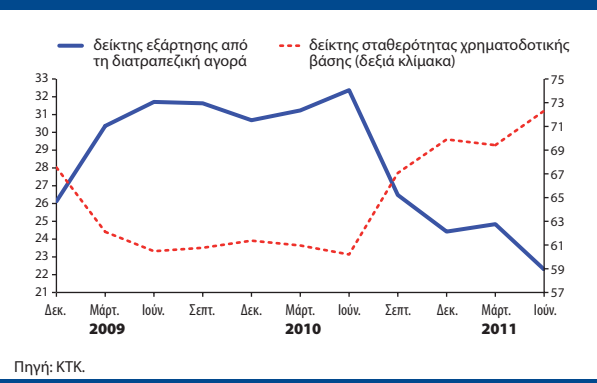
με 19,3% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010.

Από την ανάλυση των τραπεζικών δανείων σε κατοίκους Κύπρου κατά οικονομική δραστηριότητα, σε μη ενοποιημένη βάση⁵⁶ (Διάγραμμα Β.67 (σελ. 138) και Πίνακας Γ.21, σελ. 201), προκύπτει ότι τα δάνεια προς τον ευρύτερο τομέα των ακινήτων αντιπροσώπευαν το 20,3% των συνολικών τραπεζικών δανείων (εξαιρουμένων των δανείων σε ΝΧΙ) στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, σε σύγκριση με 20,6% στο τέλος Μαρτίου 2011 και στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010. Τα δάνεια προς τον τομέα του χονδρικού και λιανικού εμπορίου αποτελούσαν το 8,8% των συνολικών δανείων στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, οριακά μειωμένο σε σύγκριση με 8,9% στο τέλος Μαρτίου 2011 και 9,1% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010. Επιπλέον, τα δάνεια προς την κατηγορία των χρηματοπιστωτικών και ασφαλιστικών δραστηριοτήτων (εξαιρουμένων των δανείων προς ΝΧΙ) συνιστούσαν το 7,4% των συνολικών δανείων στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, έναντι 7% στο τέλος Μαρτίου 2011 και 6,7% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010.

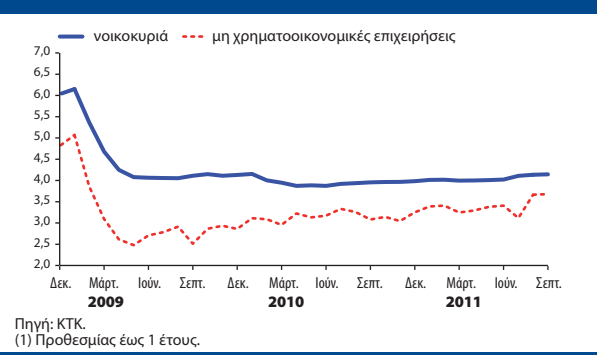
Από πλευράς των στοιχείων παθητικού⁵⁷ του ενοποιημένου ισολογισμού του τραπεζικού τομέα, οι υποχρεώσεις σε πελάτες (καταθέσεις) μειώθηκαν κατά 3,3% στο τέλος Ιουνίου 2011, σε σύγκριση με το τέλος Δεκεμβρίου 2010, αντιπροσωπεύοντας το 64,3% των συνολικών ενοποιημένων στοιχείων παθητικού των τραπεζών στο τέλος Ιουνίου 2011, έναντι 61,5% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010. Παράλληλα, στο τέλος Ιουνίου 2011, οι υποχρεώσεις σε πιστωτικά ιδρύματα, οι οποίες περιλαμβάνουν τις χρηματοδοτήσεις ξένων τραπεζών από τις μητρικές τους τράπεζες, αποτελούσαν το 24,2% των συνολικών ενοποιημένων στοιχείων παθητικού των τραπεζών, σε σύγκριση με 26,1% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010.

Από τις συνολικές καταθέσεις σε τράπεζες που λειτουργούν στην Κύπρο, σε μη ενοποιημένη βάση⁵⁸, στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, ποσοστό

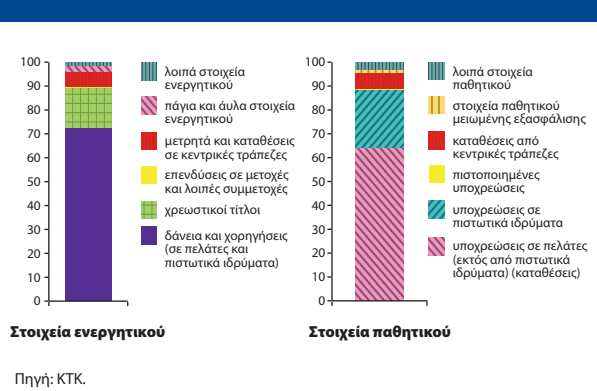
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.64 Δείκτες εξάρτησης από τη διατραπεζική αγορά και σταθερότητας χρηματοδοτικής βάσης (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.65 Επιτόκια νέων καταθέσεων σε ευρώ σε ΝΧΙ στην Κύπρο από κατοίκους της ζώνης του ευρώ⁽¹⁾
(% ετησίως, μέσο όροι περιόδου)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.66 Δομή ισολογισμού
(στο τέλος Ιουνίου 2011, %)

56. Με βάση στοιχεία από τη Μηνιαία Λογιστική Κατάσταση που τα ΝΧΙ υποβάλλουν στην ΚΤΚ.
 57. Δεν περιλαμβάνουν το κεφάλαιο. Ως εκ τούτου, τα συνολικά στοιχεία ενεργητικού του ενοποιημένου ισολογισμού του τραπεζικού συστήματος δεν ισούνται με τα συνολικά στοιχεία παθητικού.
 58. Με βάση στοιχεία από τη Μηνιαία Λογιστική Κατάσταση που τα ΝΧΙ υποβάλλουν στην ΚΤΚ. Περιλαμβάνει καταθέσεις από κατοίκους και μη κατοίκους Κύπρου.

70,5% ήταν σε ευρώ και 29,5% σε ξένο νόμισμα, σε σύγκριση με 69,2% και 30,8%, αντίστοιχα, στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.68). Όσον αφορά την κατανομή των καταθέσεων κατά γεωγραφική προέλευση, στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, το 74,1% των καταθέσεων σε ευρώ προερχόταν από κατοίκους Κύπρου, 9,8% από καταθέτες άλλων χωρών της ζώνης του ευρώ και 16,1% από κατοίκους τρίτων χωρών, σε σύγκριση με 77,4%, 6,9% και 15,7%, αντίστοιχα, στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.69). Επιπλέον, στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, 86,1% των καταθέσεων σε ξένο συνάλλαγμα ήταν σε δολάριο ΗΠΑ, 6,4% σε στερλίνες, 0,6% σε ελβετικό φράγκο και 0,04% σε ιαπωνικό γεν έναντι 86,6%, 7,3%, 0,6% και 0,1%, αντίστοιχα, στο τέλος Σεπτεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.70, σελ. 139).

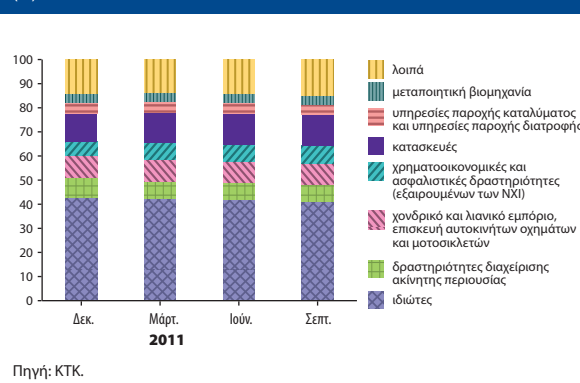
Εκτός ισολογισμού στοιχεία

Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα Β.71 (σελ. 139), οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπές ανειλημμένες υποχρεώσεις διαμορφώθηκαν στο 2,3% των συνολικών στοιχείων ενεργητικού στο τέλος Ιουνίου 2011, το ίδιο ποσοστό με το τέλος Δεκεμβρίου 2010. Επίσης, οι ανειλημμένες υποχρεώσεις παροχής διευκολύνσεων παρέμειναν στο 1,7% των συνολικών στοιχείων ενεργητικού στο τέλος Ιουνίου 2011, το ίδιο ποσοστό με το τέλος Δεκεμβρίου 2010. Τα πιο πάνω καταδεικνύουν ότι τα εκτός ισολογισμού στοιχεία των τραπεζών δεν είναι σημαντικά σε μέγεθος.

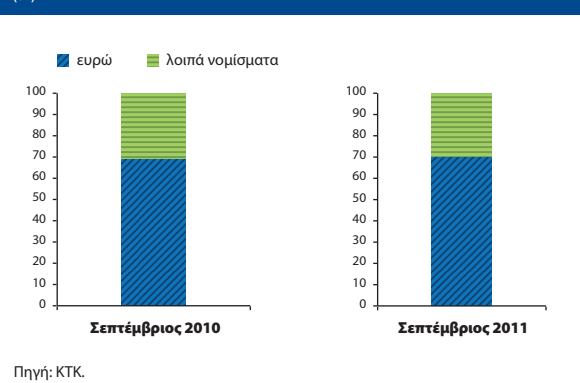
2.2.3 Κίνδυνοι που αντιμετωπίζει ο τραπεζικός τομέας

Στο κεφάλαιο αυτό αξιολογούνται οι κυριότεροι δυνητικοί κίνδυνοι στους οποίους είναι εκτεθειμένες οι τράπεζες. Οι κίνδυνοι που επισημαίνονται δεν αναμένεται, κατ' ανάγκη, να υλοποιηθούν αλλά θα πρέπει να θεωρηθούν ως

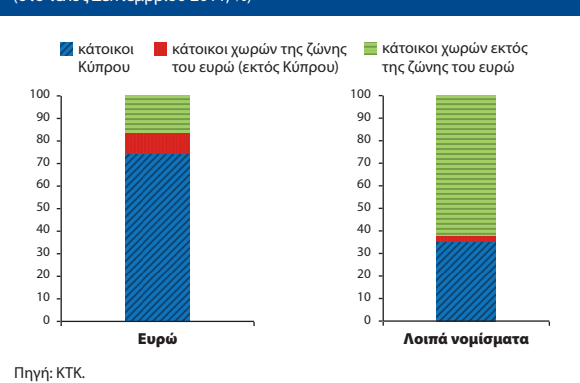
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.67 Ανάλυση τραπεζικών δανείων προς κατοίκους Κύπρου κατά οικονομική δραστηριότητα (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.68 Ανάλυση τραπεζικών καταθέσεων κατά νόμισμα (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.69 Ανάλυση τραπεζικών καταθέσεων κατά γεωγραφική προέλευση (στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, %)

παράγοντες, οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν αρνητικά τον τραπεζικό τομέα.

Η πιο κάτω ανάλυση, η οποία βασίζεται στα τελευταία διαθέσιμα συγκεντρωτικά ενοποιημένα διασυννοριακά και διατομεακά στοιχεία (εξαιρουμένων των ασφαλιστικών εργασιών) για τον τραπεζικό τομέα, εστιάζεται στους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες από τις εργασίες τους στην Κύπρο. Οι κίνδυνοι που προκύπτουν από τη διεθνή δραστηριότητα των εγχώριων τραπεζικών ομίλων αξιολογούνται στο τέλος του παρόντος κεφαλαίου.

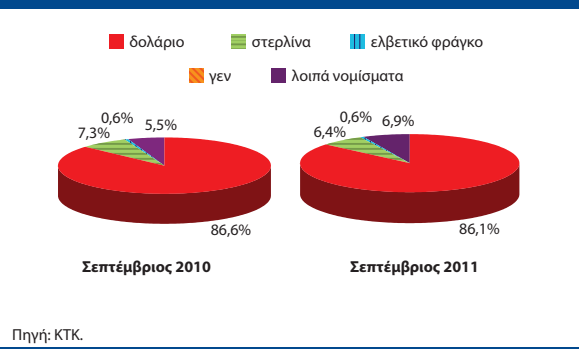
Κίνδυνοι για τα έσοδα και την κερδοφορία

Η συσσώρευση κερδών είναι σημαντική για την ενίσχυση της ικανότητας του τραπεζικού τομέα να αντεπεξέρχεται τους ενδεχόμενους κλυδωνισμούς, δημιουργώντας κεφαλαιακά αποθέματα. Γενικά, τα επιχειρηματικά μοντέλα των τραπεζών στην Κύπρο εστιάζονται στον παραδοσιακό ρόλο της χρηματοοικονομικής διαμεσολάβησης, όπου οι τράπεζες αποκομίζουν το μεγαλύτερο μέρος των κερδών τους από τοκοφόρες εργασίες.

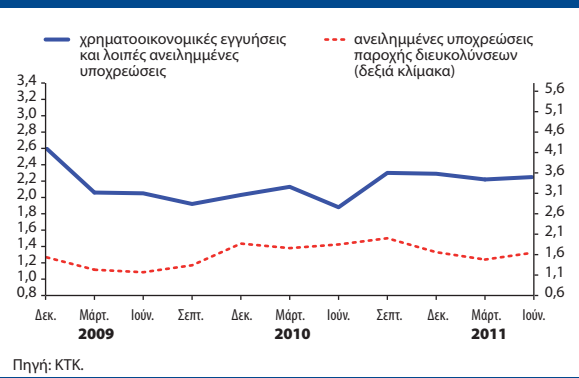
Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011, τα συνολικά λειτουργικά κέρδη πριν τις προβλέψεις των τραπεζών σημείωσαν άνοδο, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Ωστόσο, τα αποτελέσματα χρήσεως του εξαμήνου εμφανίζουν ζημιές μετά από φόρους και μη επαναλαμβανόμενες εργασίες λόγω της αύξησης των προβλέψεων για κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου καθώς και της απομείωσης της αξίας των ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου στο χαρτοφυλάκιο των τραπεζών.

Υπό το φως της επιδείνωσης του εγχώριου μακροοικονομικού περιβάλλοντος, ιδιαίτερα μετά το πρώτο εξάμηνο του 2011, οι προκλήσεις όσον αφορά την αποκόμιση εσόδων από τις κύριες τραπεζικές δραστηριότητες έχουν αυξηθεί σημαντικά.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.70 Ανάλυση τραπεζικών καταθέσεων σε ξένο νόμισμα (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.71 Εκτός ισολογισμού στοιχεία (%)

Εξετάζοντας τις βασικές πηγές εσόδων των τραπεζών, η πολιτική υιοθέτησης αυστηρότερων κριτηρίων αναφορικά με πιστοδοτήσεις προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις και ο συνεπακόλουθος περιορισμός της προσφοράς νέων δανείων στην εγχώρια αγορά, σε συνάρτηση με την κάμψη στη ζήτηση για δανεισμό, ενδέχεται να οδηγήσουν σε μείωση των χορηγήσεων, με δυσμενείς επιπτώσεις στα καθαρά έσοδα από τόκους. Παράλληλα, οι προοπτικές για απόκομιση εσόδων από μη τοκοφόρες εργασίες, όπως η εμπορία χρηματοοικονομικών προϊόντων, παραμένουν αρνητικές κάτω από τις παρούσες συνθήκες αβεβαιότητας και ανησυχιών στις αγορές.

Ωστόσο, παρά τα υψηλά καταθετικά επιτόκια που οφείλονται στον υφιστάμενο ανταγωνισμό στην εγχώρια αγορά για προσέλκυση καταθέσεων, οι τράπεζες έχουν καταφέρει να αυξήσουν το καθαρό επιτοκιακό περιθώριό τους, το οποίο διευρύνθηκε στο 2,19% το πρώτο εξάμηνο του 2011, σε σύγκριση με 1,84% την αντίστοιχη περίοδο του 2010.

Πρόσθετος σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει δυσμενώς την κερδοφορία των τραπεζών αποτελεί η απομείωση της αξίας των ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου στο χαρτοφυλάκίό τους. Τα κέρδη των τραπεζών επιβαρύνθηκαν αισθητά το πρώτο εννιάμηνο του 2011 από την επίδραση της απομείωσης της αξίας των ελληνικών κρατικών ομολόγων, ενώ περαιτέρω επιβάρυνση εκτιμάται ότι θα καταγραφεί στα αποτελέσματα του έτους.

Σχετικά με το πιο πάνω θέμα, πρέπει να σημειωθεί ότι η επιδείνωση της κρίσης κρατικού χρέους σε ορισμένες χώρες-μέλη της ζώνης του ευρώ και ο αυξημένος κίνδυνος εξάπλωσής της που προέκυψαν μετά το πρώτο τρίμηνο του 2011, κατέστησαν αναγκαία τη συντονισμένη παρέμβαση των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ζώνης του ευρώ σε δύο περιπτώσεις, προκειμένου να διασφαλιστεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα τόσο της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της όσο και

των χωρών-μελών της. Ειδικότερα όσον αφορά την Ελλάδα, η πρώτη συμφωνία που επιτεύχθηκε στη Σύνοδο Κορυφής του Ευρώ της 21 Ιουλίου 2011 περιλάμβανε την υιοθέτηση ενός νέου προγράμματος οικονομικής στήριξης της χώρας από κοινού με το ΔΝΤ και με την εθελοντική συμβολή του ιδιωτικού τομέα, με σκοπό να καλυφθεί πλήρως το χρηματοδοτικό έλλειμμα μέχρι το 2014. Η προβλεπόμενη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα⁵⁹ στις προσπάθειες δημοσιονομικής προσαρμογής της Ελλάδας προβλέπεται μέσα από ένα πρόγραμμα εθελοντικής ανταλλαγής ελληνικών κρατικών ομολόγων.

Στη Σύνοδο Κορυφής του Ευρώ στις 26 Οκτωβρίου 2011, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της ζώνης του ευρώ, λαμβάνοντας υπόψη τις εντάσεις στην αγορά ελληνικών κρατικών ομολόγων από τον Ιούλιο 2011 και μετά, καθώς και την επιδείνωση των μακροοικονομικών συνθηκών και ορισμένες νεότερες εκτιμήσεις για τη δυναμική του ελληνικού δημόσιου χρέους, συμφώνησαν ότι απαιτείται περαιτέρω δράση για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και ότι χρειάζεται ένα περιεκτικό σύνολο πρόσθετων μέτρων. Συγκεκριμένα, αποφάσισαν να τροποποιήσουν τους όρους για τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα του προγράμματος, το οποίο είχε συμφωνηθεί στις 21 Ιουλίου 2011. Το νέο πρόγραμμα θα πρέπει να συμφωνηθεί έως το τέλος του 2011 και η ανταλλαγή των ομολόγων να πραγματοποιηθεί στις αρχές του 2012. Παρόλον ότι επί του παρόντος δεν έχουν εξειδικευθεί οι τεχνικές λεπτομέρειες του προγράμματος, τα βασικά σημεία της συμφωνίας, όπως αναφέρονται στο επίσημο ανακοινωθέν, έχουν ως εξής: (α) εθελοντική ανταλλαγή των κρατικών ομολόγων με ονομαστική μείωση 50% του θεωρητικά υπολογιζόμενου (notional) ελληνικού χρέους που κατέχουν ιδιώτες επενδυτές, (β) πιστωτική ενίσχυση των νέων τίτλων έως €30 δισεκ. από πόρους των χωρών-μελών της ζώνης του ευρώ και (γ) πρόσθετη επίσημη χρηματοδότηση από τον επίσημο τομέα έως €100

59. Private sector involvement (PSI).

δισεκ. μέχρι το 2014, συμπεριλαμβανομένου του ποσού για την απαιτούμενη ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών. Τέλος, κατά την εξειδίκευση των τεχνικών λεπτομερειών του PSI θα υπάρξει μέριμνα ώστε τα ομόλογα με τα οποία θα ανταλλάγουν οι υφιστάμενοι κρατικοί τίτλοι να έχουν χαρακτηριστικά, τα οποία να τα καθιστούν αποδεκτά από το Ευρωσύστημα ως εξασφαλίσεις για την παροχή ρευστότητας προς τα πιστωτικά ιδρύματα.

Οι ανάγκες για κεφαλαιακή ενίσχυση των δύο μεγαλύτερων τραπεζών, όπως προκύπτουν και από τα αποτελέσματα της πρόσφατης άσκησης ανακεφαλαιοποίησης της ΕΑΤ που ανακοινώθηκαν το Δεκέμβριο 2011, οι οποίες απορρέουν, κυρίως, από την επίδραση της απομείωσης της αξίας των ελληνικών κρατικών ομολόγων στο χαρτοφυλάκιό τους, ενδέχεται, εν μέρει, να καλυφθούν από απομόχλευση, με πιθανότητα συρρίκνωσης της προσφοράς χορηγήσεων στην πραγματική οικονομία. Μια τέτοια εξέλιξη θα επενεργούσε αρνητικά στην κερδοφορία των τραπεζών.

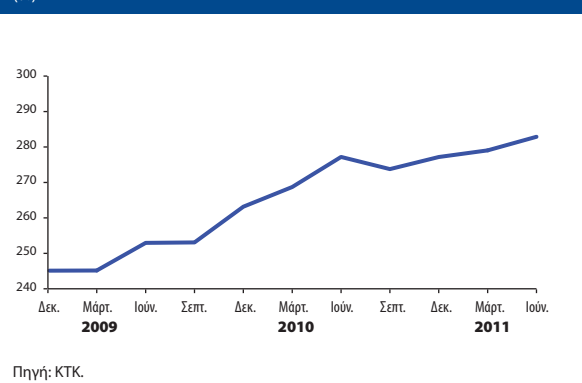
Δεδομένης της επιδείνωσης στο εγχώριο μακροοικονομικό περιβάλλον και των διαφαινόμενων προκλήσεων, στο άμεσο μέλλον αναμένεται μείωση των λειτουργικών κερδών του τραπεζικού τομέα.

Πιστωτικός κίνδυνος

Οι τραπεζικές πιστώσεις προς τον ιδιωτικό τομέα⁶⁰ αυξήθηκαν κατά 5,8% την περίοδο Ιουνίου 2010-Ιουνίου 2011 και διαμορφώθηκαν στο 282,9% του ΑΕΠ στο τέλος Ιουνίου 2011, έναντι 277,2% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010 και το τέλος Ιουνίου 2010 (Διάγραμμα Β.72). Ο ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης των δανείων προς τα εγχώρια νοικοκυριά και τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις συνέχισε να παρουσιάζει σημάδια επιβράδυνσης μέχρι το τέλος του τρίτου τριμήνου του 2011, συμβαδίζοντας με το γενικότερο υποτονικό και αβέβαιο οικονομικό κλίμα.

60. Με βάση στοιχεία από τη Μηνιαία Λογιστική Κατάσταση που τα ΝΧΙ υποβάλλουν στην ΚΤΚ. Περιλαμβάνει δάνεια σε κάτοικους Κύπρου (εξαιρουμένων των ΝΧΙ και της γενικής κυβέρνησης) και επενδύσεις σε χρεόγραφα και λοιπούς χρεωστικούς τίτλους που εκδόθηκαν από κάτοικους Κύπρου (εξαιρουμένων των ΝΧΙ και της γενικής κυβέρνησης).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.72 Τραπεζικές πιστώσεις προς τον ιδιωτικό τομέα ως ποσοστό του ΑΕΠ (%)

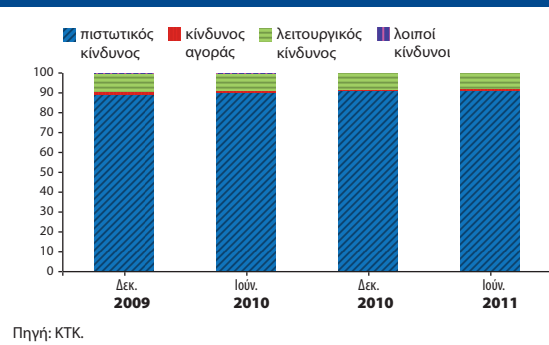

Σημειώνεται ότι ο πιστωτικός κίνδυνος αποτελεί διαχρονικά τη σημαντικότερη κατηγορία κινδύνου για το κυπριακό τραπεζικό σύστημα. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι, στο τέλος Ιουνίου 2011, το μέρος του κεφαλαίου που κατανεμήθηκε έναντι του πιστωτικού κινδύνου από το σύνολο των τραπεζών διαμορφώθηκε στο 91% των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον τραπεζικό τομέα, το ίδιο ποσοστό με το τέλος Δεκεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.73). Το Διάγραμμα Β.74 παρουσιάζει την κατανομή των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου κατά τομέα χρηματοδοτικών ανοιγμάτων.

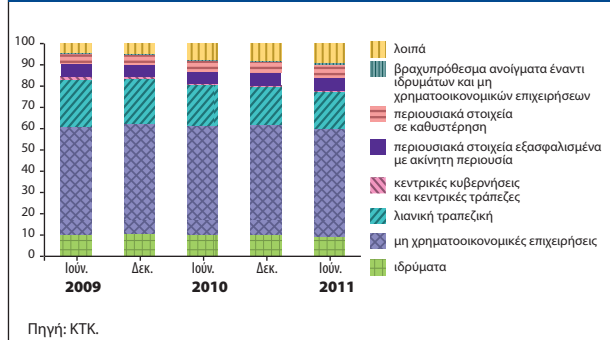
Το 2011 συνεχίστηκε η επιδείνωση της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών. Το υποτονικό εγχώριο μακροοικονομικό περιβάλλον επηρέασε αρνητικά τη χρηματοοικονομική κατάσταση των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων και οδήγησε σε αυξημένη δυσκολία εξυπηρέτησης των δανειακών τους υποχρεώσεων, με αποτέλεσμα την άνοδο των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων. Ο ρυθμός αύξησης των συσσωρευμένων προβλέψεων, όμως, ήταν χαμηλότερος από το ρυθμό άνοδου των μη εξυπηρετούμενων δανείων, με αποτέλεσμα ο δείκτης κάλυψης να παρουσιάζει περαιτέρω πτώση. Οι αρνητικές προοπτικές για την εγχώρια οικονομία για το 2012 αναμένεται να συνεχίσουν να επηρεάζουν δυσμενώς την ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών, οδηγώντας σε περαιτέρω αύξηση των προβλέψεων για κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου. Αυτό θα είχε αρνητικές επιπτώσεις στα οικονομικά αποτελέσματα των τραπεζών.

Όσον αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο που πηγάζει από το δανεισμό προς τα νοικοκυριά και τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις, εφόσον το μεγαλύτερο ποσοστό των δανείων φέρει κυμαινόμενο επιτόκιο, μια ενδεχόμενη περαιτέρω αύξηση των δανειστικών επιτοκίων αναμένεται να δυσχεράνει περισσότερο την ικανότητά τους να εκπληρώνουν τις δανειακές υποχρεώσεις τους, συμβάλλοντας έτσι στην επιδείνωση της ποιότητας

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.73 Κατανομή κεφαλαιακών απαιτήσεων κατά κατηγορία κινδύνου (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.74 Κατανομή κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου κατά τομέα χρηματοδοτικών ανοιγμάτων (%)

του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών.

Δύο άλλοι παράγοντες που αναμένεται να συμβάλουν στην αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από χορηγήσεις προς τα νοικοκυριά κατά το 2012 αποτελούν η μείωση των ιδιωτικών διαθέσιμων εισοδημάτων και η άνοδος της ανεργίας, τα οποία ενδέχεται να επιδράσουν αρνητικά στην ικανότητα των επηρεαζόμενων νοικοκυριών να αποπληρώνουν τα δάνειά τους. Αυτό πιθανό να οδηγήσει σε περαιτέρω αύξηση των μη εξυπηρετούμενων απαιτήσεων.

Παράλληλα, παρόλον ότι δεν αναμένεται μια σημαντική και απότομη μείωση στις τιμές των οικιστικών ακινήτων, μια ενδεχόμενη περαιτέρω πτώση ενδέχεται να επηρεάσει δυσμενώς την καθαρή αξία των νοικοκυριών, η οποία, εφόσον συνδυαστεί με περαιτέρω αρνητικές εξελίξεις στην αγορά εργασίας και τα διαθέσιμα εισοδήματα, θα μπορούσε να έχει πρόσθετες δυσμενείς επιπτώσεις στην ικανότητα εξυπηρέτησης των δανειακών τους υποχρεώσεων. Επιπλέον, ενδεχόμενη περαιτέρω μείωση στις τιμές των ακινήτων, γενικότερα, θα μπορούσε να έχει αρνητική επίδραση στην αξία των εξασφαλίσεων, αποδυναμώνοντας με αυτό τον τρόπο την οικονομική ευχέρεια των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων να δανείζονται από τις τράπεζες και, δεδομένης της σημασίας που αποδίδεται στην ακίνητη περιουσία από τις τράπεζες ως μέσο εξασφάλισης, θα μπορούσε να αυξήσει περισσότερο τον κίνδυνο εμπράγματης εξασφάλισης. Σημειώνεται ότι τα στεγαστικά δάνεια αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των τραπεζικών δανείων προς τα νοικοκυριά.

Από την πλευρά των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων, το μακροοικονομικό περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν έχει σαφώς επιδεινωθεί. Η μείωση της οικονομικής δραστηριότητας και συνεπακόλουθα του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων αναμένεται να οδηγήσει σε περαιτέρω μείωση της ικανότητάς τους για αποπληρωμή των δανείων τους. Αυτό ενδέχεται να οδηγήσει σε προβλήματα σε σχέση με την ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών και, ως εκ τούτου, σε αρνητικές επιπτώσεις

στα οικονομικά τους αποτελέσματα.

Το ύψος του εταιρικού χρέους συνιστά μια περαιτέρω ευπάθεια των ισολογισμών των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων, η οποία ασκεί πιέσεις όσον αφορά την αναχρηματοδότησή τους. Κάτω από τις παρούσες δυσμενείς μακροοικονομικές συνθήκες, ο τομέας παρουσιάζεται ευάλωτος σε ενδεχόμενους σοβαρούς κλυδωνισμούς αναφορικά με ταμειακές εισροές ή την αναχρηματοδότηση των υφιστάμενων δανείων και του βραχυπρόθεσμου χρέους τους.

Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες αναφέρεται στην πιθανή ζημιά που μπορεί να προκύψει από αλλαγές στις τιμές των μεταβλητών της αγοράς (επιτόκια, συναλλαγματικές ισοτιμίες, μετοχές, χρεόγραφα, βασικά εμπορεύματα, παράγωγα μέσα κλπ.).

Σημειώνεται ότι, στο τέλος Ιουνίου 2011, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του κινδύνου αγοράς για το σύνολο των τραπεζών παρέμειναν περιορισμένες και ανήλθαν στο 1% των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον τραπεζικό τομέα, σε σύγκριση με 0,7% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010 (**Διάγραμμα Β.73**, σελ. 143). Ωστόσο, αυτό δεν αναιρεί την ανάγκη για αποτελεσματική παρακολούθηση και διαχείριση του κινδύνου αγοράς από τις τράπεζες καθώς και την υιοθέτηση συνετών επενδυτικών στρατηγικών.

Ο κίνδυνος αγοράς στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών (trading book) των τραπεζικών ιδρυμάτων δεν είναι ιδιαίτερα ουσιαστικός, όπως φαίνεται από το ύψος του κεφαλαίου που αντιστοιχεί στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών τους.

Κίνδυνος επιτοκίου

Οι μεταβολές των επιτοκίων επηρεάζουν άμεσα το μεγαλύτερο μέρος του ενεργητικού των τραπεζών, δηλαδή τα χαρτοφυλάκια δανείων και ομολόγων,

και έχουν επιπτώσεις στα καθαρά έσοδα από τόκους, τα αποτελέσματα καθώς και τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών.

Για τα τραπεζικά ιδρύματα που δεν διαθέτουν μεγάλο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, ο κίνδυνος επιτοκίου στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο (banking book) παραμένει γενικά ένας σημαντικός κίνδυνος.

Σημειώνεται ότι, οι τράπεζες ελαχιστοποιούν τον κίνδυνο επιτοκίου, καλύπτοντας την ανοικτή τους θέση σε στοιχεία ενεργητικού σταθερού επιτοκίου με τη χρήση χρηματοπιστωτικών παραγώγων επιτοκίου.

Κίνδυνος συναλλάγματος

Η άμεση έκθεση των τραπεζών στον συναλλαγματικό κίνδυνο παραμένει περιορισμένη, ενώ ο σχετικός κίνδυνος αντισταθμίζεται ικανοποιητικά με τη χρήση χρηματοοικονομικών παραγώγων.

Σημειώνεται ότι, η συνολική ανοικτή συναλλαγματική θέση των τραπεζών ως ποσοστό επί της κεφαλαιακής τους βάσης παραμένει χαμηλή.

Κίνδυνος από μεταβολές στις τιμές των μετοχών

Αναφορικά με τον κίνδυνο από μεταβολές στις τιμές των μετοχών, το ποσοστό των επενδύσεων των τραπεζών σε μετοχικούς τίτλους (εξαιρουμένων των μετοχικών τίτλων σε θυγατρικές και συνδεδεμένες εταιρείες) επί των συνολικών στοιχείων ενεργητικού, σε μη ενοποιημένη βάση⁶¹, διαμορφώθηκε στο 1,1% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011. Κατά συνέπεια, εκτιμάται ότι ο κίνδυνος που σχετίζεται με πιθανές μεταβολές στις τιμές των μετοχών δεν είναι σημαντικός.

Κίνδυνος άντλησης ρευστότητας

Ο κίνδυνος άντλησης ρευστότητας έχει καταστεί ιδιαίτερα σημαντικός λόγω του περιορισμού της πρόσβασης των τραπεζών στις χρηματο-

61. Με βάση στοιχεία από τη Μηνιαία Λογιστική Κατάσταση που τα NXI υποβάλλουν στην ΚΤΚ.

οικονομικές αγορές καθώς και της αύξησης του κόστους χρηματοδότησης.

Οι καταθέσεις πελατών παραμένουν η κύρια πηγή άντλησης ρευστότητας των εγχώριων τραπεζών. Για τον πιο πάνω σκοπό, οι κυπριακές τράπεζες συνέχισαν να εστιάζουν τη στρατηγική τους στην προσέλκυση νέων καταθέσεων, ιδιαίτερα προθεσμιακών. Οι πιέσεις στη ρευστότητα εντάθηκαν μετά το πρώτο εξάμηνο του έτους, γεγονός που αντανάκλαται, μεταξύ άλλων, στην άνοδο του λόγου δανείων προς καταθέσεις στο 96,3% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011 από 90,9% στο τέλος Μαρτίου 2011.

Επιπλέον, υπό το φως των κλιμακούμενων ανησυχιών και της αβεβαιότητας, λόγω της κρίσης κρατικού χρέους στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες-μέλη της ζώνης του ευρώ, η πρόσβαση των τραπεζών στις διεθνείς αγορές για σκοπούς χρηματοδότησης έχει περιοριστεί ένεκα και των αλεπάλληλων υποβαθμίσεων της πιστοληπτικής ικανότητας των εγχώριων τραπεζών από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης.

Ωστόσο, η έκδοση καλυμμένων ομολόγων από τις δύο μεγαλύτερες τράπεζες για πρώτη φορά το 2011 έχει προσφέρει μια εναλλακτική πηγή άντλησης ρευστότητας. Σύμφωνα με τον περί Καλυμμένων Αξιογράφων Νόμο του 2010 (130(I)/2010), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το Δεκέμβριο του 2010, η Τράπεζα Κύπρου Δημόσια Εταιρία Λτδ και η Marfin Popular Bank Public Co Ltd προχώρησαν το 2011 στην έκδοση καλυμμένων αξιογράφων συνολικού ύψους €1 δισεκ. και €1,5 δισεκ, αντίστοιχα.

Παράλληλα, οι τράπεζες συνεχίζουν να έχουν πρόσβαση στις πράξεις αναχρηματοδότησης ή άλλες διευκολύνσεις του Ευρωσυστήματος. Τα μέτρα παροχής ρευστότητας που εφαρμόζονται από την ΕΚΤ προσφέρουν ισχυρή στήριξη στις τράπεζες της ζώνης του ευρώ γενικότερα.

Όσον αφορά το κόστος χρηματοδότησης των

τραπεζών μέσω καταθέσεων, αυτό έχει συνεχίσει την ανοδική του πορεία. Η μείωση της ρευστότητα στο τραπεζικό σύστημα έχει συμβάλει στη διατήρηση των υψηλών καταθετικών επιτοκίων, σε σύγκριση με τα αντίστοιχα επιτόκια στη ζώνη του ευρώ, εν μέσω του έντονου ανταγωνισμού την εγχώρια αγορά για προσέλκυση καταθέσεων. Ωστόσο, το αυξημένο κόστος χρηματοδότησης έχει ωθήσει τις τράπεζες να συνεχίσουν να μετακυλούν το κόστος που προκύπτει στους νέους και υφιστάμενους δανειολήπτες ως αντιστάθμισμα.

Παράλληλα, οι παρούσες συνθήκες στην αγορά χρήματος εξακολουθούν να δυσχεραίνουν την άντληση ρευστότητας. Το κόστος δανεισμού μέσω της διατραπεζικής αγοράς έχει αυξηθεί, με τα επιτόκια EURIBOR να καταγράφουν άνοδο από τις αρχές του έτους, ακολουθώντας, όμως, πτωτική πορεία από το Νοέμβριο 2011. Ταυτόχρονα, η διαφορά των επιτοκίων EURIBOR και των προϊόντων OIS διευρύνθηκε σημαντικά από τις αρχές του 2011, αντικατοπτρίζοντας την επιδείνωση των συνθηκών στην αγορά χρήματος. Σημειώνεται ότι, οι κυπριακές τράπεζες δεν κάνουν εκτεταμένη χρήση της διατραπεζικής αγοράς για σκοπούς χρηματοδότησης.

Λειτουργικός κίνδυνος

Στο τέλος Ιουνίου 2011, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου για το σύνολο των τραπεζών διαμορφώθηκαν στο 8% των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον τραπεζικό τομέα, σε σύγκριση με 8,3% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010 (Διάγραμμα Β.73, σελ. 143).

Κίνδυνοι από τη διεθνή δραστηριότητα των κυπριακών τραπεζικών ομίλων

Η δραστηριότητα των εγχώριων τραπεζών στο

εξωτερικό, παρόλον ότι προσφέρει σημαντικά οφέλη όπως είναι η διασπορά του φάσματος εργασιών και ο συνεπακόλουθος μετριασμός των κινδύνων που θα προκαλούσαν ενδεχόμενοι κλυδωνισμοί προερχόμενοι από την εγχώρια αγορά, εμπερικλείει κινδύνους.

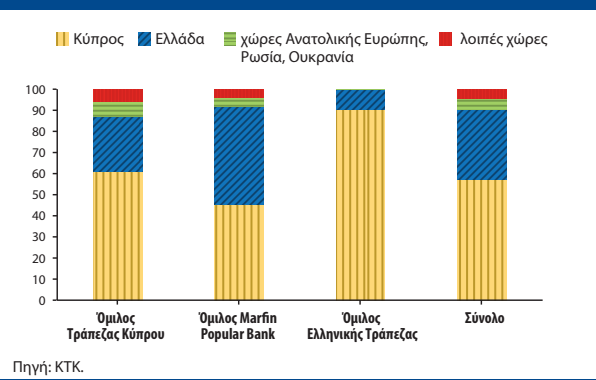
Στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, οι διεθνείς εργασίες των τριών μεγαλύτερων κυπριακών τραπεζών, δηλαδή, της Τράπεζας Κύπρου Δημόσιας Εταιρίας Λτδ, της Marfin Popular Bank Public Co Ltd και της Ελληνικής Τράπεζας Δημόσιας Εταιρείας Λτδ αντιπροσώπευαν συνολικά περίπου το 43,3% του συνολικού ενοποιημένου ενεργητικού των πιο πάνω τραπεζικών ομίλων. Στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, το ενεργητικό των τριών ομίλων στην Ελλάδα ανήλθε συνολικά στο 33,8% του συνολικού ενοποιημένου ενεργητικού των εν λόγω συγκροτημάτων, ενώ στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, τη Ρωσία και την Ουκρανία διαμορφώθηκε συνολικά στο 5,1% (Διάγραμμα Β.75).

Στην Ελλάδα

Στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, οι χορηγήσεις σε πελάτες (εκτός των πιστωτικών ιδρυμάτων) στην Ελλάδα αντιπροσώπευαν περίπου το 34,1%, 50% και 17,1% των ενοποιημένων δανείων της Τράπεζας Κύπρου Δημόσιας Εταιρείας Λτδ, της Marfin Popular Bank Public Co Ltd και της Ελληνικής Τράπεζας Δημόσιας Εταιρείας Λτδ, αντίστοιχα (Πίνακας Β.3). Ως εκ τούτου, συμπεραίνεται ότι τα χρηματοδοτικά ανοίγματα των κυπριακών τραπεζικών ομίλων στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα σημαντικά.

Οι εξελίξεις στο διεθνές περιβάλλον, οι οποίες εμφανίζονται ιδιαίτερα ρευστές, συντέιναν στη διατήρηση της αβεβαιότητας όσον αφορά την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας. Η αρχική πρόβλεψη για μείωση του ΑΕΠ κατά 3,8%, η οποία περιλαμβάνεται στο Επικαιροποιημένο Μνημόνιο του Ιουλίου 2011, αποδείχθηκε μη ρεαλιστική μετά

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.75 Κατανομή ενεργητικού των κυπριακών τραπεζικών ομίλων κατά χώρα
(στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, %)

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3 Χρηματοδοτικά ανοίγματα των Κυπριακών τραπεζικών ομίλων στην Ελλάδα
(στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011)

	Τράπεζα Κύπρου Δημόσια Εταιρία Λτδ	Marfin Popular Bank Public Co Ltd	Ελληνική Τράπεζα Δημόσια Εταιρεία Λτδ
Δάνεια προς ιδιώτες (€ χιλ.)	3.061.407	4.264.980	202.410
% συνολικών δανείων στην Ελλάδα	30,1	31,8	20,9
% συνολικών ενοποιημένων δανείων	10,3	15,9	3,6
Δάνεια προς μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις (€ χιλ.)	7.096.700	9.132.666	767.159
% συνολικών δανείων στην Ελλάδα	69,9	68,2	79,1
% συνολικών ενοποιημένων δανείων	23,8	34,1	13,6
Συνολικά δάνεια προς ιδιώτες και μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις (€ χιλ.)	10.158.845	13.397.646	969.569
% συνολικών ενοποιημένων δανείων	34,1	50,0	17,1

Πηγή: ΚΤΚ.

τη δημοσίευση των στοιχείων για το δεύτερο τρίμηνο του έτους. Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες εκτιμήσεις του Υπουργείου Οικονομικών της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το 2011 το ΑΕΠ θα υποχωρήσει κατά 5,5% περίπου, ενώ δεν αποκλείεται ελαφρώς μεγαλύτερη μείωση. Το 2012 η ύφεση αναμένεται να συνεχιστεί με ρυθμό της τάξης του 2,8% και η ανάκαμψη μετατίθεται για το 2013, με αύξηση του ΑΕΠ που δεν θα υπερβαίνει το 1%. Οι δυσμενέστερες εξελίξεις της ύφεσης, οι αρνητικές προβλέψεις για τον επόμενο χρόνο και η απομάκρυνση της προοπτικής ανάκαμψης όχι μόνο επιτείνουν την αβεβαιότητα, αλλά και επηρεάζουν αρνητικά τόσο τα δημοσιονομικά μεγέθη όσο και τη δυναμική του χρέους.

Η ύφεση της οικονομικής δραστηριότητας οδηγεί σε μεγάλες απώλειες θέσεων εργασίας, με μείωση 5,5% της συνολικής απασχόλησης κατά μέσο όρο τους πρώτους οκτώ μήνες του 2011. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, το μέσο ποσοστό ανεργίας το 2011 θα πλησιάσει το 17%. Λαμβάνοντας υπόψη και τις τελευταίες προβλέψεις για το ΑΕΠ, το 2012 η ανεργία αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω και να υπερβεί το 18%.

Η ενίσχυση της ύφεσης στην Ελλάδα έχει εντείνει τις πιέσεις που ασκούνται στη χρηματοοικονομική κατάσταση των νοικοκυριών και μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων και επηρεάζει τη δυνατότητα συνεπούς εκπλήρωσης των δανειακών τους υποχρεώσεων. Ο πιστωτικός κίνδυνος συνεχίζει να αποτελεί τη σημαντικότερη μορφή κινδύνου που αντιμετωπίζουν οι κυπριακοί τραπεζικοί όμιλοι που δραστηριοποιούνται στη χώρα, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των εργασιών τους αφορά την παροχή δανείων προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις.

Συγκεκριμένα, ο πιστωτικός κίνδυνος από στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια για το 2012 προβλέπεται ότι θα διατηρηθεί υψηλός, καθώς η

μείωση της αγοραστικής δύναμης, η αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης και η άνοδος της ανεργίας αναμένεται να πλήξουν περαιτέρω τη χρηματοοικονομική κατάσταση των νοικοκυριών και, κατά συνέπεια, τη δυνατότητά τους να αντεπεξέρχονται στις δανειακές τους υποχρεώσεις. Σημειώνεται ότι, κατά το 2011, τα νοικοκυριά, λόγω της αξιοσημείωτης υποχώρησης του διαθέσιμου εισοδήματός τους, χρησιμοποίησαν τις καταθέσεις τους προκειμένου να καλύψουν καταναλωτικές δαπάνες.

Παράλληλα, αυξημένος παραμένει και ο πιστωτικός κίνδυνος από τις χορηγήσεις σε επιχειρήσεις. Η δυσμενής μακροοικονομική κατάσταση της χώρας εκτιμάται ότι θα οδηγήσει σε περαιτέρω υποχώρηση της παραγωγικής δραστηριότητας και των πωλήσεων των επιχειρήσεων. Αυτή η εξέλιξη, σε συνάρτηση με την αύξηση των φορολογικών επιβαρύνσεων, αναμένεται να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην κερδοφορία των επιχειρήσεων. Τα πιο πάνω αναμένεται να οδηγήσουν σε αύξηση των μη εξυπηρετούμενων απαιτήσεων και προβλέψεων, με συνεπακόλουθες αρνητικές επιπτώσεις στην κερδοφορία των τραπεζών. Σημειώνεται ότι, κατά το τρέχον έτος, εξαιτίας της μειωμένης δυνατότητας αυτοχρηματοδότησης μέσω των κερδών τους ή άντλησης κεφαλαίων μέσω εξωτερικής χρηματοδότησης, οι επιχειρήσεις αξιοποίησαν τις καταθέσεις τους προκειμένου να χρηματοδοτήσουν τις λειτουργικές τους δαπάνες ή να εκπληρώσουν τις χρηματοοικονομικές τους υποχρεώσεις.

Η διατήρηση των μέτρων παροχής ρευστότητας από το Ευρωσύστημα και τα μέτρα για την ενίσχυση της ρευστότητας της ελληνικής οικονομίας συνέβαλαν και το 2011 αποφασιστικά στο μετριασμό των πιέσεων επί της ρευστότητας και στην αποφυγή φαινομένων πιστωτικής ασφυξίας. Χωρίς τα μέτρα αυτά, οι ελληνικές τράπεζες θα αναγκάζονταν να προβούν σε ραγδαία συρρίκνωση του ενεργητικού τους, με

συνέπεια τη σημαντική υποχώρηση της χρηματοδότησης της οικονομίας και ακολούθως τη δημιουργία συνθηκών που θα οδηγούσαν σε ακόμη μεγαλύτερης έκτασης ύφεση από αυτήν που καταγράφεται μέχρι στιγμής. Επιπρόσθετα, η απομόχλευση θα επηρέαζε περαιτέρω αρνητικά τις καταθέσεις, καθώς η μείωση των δανείων, μέσω της αλληλεπίδρασης που υπάρχει μεταξύ χορηγήσεων και καταθέσεων, έχει αρνητική επίπτωση στις καταθέσεις που τηρούν επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Ως εκ τούτου, και μέσω του ανατροφοδοτικού μηχανισμού καταθέσεων-δανείων θα γινόταν ακόμη πιο δυσχερής η χρηματοδότηση της οικονομίας καθώς θα επιδειωνόνταν και η ρευστότητα των τραπεζών. Επίσης, χωρίς τα μέτρα στήριξης για την αντιμετώπιση των πιέσεων επί της ρευστότητάς τους, οι τράπεζες θα αναγκάζονταν να μην ανανεώσουν ακόμη και επικερδή δάνεια, με αρνητικές συνέπειες για την κερδοφορία και ακολούθως την κεφαλαιακή τους επάρκεια.

Στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, τη Ρωσία και την Ουκρανία

Στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, οι χορηγήσεις σε πελάτες (εκτός των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων) της Τράπεζας Κύπρου Δημόσιας Εταιρίας Λτδ, της Marfin Popular Bank Public Co Ltd και της Ελληνικής Τράπεζας Δημόσιας Εταιρείας Λτδ σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, τη Ρωσία και την Ουκρανία συνιστούσαν συνολικά το 4,6%, 1,6% και 0,2% των ενοποιημένων δανείων των τριών ομίλων, αντίστοιχα. Ως εκ τούτου, πρέπει να σημειωθεί ότι τα χρηματοδοτικά ανοίγματα των κυπριακών τραπεζικών ομίλων στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, τη Ρωσία και την Ουκρανία δεν είναι ακόμη τόσο σημαντικά.

Οι οικονομίες των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, τη Ρωσίας και την Ουκρανίας, όπου, επίσης, δραστηριοποιούνται οι εγχώριοι

τραπεζικοί όμιλοι, έχουν εισέλθει σε πορεία σταθερής ανάκαμψης. Ωστόσο, οι σχετικά υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης που κατέγραψαν αρκετές από αυτές το πρώτο τρίμηνο του 2011 εμφανίζουν σαφή τάση επιβράδυνσης στη διάρκεια του έτους. Πάντως, οι περισσότερες χώρες αναμένεται να επιτύχουν το 2011 μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ υψηλότερο από ό,τι το 2010.

Σημειώνεται ότι σημαντικό στοιχείο αβεβαιότητας όσον αφορά την προοπτική ανάπτυξης είναι και η συνεχιζόμενη κρίση χρέους στις χώρες της ζώνης του ευρώ. Ειδικότερα, τρεις είναι οι βασικοί διάυλοι μετάδοσης της κρίσης στην περιοχή: (α) ο πρώτος σχετίζεται με την πραγματική οικονομία και την επιβράδυνση της ανάπτυξης στις μεγάλες κυρίως ευρωπαϊκές χώρες, (β) ο δεύτερος συνδέεται με την παρουσία μεγάλων τραπεζικών ομίλων των χωρών-μελών της ζώνης του ευρώ στην περιοχή και τον πιθανό περιορισμό της χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης, γεγονός που, μεταξύ άλλων, θα συνεπαγόταν περαιτέρω αποδυνάμωση του ήδη χαμηλού ρυθμού πιστωτικής επέκτασης στις περισσότερες χώρες και (γ) ο τρίτος αναφέρεται στο ρόλο των χρηματοοικονομικών αγορών και στην πιθανότητα να ενισχυθεί η αποστροφή προς τον κίνδυνο στη συμπεριφορά των επενδυτών. Ειδικότερα, αν και η δημοσιονομική κατάσταση των χωρών της περιοχής είναι γενικά καλύτερη από εκείνη των χωρών-μελών της ζώνης του ευρώ, μια γενικευμένη αύξηση της αποστροφής προς τον κίνδυνο θα μπορούσε να δημιουργήσει προβλήματα χρηματοδότησης για κράτη με σχετικά υψηλό βραχυπρόθεσμο χρέος.

Η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής δραστηριότητας στις χώρες της περιοχής αντανakλά σε σημαντικό βαθμό και την κατάσταση που επικρατεί στο χρηματοπιστωτικό τομέα. Ο θετικός ρυθμός πιστωτικής επέκτασης, παρόλον ότι βαίνει

επιβραδυνόμενος μετά το πρώτο εξάμηνο του έτους, κινείται σε ικανοποιητικά επίπεδα στο σύνολο των χωρών, γεγονός που ενισχύει τις πιθανότητες ενίσχυσης της οικονομικής ανάπτυξης. Επίσης, η διαμόρφωση σε αρκετές χώρες ενός νέου προτύπου χρηματοδότησης του χρηματοπιστωτικού τομέα, ο οποίος πλέον θα στηρίζεται σε ενδογενείς πηγές άντλησης ρευστότητας, έχει θωρακίσει σημαντικά τη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η μείωση της εξάρτησης αυτής έχει συνεισφέρει στη διασφάλιση συνθηκών υγιούς ανάπτυξης περιορίζοντας σημαντικά τον κίνδυνο αλληλεξάρτησης, δεδομένου του υψηλού ποσοστού ξένης ιδιοκτησίας. Παράλληλα, η έγκαιρη υιοθέτηση υψηλότερων των προβλεπομένων κεφαλαιακών απαιτήσεων έχει συμβάλει στην απορρόφηση των επιδράσεων των σχετικά υψηλών επισφαλών απαιτήσεων που καταγράφονται, διασφαλίζοντας έτσι την αναπτυξιακή προοπτική.

Με βάση το οικονομικό περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, τη Ρωσία και την Ουκρανία, οι προκλήσεις για τους κυπριακούς τραπεζικούς ομίλους που δραστηριοποιούνται στην περιοχή μπορούν να καταγραφούν συνοπτικά ως εξής: (i) πιστωτικός κίνδυνος, ο οποίος συνεχίζει να αποτελεί τη σημαντικότερη μορφή κινδύνου που αντιμετωπίζουν οι κυπριακοί τραπεζικοί όμιλοι στις πιο πάνω αγορές, (ii) ανάγκη διατήρησης επαρκούς ρευστότητας και κεφαλαιακής επάρκειας στις κατά τόπους επιχειρησιακές μονάδες (θυγατρικές και υποκαταστήματα) και (iii) προσαρμογή του μοντέλου επιχειρηματικής λειτουργίας τους στις νέες συνθήκες.

2.2.4 Ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων για τον τραπεζικό τομέα

Οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων

που διενεργούνται από τις τράπεζες ή τις αρμόδιες αρχές αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο για την αξιολόγηση της ικανότητας μεμονωμένων τραπεζών ή του τραπεζικού τομέα ως σύνολο να αντεπεξέρχεται τις ενδεχόμενες διαταραχές. Παράλληλα, παρέχουν μια ένδειξη ως προς το ύψος των κεφαλαίων που οι τράπεζες χρειάζονται για να απορροφήσουν τις ζημιές σε περίπτωση υλοποίησης συγκεκριμένων ακραίων υποθετικών σεναρίων. Τα υποθετικά σενάρια που χρησιμοποιούνται είναι μεν ακραία αλλά ρεαλιστικά και περιλαμβάνουν μελλοντικές μεταβολές στις μακροοικονομικές και χρηματοοικονομικές συνθήκες και τις μεταβλητές της αγοράς που δυνητικά ενδέχεται να επιφέρουν δυσμενείς επιπτώσεις στη χρηματοοικονομική κατάσταση των τραπεζών.

Πανευρωπαϊκή άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (EAT)

Η Τράπεζα Κύπρου Δημόσια Εταιρεία Λτδ και η Marfin Popular Bank Public Co Ltd συμμετείχαν στην πανευρωπαϊκή άσκηση ακραίων καταστάσεων που διεξήχθη το 2011 από την EAT, σε συνεργασία με την ΚΤΚ, την ΕΚΤ, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου⁶².

Η πανευρωπαϊκή άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, στην οποία έλαβαν μέρος 91 τράπεζες που αντιπροσωπεύουν πέραν του 65% του συνόλου των στοιχείων ενεργητικού του τραπεζικού τομέα της ΕΕ, στοχεύει στο να αξιολογήσει τις αντοχές των Ευρωπαϊκών τραπεζών σε ακραία δυσμενή σενάρια και να υπολογίσει τη φερεγγυότητά τους, με βάση υποθετικά αρνητικά σενάρια κάτω από ορισμένες περιοριστικές υποθέσεις. Η άσκηση απαιτεί όπως τα αποτελέσματα και οι αδυναμίες που εντοπίζονται αξιοποιηθούν με τη λήψη μέτρων

62. European Systemic Risk Board (ESRB).

που θα αυξήσουν τη φερεγγυότητα του Ευρωπαϊκού χρηματοοικονομικού συστήματος.

Οι υποθέσεις και η μεθοδολογία καθορίστηκαν για να αξιολογήσουν τη φερεγγυότητα των τραπεζών θέτοντας ως ελάχιστο δείκτη το 5% των κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων (Core Tier 1 capital) και στοχεύουν στο να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη στη φερεγγυότητα των τραπεζών που συμμετέχουν στην άσκηση. Το ακραίο σενάριο καθορίστηκε από την ΕΚΤ και καλύπτει περίοδο δύο ετών (2011-2012). Η άσκηση διενεργήθηκε κάτω από την υπόθεση σταθερού ισολογισμού με στοιχεία κατά την 31 Δεκεμβρίου 2010.

Η άσκηση δεν έλαβε υπόψη μελλοντικές επιχειρηματικές στρατηγικές ούτε ενέργειες των διοικήσεων των τραπεζών και δεν αποτελεί πρόβλεψη των αποτελεσμάτων των δύο τραπεζών.

Με βάση τα αποτελέσματα της άσκησης, ο ενοποιημένος δείκτης κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων της Τράπεζας Κύπρου Δημόσιας Εταιρίας Λτδ υπολογίζεται σε 6,2% και της Marfin Popular Bank Public Co Ltd σε 5,3% κάτω από το ακραίο σενάριο στο τέλος του 2012, σε σύγκριση με 8,1% και 7,3%, αντίστοιχα που ήταν στο τέλος του 2010. Περιλαμβάνοντας στο αποτέλεσμα του ακραίου σεναρίου για το 2012 τις επιπρόσθετες ενισχυτικές ενέργειες των δύο τραπεζών, ο δείκτης της Τράπεζας Κύπρου Δημόσιας Εταιρίας Λτδ και της Marfin Popular Bank Public Co Ltd αυξάνονται σε 9,5% και 9,2%, αντίστοιχα.

Άσκηση ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών της ΕΑΤ

Σε συνέχεια της πανευρωπαϊκής άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων του 2011 και της επιδείνωσης της κρίσης κρατικού χρέους σε χώρες-μέλη της ζώνης του ευρώ, η ΕΑΤ πρότεινε την άσκηση κεφαλαιακής ενίσχυσης στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που την υιοθέτησε στις 26 Οκτωβρίου 2011. Η ΕΑΤ απαιτεί όπως οι τράπεζες

ενισχύσουν την κεφαλαιακή τους θέση, με τη δημιουργία αποθέματος κεφαλαίου, ούτως ώστε ο δείκτης των κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων τους (Core Tier 1 Capital) να φθάσει το 9% μέχρι το τέλος Ιουνίου του 2012. Επιπρόσθετα, απαιτεί από τις τράπεζες τη δημιουργία προσωρινού κεφαλαιακού αποθέματος, το οποίο να αντικατοπτρίζει την αποτίμηση του κυβερνητικού χρέους που βρίσκεται στην κατοχή των τραπεζών σε τρέχουσες τιμές αγοράς. Το ποσό του υπολογιζόμενου ελλείμματος κεφαλαίου βασίζεται σε στοιχεία που αφορούν το μήνα Σεπτέμβριο 2011. Το ποσό του κεφαλαιακού αποθέματος για το κυβερνητικό χρέος δεν θα αναθεωρείται.

Σκοπός της άσκησης είναι να δημιουργηθεί ένα έκτακτο και προσωρινό κεφαλαιακό απόθεμα για να αντιμετωπίσει τις τρέχουσες ανησυχίες σε σχέση με τον κίνδυνο κρατικού χρέους και άλλο υπολειμματικό πιστωτικό κίνδυνο που σχετίζεται με το υπάρχον δύσκολο περιβάλλον στις χρηματοοικονομικές αγορές. Στην άσκηση συμμετείχαν 71 ευρωπαϊκές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένων της Τράπεζας Κύπρου Δημόσιας Εταιρίας Λτδ και της Marfin Popular Bank Public Co Ltd. Το κεφαλαιακό απόθεμα δεν προορίζεται για να καλύψει ζημιές από κρατικό χρέος αλλά για να κατευνάσει τις ανησυχίες ως προς τη δυνατότητα των τραπεζών να ανταπεξέλθουν σε ενδεχόμενους κραδασμούς διατηρώντας ταυτόχρονα επαρκή κεφάλαια.

Η άσκηση κεφαλαιακής ενίσχυσης, η οποία διενεργήθηκε από την ΕΑΤ σε στενή συνεργασία με την ΚΤΚ, υπολόγισε ότι οι δύο κυπριακές τράπεζες έχουν συνολικό έλλειμμα κεφαλαίου ύψους €3,531 εκατ., το οποίο πρέπει να εκμηδενιστεί μέχρι το τέλος Ιουνίου του 2012. Οι υπολογισμοί της ΕΑΤ κατέδειξαν ότι η Τράπεζα Κύπρου Δημόσια Εταιρία Λτδ και η Marfin Popular Bank Public Co Ltd χρειάζονται κεφάλαια ύψους €1.560 εκατ. και €1.971 εκατ., αντίστοιχα. Το έλλειμμα αυτό υπολογίστηκε ωστόσο χωρίς να ληφθούν υπόψη

υφιστάμενα μετατρέψιμα αξιόγραφα ενισχυμένου κεφαλαίου ύψους €1 δισεκ., τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για κάλυψη του ελλείμματος.

Η ΚΤΚ, ως εκ του αποτελέσματος της άσκησης, απαιτεί από τις δύο τράπεζες όπως μέχρι το τέλος Ιουνίου 2012 διαμορφώσουν ελάχιστο δείκτη κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων ύψους 9%. Σε αυτό το πλαίσιο, τους ζητείται να υποβάλουν στην ΚΤΚ, μέχρι τις 20 Ιανουαρίου 2012, τους σχεδιασμούς τους για ενίσχυση της κεφαλαιακής τους θέσης, ούτως ώστε μέχρι τον Ιούνιο 2012 να είναι σε θέση να συμμορφωθούν με τον απαιτούμενο ελάχιστο δείκτη του 9% και συνεπώς να εκμηδενίσουν το έλλειμμα κεφαλαίου. Η ΚΤΚ θα αξιολογήσει τους σχεδιασμούς των τραπεζών, σε συνεννόηση με τις αρμόδιες εποπτικές αρχές των λοιπών χωρών στις οποίες δραστηριοποιούνται οι δύο τράπεζες καθώς και με την ΕΑΤ.

Η άσκηση κεφαλαιακής ενίσχυσης διενεργήθηκε στη βάση κοινής μεθοδολογίας, η οποία δημοσιεύτηκε από την ΕΑΤ, ούτως ώστε να διασφαλιστεί η ομοιογενής εφαρμογή της άσκησης από όλες τις Ευρωπαϊκές τράπεζες που συμμετείχαν σε αυτήν.

2.2.5 Συνολική αξιολόγηση και προοπτικές

Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011, τα συνολικά λειτουργικά κέρδη των τραπεζών πριν τις προβλέψεις αυξήθηκαν κατά 10%, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Αντίθετα, κατά την ίδια περίοδο, οι τράπεζες παρουσίασαν συνολικές ζημιές μετά από φόρους και μη επαναλαμβανόμενες δραστηριότητες της τάξης των €207,8 εκατ. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στις αυξημένες προβλέψεις για μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις καθώς και την απομείωση της αξίας των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στο χαρτοφυλάκιο των τραπεζών. Κατά το πρώτο ήμισυ του 2011, οι ετησιοποιημένοι δείκτες αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων και

αποδοτικότητας ενεργητικού παρουσίασαν πτώση, σε σύγκριση με το 2010.

Κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2011, τα συνολικά λειτουργικά έσοδα του τραπεζικού τομέα μεγεθύνθηκαν κατά 5,9%, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010, ενώ οι τράπεζες συνεχίζουν να αντλούν το μεγαλύτερο μέρος των κερδών τους από τα καθαρά έσοδα από τόκους, τα οποία σημείωσαν άνοδο κατά 10,1%. Το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο διευρύνθηκε στο 2,19% κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011, σε σύγκριση με 1,84% την ίδια περίοδο του 2010. Παράλληλα, ο δείκτης αποτελεσματικότητας βελτιώθηκε στο 49% το πρώτο ήμισυ του 2011 από 50,8% την αντίστοιχη περίοδο του 2010.

Η ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών έχει επιδεινωθεί, με το λόγο των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων προς τις συνολικές χορηγήσεις να καταγράφει άνοδο από 7,3% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010 στο 8,1% στο τέλος Ιουνίου 2011. Ταυτόχρονα, ο δείκτης κάλυψης των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων από προβλέψεις μειώθηκε στο 54,3% στο τέλος Ιουνίου 2011, έναντι 56,6% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010.

Ο δείκτης συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας για το τραπεζικό σύστημα αυξήθηκε στο 13,2% στο τέλος Ιουνίου 2011, έναντι 12,5% στο τέλος Δεκεμβρίου 2010. Παράλληλα, οι δείκτες κύριων ιδίων κεφαλαίων και βασικών κύριων ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών ανήλθαν στο 11,9% και 9,4%, αντίστοιχα, στο τέλος Ιουνίου 2011 από 11% και 8,7%, αντίστοιχα, στο τέλος Δεκεμβρίου 2010.

Οι δείκτες ρευστότητας, όπως ο λόγος δανείων προς καταθέσεις και ο δείκτης ρευστών διαθεσίμων, καταδεικνύουν μείωση της ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα, ενώ οι συνθήκες χρηματοδότησης των τραπεζών έχουν επιδεινωθεί. Σημειώνεται ότι, η πτώση των αποθεμάτων ρευστότητας των τραπεζών οφείλεται, μεταξύ άλλων, στη μείωση της αγοραίας αξίας των κρατικών ομολόγων στους ισολογισμούς τους.

Οι προκλήσεις για το κυπριακό τραπεζικό τομέα εντάθηκαν το 2011, ιδιαίτερα το δεύτερο εξάμηνο του έτους, εν μέσω της χειροτέρευσης των εγχώριων μακροοικονομικών συνθηκών και των αλληλεπιδράσεων μεταξύ της επιδεινούμενης δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας και του τραπεζικού συστήματος καθώς και της αυξημένης αβεβαιότητας που επικρατεί λόγω της κρίσης χρέους στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες-μέλη της ζώνης του ευρώ. Στο άμεσο μέλλον, οι τράπεζες έχουν να αντιμετωπίσουν ένα σημαντικό αριθμό δυνητικών κινδύνων.

Καταρχήν, η πολιτική υιοθέτησης αυστηρότερων κριτηρίων στις πιστοδοτήσεις προς τα νοικοκυριά και τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις που εφαρμόζεται από τις τράπεζες, σε συνάρτηση με την κάμψη που παρατηρείται στη ζήτηση για δανεισμό, αναμένεται να οδηγήσουν σε μείωση των χορηγήσεων, με ανάλογες αρνητικές επιπτώσεις στα έσοδα και την κερδοφορία των τραπεζών. Πρόσθετος σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει δυσμενώς την κερδοφορία του τραπεζικού τομέα αποτελεί η απομείωση της αξίας των ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου στο χαρτοφυλάκιο των τραπεζών. Τα κέρδη των τραπεζών επιβαρύνθηκαν αισθητά το πρώτο εννιάμηνο του 2011 από την μέχρι τώρα απομείωση της αξίας των ελληνικών κρατικών ομολόγων που έχει αναγνωρισθεί, ενώ περαιτέρω δυσμενείς επιπτώσεις εκτιμάται ότι θα καταγραφούν στα τελικά αποτελέσματα του έτους. Τα πιο πάνω έχουν καταστήσει αναγκαία την ενίσχυση της κεφαλαιακής βάσης των τραπεζών, όπως προκύπτει και από τα αποτελέσματα της πρόσφατης άσκησης ανακεφαλαιοποίησης της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ) στην οποία συμμετείχαν τα δύο μεγαλύτερα εγχώρια τραπεζικά ιδρύματα, με τη δημιουργία αποθέματος για να αντιμετωπιστούν οι τρέχουσες ανησυχίες αναφορικά με τον κίνδυνο κρατικού χρέους και άλλο υπολειμματικό πιστωτικό κίνδυνο που σχετίζεται με το υπάρχον δύσκολο περιβάλλον στις χρηματοοικονομικές αγορές. Οι ανάγκες για κεφαλαιακή ενίσχυση των τραπεζών ενδέχεται, εν μέρει,

να καλυφθούν από απομόχλευση, με πιθανότητα συρρίκνωσης της προσφοράς χορηγήσεων στην πραγματική οικονομία.

Ο πιστωτικός κίνδυνος που πηγάζει από το δανεισμό προς τα νοικοκυριά και τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις έχει αυξηθεί σημαντικά λόγω της χειροτέρευσης της χρηματοοικονομικής τους κατάστασης. Η περαιτέρω αποδυνάμωση της ικανότητας των νοικοκυριών και επιχειρήσεων να εξυπηρετούν τα δάνειά τους αναμένεται να επηρεάσει δυσμενώς την ποιότητα του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων των τραπεζών. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα την περαιτέρω αύξηση των προβλέψεων για μη εξυπηρετούμενα δάνεια, με αρνητικό αντίκτυπο στην κερδοφορία των τραπεζών.

Παράλληλα, ο κίνδυνος άντλησης ρευστότητας έχει καταστεί ιδιαίτερα σημαντικός λόγω του περιορισμού της πρόσβασης των τραπεζών στις χρηματοοικονομικές αγορές, ένεκα και των αλεπάλληλων υποβαθμίσεων της πιστοληπτικής ικανότητας των εγχώριων τραπεζών από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης, καθώς και της αύξησης του κόστους χρηματοδότησής τους. Ωστόσο, η έκδοση καλυμμένων ομολόγων από τις δύο μεγαλύτερες τράπεζες για πρώτη φορά το 2011 έχει προσφέρει μια εναλλακτική πηγή άντλησης πόρων.

Επιπλέον, ο κίνδυνος που πηγάζει από τη διεθνή δραστηριότητα των τριών εγχώριων τραπεζικών ομίλων έχει μεγεθυνθεί αισθητά, κυρίως, λόγω του εξαιρετικά δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα, όπου οι πιο πάνω τράπεζες έχουν σημαντική παρουσία. Η βαθιά ύφεση στην οποία βρίσκεται η ελληνική οικονομία ένεκα της δυσχερούς δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας, η οποία έχει ενισχύσει σε μεγάλο βαθμό τις πιέσεις που ασκούνται στη χρηματοοικονομική θέση των νοικοκυριών και των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων, καθώς και η αυξημένη αβεβαιότητα για τις μακροοικονομικές

προοπτικές της Ελλάδας έχουν συμβάλει στη σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου που αντιμετωπίζουν οι κυπριακοί τραπεζικοί όμιλοι, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην εν λόγω χώρα.

Συμπερασματικά, ο τραπεζικός τομέας της Κύπρου, υπό το φως της χειροτέρευσης των εγχώριων μακροοικονομικών συνθηκών και της δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας, βρίσκεται αντιμέτωπος με σοβαρούς δυνητικούς κινδύνους και σημαντικές προκλήσεις. Οι πιέσεις στην κερδοφορία, λόγω της επιδείνωσης της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου και της απομείωσης της αξίας των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στο χαρτοφυλάκιο των τραπεζών, καθώς και στη ρευστότητα και την κεφαλαιακή επάρκεια του τραπεζικού τομέα έχουν ενταθεί το δεύτερο εξάμηνο του 2011. Οι κυπριακοί τραπεζικοί όμιλοι που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένοι στον πιστωτικό κίνδυνο ένεκα της δυσχερούς οικονομικής κατάστασης στην οποία βρίσκεται η χώρα και της αυξημένης αβεβαιότητας που επικρατεί. Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, η προτιθέμενη κεφαλαιακή ενίσχυση των τραπεζών αναμένεται να συμβάλει στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των αγορών, την υποβοήθηση της πρόσβασης των τραπεζών στις διεθνείς αγορές για σκοπούς άντλησης ρευστότητας και της διασφάλισης ότι οι τράπεζες είναι σε θέση να συνεχίσουν να παρέχουν την απαραίτητη στήριξη στην πραγματική οικονομία.

2.3 Ασφαλιστικός τομέας

Στο κεφάλαιο αυτό επισκοπούνται οι κυριότερες διαρθρωτικές εξελίξεις στον εγχώριο ασφαλιστικό τομέα και αξιολογούνται οι πιο σημαντικοί δυνητικοί κίνδυνοι που αντιμετωπίζει ο εν λόγω τομέας.

Καταρχήν, το μέγεθος και η συστημική βαρύτητα της ασφαλιστικής αγοράς κρίνονται ως ιδιαίτερα μικρά, σε σύγκριση με τον τραπεζικό τομέα. Συγκεκριμένα, το συνολικό ενεργητικό του

ασφαλιστικού τομέα αντιπροσώπευε περίπου το 1,6% των συνολικών στοιχείων ενεργητικού του χρηματοοικονομικού συστήματος στο τέλος Μαρτίου 2011. Ωστόσο, η διασύνδεση των ασφαλιστικών εταιρειών με τον τραπεζικό τομέα, ο ρόλος τους στην οικονομία καθώς και η σημαντική συμμετοχή των εταιρειών αυτών στις κεφαλαιαγορές απαιτούν την τακτική παρακολούθηση και αξιολόγηση των εξελίξεων ούτως ώστε να εντοπίζονται έγκαιρα τυχόν κίνδυνοι που θα μπορούσαν να διακυβεύσουν τη σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος.

Σημειώνεται, επίσης, ότι η αξιολόγηση των υπο ανασκόπηση ασφαλιστικών εταιρειών διενεργήθηκε βάσει στοιχείων της Υπηρεσίας Ελέγχου Ασφαλιστικών Εταιρειών (ΥΕΑΕ) του Υπουργείου Οικονομικών.

2.3.1 Κυριότερες διαρθρωτικές εξελίξεις στον ασφαλιστικό τομέα

Δομή της εγχώριας ασφαλιστικής αγοράς

Στο τέλος Ιουνίου 2011, ο εγχώριος ασφαλιστικός τομέας αποτελείτο από 34 ασφαλιστικές εταιρείες με έδρα την Κύπρο από τις οποίες 26 διεξάγουν εργασίες εντός Κύπρου και 8 εκτός Κύπρου, 2 υποκαταστήματα/θυγατρικές ξένων ασφαλιστικών εταιρειών με έδρα τρίτη χώρα εκτός ΕΕ, 6 υποκαταστήματα ασφαλιστικών εταιρειών με έδρα τους κράτος-μέλος της ΕΕ υπό το καθεστώς ελεύθερης εγκατάστασης καθώς και 380 ασφαλιστικές εταιρείες με άδεια ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (Πίνακας Β.4).

2.3.2 Χρηματοοικονομική κατάσταση

Η πιο κάτω ανάλυση της χρηματοοικονομικής κατάστασης του ασφαλιστικού τομέα επικεντρώνεται στις 26 εγχώριες ασφαλιστικές εταιρείες και τα 2 υποκαταστήματα ασφαλιστικών εταιρειών με έδρα εκτός ΕΕ, οι οποίες προσφέρουν, κατά κύριο λόγο,

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.4 Δομή ασφαλιστικού τομέα
(στο τέλος Ιουνίου 2011)

	Αριθμός ασφαλιστικών εταιρειών
Εγχώριες ασφαλιστικές εταιρείες	26
Κλάδος ζωής	6
Γενικός κλάδος	17
Κλάδος μεικτών εργασιών	3
Υποκαταστήματα/θυγατρικές ξένων ασφαλιστικών εταιρειών⁽¹⁾	2
Κλάδος ζωής	1
Γενικός κλάδος	1
Ξένες ασφαλιστικές εταιρείες από κράτη-μέλη της ΕΕ⁽²⁾	380
Ξένες ασφαλιστικές εταιρείες⁽³⁾	6
Σύνολο	414

Πηγή: ΥΕΑΕ.
 (1) Εκτός ΕΕ/ΕΟΧ.
 (2) Διεξάγουν ασφαλιστικές εργασίες στην Κύπρο υπό το καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών ή ελεύθερης εγκατάστασης και δεν εποπτεύονται από την ΥΕΑΕ.
 (3) Διεξάγουν ασφαλιστικές εργασίες εκτός Κύπρου και δεν εποπτεύονται από την ΥΕΑΕ.

ασφαλιστικές υπηρεσίες εντός Κύπρου και εποπτεύονται από την ΥΕΑΕ. Σημειώνεται, επίσης, ότι 3 εγχώριοι και 2 ελληνικοί τραπεζικοί όμιλοι διατηρούν άμεσα ή μέσω θυγατρικών τους σημαντική συμμετοχή (άνω του 20%) σε 8 από τις προαναφερόμενες ασφαλιστικές εταιρείες.

Βασικά μεγέθη

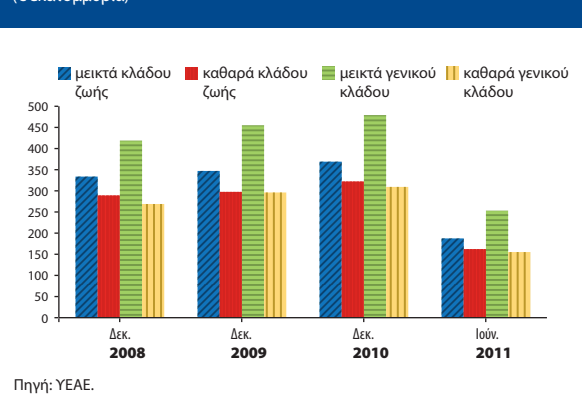
Κατά το 2010, ο ρυθμός μεγέθυνσης των υπό εξέταση ασφαλιστικών εταιρειών, βάσει της παραγωγής ασφαλίσεων, διατηρήθηκε σε ικανοποιητικά επίπεδα, παρουσιάζοντας ωστόσο μικρή επιβράδυνση.

Ειδικότερα, η συνολική πραγματοποιηθείσα παραγωγή ασφαλίσεων σε μεικτή βάση⁶³ το 2010 αυξήθηκε κατά 5,7%, σε σύγκριση με 6,6% το 2009. Όσον αφορά τους επιμέρους κλάδους, ο κλάδος ζωής κατέγραψε ετήσια αύξηση 6,3%, ενώ ο γενικός κλάδος 5,3%, με τους επιμέρους τομείς του να παρουσιάζουν σημαντικά ανομοιόμορφες επιδόσεις (Διάγραμμα Β.76). Η παραγωγή ασφαλίσεων κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011 προδίδει μια πιθανή περαιτέρω επιβράδυνση του συνολικού ρυθμού μεγέθυνσης της παραγωγής ασφαλίσεων για το 2011, απόρροια, κυρίως, του επιδεινούμενου οικονομικού περιβάλλοντος.

Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011, επιβραδύνουσα τάση στο ρυθμό μεγέθυνσης, σε μικρότερο όμως βαθμό, καταγράφηκε και στα καθαρά ασφάλιστρα⁶⁴, γεγονός το οποίο συνέβαλε στη μείωση του ποσοστού ίδιας κράτησης επί των ασφαλίσεων⁶⁵ από τις εταιρείες. Αναλυτικότερα, στο τέλος Ιουνίου 2011, το ποσοστό ίδιας κράτησης για το γενικό κλάδο ανερχόταν στο 63%, ενώ για τον κλάδο ζωής στο 88,6%, σε σύγκριση με 65,4% και 89,4%, αντίστοιχα, στο τέλος του 2010.

Ο υψηλός βαθμός συγκέντρωσης συνεχίζει να αποτελεί κύριο χαρακτηριστικό του κλάδου ζωής, όπου το σύνολο των εισπραχθέντων ασφαλίσεων των τριών μεγαλύτερων εταιριών, σε μεικτή βάση,

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.76 Παραγωγή ασφαλίσεων
(€ εκατομμύρια)

63. Το άθροισμα των περιοδικών και εφάπαξ ασφαλίστρων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων συμβολαίου καθώς και το κόστος αντασφάλισης.

64. Ασφάλιστρο μετά την αφαίρεση των εκχωρηθέντων αντασφαλίστρων και της προμήθειας συμβολαίου.

65. Ο λόγος καθαρών επί μεικτών ασφαλίσεων.

παρέμεινε άνω του 70%, όπως και το 2010 και 2009. Ο βαθμός συγκέντρωσης των τριών μεγαλύτερων εταιριών του γενικού κλάδου κυμαίνεται, διαχρονικά, περί το 45%.

Κερδοφορία και αποδοτικότητα

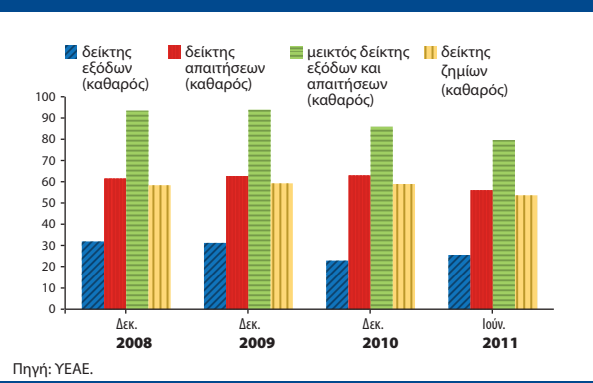
Η χρηματοοικονομική απόδοση των υπό εξέταση ασφαλιστικών εταιριών με βάση τα στοιχεία του πρώτου εξαμήνου του 2011, αναμένεται να σημειώσει περαιτέρω επιδείνωση, σε σύγκριση με το 2010, ιδιαίτερα όσον αφορά τη συνολική τους κερδοφορία.

Σημαντική επίδραση στην κερδοφορία αναμένεται να έχουν οι επαυξημένες πληρωμές από πραγματοποιηθείσες απαιτήσεις. Οι εκκρεμούσες απαιτήσεις κατά το Δεκέμβριο 2010 ήταν αυξημένες κατά 28,8%, σε σύγκριση με το Δεκέμβριο 2009. Παράλληλα, η άνοδος στις εκκρεμούσες απαιτήσεις θα έχει σαν αποτέλεσμα τη μεγένθυση των τεχνικών αποθεμάτων, η οποία επηρεάζει, επίσης, την επικερδότητα.

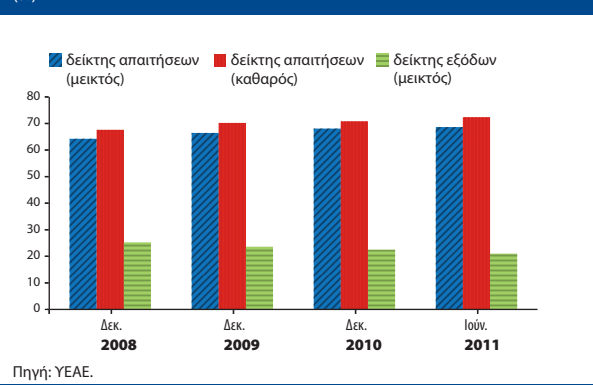
Στο τέλος Ιουνίου 2011, οι επιμέρους δείκτες εξόδων και απαιτήσεων, βάσει δεδουλευμένων ασφαλιστρων, διατηρήθηκαν κατά βάση στα επίπεδα του Δεκεμβρίου 2010 (Διαγράμματα Β.77 και Β.78). Η διαμορφούμενη αυξητική τάση του συνολικού ποσού απαιτήσεων, με βάση τα στοιχεία του Ιουνίου 2011, αναμένεται να επιφέρει σημαντικές αρνητικές μεταβολές στους σχετικούς δείκτες. Δυσμενή επίδραση δύναται να έχει και η διαβλεπόμενη ανοδική τάση εξαγορών και διακοπών ασφαλιστηρίων συμβολαίων στον κλάδο ζωής, συνέπεια κυρίως των δυσοίωνων οικονομικών συνθηκών.

Επίσης, με βάση τα στοιχεία Ιουνίου 2011, οι πραγματοποιηθείσες απαιτήσεις⁶⁶ του κλάδου ζωής και του γενικού κλάδου, τόσο σε μεικτή όσο και σε καθαρή βάση, προδιαγραφούν αυξητική τάση. Παρόλον ότι ο ρυθμός αύξησης των απαιτήσεων σε μεικτή βάση ήταν υψηλότερος, ο

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.77 Γενικός κλάδος: δείκτες πραγματοποιηθεισών απαιτήσεων και εξόδων (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.78 Κλάδος ζωής: δείκτες πραγματοποιηθεισών απαιτήσεων και εξόδων (%)

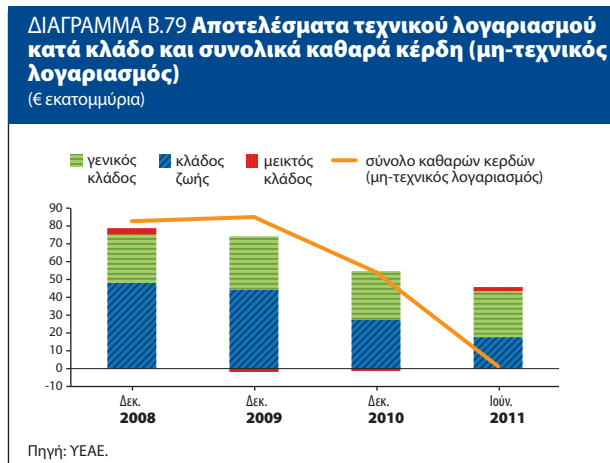
66. Συμπεριλαμβανομένων των αναλογούντων εξόδων διαχείρισης απαιτήσεων (claims management costs).

δείκτης απαιτήσεων και εξόδων επί ίδιας κράτησης ασφαλιστρών παρέμεινε σε ικανοποιητικά επίπεδα, κοντά στο 85%, καταδεικνύοντας τη διαχρονική προδιάθεση των εταιρειών να διατηρούν ένα συνετό επίπεδο αντασφάλισης έναντι των εν λόγω συμφυών κινδύνων.

Τα συνολικά αποτελέσματα του τεχνικού λογαριασμού, τα οποία αντικατοπτρίζουν την οικονομική απόδοση των εταιρειών στην πραγματοποίηση κέρδους από καθαρά ασφαλιστικές εργασίες, μειώθηκαν κατά 26% το 2010. Σε αντίθεση, η αξιοσημείωτη ανάκαμψη των χρηματιστηριακών αγορών κατά το 2010 συνέβαλε στην ενίσχυση των εσόδων από επενδύσεις κατά 114% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, αντισταθμίζοντας, εν μέρει τα μειωμένα κέρδη από την παραγωγή ασφαλιστρών. Στο **Διάγραμμα Β.79** απεικονίζονται η κατά κλάδο κατανομή του τεχνικού (ασφαλιστικού) κέρδους όπως και η πορεία των συνολικών ετήσιων κερδών (μετά φόρων) του μη-τεχνικού λογαριασμού των υπό εξέταση ασφαλιστικών εταιρειών.

Τα καθαρά ετήσια κέρδη (μετά φόρων) του μη-τεχνικού λογαριασμού των εν λόγω ασφαλιστικών εταιρειών στο σύνολό τους, μειώθηκαν κατά 36,4% το 2010, σε σχέση με το 2009. Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011, τα καθαρά κέρδη υποχώρησαν κατά 97,6%, σε σύγκριση όμως με ολόκληρο το 2010. Η απότομη αυτή μείωση οφείλεται σε μια ασφαλιστική εταιρεία του κλάδου ζωής, η οποία πραγματοποίησε σημαντικές ζημιές στο λογαριασμό εσόδων από επενδύσεις λόγω πώλησης ελληνικών κρατικών ομολόγων. Τα εν λόγω αρνητικά αποτελέσματα του κλάδου ζωής επέδρασαν δυσμενώς και στο δείκτη συνολικού καθαρού κέρδους (μετά φόρων), ως ποσοστό επί των ιδίων κεφαλαίων, ο οποίος μειώθηκε στο 0,3%, σε σύγκριση με 11,2% το 2010.

Ανάλογη πορεία επέδειξαν και οι υπόλοιποι

βασικοί δείκτες αποδοτικότητας (Διάγραμμα Β.80). Ειδικότερα, ο δείκτης τεχνικού κέρδους προς ίδια κεφάλαια και ο δείκτης τεχνικού κέρδους προς εγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία (ενεργητικό) μειώθηκαν στο 9,3% και 2%, αντίστοιχα, έναντι 11,1% και 2,3%, αντίστοιχα, το 2010. Το περιθώριο τεχνικού κέρδους επί των μεικτών παραχθέντων ασφαλιστρών ανήλθε στο 10,4% έναντι 6,3% το 2010, αντανακλώντας τη διακράτηση υψηλότερου μεριδίου κέρδους από το κύριο αντικείμενο των εργασιών τους, δηλαδή την παραγωγή ασφαλιστρών.

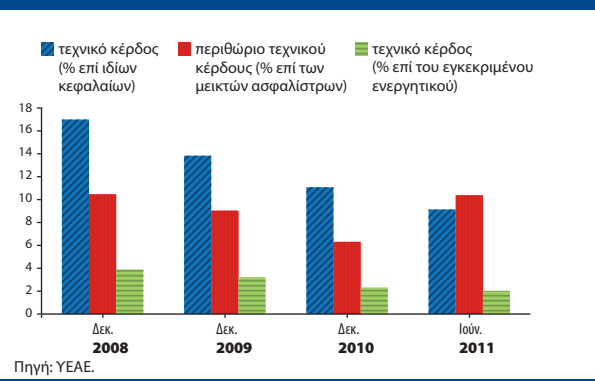
Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία του Ιουνίου 2011, τα έσοδα των υπό εξέταση ασφαλιστικών εταιρειών από την παραγωγή ασφαλιστρών για το έτος αναμένεται να διατηρηθούν, κατά βάση, στα επίπεδα του 2010. Ωστόσο, η σταδιακή επιδείνωση του εγχώριου μακροοικονομικού περιβάλλοντος αναμένεται να ασκήσει σημαντικές πιέσεις στην κερδοφορία του τομέα, η οποία θα αποτυπωθεί στα τελικά αποτελέσματα του έτους⁶⁷. Αρνητικό αντίκτυπο στην κερδοφορία του τομέα θα έχει, επίσης, η έντονη καθοδική πορεία των χρηματιστηριακών αγορών καθώς και μιά ενδεχόμενη απομείωση αξιών οι οποίες δεν διαπραγματεύονται σε οργανωμένες αγορές, π.χ. ακίνητες αξίες.

Οικονομικά μεγέθη

Κατά τις 30 Ιουνίου 2011, το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων (ενεργητικό) των υπό ανασκόπηση ασφαλιστικών εταιρειών ήταν €2,91 δισεκ., μειωμένο κατά 2,6% σε σύγκριση με το τέλος 2010.

Η μείωση αυτή οφείλεται, κυρίως, στη συρρίκνωση της αξίας των εγκεκριμένων περιουσιακών τους στοιχείων, τα οποία αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό του ενεργητικού των ασφαλιστικών εταιρειών. Συγκεκριμένα, στις 30

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.80 Δείκτες αποδοτικότητας τεχνικού λογαριασμού (%)

67. Σημαντική επιβάρυνση στην κερδοφορία θα επιφέρει η αποζημίωση που θα καταβληθεί στην ΑΗΚ για τις ζημιές στον Ηλεκτροπαραγωγικό Σταθμό Βασιλικού. Η ανώτατη υποχρέωση της ασφαλιστικής εταιρείας ανέρχεται στα €600 εκατ., ανά ατύχημα. Η εταιρεία έχει προβεί σε αντασφάλιση για ολόκληρο το ασφαλιζόμενο πόσο. Μέχρι το Νοέμβριο 2011, οι διαδικασίες με σκοπό την καταβολή της εν λόγω αποζημίωσης δεν είχαν ακόμη ολοκληρωθεί.

Ιουνίου 2011, το σύνολο των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων παρουσίασε υποχώρηση κατά 1,8% σε σύγκριση με το Δεκέμβριο 2010, έναντι ετήσιας μεγέθυνσης 2,4% το 2010.

Η απεικόνιση της ποσοστιαίας κατανομής των εγκεκριμένων περιουσιακών στοιχείων στο **Διάγραμμα Β.81** αποτυπώνει τη διαχρονική τους εξέλιξη, λόγω μεταβολών στην αξία τους ή/και λόγω αναδιάρθρωσης του επενδυτικού τους χαρτοφυλακίου. Οι μεγαλύτερες κατηγορίες επενδύσεων παραμένουν τα χρεόγραφα και οι μετοχικές αξίες⁶⁸, με την κατηγορία συλλογικά επενδυτικά σχέδια και ταμεία να επιδεικνύουν τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση. Σημειώνεται ότι, η κατηγορία ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα συνέχισε να αποτελείται, κατά βάση, από καταθέσεις σε εγκεκριμένα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα.

Στο τέλος Ιουνίου 2011, ο λογαριασμός των μεικτών τεχνικών αποθεμάτων των υπό εξέταση ασφαλιστικών εταιρειών μειώθηκε κατά 2,3% με το γενικό κλάδο να παρουσιάζει, συγκριτικά, μεγαλύτερη πτώση. Σε αντίθεση, οι συνολικές υποχρεώσεις⁶⁹ των υπό αναφορά εταιρειών παρέμειναν στα ίδια περίπου επίπεδα με το τέλος του 2010, με τον κλάδο ζωής να καταγράφει μικρή άνοδο και το γενικό κλάδο οριακή μείωση (**Διάγραμμα Β.82**).

Κεφαλαιακή επάρκεια

Σύμφωνα με τις οδηγίες της ΥΕΑΕ, οι ασφαλιστικές εταιρείες οφείλουν να διατηρούν εγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία αξίας ίσης τουλάχιστον με το ελάχιστο περιθώριο φερεγγυότητας⁷⁰ ή με το εγγυητικό κεφάλαιο⁷¹, όποιο εκ των δύο είναι μεγαλύτερο.

Κατά το τέλος Ιουνίου 2011, ο δείκτης φερεγγυότητας⁷² των υπό εξέταση ασφαλιστικών

68. Δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τη γεωγραφική ή ανά εκδότη κατανομή των επενδύσεων σε χρεόγραφα.

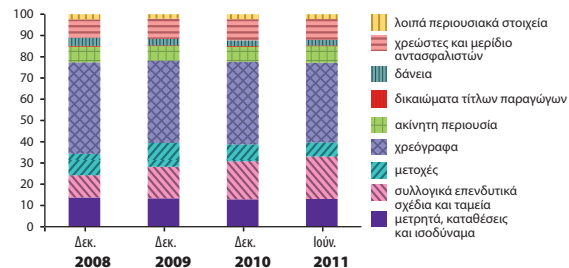
69. Συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών αποθεμάτων.

70. Καθορίζεται ξεχωριστά για κάθε ασφαλιστική εταιρία βάσει των σχετικών Οδηγιών της ΥΕΑΕ.

71. Σύμφωνα με σχετικές οδηγίες της ΥΕΑΕ, το εγγυητικό κεφάλαιο αυξήθηκε την 31 Δεκεμβρίου 2009 στα €3,5 εκατ. από €3,2 εκατ. τόσο για τον κλάδο ζωής όσο και για τον γενικό κλάδο.

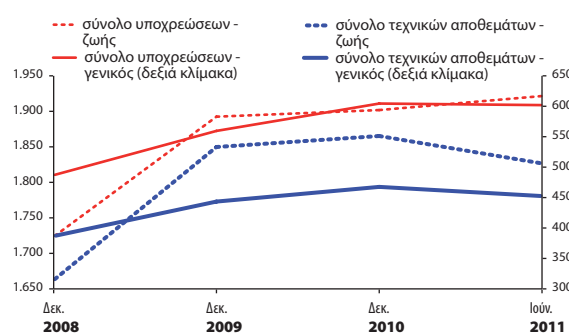
72. Διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία προς ελάχιστο περιθώριο φερεγγυότητας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.81 Κατανομή εγκεκριμένων περιουσιακών στοιχείων για κάλυψη τεχνικών υποχρεώσεων (%)

Πηγή: ΥΕΑΕ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.82 Τεχνικό απόθεμα και συνολικές υποχρεώσεις (€ εκατομμύρια)

Πηγή: ΥΕΑΕ.

εταιρειών ανήλθε στο 2,49 σε σύγκριση με 2,29 το Δεκέμβριο 2010 (Διάγραμμα Β.83). Όσον αφορά τους επιμέρους κλάδους, οι δείκτες φερεγγυότητας των εταιρειών του κλάδου ζωής και γενικού κλάδου ενισχύθηκαν στο 2,87 και 2,34, αντίστοιχα, από 2,47 και 2,30, αντίστοιχα, στο τέλος 2010. Σε αντίθεση, ο δείκτης φερεγγυότητας του κλάδου μεικτών εργασιών μειώθηκε στο 1,44 από 1,49 στο τέλος 2010. Με εξαίρεση τον κλάδο ζωής, οι επιμέρους κλαδικοί δείκτες φερεγγυότητας καταγράφονται σημαντικά μειωμένοι σε σχέση με το Δεκέμβριο 2009. Εκτιμάται, ωστόσο, ότι οι ασφαλιστικές εταιρείες εξακολουθούν να διατηρούν ικανοποιητικά επίπεδα ιδίων κεφαλαίων.

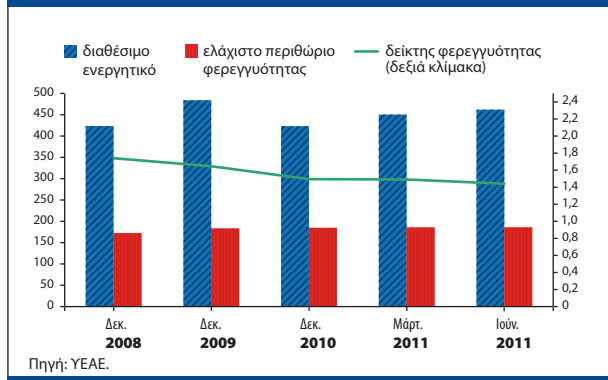
Επίσης, με περίοδο αναφοράς το πρώτο εξάμηνο του 2011, το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων των υπό εξέταση ασφαλιστικών εταιρειών (προκαταρκτικά στοιχεία) αυξήθηκε κατά 1,6%, σε σύγκριση με πτώση 7,8% το Δεκέμβριο 2010, σε σχέση με το Δεκέμβριο 2009. Ο δείκτης ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων⁷³ ανήλθε στο 16,8% έναντι 16,1% το Δεκέμβριο 2010.

Τέλος, σημειώνεται ότι η εφαρμογή της κοινοτικής οδηγίας “Φερεγγυότητα ΙΙ” και η εισαγωγή, μεταξύ άλλων, των νέων κεφαλαιακών απαιτήσεων φερεγγυότητας και επιμέτρησης των δυνητικών κινδύνων έχει μετατεθεί για την 1 Ιανουαρίου 2014.

2.3.3 Κίνδυνοι που αντιμετωπίζει ο ασφαλιστικός τομέας

Ο τομέας των ασφαλιστικών εταιρειών αναμένεται να δεχθεί ισχυρές πιέσεις, οι οποίες αναμένεται να συμπίεσουν τόσο την κερδοφορία όσο και την επάρκεια των εποπτικών κεφαλαίων τους. Η επιδείνωση του εγχώριου μακροοικονομικού κλίματος σε συντονισμένη επίδραση με την έντονη αβεβαιότητα στις αγορές αναφορικά με την κλιμακούμενη κρίση χρέους και τις προσπάθειες ανάσχεσής της, αναμένεται να συνεχίσουν να επιδρούν επιβαρυντικά στις

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.83 Διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία και ελάχιστο περιθώριο φερεγγυότητας (€ εκατομμύρια)

73. Σύνολο εγκεκριμένων περιουσιακών στοιχείων πλην το σύνολο υποχρεώσεων.

προοπτικές του ασφαλιστικού τομέα.

Ειδικότερα, ο κίνδυνος μακροοικονομικού περιβάλλοντος, ο οποίος επηρεάζει άμεσα και σε σημαντικό βαθμό τους συμφυείς με τον τομέα ασφαλιστικούς αλλά και χρηματοοικονομικούς κινδύνους, διαγράφεται περαιτέρω αυξημένος σε σχέση με την προηγούμενη επισκόπηση του τομέα στο *Οικονομικό Δελτίο* του Δεκεμβρίου 2010.

Ασφαλιστικοί κίνδυνοι

Το επιδεινούμενο οικονομικό κλίμα αποτελεί σημαντικό κίνδυνο τόσο για τη σύναψη νέων ασφαλιστήριων συμβολαίων όσο και για τη διατήρηση των υφιστάμενων συμβολαίων. Είναι πιθανόν όπως η διαβλεπόμενη επιβράδυνση στη ζήτηση ασφαλιστικών προϊόντων και ο ρυθμός ακύρωσης και εξαγοράς συμβολαίων ενισχυθούν περαιτέρω. Αυτό ενδέχεται να πλήξει περισσότερο τον κλάδο ζωής ένεκα της μεγαλύτερης ευαισθησίας του στις επικρατούσες οικονομικές συνθήκες. Σημαντικός ασφαλιστικός κίνδυνος παραμένει και ο κίνδυνος αύξησης των απαιτήσεων πέραν των αναλογιστικών τεχνικών προβλέψεων, κυρίως, όσον αφορά τις απαιτήσεις στο γενικό κλάδο.

Με δεδομένες πλέον τις αντίξοες εγχώριες μακροοικονομικές συνθήκες, οι ενισχυμένοι ασφαλιστικοί κίνδυνοι ενδέχεται να ασκήσουν έντονες πιέσεις στην κερδοφορία και κεφαλαιακή επάρκεια των ασφαλιστικών εταιρειών και, σε μικρότερο βαθμό, τη ρευστότητά τους. Αυτό δεν αποκλείει, επίσης, την πιθανότητα αύξησης των ασφαλιστρων από τις ασφαλιστικές εταιρείες με στόχο τη βελτίωση των αποτελεσμάτων τους.

Χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι

Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς καταγράφεται σημαντικά

επαυξημένος αφού η κλιμάκωση των ανησυχιών των αγορών σχετικά με την εν εξελίξει κρίση χρέους και η πιθανότητα ευρείας μετάδοσής της τροφοδοτούν την έντονη μεταβλητότητα των αγορών και ενισχύουν τις καθοδικές πιέσεις στις αγοραίες αξίες όλων σχεδόν των στοιχείων ενεργητικού.

Ειδικότερα, ο επαυξημένος κίνδυνος μετοχικών τίτλων και ο κίνδυνος επιτοκίου και περιθωρίου (χρεόγραφα) θα συνεχίσει να επιδρά αρνητικά στις αξίες του επενδυτικού τους χαρτοφυλακίου. Η ευρύτητα και δριμύτητα της παρούσας οικονομικής συγκυρίας επιφέρει, ωστόσο, κινδύνους για όλα τα περιουσιακά στοιχεία, περιλαμβανομένου και του κινδύνου σημαντικής μείωσης των αξιών ακίνητης περιουσίας. Γενικά, μιά ενδεχόμενη δραστική μείωση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων τους αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά την κερδοφορία και να διαβρώσει περαιτέρω την κεφαλαιακή επάρκεια του τομέα.

Επιπλέον, το παρατεταμένο περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων, άνκαι με θετική επίδραση ως προς την αποτίμηση συγκεκριμένων υποχρεώσεων τους, σε συνδυασμό με την επαυξημένη μεταβλητότητα, καθίσταται περισσότερο επιβαρυντικό παρά ευνοϊκό. Αυτό συμβαίνει επειδή συμβάλει σημαντικά στον περιορισμό των επενδυτικών εσόδων και δυσχεραίνει, επίσης, την επίτευξη του ομόληκτου στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων. Οι μειωμένες αποδόσεις των επενδύσεων γενικότερα, μπορεί να ωθήσουν και σε ανάληψη μεγαλύτερων επενδυτικών κινδύνων από τις ασφαλιστικές εταιρείες με στόχο τη διατήρηση της κερδοφορίας τους στα επιθυμητά επίπεδα.

Πιστωτικός κίνδυνος

Ενισχυμένος αποτιμάται και ο πιστωτικός

κίνδυνος σε σχέση με την προηγούμενη υπό εξέταση περίοδο.

Η σημαντική ενίσχυση του πιστωτικού κινδύνου κρατών και η συνεπακόλουθη διάχυση του στον ευρύτερο εταιρικό τομέα, έχουν αυξήσει σημαντικά τον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου (υπό τη μορφή αθέτησης υποχρέωσης ή υποβάθμισης της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλομένου μέρους). Ειδικότερα, κάτω από συνθήκες ενός ακραίου πιστωτικού γεγονότος, η άμεση ή έμμεση διασύνδεση των ασφαλιστικών εταιρειών τόσο με τον τραπεζικό τομέα και, σε μεγαλύτερο βαθμό, τον αντασφαλιστικό τομέα, καθιστά τον τομέα αυτό ευάλωτο στον κίνδυνο πιστωτικών γεγονότων.

Επιπλέον, η διατήρηση των ταμειακών διαθεσίμων και ισοδύναμων των υπό ανασκόπηση ασφαλιστικών εταιρειών σχεδόν αποκλειστικά σε καταθέσεις σε εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα, ενισχύει τόσο τον κίνδυνο συγκέντρωσης όσο και τον πιστωτικό κίνδυνο αντισυμβαλλομένου. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι οι εποπτικές οδηγίες αναφορικά με τα επιθυμητά όρια συγκέντρωσης των επιμέρους επενδυτικών αξιών περιορίζουν το βαθμό έκθεσής τους σε οποιαδήποτε κατηγορία επενδύσεων, μετριάζοντας, ταυτόχρονα, και τον πιστωτικό κίνδυνο.

Κίνδυνος ρευστότητας

Οι υπό ανασκόπηση ασφαλιστικές εταιρείες διαφαίνεται να διαθέτουν επαρκή ρευστότητα, ούτως ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν έγκαιρα και επαρκώς στις προβλεπόμενες, τουλάχιστον, ανάγκες ρευστότητας. Επίσης, ένα σημαντικό μέρος του επενδυτικού τους χαρτοφυλακίου αποτελείται από διαπραγματεύσιμους τίτλους, οι οποίοι σε περίπτωση σημαντικής έκτακτης ανάγκης

μπορούν να ρευστοποιηθούν άμεσα ή σε εύλογο χρονικό διάστημα. Σημειώνεται ότι, κατά βάση, οι πιέσεις ρευστότητας που μπορεί να ασκηθούν στις ασφαλιστικές εταιρείες είναι χρονικά λιγότερο επιτακτικές, σε σύγκριση με εκείνες στον τραπεζικό τομέα.

Κίνδυνος μετάδοσης

Το ποσοστό μετοχικής συμμετοχής των εγχώριων τραπεζικών ιδρυμάτων σε ασφαλιστικές εταιρείες είναι σημαντικά μικρό σε σχέση με τα συνολικά ίδια κεφάλαιά τους. Ωστόσο, ο κίνδυνος μετάδοσης προβλημάτων από τον τραπεζικό τομέα προς τον ασφαλιστικό τομέα, άνκαι σχετικά περιορισμένος, παραμένει υπολογίσιμος.

Λόγω της συγκέντρωσης των καταθέσεων τους σε πιστωτικά ιδρύματα και των σημαντικών επενδυτικών τοποθετήσεων του τομέα σε τραπεζικούς τίτλους, μετοχές και χρεόγραφα, καθώς και σε κρατικά αξιόγραφα, ο τραπεζικός τομέας και οι χρηματοοικονομικές αγορές καθίστανται πιθανοί δίαυλοι μετάδοσης κινδύνων προς τον ασφαλιστικό τομέα. Προσδιοριστικοί παράγοντες για την άμβλυση των εν λόγω κινδύνων θα αποτελέσουν οι εξελίξεις σχετικά με την προσπάθεια ανάσχεσης της κρίσης χρέους καθώς και η προοπτική εξυγίανσης των δημοσίων οικονομικών και επίτευξης μακροοικονομικής σταθερότητας.

2.4 Υποδομές των χρηματοοικονομικών αγορών

Στο κεφάλαιο αυτό επισκοπούνται οι συστημικά σημαντικές υποδομές των χρηματοοικονομικών αγορών στην Κύπρο⁷⁴, δηλαδή: (α) το σύστημα διακανονισμού εντολών πληρωμής μεγάλης αξίας, το TARGET2-CY και (β) το σύστημα εκκαθάρισης και διακανονισμού συναλλαγών

74. Η ΚΤΚ, ως η αρμόδια αρχή, δύναται να θέσει υπό την επίβλεψή της οποιοδήποτε εγχώριο σύστημα πληρωμών, εκκαθάρισης ή/και διακανονισμού συναλλαγών. Η ΚΤΚ έχει ορίσει, σύμφωνα με τις πρόνοιες του περί του Αμετάκλητου του Διακανονισμού στα Συστήματα Πληρωμών και στα Συστήματα Διακανονισμού Αξιογράφων Νόμου του 2003 και 2011, το Target2-CY και το ΚΑΚΜΑ του ΧΑΚ ως συστημικά σημαντικά συστήματα.

του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου, το Κεντρικό Αποθετήριο και Κεντρικό Μητρώο Αξιών.

Η παρακολούθηση και αξιολόγηση των κινδύνων στους οποίους είναι εκτεθειμένα τα εν λόγω συστήματα θεωρείται άκρως σημαντική για τη διατήρηση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας και την αποτελεσματική εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος. Τυχόν διαταραχές στην ομαλή λειτουργία ενός συστημικά σημαντικού συστήματος μπορεί να αποκτήσουν συστημικές διαστάσεις μέσω της μεγέθυνσης ή/και μετάστασής τους σε άλλα συστήματα και συμμετέχοντες. Υφίσταται, συνεπώς, ο κίνδυνος άμεσης και ταχείας εξάπλωσης των διαταραχών στο ευρύτερο χρηματοοικονομικό σύστημα και με επιπτώσεις στην οικονομία γενικότερα.

Κατά την περίοδο Νοεμβρίου 2010-Νοεμβρίου 2011, οι υπό ανασκόπηση υποδομές συνέχισαν να επιδεικνύουν αξιοσημείωτη λειτουργική αποδοτικότητα και ανθεκτικότητα συμβάλλοντας, κατ' επέκταση, στη διασφάλιση της σταθερότητας του εγχώριου χρηματοοικονομικού συστήματος. Ωστόσο, σε σύγκριση με την προηγούμενη υπό ανασκόπηση περίοδο, οι επιδεινούμενες οικονομικές συνθήκες και η επέκταση της εν εξελίξει κρίσης με τις επακόλουθες επιδράσεις της στο χρηματοπιστωτικό τομέα έχουν ενισχύσει και τους συμφύεις με τα συστήματα αυτά χρηματοοικονομικούς κινδύνους.

2.4.1 TARGET2-CY (T2-CY)

Η ΚΤΚ ενεργεί ως επιβλέπουσα αρχή αλλά και ως διαχειριστής του T2-CY, της κυπριακής συνιστώσας του πανευρωπαϊκού συστήματος TARGET2⁷⁵, το οποίο άρχισε τη λειτουργία του στις 19 Νοεμβρίου 2007. Το σύστημα χρησιμοποιείται για τον άμεσο και αμετάκλητο διακανονισμό εντολών πληρωμής μεταξύ

75. Το TARGET2 (Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer System) είναι το πανευρωπαϊκό σύστημα διακανονισμού πληρωμών σε ευρώ σε συνεχή χρόνο, σε χρήμα κεντρικής τράπεζας, του Ευρωσυστήματος. Το TARGET2 άρχισε την λειτουργία του στις 19 Νοεμβρίου 2007 και αντικατέστησε, σταδιακά, το προηγούμενο σύστημα TARGET.

κεντρικών τραπεζών του ευρωσυστήματος, διατραπεζικών μεταφορών μεγάλης αξίας αλλά και επειγουσών πληρωμών πελατών μικρής αξίας σε ευρώ, σε συνεχή χρόνο και σε χρήμα κεντρικής τράπεζας.

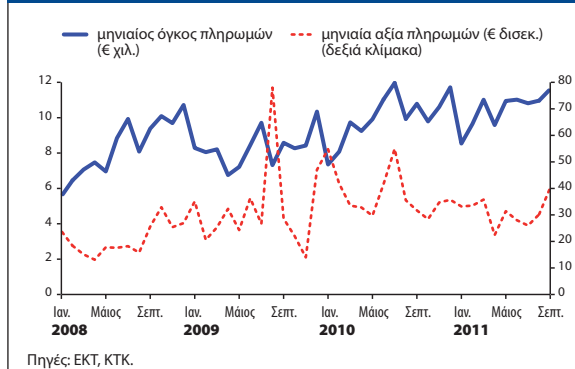
Βασικά μεγέθη και απόδοση συστήματος

Κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2011, η συνολική αξία των πληρωμών που διακανονίστηκε μέσω του T2-CY ανήλθε στα €280,8 δισεκ. σε σχέση με €455,2 δισεκ. το 2010 (Διάγραμμα Β.84). Η διαβλεπόμενη τάση, με βάση τα στοιχεία Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2011, προδίδει μια σημαντική υποχώρηση της συνολικής αξίας των διακανονισθεισών πληρωμών για το 2011, σε αντίθεση με την αυξητική τάση που καταγραφόταν από την ημέρα έναρξης της λειτουργίας του συστήματος. Ο συνολικός αριθμός των διακανονισθεισών εντολών πληρωμής κατά την ίδια περίοδο ανήλθε στις 94 χιλ., σε σύγκριση με 120 χιλ. το 2010 (Πίνακας Β.5).

Αξιοσημείωτο της υπό εξέταση περιόδου, σε σύγκριση με το 2010, αποτελεί η συρρίκνωση του ποσοστού εγχώριων πληρωμών σε αξία, ενώ το μερίδιο του όγκου των εντολών πληρωμής παρουσιάζει άνοδο. Το μερίδιο των διατραπεζικών πληρωμών έναντι των πληρωμών πελατών, σε αξία και όγκο, προβλέπεται να διατηρηθεί στα επίπεδα του 2010. Σημειώνεται ότι, περίπου το 70% των εντολών πληρωμής αφορούν πληρωμές κάτω των €50,000, ενώ οι πληρωμές άνω του €1 εκατ. κυμαίνονται, κατά βάση, στο 10-12%.

Όσον αφορά την τεχνική διαθεσιμότητα της ενιαίας πλατφόρμας πληρωμών (SSP) του T2-CY, η μέση τιμή διαθεσιμότητάς της παρέμεινε σε αξιοσημείωτα υψηλό επίπεδο, υπογραμμίζοντας την αξιοπιστία και ικανότητα αδιάλειπτης ανταπόκρισης του συστήματος. Ενδεικτικά,

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.84 TARGET2-CY: Πληρωμές

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.5 TARGET2-CY

	2010	Ιαν.-Σεπτ. 11
Αριθμός συμμετεχόντων (σύνολο)	19	19
Άμεσοι συμμετέχοντες (συμπερ. της ΚΤΚ)	14	14
Έμμεσοι συμμετέχοντες	5	5
Εντολές πληρωμής εντός του T2-CY (€ δισεκ.)	455,2	280,8
% εγχώριων συναλλαγών	52,7%	34,0%
Αριθμός εντολών πληρωμής (χιλ.)	120,1	94,1
% εγχώριων συναλλαγών	33,6%	41,8%
Μέση αξία εντολής πληρωμής (€ εκατ.)	3,8	3,0

Πηγές: ΕΚΤ, ΚΤΚ.

αναφέρεται ότι το 2010 και 2009, το ποσοστό διαθεσιμότητας της ενιαίας πλατφόρμας ήταν 100% και 99,99%, αντίστοιχα. Σημειώνεται, επίσης, ότι ο μικρός αριθμός λειτουργικών περιστατικών που επισυνέβησαν την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2011, μη υπαιτιότητας ωστόσο της ενιαίας πλατφόρμας του T2-CY, δεν παρεμπόδισαν το διακανονισμό των πληρωμών για σημαντικό χρονικό διάστημα.

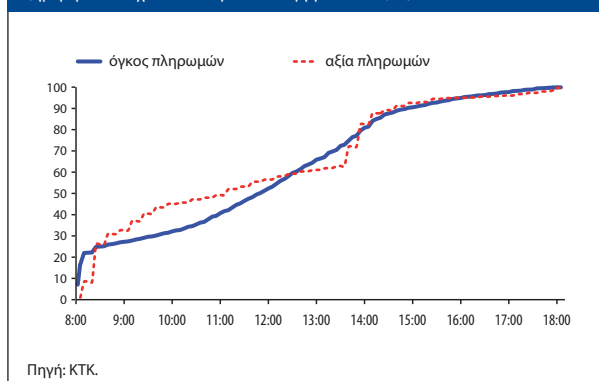
Την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2011, το μέσο μηνιαίο ποσοστό των μη διακανονισθεισών πληρωμών σε σχέση με τις διακανονισθείσες πληρωμές, σε αξία και αριθμό εντολών, ήταν περίπου 0,5% και 0,1%, αντίστοιχα. Τα αντίστοιχα μεγέθη για το 2010 ήταν 0,6% και 0,2%. Κατά την περίοδο αυτή, δεν έχουν αναφερθεί περιπτώσεις μη διακανονισθεισών πληρωμών λόγω ανεπαρκούς ρευστότητας στο λογαριασμό διακανονισμού συμμετέχον ιδρύματος.

Κίνδυνοι

Τα συστήματα πληρωμών αποτελούν δυνητική πηγή αλλά και πιθανό δίαυλο αναμετάδοσης προβλημάτων μεταξύ των ιδρυμάτων, αυξάνοντας συνεπώς την πιθανότητα πρόκλησης χρηματικών ζημιών αλλά και επέκτασης των προβλημάτων αυτών στο ευρύτερο χρηματοοικονομικό σύστημα.

Σημαντικός παράγοντας για τον απρόσκοπτο διακανονισμό πληρωμών και τη βέλτιστη κυκλοφορία της ρευστότητας στο σύστημα συνιστά ο χρόνος διεκπεραίωσης των πληρωμών. Στο **Διάγραμμα Β.85** απεικονίζεται η ωριαία κατανομή των διακανονισθεισών των εγχώριων πληρωμών στο T2-CY. Η, κατά βάση, γραμμική κλίση της εν λόγω κατανομής καταδεικνύει την ικανοποιητική κατανομή και κυκλοφορία της ενδοημερήσιας ρευστότητας μεταξύ των συμμετεχόντων καθώς και το

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.85 TARGET2-CY: Ωριαία κατανομή διακανονισθεισών πληρωμών
(ημερήσια στοιχεία Ιανουαρίου - Νοεμβρίου 2011, %)

μειωμένο κίνδυνο εγκλωβισμού εντολών στο σύστημα.

Ενδεικτικά, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 2011, μέχρι τις 12:00 είχε διεκπεραιωθεί το 55% του όγκου και το 58% της αξίας των εντολών πληρωμής, σε σύγκριση με 47% και 59% κατά την αντίστοιχη χρονική περίοδο του 2010. Επίσης, ποσοστό μικρότερο του 4%, σε αξία, και 2%, του όγκου εντολών, παραμένει για διακανονισμό μετά τις 17:00. Η ΚΤΚ δύναται, υπό προϋποθέσεις, να παρέχει ενδοημερήσια πίστωση⁷⁶ στους συμμετέχοντες για διασφάλιση του απρόσκοπτου διακανονισμού των πληρωμών στο σύστημα.

Ο υψηλός βαθμός συγκέντρωσης τόσο σε αξία όσο και σε όγκο εντολών ενισχύει, σε ακραίες περιπτώσεις (π.χ. ανεπαρκούς ρευστότητας συμμετέχον ιδρύματος), την πιθανότητα εγκλωβισμού εντολών στο σύστημα. Υποδηλοί επίσης, τη σημαντική αλληλεξάρτηση των πέντε μεγαλύτερων συμμετεχόντων και τον επαυξημένο πιστωτικό κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου. Αυτό, κάτω από συνθήκες ενός ακραίου σεναρίου, ενισχύει, επίσης τον κίνδυνο μετάδοσης πέραν του συγκεκριμένου συστήματος.

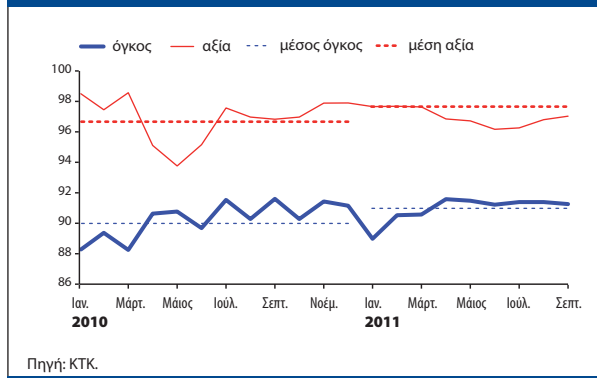
Ειδικότερα, για την περίοδο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 2011, ο μέσος βαθμός συγκέντρωσης⁷⁷ σε αριθμό εντολών ανήλθε στο 90,9% από 90% το 2010. Άνοδος καταγράφηκε και στο μέσο βαθμό συγκέντρωσης σε αξία, στο 97,6%, σε σύγκριση με 96,5% και 92,2% το 2010 και 2009, αντίστοιχα (Διάγραμμα Β.86). Οι προαναφερόμενες τιμές αποτελούν από τους υψηλότερους βαθμούς συγκέντρωσης μεταξύ των συνιστούντων συστημάτων του TARGET2.

Η αξιοσημείωτη λειτουργική αποδοτικότητα, ασφάλεια και αξιοπιστία του T2-CY κατά την υπό εξέταση περίοδο συνέβαλε στη διατήρηση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας. Προς την κατεύθυνση αυτή επενεργούν θετικά και τα

76. Η ενδοημερήσια πίστωση παρέχεται από την ΚΤΚ έναντι αποδεκτών και επαρκών εξασφαλίσεων για τον απρόσκοπτο διακανονισμό των ημερησίων πληρωμών των συμμετεχόντων τραπεζών και την αποφυγή τυχόν δυσμενών επιπτώσεων στο ευρύτερο χρηματοπιστωτικό σύστημα σε περιπτώσεις πρόσκαιρων αναγκών ρευστότητας.

77. Το άθροισμα των μεριδίων των πέντε μεγαλύτερων συμμετεχόντων σε σχέση με το σύνολο των μεριδίων όλων των συμμετεχόντων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β.86 TARGET2-CY: Βαθμός συγκέντρωσης (%)

χαρακτηριστικά του συστήματος. Ειδικότερα, η διενέργεια του διακανονισμού σε μεικτή βάση, σε συνεχή χρόνο βάσει αλγορίθμων βελτιστοποίησης, σε χρήμα κεντρικής τράπεζας και εφόσον ο λογαριασμός διακανονισμού του συμμετέχοντα διαθέτει επαρκές υπόλοιπο, περιορίζουν τους συμφυείς με τα συστήματα πληρωμών κινδύνους. Επίσης, για τη διασφάλιση του διακανονισμού των συναλλαγών σε περιπτώσεις εκτάκτων καταστάσεων, το T2-CY μπορεί να συνεχίσει τη λειτουργία του μέσω εφεδρικού συστήματος.

Το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον, η εν εξελίξει κρίση χρέους και οι συνεπακόλουθες πιέσεις που ασκούνται στη χρηματοοικονομική κατάσταση των πιστωτικών ιδρυμάτων, έχουν ενισχύσει, όμως, τους συμφυείς με τα συστήματα πληρωμών χρηματοοικονομικούς κινδύνους αφού, κατά βάση, ο κίνδυνος διακανονισμού εκδηλώνεται με τη μορφή είτε του πιστωτικού κινδύνου είτε του κινδύνου ρευστότητας.

2.4.2 Κεντρικό Αποθετήριο και Κεντρικό Μητρώο Αξιών (ΚΑΚΜΑ) του ΧΑΚ

Βασικά μεγέθη

Στο τέλος Σεπτεμβρίου 2011, η συνολική αξία των τίτλων που ήταν εγγεγραμμένοι σε λογαριασμούς του ΚΑΚΜΑ μειώθηκε σημαντικά σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη, απόρροια της κρίσης και της συνεπακόλουθης έντονης υποχώρησης των μετοχικών, κυρίως, τίτλων. Αναλυτικότερα, η συνολική αξία των εγγεγραμμένων τίτλων υποχώρησε στα €10,97 δισεκ., εκ των οποίων €3,03 δισεκ. αφορούσαν μετοχικούς τίτλους, €7,94 δισεκ. χρεόγραφα και €0,01 δισεκ. άλλους τίτλους. Σε σύγκριση, στο τέλος 2010, η συνολική αξία των εγγεγραμμένων τίτλων ήταν €13,06 δισεκ. (Πίνακας Β.6).

Κατά το 2010, η συναλλακτική

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.6 ΚΑΚΜΑ

	2010	Σεπτ. 2011
Αξία εγγεγραμμένων τίτλων (€ εκατ.)	13.063	10.971
Μετοχές	5.199	3.032
Χρεόγραφα	7.861	7.938
<i>εκ των οποίων: κυβερνητικά χρεόγραφα</i>	5.968	6.230
Άλλα	3	1
Αριθμός διακανονισθεισών συναλλαγών (χιλ.)	219	-
% Μετοχικών τίτλων	98%	-
Αξία διακανονισθεισών συναλλαγών (€ εκατ.)	1.355	-
% Μετοχικών τίτλων	91%	-
Μέση αξία συναλλαγής (€ χιλ.)	6	-

Πηγές: ΕΚΤ, ΚΤΚ.

δραστηριότητα εστιάστηκε σχεδόν αποκλειστικά στους μετοχικούς τίτλους. Η συνολική αξία και όγκος των συναλλαγών που διακανονίστηκαν στο σύστημα μειώθηκε στα €1,36 δισεκ. και στις 219 χιλ. εντολές, αντίστοιχα, σε σύγκριση με €1,97 δισεκ. και 379 χιλ. εντολές, αντίστοιχα, το 2009 (Πίνακας Β.6 (σελ. 138)). Οι καθοδικές πιέσεις στην αξία και τον όγκο των συναλλαγών ενισχύθηκαν περαιτέρω κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2011. Αυτό οφείλεται βασικά στη διάχυτη αβεβαιότητα σχετικά με τις προοπτικές της εγχώριας και τη γενικότερη επίδραση της κρίσης χρέους στο χρηματοοικονομικό σύστημα.

Κίνδυνοι

Ο συνολικός λειτουργικός κίνδυνος του συστήματος του ΚΑΚΜΑ χαρακτηρίζεται ως χαμηλός. Το σύστημα είναι πλήρως αυτοματοποιημένο, ελαχιστοποιώντας τον κίνδυνο ανθρώπινου λάθους ή παρέμβασης. Επιπλέον, ο χρηματικός συμψηφισμός και η διενέργεια πολυμερούς διακανονισμού βάσει της μεθόδου «παράδοση έναντι πληρωμής», εξαλείφει τον κίνδυνο καταβολής του αντιτίμου χωρίς την παράδοση των υποκείμενων αξιών και μειώνει τους παρεπόμενους κινδύνους. Ο διακανονισμός των συναλλαγών θεωρείται επίσης οριστικός και αμετάκλητος. Επιπλέον, για την εξασφάλιση του απρόσκοπτου διακανονισμού των συναλλαγών σε περιπτώσεις εκτάκτων καταστάσεων, το ΚΑΚΜΑ μπορεί να συνεχίσει τη λειτουργία του μέσω ενός εφεδρικού συστήματος.

Σε περίπτωση μη ανταπόκρισης μέλους για εκκαθάριση συναλλαγής, ο Γενικός Διευθυντής του ΧΑΚ έχει την εξουσία διορισμού εντεταλμένου μέλους για τη διενέργεια των απαραίτητων ενεργειών προς ολοκλήρωση του διακανονισμού. Επιπλέον, σε περίπτωση μη

επαρκών κεφαλαίων για το χρηματικό διακανονισμό της συναλλαγής ή μη παράδοσης των αξιών από μέλος, ο Γενικός Διευθυντής έχει την εξουσία χρησιμοποίησης κεφαλαίων από το «Κεφάλαιο Εκκαθάρισης» προς ολοκλήρωση του διακανονισμού. Αυτό, ωστόσο, δεν εξαλείφει πλήρως τον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις μεγάλων σε αξία περιστατικών ή σημαντικού αριθμού τέτοιων περιστατικών.

Σημαντική πηγή κίνδυνου παραμένει η διενέργεια του χρηματικού σκέλους του διακανονισμού σε εμπορική τράπεζα και όχι σε χρήμα κεντρικής τράπεζας. Ως εκ τούτου, τα αντισυμβαλλόμενα μέλη είναι εκτεθειμένα στο δυνητικό πιστωτικό κίνδυνο και κίνδυνο ρευστότητας που απορρέουν από τυχόν μη εκπλήρωση των συναρτούμενων υποχρεώσεων της (εμπορικής) τράπεζας διακανονισμού.

Γενικά, οι βασικοί κίνδυνοι που αντιμετωπίζει το ΚΑΚΜΑ, λειτουργικής και χρηματοοικονομικής φύσεως, με εξαίρεση τον κίνδυνο μη διακανονισμού συναλλαγών λόγω πιθανού προβλήματος στην τράπεζα χρηματικού διακανονισμού, παραμένουν ελεγχόμενοι.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ
Στατιστικό Παράρτημα

Γενικές σημειώσεις του Στατιστικού Παραρτήματος

Το Στατιστικό Παράρτημα περιέχει πίνακες με περαιτέρω ανάλυση των εγχώριων στοιχείων και με μεγαλύτερες χρονοσειρές όπου αυτό είναι δυνατό. Στις γενικές σημειώσεις πιο κάτω παρέχονται συγκεντρωτικές πληροφορίες για τα προαναφερθέντα μεγέθη, συμπεριλαμβανομένων επεξηγήσεων για τις υποκατηγορίες καθώς και τις πηγές των στοιχείων. Τα πιο πρόσφατα στοιχεία είναι συνήθως προκαταρκτικά και πιθανόν να αναθεωρηθούν σε μελλοντικές δημοσιεύσεις.

Ο **Πίνακας Γ.1** παρουσιάζει τις διμερείς συναλλαγματικές ισοτιμίες επιλεγμένων νομισμάτων ως προς το ευρώ. Η πηγή των στοιχείων είναι το Bloomberg.

Οι **Πίνακες Γ.2-Γ.7** αναφέρονται στο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), ο οποίος δημοσιεύεται μηνιαία από την Στατιστική Υπηρεσία της Κύπρου (ΣΥΚ) με έτος βάσης το 2005. Οι πίνακες παρουσιάζουν τόσο τον εθνικό ΔΤΚ όσο και τον εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ). Οι δύο δείκτες, άνκαι έχουν προσομοιάζουσες διακυμάνσεις, χαρακτηρίζονται από δύο σημαντικές διαφορές. Η πρώτη αφορά τις δαπάνες από ευαγή ιδρύματα (πχ. γηροκομεία, θρησκευτικές οργανώσεις κλπ) και ξένους τουρίστες που συμπεριλαμβάνονται στον ΕνΔΤΚ αλλά όχι στον εθνικό ΔΤΚ. Η δεύτερη αφορά τα τεκμαρτά ενοίκια τα οποία μέχρι το 2005 συμπεριλαμβάνονταν στον εθνικό ΔΤΚ αλλά όχι στον ΕνΔΤΚ. Από τον Ιανουάριο του 2006 μόνο μέρος των τεκμαρτών ενοικίων συμπεριλαμβάνεται στον εθνικό ΔΤΚ, ενώ από το 2011 έχουν εναρμονιστεί με την πλήρη απάλιση των τεκμαρτών ενοικίων από τον ΔΤΚ.

Πιο συγκεκριμένα, οι **Πίνακες Γ.2** και **Γ.3** παρουσιάζουν την ποσοστιαία μεταβολή στο ΔΤΚ κατά οικονομική κατηγορία, και την αντίστοιχη σταθμισμένη επίδραση της κάθε κατηγορίας στη συνολική μεταβολή του ΔΤΚ. Οι **Πίνακες Γ.4** και **Γ.5**

παρουσιάζουν την ποσοστιαία μεταβολή στο ΔΤΚ ανά κατηγορία προϊόντων και υπηρεσιών, και την αντίστοιχη σταθμισμένη επίδραση της κάθε κατηγορίας στη συνολική μεταβολή του ΔΤΚ. Οι **Πίνακες Γ.6** και **Γ.7** παρουσιάζουν την ποσοστιαία μεταβολή στο ΔΤΚ στις τιμές των υπηρεσιών και την αντίστοιχη σταθμισμένη επίδραση της κάθε κατηγορίας στη μεταβολή των τιμών των υπηρεσιών.

Ο **Πίνακας Γ.8** παρουσιάζει το ισοζύγιο πληρωμών της Κύπρου, στο οποίο καταγράφονται οι συναλλαγές μεταξύ κατοίκων και μη κατοίκων. Το ισοζύγιο πληρωμών χωρίζεται στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και στο λογαριασμό κίνησης κεφαλαίων και χρηματοοικονομικών συναλλαγών τα οποία, λόγω της διπλής λογιστικής εγγραφής, πρέπει να ισούνται. Ο **Πίνακας Γ.9** παρουσιάζει το εμπορικό ισοζύγιο της Κύπρου που αφορά συναλλαγές σε αγαθά μεταξύ κατοίκων και μη κατοίκων Κύπρου. Οι **Πίνακες Γ.10** και **Γ.11** παρουσιάζουν τις άμεσες επενδύσεις μη κατοίκων στην Κύπρο και τις άμεσες επενδύσεις κατοίκων Κύπρου στο εξωτερικό, αντίστοιχα. Ο **Πίνακας Γ.12** παρουσιάζει τη διεθνή επενδυτική θέση της Κύπρου, δηλαδή το ύψος των απαιτήσεων και υποχρεώσεων των κατοίκων Κύπρου έναντι των μη κατοίκων. Τα στοιχεία για τους **Πίνακες Γ.8, Γ.10 - Γ.12** συλλέγονται και καταρτίζονται από την Υπηρεσία Ισοζυγίου Πληρωμών του Τμήματος Στατιστικής της ΚΤΚ με βάση τη μεθοδολογία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου ("BPM5"). Ο **Πίνακας Γ.9** καταρτίζεται και δημοσιεύεται από την ΣΥΚ.

Ο **Πίνακας Γ.13** παρουσιάζει τις αφίξεις τουριστών καθώς και τα έσοδα από τον τουρισμό όπως αυτά δημοσιεύονται από τη ΣΥΚ με βάση τα αποτελέσματα σχετικής Έρευνας Ταξιδιωτών που διεξάγεται κάθε μήνα.

Ο **Πίνακας Γ.14** παρουσιάζει το ΑΕΠ κατά κατηγορία δαπανών σε σταθερές τιμές αγοράς του 2005 με τη μεθοδολογία της αλυσιδωτής σύνδεσης, ενώ ο **Πίνακας Γ.15** παρουσιάζει το ΑΕΠ κατά κατηγορία δαπανών σε τρέχουσες τιμές αγοράς. Τα στοιχεία για το ΑΕΠ καταρτίζονται από την ΣΥΚ και

βασίζονται στους ορισμούς και τη μεθοδολογία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Εθνικών Λογαριασμών (ESA 95). Προκαταρκτικά υπολογίζονται με βάση αριθμό δεικτών, ενώ τα τελικά στοιχεία βασίζονται στα αποτελέσματα διάφορων οικονομικών ερευνών.

Ο **Πίνακας Γ.16** παρουσιάζει το δείκτη κύκλου εργασιών λιανικού εμπορίου σύμφωνα με τη νέα στατιστική ταξινόμηση οικονομικών δραστηριοτήτων NACE Αναθ. 2 της ΕΕ, όπως δημοσιεύεται από τη ΣΥΚ με έτος βάσης το 2005.

Ο **Πίνακας Γ.17** παρουσιάζει δείκτες κατασκευών όπως δημοσιεύονται από τη ΣΥΚ. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζει τις εγκεκριμένες άδειες οικοδομής (σε εμβαδό) οι οποίες εκδίδονται από τις δημοτικές αρχές και τις επαρχιακές διοικήσεις, καθώς και τις πωλήσεις τσιμέντου.

Ο **Πίνακας Γ.18** παρουσιάζει το δείκτη βιομηχανικής παραγωγής ο οποίος εκφράζει τη μηνιαία μεταβολή του όγκου της παραγωγής στους κλάδους των μεταλλείων και λατομείων, μεταποιητικών βιομηχανιών, παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, παροχής νερού και ανάκτησης υλικών, δηλαδή στους τομείς Β, Γ, Δ και Ε της στατιστικής ταξινόμησης οικονομικών δραστηριοτήτων NACE Αναθ. 2 της ΕΕ. Ο δείκτης αυτός δημοσιεύεται από τη ΣΥΚ με έτος βάσης το 2005.

Ο **Πίνακας Γ.19** παρουσιάζει κύριους δείκτες της αγοράς εργασίας με βάση την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ) και που δημοσιεύονται από τη ΣΥΚ. Η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ) διεξάγεται σε όλες τις χώρες μέλη της ΕΕ με βάση τον κανονισμό 577/98 του Συμβουλίου της ΕΕ.

Ο **Πίνακας Γ.20** παρουσιάζει το συνολικό και καθαρό δημόσιο χρέος, όπως καταρτίζεται από το Υπουργείο Οικονομικών. Ο πίνακας παρουσιάζει την ανάλυση του δημοσίου χρέους σε εσωτερικό και εξωτερικό χρέος, καθώς επίσης και την ανάλυση μεταξύ μακροπρόθεσμου και βραχυπρόθεσμου χρέους.

Ο **Πίνακας Γ.21** παρουσιάζει την κατανομή των

τραπεζικών δανείων κατά οικονομική δραστηριότητα σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του συστήματος NACE Αναθ. 2 της ΕΕ. Τα στοιχεία αφορούν δάνεια προς κατοίκους Κύπρου, συμπεριλαμβανομένων των εταιρειών χωρίς φυσική παρουσία στην Κύπρο. Τα στοιχεία συλλέγονται από την ΚΤΚ.

Ο **Πίνακας Γ.22** παρουσιάζει βασικούς διαρθρωτικούς δείκτες του τραπεζικού τομέα σε μη ενοποιημένη βάση. Οι εν λόγω δείκτες καταρτίζονται από την ΚΤΚ και την ΕΚΤ.

Ο **Πίνακας Γ.23** παρουσιάζει βασικούς χρηματοοικονομικούς δείκτες του τραπεζικού τομέα σε ενοποιημένη βάση. Οι εν λόγω δείκτες καταρτίζονται σύμφωνα με στοιχεία τα οποία συλλέγονται από την ΚΤΚ.

Πίνακας Γ.1 Συναλλαγματικές ισοτιμίες επιλεγμένων νομισμάτων έναντι του ευρώ

	USD/EUR	GBP/EUR	JPY/EUR
Μέσος όρος Ιανουαρίου	1,3374	0,8471	110,4862
Μέσος όρος Φεβρουαρίου	1,3662	0,8466	112,8050
Μέσος όρος Μαρτίου	1,4019	0,8676	114,4487
Μέσος όρος Απριλίου	1,4473	0,8832	120,3500
Μέσος όρος Μαΐου	1,4399	0,8805	116,2170
Μέσος όρος Ιουνίου	1,4401	0,8879	115,8841
Μέσος όρος Ιουλίου	1,4294	0,8848	113,3048
Μέσος όρος Αυγούστου	1,4339	0,8765	110,4661
Μέσος όρος Σεπτεμβρίου	1,3752	0,8719	105,7018
Μέσος όρος Οκτωβρίου	1,3728	0,8703	105,2595
Μέσος όρος Νοεμβρίου (μέχρι 18 Νοεμβρίου)	1,3657	0,8571	105,9564
Μέσος όρος Ιαν. - Νοεμβρίου (μέχρι 18 Νοεμβρίου)	1,4019	0,8706	112,0959
Τιμή στις 31/12/2010	1,3384	0,8574	108,4700
Τιμή στις 18/11/2011	1,3525	0,8558	104,0000
Ψηλότερη συναλλαγματική ισοτιμία ως προς το ευρώ	1,4830	0,9039	122,7600
	2-Μαΐου	4-Μαΐου	8-Απρ.
Χαμηλότερη συναλλαγματική ισοτιμία ως προς το ευρώ	1,2907	0,8302	100,9700
	7-Ιαν.	7-Ιαν.	10-Ιαν.
% ανατίμησης (+)/υποτίμησης (-) του ευρώ μεταξύ 31/12/2010 και 18/11/2011	1,1%	-0,2%	-4,1%

Πηγή: Bloomberg.

Πίνακας Γ.2 Ποσοστιαία μεταβολή δείκτη τιμών καταναλωτή κατά οικονομική κατηγορία

	2008	2009	2010	Οκτώβριος 2010/09	Σεπτεμβριος 2011/10	Οκτώβριος 2011/10	Ιαν.-Οκτ. 2010/09	Ιαν.-Σεπτ. 2011/10	Ιαν.-Οκτ. 2011/10	Στάθμιση	
										2005=100 (για τα έτη 2008-2010) ⁽¹⁾	2005=100 (για το έτος 2011)
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ	4,67	0,33	2,43	3,05	2,38	3,04	2,61	3,20	3,17	100,00	100,00
A ΕΓΧΩΡΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	7,36	0,78	3,01	6,09	9,42	10,36	3,51	10,17	10,19	28,98	20,52
A.1 Γεωργικά	10,71	3,30	-0,01	12,75	-10,76	-8,45	1,52	-2,66	-3,27	6,93	5,96
A.2 Βιομηχανικά	3,64	2,56	1,36	1,54	12,58	10,96	1,31	12,06	11,94	19,29	11,37
A.3 Ηλεκτρισμός	23,16	-14,84	22,23	18,25	17,54	23,39	23,88	11,00	12,30	2,76	3,19
B ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΗ	10,54	-17,19	19,39	19,83	16,78	15,37	18,85	21,40	20,77	6,63	5,50
Γ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	-0,35	-0,56	-0,93	-0,91	2,45	3,20	-0,91	2,76	2,81	24,62	31,74
Γ1 Μηχανοκίνητα οχήματα	-1,29	-3,38	-4,19	-3,11	-0,69	-0,68	-4,54	-0,53	-0,55	5,41	6,48
Γ2 Άλλα εισαγόμενα	-0,11	0,16	-0,13	-0,40	3,20	4,08	-0,01	3,55	3,61	19,21	25,26
Δ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	4,48	3,69	1,24	0,36	1,51	1,93	1,37	1,60	1,63	39,77	42,24
Εναρμονισμένος ΔΤΚ	4,4	0,2	2,6	3,2	2,5	3,2	2,7	3,4	3,4		

Πηγή: ΣΥΚ.
(1) Η στάθμιση έχει αλλάξει ούτως ώστε να λαμβάνει υπόψη τις μειώσεις στη φορολογία των αυτοκινήτων.

Πίνακας Γ.3 Σταθμισμένη επίδραση στη συνολική μεταβολή του δείκτη τιμών καταναλωτή κατά οικονομική κατηγορία
(%)

	2008	2009	2010	Οκτώβριος 2010/09	Σεπτέμβριος 2011/10	Οκτώβριος 2011/10	Ιαν.-Οκτ. 2010/09	Ιαν.-Σεπτ. 2011/10	Ιαν.-Οκτ. 2011/10	Στάθμιση	
										2005=100 (για τα έτη 2008-2010) ⁽¹⁾	2005=100 (για το έτος 2011)
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ	4,67	0,33	2,43	3,05	2,38	3,04	2,61	3,20	3,17	100,00	100,00
A ΕΓΧΩΡΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	2,21	0,24	0,93	1,86	2,11	2,31	1,08	2,24	2,25	28,98	20,52
A.1 Γεωργικά	0,81	0,26	0,00	0,98	-0,81	-0,61	0,13	-0,19	-0,23	6,93	5,96
A.2 Βιομηχανικά	0,71	0,49	0,27	0,30	1,43	1,25	0,26	1,38	1,37	19,29	11,37
A.3 Ηλεκτρισμός	0,69	-0,52	0,66	0,57	0,73	0,98	0,70	0,45	0,50	2,76	3,19
B ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΗ	0,74	-1,28	1,19	1,24	1,01	0,93	1,15	1,25	1,22	6,63	5,50
Γ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	-0,08	-0,12	-0,20	-0,20	0,65	0,86	-0,19	0,74	0,75	24,62	31,74
Γ1 Μηχανοκίνητα οχήματα	-0,06	-0,15	-0,18	-0,13	-0,03	-0,03	-0,19	0,00	0,00	5,41	6,48
Γ2 Άλλα εισαγόμενα	-0,02	0,03	-0,02	-0,07	0,69	0,91	0,00	0,98	1,00	19,21	25,26
Δ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	1,80	1,48	0,51	0,15	0,66	0,83	0,57	0,70	0,71	39,77	42,24

Πηγή: ΣΥΚ.
(1) Η στάθμιση έχει αλλάξει ούτως ώστε να λαμβάνει υπόψη τις μειώσεις στη φορολογία των αυτοκινήτων.

Πίνακας Γ.4 Ποσοστιαία μεταβολή δείκτη τιμών καταναλωτή ανά κατηγορία προϊόντων και υπηρεσιών
(%)

	2008	2009	2010	Οκτώβριος 2010/09	Σεπτέμβριος 2011/10	Οκτώβριος 2011/10	Ιαν.-Οκτ. 2010/09	Ιαν.-Σεπτ. 2011/10	Ιαν.-Οκτ. 2011/10
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ	4,67	0,33	2,43	3,05	2,38	3,04	2,61	3,20	3,17
Τρόφιμα και μη αλκοολούχα ποτά	7,59	3,69	0,24	5,95	-0,32	1,13	0,79	3,43	3,19
Αλκοολούχα ποτά και καπνός	0,23	3,10	1,39	0,24	12,39	12,09	1,11	11,25	11,33
Ενδυση και υπόδηση	-1,32	-4,06	-0,64	-1,35	-0,45	1,50	-0,64	-0,10	0,08
Στέγαση, ύδρευση, ηλεκτρισμός και υγραέριο	7,01	-2,49	7,62	5,94	11,91	13,80	7,83	9,26	9,72
Επίπλωση, οικιακός εξοπλισμός, και προϊόντα καθαρισμού	2,15	1,47	0,21	-0,46	2,61	2,13	0,62	2,28	2,26
Υγεία	4,93	6,49	2,95	2,07	2,70	2,86	3,13	2,78	2,79
Μεταφορές	4,47	-6,97	3,64	4,07	1,56	1,72	3,52	3,75	3,54
Επικοινωνίες	0,16	0,01	-0,04	-0,03	0,36	0,34	-0,04	0,52	0,49
Αναψυχή και πολιτισμός	3,65	1,92	-0,01	-0,67	2,12	2,01	0,12	1,70	1,74
Εκπαίδευση	5,05	5,29	4,69	3,95	1,94	2,64	4,85	3,36	3,28
Εστιατόρια και ξενοδοχεία	7,65	5,60	2,04	1,66	1,12	1,46	2,11	1,49	1,49
Άλλα αγαθά και υπηρεσίες	2,50	2,99	2,12	2,41	-1,73	-1,69	2,14	-0,98	-1,06

Πηγή: ΣΥΚ.

Πίνακας Γ.5 Σταθμισμένη επίδραση στη συνολική μεταβολή του δείκτη τιμών καταναλωτή ανά κατηγορία προϊόντων και υπηρεσιών
(%)

	2008	2009	2010	Οκτώβριος 2010/09	Σεπτέμβριος 2011/10	Οκτώβριος 2011/10	Ιαν.-Οκτ. 20 10/09	Ιαν.-Σεπτ. 2011/10	Ιαν.-Οκτ. 2011/10
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ	4,67	0,33	2,43	3,05	2,38	3,04	2,61	3,20	3,17
Τρόφιμα και μη αλκοολούχα ποτά	1,36	0,70	0,05	1,13	-0,06	0,20	0,15	0,60	0,56
Αλκοολούχα ποτά και καπνός	0,00	0,06	0,03	0,00	0,25	0,24	0,02	0,22	0,22
Ενδύση και υπόδηση	-0,11	-0,32	-0,05	-0,11	-0,03	0,11	-0,05	-0,01	0,01
Στέγαση, ύδρευση, ηλεκτρισμός και υγραέριο	1,13	-0,42	1,23	0,99	1,56	1,79	1,27	1,19	1,25
Επίπλωση, οικιακός εξοπλισμός, και προϊόντα καθαρισμού	0,14	0,09	0,01	-0,03	0,18	0,15	0,04	0,16	0,15
Υγεία	0,25	0,34	0,16	0,11	0,19	0,20	0,17	0,20	0,20
Μεταφορές	0,65	-1,04	0,49	0,56	0,22	0,24	0,48	0,51	0,48
Επικοινωνίες	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00	0,02	0,02
Αναψυχή και πολιτισμός	0,22	0,12	0,00	-0,04	0,13	0,12	0,01	0,10	0,10
Εκπαίδευση	0,15	0,16	0,15	0,13	0,08	0,11	0,15	0,14	0,13
Εστιατόρια και ξενοδοχεία	0,57	0,44	0,17	0,14	0,10	0,13	0,17	0,14	0,13
Άλλα αγαθά και υπηρεσίες	0,17	0,20	0,15	0,17	-0,15	-0,15	0,15	-0,09	-0,09

Πηγή: ΣΥΚ.

Πίνακας Γ.6 Ποσοστιαία μεταβολή δείκτη τιμών καταναλωτή στις τιμές υπηρεσιών
(%)

	Οκτώβριος 2010/09	Σεπτέμβριος 2011/10	Οκτώβριος 2011/10	Ιαν.-Οκτ. 2010/09	Ιαν.-Σεπ. 2011/10	Ιαν.-Οκτ. 2011/10
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ	3,05	2,38	3,04	2,61	3,20	3,17
Ενοίκια	-0,25	1,45	1,53	1,32	0,74	0,82
Συντήρηση και επισκευή κατοικιών	0,61	0,12	-0,24	0,81	0,22	0,17
Μεταφορές	-13,23	-2,41	1,45	-8,84	-0,65	-0,45
Επικοινωνίες	0,00	-0,02	-0,02	0,01	-0,02	-0,02
Ασφάλειες	0,05	-1,58	-1,58	0,82	-1,23	-1,26
Υπηρεσίες από κρατικούς φορείς	1,15	4,65	4,87	1,29	4,68	4,70
Εκπαίδευση	3,95	1,94	2,64	4,84	3,36	3,29
Ιατρική περίθαλψη	2,76	1,16	1,37	4,14	1,33	1,33
Εστιατόρια και καφεενεία	1,51	1,13	1,12	2,15	1,22	1,21
Προσωπικές και οικιακές υπηρεσίες	1,44	1,17	1,53	1,99	0,98	1,04
Σύνολο Υπηρεσιών	0,36	1,51	1,93	1,37	1,60	1,63

Πηγή: ΣΥΚ.

Πίνακας Γ.7 Σταθμισμένη επίδραση στην ποσοστιαία μεταβολή στις τιμές υπηρεσιών
(%)

	Οκτώβριος 2010/09	Σεπτέμβριος 2011/10	Οκτώβριος 2011/10	Ιαν.-Οκτ. 2010/09	Ιαν.-Σεπ. 2011/10	Ιαν.-Οκτ. 2011/10
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ	3,05	2,38	3,04	2,61	3,20	3,17
Ενοίκια	-0,02	0,05	0,05	0,09	0,02	0,03
Συντήρηση και επισκευή κατοικιών	0,01	0,00	-0,01	0,02	0,01	0,00
Μεταφορές	-0,34	-0,06	0,04	-0,23	-0,02	-0,01
Επικοινωνίες	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ασφάλειες	0,00	-0,03	-0,03	0,01	-0,03	-0,03
Υπηρεσίες από κρατικούς φορείς	0,02	0,06	0,06	0,02	0,06	0,06
Εκπαίδευση	0,13	0,08	0,11	0,15	0,14	0,14
Ιατρική περίθαλψη	0,11	0,06	0,08	0,17	0,08	0,08
Εστιατόρια και καφεενεία	0,12	0,10	0,10	0,17	0,11	0,11
Προσωπικές και οικιακές υπηρεσίες	0,12	0,11	0,14	0,16	0,09	0,10
Σύνολο Υπηρεσιών	0,15	0,66	0,83	0,57	0,70	0,71

Πηγή: ΣΥΚ.

Πίνακας Γ.8 Ισοζύγιο πληρωμών
(€ εκατομμύρια)

	2009 (προκ.)			2010 (προκ.)		
	Πίστωση	Χρέωση	Καθαρό Ποσό	Πίστωση	Χρέωση	Καθαρό Ποσό
ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ	10.110,0	11.918,0	-1.807,9	10.173,6	11.885,5	-1.711,9
ΑΓΑΘΑ, ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ	9.637,4	11.252,6	-1.615,2	9.456,5	11.052,3	-1.595,8
ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	6.780,1	7.709,7	-929,5	7.186,5	8.268,1	-1.081,6
ΑΓΑΘΑ	1.001,1	5.293,5	-4.292,4	1.137,2	5.801,3	-4.664,1
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	5.779,0	2.416,2	3.362,8	6.049,2	2.466,8	3.582,5
Μεταφορές	1.540,5	896,4	644,2	1.446,6	1.028,2	418,4
Ταξιδιωτικό	1.561,4	930,5	630,9	1.613,7	845,4	768,3
Επικοινωνίες	82,9	66,5	16,5	52,8	68,5	-15,7
Κατασκευαστικές υπηρεσίες	38,5	9,8	28,7	36,2	12,4	23,8
Ασφάλειες	70,2	33,5	36,7	35,7	32,7	3,0
Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες	807,1	93,4	713,7	820,1	167,6	652,6
Μηχανοργάνωση και πληροφόρηση	68,8	18,5	50,3	63,4	29,6	33,8
Πνευματικά δικαιώματα	8,6	43,0	-34,3	6,3	23,1	-16,8
Λοιπές επιχειρηματικές υπηρεσίες	1.422,5	225,6	1.196,9	1.807,6	167,7	1.639,9
Προσωπικές, πολιτιστικές και ψυχαγωγικές	26,7	44,2	-17,5	30,4	25,6	4,9
Υπηρεσίες δημοσίου π.δ.κ.α.	151,8	54,9	96,9	136,3	66,0	70,4
Υπηρεσίες που δεν έχουν κατανεμηθεί	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ	2.857,3	3.542,9	-685,7	2.270,0	2.784,2	-514,2
Εισοδήματα από εργασία	29,0	162,2	-133,3	30,4	157,6	-127,2
Εισοδήματα από επενδύσεις	2.828,3	3.380,7	-552,4	2.239,6	2.626,6	-387,0
Εισοδήματα από άμεσες επενδύσεις	780,6	1.807,2	-1.026,5	237,0	918,7	-681,7
Εισοδήματα από επενδύσεις χαρτοφυλακίου	851,5	584,7	266,9	930,6	671,1	259,5
Εισοδήματα από λοιπές επενδύσεις	1.196,1	989,9	207,2	1.072,1	1.036,8	35,3
ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ	472,7	665,4	-192,7	717,1	833,3	-116,1
Γενική κυβέρνηση	129,6	216,0	-86,4	143,9	204,4	-60,5
Λοιποί τομείς	343,1	449,4	-106,3	573,2	628,9	-55,7
ΚΙΝΗΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ			1.885,4			1.681,8
Κίνηση κεφαλαίων	92,9	41,8	51,1	66,3	31,3	35,0
Χρηματοοικονομικές συναλλαγές			1.834,3			1.646,8
Άμεσες επενδύσεις			2.223,8			65,4
Κατοίκων Κύπρου στο εξωτερικό			-275,6			-512,6
Μη κατοίκων στην Κύπρο			2.499,4			578,0
Επενδύσεις χαρτοφυλακίου			-17.039,3			-1.933,8
Απαιτήσεις			-17.683,1			-2.567,3
Υποχρεώσεις			643,8			633,6
Χρηματοοικονομικά παράγωγα			527,6			-58,2
Λοιπές επενδύσεις			16.029,9			3.373,4
Απαιτήσεις			-1.905,9			13.499,9
Υποχρεώσεις			17.935,8			-10.126,6
Συναλλαγματικά διαθέσιμα			92,3			200,1
ΚΑΘΑΡΑ ΛΑΘΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ			-77,5			30,1

Πηγή: ΚΤΚ.

Πίνακας Γ.9 Εμπορικό ισοζύγιο

(€ εκατομμύρια, εκτός και εάν σημειώνεται διαφορετικά)

	2009	2010	% αλλαγή	2010 Ιαν.-Αύγ.	2011 Ιαν.-Αύγ.	% αλλαγή
Εισαγωγές	5.691,8	6.517,4	14,5	4.190,8	4.265,0	1,8
Καταναλωτικά αγαθά	1.914,4	1.948,2	1,8	1.257,2	1.261,9	0,4
Ενδιάμεσα αγαθά	1.555,3	1.710,1	10,0	1.117,5	1.128,8	1,0
Κεφαλαιουχικά αγαθά	654,9	555,8	-15,1	379,6	330,3	-13,0
Μεταφορικός εξοπλισμός και ανταλλακτικά	561,9	816,9	45,4	615,9	426,9	-30,7
Καύσιμα και λιπαντικά	996,2	1.311,3	31,6	809,3	1.080,0	33,4
Εξαγωγές	970,4	1.136,8	17,1	707,4	921,7	30,3
Έλλειμμα ισοζυγίου	4.721,3	5.380,6	14,0	3.483,4	3.343,3	-4,0

Πηγή: ΣΥΚ.

Πίνακας Γ.10 Άμεσες επενδύσεις μη κατοίκων στην Κύπρο

(€ εκατομμύρια)

		Καθαρή Ροή Κεφαλαίων										
Κωδικός		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008**	2009**	2010**
NACE	Οικονομική δραστηριότητα											
595	ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
1495	ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	2,8	2,1	2,1	4,7	50,3	19,9	0,4	2,1	*	*	0,0
3995	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	14,3	5,6	37,8	-9,2	53,2	30,4	79,6	15,4	1,0	9,0	87,0
4195	ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ, ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ ΚΑΙ ΝΕΡΟ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	*	*	94,0
4500	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	6,6	-6,3	13,6	29,8	58,9	68,3	47,9	52,2	41,0	10,0	3,0
5295	ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΥΕΣ	210,7	256,1	217,8	101,1	277,3	177,2	262,5	371,3	55,0	685,0	15,0
5500	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	2,3	21,3	8,3	1,9	*	*	5,7	10,6	2,0	6,0	-1,0
6495	ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	9,6	-0,2	44,6	119,1	*	*	-21,6	55,6	11,0	-2,0	6,0
6895	ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	431,8	444,3	173,6	140,0	122,1	0,8	279,8	316,5	397,0	1.407,0	197,0
7395	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	218,3	278,9	523,3	338,1	205,8	356,0	485,2	801,6	454,0	365,0	187,0
9995	ΆΛΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	12,6	35,8	67,8	40,0	75,8	269,6	322,4	1,1	3,0	19,0	-11,0
9996	ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΚΑΤΑΝΕΜΗΘΕΙ	0,0	0,0	14,7	24,4	15,3	0,0	0,0	0,0	*	*	0,0
9999	ΣΥΝΟΛΟ	909,1	1.037,8	1.103,6	789,8	873,0	940,5	1.461,9	1.626,4	965,0	2.499,0	578,0
		Καθαρή Ροή Κεφαλαίων										
Γεωγραφική / οικονομική ζώνη		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008**	2009**	2010**
E1	ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΩΡΕΣ	771,4	873,3	955,1	667,5	764,5	909,4	861,0	1.553,1	734,0	1.977,0	-139,0
D3	ΕΕ-27	458,4	455,2	444,1	588,4	604,3	534,0	492,2	972,1	298,0	1.400,0	117,0
E4	ΑΦΡΙΚΗ	16,2	20,8	25,3	25,9	*	*	*	-0,9	13,0	22,0	351,0
E7	ΑΜΕΡΙΚΗ	82,6	82,3	*	30,3	*	-9,4	192,4	5,0	165,0	432,0	345,0
F2	ΑΣΙΑ	39,7	63,0	86,6	*	14,8	34,2	413,3	69,2	49,0	66,0	20,0
F7	ΩΚΕΑΝΙΑ	-0,8	-1,7	*	*	-1,2	*	*	0,0	4,0	3,0	2,0
Z8	ΕΚΤΟΣ ΕΕ-27 ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΚΑΤΑΝΕΜΗΘΕΙ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
A1	ΣΥΝΟΛΟ	909,1	1.037,8	1.103,6	789,8	873,0	940,5	1.461,9	1.626,4	965,0	2.499,0	578,0

Πηγή: ΚΤΚ.
 * Για λόγους εξασφάλισης της εμπιστευτικότητας των στοιχείων, ποσά τα οποία προκύπτουν από μικρό αριθμό προσώπων / εταιρειών δεν παρουσιάζονται ξεχωριστά αλλά συμπεριλαμβάνονται στα ευρύτερα σύνολα.
 ** Τα στοιχεία συμπεριλαμβάνουν και τις εταιρείες χωρίς φυσική παρουσία (brass plates - οργανισμός ή επιχείρηση οποιασδήποτε νομικής μορφής που έχει συσταθεί ή εγγραφεί στην Κύπρο χωρίς όμως να διατηρεί φυσική παρουσία στην Κύπρο). Για την μετατροπή των λιρών Κύπρου σε ευρώ χρησιμοποιήθηκε η αμετάκλητη ισοτιμία €1 = £0,585274.

Πίνακας Γ.11 Άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό
(€ εκατομμύρια)

		Καθαρή Ροή Κεφαλαίων										
Κωδικός		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008**	2009**	2010**
ΝΑΣΕ	Οικονομική δραστηριότητα											
595	ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	-2,6	*	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1495	ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	0,0	-0,9	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3995	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	-7,1	-7,1	-4,6	-15,5	-58,9	-39,5	41,3	-2,1	0,0	-1,0	-12,0
4195	ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ, ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ ΚΑΙ ΝΕΡΟ	*	*	-1,4	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	*	*	1,0
4500	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	-4,2	*	-69,5	-75,0	*	-196,8	*	-49,4	-100,0	-28,0	-3,0
5295	ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΥΕΣ	-9,1	-7,9	-5,3	-32,6	-37,3	176,9	-30,2	-22,9	-135,0	-38,0	-522,0
5500	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	-18,2	-62,9	-16,3	-88,1	*	*	*	-22,4	-19,0	-69,0	-17,0
6495	ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	-22,2	-13,5	-21,3	-18,4	-12,0	3,8	-10,0	-54,5	-1,0	-4,0	-27,0
6895	ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	-98,4	-160,9	-112,1	-94,6	-122,4	42,5	-430,9	-348,1	-1.334,0	43,0	60,0
7395	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	-18,1	-12,7	-299,6	-132,4	-137,4	-415,8	-180,3	-406,8	-267,0	-177,0	5,0
9995	ΆΛΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	*	-3,9	-0,8	-10,7	-0,7	*	114,2	-0,1	*	*	1,0
9996	ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΚΑΤΑΝΕΜΗΘΕΙ	0,0	0,0	-9,3	-39,5	-8,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9999	ΣΥΝΟΛΟ	-183,0	-274,3	-540,6	-506,8	-555,4	-442,4	-707,2	-906,3	-1.855,0	-276,0	-513,0
		Καθαρή Ροή Κεφαλαίων										
Γεωγραφική / οικονομική ζώνη		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008**	2009**	2010**
E1	ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΩΡΕΣ	-139,2	-234,8	-441,4	-412,0	-475,6	-301,9	-375,8	-842,1	-1.323,0	-566,0	-277,0
D3	ΕΕ-27	-116,1	-223,6	-429,0	-339,0	-359,2	-138,7	-34,7	-516,3	-63,0	-518,0	178,0
E4	ΑΦΡΙΚΗ	-7,6	*	-26,4	-35,4	*	*	-213,4	-0,8	-8,0	-43,0	-55,0
E7	ΑΜΕΡΙΚΗ	-2,4	*	*	-16,9	-6,5	*	*	-5,4	-317,0	398,0	-156,0
F2	ΑΣΙΑ	-0,6	-3,9	*	-41,1	*	*	*	-51,8	-172,0	-31,0	-8,0
F7	ΩΚΕΑΝΙΑ	-33,2	-32,9	-3,4	-1,4	-11,2	-4,8	-8,6	-5,8	-35,0	-33,0	-16,0
Z8	ΕΚΤΟΣ ΕΕ-27 ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΚΑΤΑΝΕΜΗΘΕΙ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,4	0,0	0,0	0,0
A1	ΣΥΝΟΛΟ	-183,0	-274,3	-540,6	-506,8	-555,4	-442,4	-707,2	-906,3	-1.855,0	-276,0	-513,0

Πηγή: ΚΤΚ.
* Για λόγους εξασφάλισης της εμπιστευτικότητας των στοιχείων, ποσά τα οποία προκύπτουν από μικρό αριθμό προσώπων / εταιρειών δεν παρουσιάζονται ξεχωριστά αλλά συμπεριλαμβάνονται στα ευρύτερα σύνολα.
** Τα στοιχεία συμπεριλαμβάνουν και τις εταιρείες χωρίς φυσική παρουσία (brass plates - οργανισμός ή επιχείρηση οποιασδήποτε νομικής μορφής που έχει συσταθεί ή εγγραφεί στην Κύπρο χωρίς όμως να διατηρεί φυσική παρουσία στην Κύπρο). Για την μετατροπή των λιρών Κύπρου σε ευρώ χρησιμοποιήθηκε η αμετάκλητη ισοτιμία €1 = £0,585274.

Πίνακας Γ.12 Ετήσια διεθνής επενδυτική θέση: 2010 (προκαταρκτικά) συμπεριλαμβανομένων των εταιρειών χωρίς φυσική παρουσία (brass plates)
(€ εκατομμύρια)

	ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ
ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ			-7.523,0
ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ			-4.103,3
Στο εξωτερικό			8.980,2
Συμμετοχές και επανεπενδυθέντα κέρδη			7.015,4
NXI (πλην της Κεντρικής Τράπεζας)			1.312,5
Μη NXI (Λοιποί τομείς)			5.702,9
Λοιπά κεφάλαια			1.964,8
NXI (πλην της Κεντρικής Τράπεζας)			2,8
Μη NXI (Λοιποί τομείς)			1.962,0
Στην Κύπρο			13.083,5
Συμμετοχές και επανεπενδυθέντα κέρδη			12.406,3
NXI (πλην της Κεντρικής Τράπεζας)			2.190,8
Μη NXI (Λοιποί τομείς)			10.215,5
Λοιπά κεφάλαια			677,2
NXI (πλην της Κεντρικής Τράπεζας)			14,0
Μη NXI (Λοιποί τομείς)			663,3
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ	36.821,0	7.920,5	28.900,8
Μετοχικοί τίτλοι	1.936,7	1.749,1	
Νομισματικές αρχές	0,0		
Γενική Κυβέρνηση	0,0		
NXI (πλην της Κεντρικής Τράπεζας)	2,0	1.517,7	
Λοιποί τομείς	1.934,6	231,3	
Χρεόγραφα	34.884,7	6.171,5	
Ομόλογα και γραμμάτια	33.813,0	6.019,1	
Νομισματικές αρχές	3.264,0	0,0	
Γενική Κυβέρνηση	0,0	3.872,0	
NXI (πλην της Κεντρικής Τράπεζας)	28.136,0	1.986,2	
Λοιποί τομείς	2.413,0	160,9	
Μέσα χρηματαγοράς	1.071,7	152,4	
Νομισματικές αρχές	0,0	0,0	
Γενική Κυβέρνηση	0,0	0,0	
NXI (πλην της Κεντρικής Τράπεζας)	1.047,9	131,4	
Λοιποί τομείς	23,8	21,0	
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΑΡΑΩΓΑ	690,1	432,6	257,5
Νομισματικές αρχές	0,0	0,0	0,0
Γενική Κυβέρνηση	0,0	0,0	0,0
NXI (πλην της Κεντρικής Τράπεζας)	121,9	431,7	-309,8
Λοιποί τομείς	568,2	0,9	567,3
ΛΟΙΠΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	45.397,7	78.833,7	-33.436,0
Νομισματικές αρχές	436,3	6.544,4	
Δάνεια/Νόμισμα και καταθέσεις	407,3	6.530,2	
Λοιπές απαιτήσεις/υποχρεώσεις	29,0	14,2	
Γενική Κυβέρνηση	227,9	822,4	
Εμπορικές πιστώσεις	9,7	0,0	
Δάνεια/Νόμισμα και καταθέσεις	42,8	822,4	
Λοιπές απαιτήσεις/υποχρεώσεις	175,4	0,0	
NXI (πλην της Κεντρικής Τράπεζας)	40.150,3	68.993,5	
Δάνεια/Νόμισμα και καταθέσεις	40.042,3	68.959,5	
Λοιπές απαιτήσεις/υποχρεώσεις	108,0	34,0	
Λοιποί τομείς	4.583,2	2.473,4	
Εμπορικές πιστώσεις	146,2	769,5	
Δάνεια/Νόμισμα και καταθέσεις	4.437,0	1.703,9	
Λοιπές απαιτήσεις/υποχρεώσεις	0,0	0,0	
ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	858,0		

Πηγή: ΚΤΚ.

NXI: Νομισματικά και Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα.

** Τα στοιχεία για το 2008 περιλαμβάνουν και τα brass plates (οργανισμός ή επιχείρηση οποιασδήποτε νομικής μορφής που έχει συσταθεί ή εγγραφεί στην Κύπρο χωρίς όμως να διατηρεί φυσική παρουσία στην Κύπρο).

Για την μετατροπή των λιρών Κύπρου σε ευρώ χρησιμοποιήθηκε η αμετάκλητη ισοτιμία €1 = £0,585274.

Πίνακας Γ.13 Αφίξεις τουριστών και έσοδα από τουρισμό

Έτος	Μήνας	Αφίξεις τουριστών			Έσοδα από τουρισμό		
		Αριθμός τουριστών	% μεταβολή		Ευρώ (εκατ.)	% μεταβολή	
			Προηγούμενο έτος	Συσσωρευμένη περ.		Προηγούμενο έτος	Συσσωρευμένη περ.
2007	Ιανουάριος	51.848	-5,5	-5,5	33,6	-7,1	-7,1
	Φεβρουάριος	63.098	-4,6	-5,0	38,5	-2,2	-4,6
	Μάρτιος	104.316	-2,6	-3,9	68,5	3,1	-1,0
	Απρίλιος	189.310	-8,3	-6,0	123,7	-2,8	-1,8
	Μάιος	273.058	-3,7	-5,1	204,6	7,1	1,9
	Ιούνιος	282.465	0,8	-3,4	207,4	3,2	2,3
	Ιούλιος	352.423	3,2	-1,7	287,3	8,5	4,0
	Αύγουστος	340.534	8,1	0,1	306,0	15,5	6,6
	Σεπτέμβριος	315.437	6,4	1,1	263,0	9,3	7,0
	Οκτώβριος	275.103	-2,8	0,6	206,3	-1,7	5,9
	Νοέμβριος	94.741	-1,0	0,5	67,8	5,5	5,9
	Δεκέμβριος	73.742	3,8	0,6	51,4	4,5	5,9
2008	Ιανουάριος	50.658	-2,3	-2,3	35,3	4,9	4,9
	Φεβρουάριος	70.140	11,2	5,1	40,6	5,5	5,2
	Μάρτιος	108.164	3,7	4,4	67,3	-1,7	1,8
	Απρίλιος	182.091	-3,8	0,6	107,8	-12,8	-5,0
	Μάιος	271.599	-0,5	0,1	191,3	-6,5	-5,7
	Ιούνιος	307.237	8,8	2,7	229,6	10,7	-0,7
	Ιούλιος	342.554	-2,8	1,2	272,9	-5,0	-2,0
	Αύγουστος	328.100	-3,7	0,2	278,0	-9,1	-3,7
	Σεπτέμβριος	305.348	-3,2	-0,3	247,4	-5,9	-4,1
	Οκτώβριος	267.866	-2,6	-0,6	198,6	-3,7	-4,0
	Νοέμβριος	97.900	3,3	-0,5	72,4	6,8	-3,6
	Δεκέμβριος	72.127	-2,2	-0,5	51,6	0,5	-3,5
2009	Ιανουάριος	47.066	-7,1	-7,1	31,2	-11,6	-11,6
	Φεβρουάριος	56.626	-19,3	-14,2	36,3	-10,7	-11,1
	Μάρτιος	90.434	-16,4	-15,2	57,4	-14,7	-12,8
	Απρίλιος	181.395	-0,4	-8,6	107,4	-0,3	-7,5
	Μάιος	246.546	-9,2	-8,9	158,1	-17,4	-11,7
	Ιούνιος	260.931	-15,1	-10,8	175,4	-23,6	-15,8
	Ιούλιος	304.126	-11,2	-10,9	232,5	-14,8	-15,5
	Αύγουστος	291.583	-11,1	-11,0	234,8	-15,5	-15,5
	Σεπτέμβριος	276.178	-9,6	-10,7	200,2	-19,1	-16,1
	Οκτώβριος	230.431	-14,0	-11,1	156,3	-21,3	-16,7
	Νοέμβριος	89.670	-8,4	-11,0	61,0	-15,7	-16,7
	Δεκέμβριος	66.201	-8,2	-10,9	42,7	-17,2	-16,7
2010	Ιανουάριος	45.952	-2,4	-2,4	29,7	-4,8	-4,8
	Φεβρουάριος	55.250	-2,4	-2,4	33,9	-6,6	-5,8
	Μάρτιος	103.803	14,8	5,6	65,6	14,3	3,4
	Απρίλιος	139.658	-23,0	-8,2	89,0	-17,1	-6,1
	Μάιος	258.014	4,7	-3,1	164,8	4,2	-1,9
	Ιούνιος	275.280	5,5	-0,6	195,3	11,3	2,2
	Ιούλιος	306.106	0,7	-0,3	231,1	-0,6	1,4
	Αύγουστος	304.264	4,3	0,7	241,1	2,7	1,7
	Σεπτέμβριος	289.126	4,7	1,3	220,5	10,1	3,1
	Οκτώβριος	241.698	4,9	1,7	175,5	12,3	4,1
	Νοέμβριος	92.643	3,3	1,8	62,4	2,3	4,0
	Δεκέμβριος	61.199	-7,6	1,5	40,9	-4,2	3,8
2011	Ιανουάριος	44.442	-3,3	-3,3	29,8	0,3	0,3
	Φεβρουάριος	62.294	12,7	5,5	36,9	8,8	4,9
	Μάρτιος	98.964	-4,7	0,3	66,4	1,2	3,0
	Απρίλιος	199.762	43,0	17,6	136,7	53,6	23,6
	Μάιος	267.487	3,7	11,7	187,1	13,5	19,3
	Ιούνιος	300.817	9,3	10,9	220,0	12,6	17,0
	Ιούλιος	359.104	17,3	12,6	274,4	18,7	17,5
	Αύγουστος	337.013	10,8	12,2	267,0	10,7	16,0
	Σεπτέμβριος	304.260	5,2	11,1	235,8	6,9	14,4
	Οκτώβριος	259.863	7,5	10,6	n/a	n/a	n/a

Πηγή: ΣΥΚ.

Πίνακας Γ.14 Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά κατηγορία δαπανών σε σταθερές τιμές αγοράς του 2005, μεθοδολογία αλυσιδωτής σύνδεσης
(€ εκατομμύρια)

Έτος / Q	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	Δημόσια κατανάλωση	Ιδιωτική κατανάλωση	Ακαθάριστες κεφαλαιουχικές επενδύσεις	Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών
1997 Q1	2.340,6	373,4	1.642,9	559,5	851,7	1.086,8
1997 Q2	2.520,8	423,1	1.511,7	652,3	1.218,5	1.284,8
1997 Q3	2.563,9	435,1	1.401,9	455,9	1.530,9	1.259,9
1997 Q4	2.506,9	610,1	1.700,0	213,4	1.175,4	1.192,0
1998 Q1	2.421,1	436,1	1.761,5	492,7	902,0	1.171,3
1998 Q2	2.684,5	423,3	1.550,7	652,6	1.264,6	1.206,8
1998 Q3	2.698,4	463,0	1.478,3	487,9	1.530,6	1.261,4
1998 Q4	2.625,4	593,3	1.823,0	318,1	1.167,5	1.276,4
1999 Q1	2.529,7	461,1	1.840,3	429,0	905,6	1.106,3
1999 Q2	2.815,5	476,3	1.601,7	686,7	1.357,5	1.306,6
1999 Q3	2.818,3	480,7	1.497,0	397,2	1.727,0	1.283,7
1999 Q4	2.770,1	664,8	1.868,1	309,8	1.309,3	1.381,9
2000 Q1	2.678,6	421,6	1.950,7	505,4	1.043,2	1.242,3
2000 Q2	2.977,7	429,2	1.704,4	797,7	1.515,7	1.469,3
2000 Q3	2.954,6	482,0	1.596,6	442,6	1.875,9	1.442,5
2000 Q4	2.871,8	645,0	2.005,0	364,6	1.418,5	1.561,3
2001 Q1	2.773,9	460,8	2.154,5	421,4	1.104,9	1.367,6
2001 Q2	3.083,9	494,9	1.813,7	702,6	1.679,8	1.607,1
2001 Q3	3.109,1	528,0	1.512,6	678,7	1.990,4	1.600,5
2001 Q4	2.977,6	707,7	2.101,4	173,5	1.436,8	1.441,8
2002 Q1	2.839,8	516,2	2.106,1	569,4	1.015,8	1.367,6
2002 Q2	3.163,3	537,7	1.849,5	759,7	1.587,4	1.571,0
2002 Q3	3.126,2	569,8	1.650,3	576,5	1.870,2	1.540,6
2002 Q4	3.065,6	718,8	2.072,2	368,2	1.434,8	1.528,3
2003 Q1	2.886,8	543,2	2.099,1	686,6	929,1	1.371,3
2003 Q2	3.204,1	554,0	1.933,5	780,4	1.404,6	1.468,3
2003 Q3	3.190,3	565,3	1.680,8	550,2	1.962,2	1.568,2
2003 Q4	3.148,9	821,7	2.128,9	197,7	1.584,8	1.584,1
2004 Q1	2.995,5	507,5	2.194,6	561,6	1.219,5	1.487,8
2004 Q2	3.347,5	560,4	1.996,7	842,0	1.612,1	1.663,6
2004 Q3	3.325,2	572,1	1.877,7	614,0	1.916,8	1.655,4
2004 Q4	3.287,0	707,8	2.282,0	642,9	1.454,4	1.800,0
2005 Q1	3.128,7	509,6	2.316,5	663,0	1.248,5	1.608,8
2005 Q2	3.464,9	560,2	2.120,8	686,2	1.704,5	1.606,7
2005 Q3	3.452,3	522,5	1.909,9	702,5	2.044,9	1.727,6
2005 Q4	3.416,2	834,9	2.351,8	630,2	1.506,8	1.907,4
2006 Q1	3.246,8	570,0	2.408,0	658,5	1.366,1	1.755,8
2006 Q2	3.624,9	625,0	2.201,9	814,4	1.798,1	1.814,5
2006 Q3	3.594,7	599,5	2.023,9	621,4	2.196,8	1.846,9
2006 Q4	3.550,8	810,8	2.469,6	792,0	1.373,5	1.895,0
2007 Q1	3.414,5	575,8	2.586,9	769,4	1.348,5	1.866,1
2007 Q2	3.798,0	568,7	2.384,5	1.125,9	1.739,5	2.020,5
2007 Q3	3.775,0	615,4	2.191,9	753,0	2.375,0	2.160,2
2007 Q4	3.749,2	854,0	2.792,6	658,1	1.681,6	2.237,1
2008 Q1	3.578,9	574,7	2.795,1	915,6	1.430,7	2.137,1
2008 Q2	3.958,5	596,7	2.588,0	1.202,4	1.786,0	2.214,6
2008 Q3	3.901,4	754,1	2.455,2	976,7	2.233,8	2.518,5
2008 Q4	3.832,2	849,8	2.823,9	572,7	1.669,4	2.083,6
2009 Q1	3.602,5	631,9	2.787,0	589,6	1.392,2	1.798,2
2009 Q2	3.891,5	637,8	2.595,9	919,7	1.529,6	1.791,5
2009 Q3	3.796,7	767,3	2.359,2	733,3	1.858,8	1.921,9
2009 Q4	3.726,6	898,1	2.609,9	399,7	1.531,2	1.712,3
2010 Q1	3.574,6	636,2	2.675,2	696,9	1.357,1	1.790,8
2010 Q2	3.916,0	632,4	2.612,5	812,8	1.677,7	1.819,4
2010 Q3	3.868,2	646,1	2.439,4	935,7	1.763,9	1.916,9
2010 Q4	3.814,6	1.034,5	2.706,1	444,3	1.551,0	1.921,3
2011 Q1	3.635,8	625,4	2.731,3	687,3	1.399,7	1.808,0
2011 Q2	3.969,4	637,0	2.676,3	729,1	1.756,3	1.829,3

Πηγή: ΣΥΚ.

Πίνακας Γ.15 Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά κατηγορία δαπανών σε τρέχουσες τιμές αγοράς
(€ εκατομμύρια)

Έτος / Q	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	Δημόσια κατανάλωση	Ιδιωτική κατανάλωση	Ακαθάριστες κεφαλαιουχικές επενδύσεις	Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	
1997	Q1	1.779,0	262,5	1.284,1	451,0	715,6	934,2
	Q2	1.991,2	299,5	1.256,8	518,7	1.027,3	1.111,1
	Q3	2.033,4	313,1	1.190,7	327,7	1.300,2	1.098,3
	Q4	2.006,9	440,3	1.386,5	215,1	1.005,1	1.040,1
1998	Q1	1.893,8	317,0	1.402,4	408,7	780,7	1.015,1
	Q2	2.182,2	308,8	1.316,1	523,1	1.090,4	1.056,1
	Q3	2.212,0	338,6	1.278,5	372,7	1.322,4	1.100,2
	Q4	2.157,2	435,0	1.508,7	315,7	1.011,4	1.113,6
1999	Q1	2.037,2	343,6	1.497,0	375,3	789,6	968,3
	Q2	2.338,8	358,7	1.377,2	565,7	1.193,9	1.156,7
	Q3	2.353,3	362,2	1.311,3	299,5	1.531,2	1.150,9
	Q4	2.333,3	510,0	1.601,3	302,7	1.175,3	1.256,0
2000	Q1	2.234,2	329,1	1.648,7	448,9	957,3	1.149,8
	Q2	2.568,7	338,8	1.533,4	665,9	1.412,1	1.381,6
	Q3	2.556,7	389,9	1.452,4	325,5	1.756,7	1.367,8
	Q4	2.523,6	525,4	1.770,7	371,1	1.345,0	1.488,6
2001	Q1	2.393,6	382,6	1.863,2	383,4	1.060,7	1.296,3
	Q2	2.773,1	411,8	1.659,9	617,4	1.615,2	1.531,1
	Q3	2.777,7	438,2	1.408,9	554,2	1.900,6	1.524,1
	Q4	2.683,5	586,2	1.910,8	191,4	1.373,6	1.378,6
2002	Q1	2.495,7	434,1	1.861,9	536,0	970,3	1.306,7
	Q2	2.828,6	452,7	1.717,0	666,8	1.501,9	1.509,8
	Q3	2.824,5	486,6	1.574,8	476,0	1.759,6	1.472,4
	Q4	2.830,8	623,5	1.940,6	381,0	1.340,5	1.454,8
2003	Q1	2.660,3	494,0	1.956,4	637,8	869,3	1.297,2
	Q2	3.048,2	511,6	1.872,5	741,5	1.309,6	1.387,0
	Q3	3.032,3	534,1	1.638,8	498,2	1.843,1	1.481,8
	Q4	3.020,3	782,8	2.070,7	168,5	1.502,1	1.503,8
2004	Q1	2.862,3	483,5	2.087,2	532,0	1.167,2	1.407,6
	Q2	3.254,5	535,5	1.952,5	792,5	1.563,0	1.589,0
	Q3	3.265,4	549,5	1.845,9	589,1	1.880,1	1.599,1
	Q4	3.271,4	686,8	2.271,0	638,9	1.435,9	1.761,2
2005	Q1	3.077,6	507,1	2.262,5	645,0	1.239,7	1.576,7
	Q2	3.448,4	559,7	2.125,2	667,3	1.699,9	1.603,7
	Q3	3.462,1	522,3	1.924,0	701,2	2.044,6	1.730,0
	Q4	3.474,1	838,0	2.387,0	668,5	1.520,6	1.940,0
2006	Q1	3.278,0	586,4	2.403,9	674,8	1.392,2	1.779,3
	Q2	3.718,2	641,3	2.251,5	842,5	1.842,4	1.859,5
	Q3	3.717,6	618,6	2.084,5	639,8	2.262,0	1.887,3
	Q4	3.721,2	836,3	2.557,7	839,1	1.433,0	1.944,9
2007	Q1	3.577,1	606,2	2.651,7	803,1	1.420,1	1.903,9
	Q2	4.067,0	600,7	2.518,1	1.194,7	1.844,8	2.091,3
	Q3	4.115,3	652,4	2.358,1	808,8	2.535,7	2.239,7
	Q4	4.119,8	905,4	3.018,2	754,9	1.811,9	2.370,6
2008	Q1	3.976,4	635,5	3.009,3	1.036,5	1.577,7	2.282,5
	Q2	4.486,5	659,4	2.886,6	1.374,2	1.981,4	2.415,0
	Q3	4.452,7	845,5	2.797,7	1.082,4	2.474,3	2.747,1
	Q4	4.370,9	951,6	3.171,7	694,4	1.821,6	2.268,4
2009	Q1	4.003,5	731,4	3.039,5	659,1	1.498,1	1.924,6
	Q2	4.395,5	742,4	2.906,7	1.007,2	1.667,7	1.928,6
	Q3	4.272,9	877,2	2.643,1	777,7	2.017,8	2.042,8
	Q4	4.273,6	1.013,4	2.949,0	495,0	1.640,6	1.824,4
2010	Q1	4.061,1	737,4	2.980,6	791,6	1.478,1	1.926,6
	Q2	4.502,0	737,2	2.995,2	917,7	1.860,0	2.008,1
	Q3	4.461,7	761,1	2.831,0	1.002,6	1.961,2	2.094,2
	Q4	4.440,3	1.205,1	3.121,3	509,3	1.707,0	2.102,4
2011	Q1	4.176,4	745,9	3.135,5	760,5	1.554,5	2.020,0
	Q2	4.656,4	773,0	3.191,1	771,4	1.958,9	2.038,1

Πηγή: ΣΥΚ.

Πίνακας Γ.16 Δείκτης κύκλου εργασιών λιανικού εμπορίου

Έτος / Μήνας	Όγκος	Μεταβολή κινητού μέσου 6 μηνών	% Μεταβολή		
			Προηγούμενο έτος	Κινητού μέσου 6 μηνών	
2008	Ιανουάριος	108,3	122,4	7,8	9,4
	Φεβρουάριος	108,5	120,9	14,7	10,0
	Μάρτιος	109,8	120,0	1,7	9,3
	Απρίλιος	118,3	120,2	10,9	9,7
	Μάιος	122,8	120,8	10,2	9,3
	Ιούνιος	121,2	115,2	2,4	7,7
	Ιούλιος	136,2	119,8	9,0	8,0
	Αύγουστος	120,8	121,7	1,9	6,0
	Σεπτέμβριος	124,4	124,1	7,7	7,0
	Οκτώβριος	120,7	124,5	3,0	5,7
	Νοέμβριος	112,8	122,8	-5,5	3,1
	Δεκέμβριος	153,6	128,3	-0,3	2,5
2009	Ιανουάριος	111,2	123,9	2,7	1,3
	Φεβρουάριος	102,9	120,9	-5,2	0,2
	Μάρτιος	103,4	117,4	-5,8	-2,0
	Απρίλιος	115,8	116,6	-2,1	-2,8
	Μάιος	114,2	116,9	-7,0	-3,0
	Ιούνιος	117,7	110,9	-2,9	-3,4
	Ιούλιος	132,7	114,5	-2,6	-4,2
	Αύγουστος	116,6	116,7	-3,5	-3,9
	Σεπτέμβριος	116,7	119,0	-6,2	-4,0
	Οκτώβριος	116,4	119,1	-3,6	-4,3
	Νοέμβριος	108,3	118,1	-4,0	-3,8
	Δεκέμβριος	148,7	123,2	-3,2	-3,8
2010	Ιανουάριος	104,2	118,5	-6,3	-4,4
	Φεβρουάριος	98,4	115,5	-4,4	-4,5
	Μάρτιος	115,7	115,3	11,9	-1,8
	Απρίλιος	107,8	113,9	-6,9	-2,4
	Μάιος	113,4	114,7	-0,7	-1,8
	Ιούνιος	118,6	109,7	0,8	-1,1
	Ιούλιος	134,8	114,8	1,6	0,3
	Αύγουστος	118,3	118,1	1,5	1,2
	Σεπτέμβριος	116,7	118,3	0,0	-0,6
	Οκτώβριος**	114,0	119,3	-2,1	0,2
	Νοέμβριος**	112,6	119,2	4,0	0,9
	Δεκέμβριος**	154,2	125,1	3,7	1,5
2011	Ιανουάριος	106,3	120,4	2,0	1,6
	Φεβρουάριος	100,7	117,4	2,3	1,7
	Μάρτιος**	108,9	116,1	-5,9	0,7
	Απρίλιος**	113,9	116,1	5,7	2,0
	Μάιος**	113,1	116,2	-0,3	1,3
	Ιούνιος**	119,7	110,4	0,9	0,7
	Ιούλιος**	129,1	114,2	-4,2	-0,5
	Αύγουστος*	121,2	117,7	2,5	-0,4
Ποσοστιαία μεταβολή ανά κατηγορία		Αύγουστος 2010/2009	Αύγουστος* 2011/2010	Ιαν.-Αυγ. 2010/2009	Ιαν.-Αυγ.* 2011/2010
Γενικός Δείκτης		1,5	2,5	-0,4	0,2
Γενικός Δείκτης εκτός των καυσίμων αυτοκινήτων		1,4	2,7	-0,3	0,5
Τρόφιμα - ποτά - καπνός (σε μη ειδικευμένα καταστήματα)		2,5	12,5	6,1	8,3
Άλλο λιανικό εμπόριο σε μη ειδικευμένα καταστήματα		-7,6	-6,3	-3,2	-6,7
Τρόφιμα - ποτά - καπνός (σε ειδικευμένα καταστήματα)		-11,5	4,5	1,7	-3,7
Εδώδιμα προϊόντα		0,2	11,4	5,4	6,5
Μη εδώδιμα προϊόντα (εκτός των καυσίμων αυτοκινήτων)		1,9	-2,0	-3,2	-2,8
Υφάσματα - ενδύματα - υποδήματα		-4,0	3,5	-0,7	-1,5
Ηλεκτρικά είδη και έπιπλα		7,5	-6,1	-4,6	-3,5
Εξοπλισμός ηλεκτρονικών υπολογιστών βιβλία και άλλα		9,2	5,7	-3,5	1,2
Καύσιμα αυτοκινήτων σε ειδικευμένα καταστήματα		3,2	0,3	-0,5	-2,2

Πηγή: ΣΥΚ.
* Προκαταρκτικά στοιχεία
** Αναθεωρημένα στοιχεία

Πίνακας Γ.17 Δείκτες κατασκευών

Έτος / Μήνας	Πωλήσεις ταμμένου (όγκος)			Εγκεκριμένες άδειες οικοδομής (όγκος)		
	Σύνολο (εκατ,τόνοι)	% Μεταβολή		Εμβαδόν (τετρ,μετρ)	% Μεταβολή	
		Προηγούμενο έτος	Κινητού μέσου 6 μηνών		Προηγούμενο έτος	Κινητού μέσου 6 μηνών
2008						
Ιανουάριος	156.587	18,12	9,90	249.822	-5,34	-2,89
Φεβρουάριος	173.499	32,81	13,66	299.159	-0,10	-2,31
Μάρτιος	175.963	0,96	13,04	295.942	-23,92	-8,92
Απρίλιος	164.519	19,91	13,30	296.211	-8,72	-9,74
Μάιος	179.007	11,23	13,00	293.231	-11,94	-8,77
Ιούνιος	172.650	4,36	13,45	312.757	2,84	-8,72
Ιούλιος	200.922	14,82	13,04	329.337	-3,06	-8,20
Αύγουστος	69.945	-11,42	7,98	188.451	-1,85	-8,84
Σεπτέμβριος	168.055	13,25	10,30	339.160	17,55	-1,28
Οκτώβριος	178.855	1,21	7,07	374.647	17,78	3,50
Νοέμβριος	164.606	-7,09	3,62	382.457	38,68	12,14
Δεκέμβριος	135.678	1,90	3,22	327.935	15,18	14,31
2009						
Ιανουάριος	120.871	-22,81	-3,79	278.876	11,63	17,57
Φεβρουάριος	122.367	-29,47	-7,78	273.892	-8,45	15,20
Μάρτιος	123.823	-29,63	-14,79	255.578	-13,64	9,86
Απρίλιος	117.392	-28,65	-20,00	234.397	-20,87	3,03
Μάιος	132.204	-26,15	-23,44	254.844	-13,09	-5,44
Ιούνιος	137.449	-20,39	-26,23	359.744	15,02	-5,14
Ιούλιος	151.742	-24,48	-26,40	295.814	-10,18	-8,35
Αύγουστος	48.329	-30,90	-26,18	176.594	-6,29	-7,55
Σεπτέμβριος	126.657	-24,63	-25,27	276.027	-18,61	-9,71
Οκτώβριος	128.881	-27,94	-25,19	203.278	-45,74	-16,01
Νοέμβριος	122.260	-25,73	-25,10	263.849	-31,01	-18,59
Δεκέμβριος	107.190	-21,00	-25,38	263.566	-19,63	-18,84
2010						
Ιανουάριος	84.111	-30,41	-26,32	228.827	-17,95	-22,60
Φεβρουάριος	99.354	-18,81	-24,93	335.783	22,60	-24,22
Μάρτιος	135.848	9,71	-19,92	317.003	24,03	-14,51
Απρίλιος	99.749	-15,03	-17,36	244.383	4,26	-9,22
Μάιος	120.199	-9,08	-14,07	270.480	6,14	1,45
Ιούνιος	130.944	-4,73	-11,13	254.982	-29,12	-0,96
Ιούλιος	139.952	-7,77	-7,51	241.035	-18,52	-3,11
Αύγουστος	49.809	3,06	-4,84	145.686	-17,50	-2,24
Σεπτέμβριος	118.607	-6,36	-7,64	209.911	-23,95	-9,15
Οκτώβριος	115.198	-10,62	-6,97	236.479	16,33	-10,98
Νοέμβριος	133.159	8,91	-3,87	216.510	-17,94	-13,94
Δεκέμβριος	108.128	0,88	-2,95	216.826	-17,73	-17,26
2011						
Ιανουάριος	90.251	7,30	-0,37	167.251	-26,91	-16,06
Φεβρουάριος	98.610	-0,75	-0,67	204.698	-39,04	-20,06
Μάρτιος	117.715	-13,35	-2,15	266.707	-15,87	-19,59
Απρίλιος	87.190	-12,59	-2,08	174.749	-28,49	-20,11
Μάιος	119.817	-0,32	-3,83	180.822	-33,15	-25,80
Ιούνιος	111.297	-15,00	-6,76	173.957	-31,78	-27,68
Ιούλιος	112.965	-19,28	-10,81	186.807	-22,50	-28,40
Αύγουστος	45.313	-9,03	-12,15	130.118	-10,69	-27,16
Σεπτέμβριος	99.251	-16,32	-12,65	n/a	n/a	n/a
Οκτώβριος	96.675	-16,08	-13,25	n/a	n/a	n/a

Πηγή: ΣΥΚ.

Πίνακας Γ.18 Δείκτης βιομηχανικής παραγωγής - τομέας μεταποίησης

Ετος/ Μήνας	Δείκτης		Προηγούμενο έτος	% Μεταβολή		
	Μηνιαίος	Συσσωρευμένος		Κινητού μέσου 6 μηνών	Συσσωρευμένη περίοδος	
2009	Ιανουάριος	88,30	88,30	-9,06	-0,15	-9,06
	Φεβρουάριος	91,80	90,05	-9,02	-1,05	-9,04
	Μάρτιος	95,30	91,80	-10,68	-3,86	-9,62
	Απρίλιος	94,20	92,40	-12,62	-6,47	-10,40
	Μάιος	101,60	94,24	-14,48	-8,92	-11,31
	Ιούνιος	105,50	96,12	-9,98	-11,07	-11,07
	Ιούλιος	115,40	98,87	-9,70	-11,10	-10,85
	Αύγουστος	63,20	94,41	-11,24	-11,44	-10,88
	Σεπτέμβριος	102,40	95,30	-10,80	-11,45	-10,87
	Οκτώβριος	99,10	95,68	-13,53	-11,62	-11,15
	Νοέμβριος	100,30	96,10	-10,21	-10,86	-11,06
	Δεκέμβριος	98,90	96,33	-12,56	-11,31	-11,19
2010	Ιανουάριος	80,80	80,80	-8,49	-11,24	-8,49
	Φεβρουάριος	84,00	82,40	-8,50	-10,85	-8,50
	Μάρτιος	100,90	88,57	5,88	-8,26	-3,52
	Απρίλιος	87,90	88,40	-6,69	-7,00	-4,33
	Μάιος	99,40	90,60	-2,17	-5,55	-3,86
	Ιούνιος	104,40	92,90	-1,04	-3,35	-3,35
	Ιούλιος	108,30	95,10	-6,15	-3,13	-3,81
	Αύγουστος	63,50	91,15	0,47	-1,88	-3,46
	Σεπτέμβριος	100,40	92,18	-1,95	-3,16	-3,28
	Οκτώβριος	93,40	92,30	-5,75	-3,03	-3,53
	Νοέμβριος	98,40	92,85	-1,89	-2,99	-3,38
	Δεκέμβριος	97,70	93,26	-1,21	-3,04	-3,19
2011	Ιανουάριος*	74,60	74,60	-7,67	-3,07	-7,67
	Φεβρουάριος*	82,90	78,75	-1,31	-3,20	-4,43
	Μάρτιος*	91,60	83,03	-9,22	-4,50	-6,25
	Απρίλιος*	82,40	82,88	-6,26	-4,56	-6,25
	Μάιος*	97,50	85,80	-1,91	-4,57	-5,30
	Ιούνιος*	96,20	87,53	-7,85	-5,78	-5,78
	Ιούλιος*	93,40	88,37	-13,76	-6,99	-7,08
	Αύγουστος	60,10	84,84	-5,35	-7,65	-6,93
Ποσοστιαία μεταβολή ανά κατηγορία			Αύγουστος 2010/2009	Αύγουστος 2011/2010	Ιαν.-Αυγ. 2010/2009	Ιαν.-Αυγ. 2011/2010
Γενικός Δείκτης			0,2	-5,1	-3,7	-6,7
Βιομηχανία τροφίμων, ποτών και προϊόντων καπνού			0,8	-5,2	-0,4	-6,0
Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών, ειδών ένδυσης και δερμάτινων ειδών			9,4	-13,2	-16,2	2,9
Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό εκτός από έπιπλα			-27,8	-15,7	-18,1	-22,1
Κατασκευή χαρτίου και προϊόντων από χαρτί και εκτυπώσεις			23,9	10,6	18,1	7,8
Παραγωγή προϊόντων διύλισης πετρελαίου, χημικών ουσιών και προϊόντων και φαρμακευτικών προϊόντων και σκευασμάτων			23,8	-5,8	9,9	2,4
Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό και πλαστικές ύλες			2,8	-7,4	-6,0	-10,2
Κατασκευή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων			-7,5	-29,9	-12,8	-11,7
Παραγωγή βασικών μετάλλων και κατασκευή μεταλλικών προϊόντων			-18,0	2,2	-7,8	-5,2
Κατασκευή ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων και ηλεκτρολογικού εξοπλισμού			34,1	62,4	34,7	-9,7
Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού			-30,7	-20,4	-23,8	-4,3
Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και λοιπού εξοπλισμού μεταφορών			-45,2	43,6	-12,3	-15,5
Κατασκευή επίπλων, άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες και επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων και εξοπλισμού			-6,7	-2,8	-13,5	-18,8

Πηγή: ΣΥΚ.
*Αναθεωρημένα στοιχεία.

Πίνακας Γ.19 Δείκτες αγοράς εργασίας με βάση την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ)

	2010				2011	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Εργατικό δυναμικό	409.499	414.288	409.584	408.490	409.883	409.674
Απασχόληση	379.881	387.909	385.993	386.591	379.703	380.485
Κατά τύπο απασχόλησης:						
Πλήρης απασχόληση	344.315	352.515	351.791	348.571	339.421	342.874
Μερική απασχόληση	35.566	35.394	34.202	38.020	40.283	37.611
Κατά κλάδο απασχόλησης:						
Γεωργία	13.773	14.858	14.856	15.231	16.363	15.408
Βιομηχανία	78.787	79.043	79.945	83.124	81.623	80.973
Υπηρεσίες	287.321	294.008	291.192	288.236	281.717	284.134
Υπάλληλοι	306.192	314.416	314.047	316.296	308.098	310.236
Ανεργοί	29.618	26.379	23.590	21.899	30.180	29.189
Ανεργία κατά διάρκεια:						
Κάτω από 12 μήνες	24.629	21.557	18.379	16.187	24.960	24.237
12 μήνες και πάνω	4.989	4.823	5.212	5.713	5.221	4.952
Ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό (%)	64,8	65,0	64,8	64,4	64,6	64,4
Άνδρες	72,2	72,7	73,4	72,2	72,3	72,0
Γυναίκες	57,7	57,8	56,8	56,9	57,3	57,0
Ποσοστό απασχόλησης (%)	60,1	60,9	61,1	61,0	59,9	59,8
Άνδρες	67,0	68,3	69,2	68,6	67,1	66,8
Γυναίκες	53,5	53,9	53,4	53,7	52,9	53,0
Ποσοστό ανεργίας (%)	7,2	6,4	5,8	5,4	7,4	7,1
Άνδρες	7,2	6,1	5,7	5,1	7,2	7,2
Γυναίκες	7,3	6,7	5,9	5,7	7,6	7,0
Πηγή: ΣΥΚ.						

Πίνακας Γ.20 Δημόσιο χρέος κατά είδος και δανειστή
(€ εκατομμύρια)

	2009				2010				2011		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
(1) ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΧΡΕΟΣ (2+4+7)	14.234,1	15.097,0	15.165,8	12.961,1	13.212,2	13.252,8	12.984,4	12.670,2	12.875,9	13.338,8	13.313,5
(2) Μακροπρόθεσμο χρέος, εκ του οποίου:	5.971,4	5.679,8	5.611,5	5.549,2	5.298,2	5.190,0	5.105,9	5.106,2	4.529,0	4.604,8	5.291,1
(3) Κρατικά Ονομαστικά Χρεόγραφα Αναπτύξεως (ΤΚΑ)	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	10,8	10,8
(4) Βραχυπρόθεσμο χρέος, εκ του οποίου:	8.262,7	9.417,3	9.554,3	7.411,9	7.913,9	8.062,8	2.146,0	429,2	1.166,2	1.463,8	728,4
(5) Γραμμάτια Δημοσίου (Υπό Διαχείριση Ταμεία)	143,4	150,4	185,8	147,4	158,3	155,6	198,8	155,8	152,4	151,3	150,3
(6) Γραμμάτια Δημοσίου (ΤΚΑ)	6.683,7	6.831,2	6.932,8	6.932,8	6.933,5	7.082,4	1.376,2	0,0	0,0	0,0	0,0
(7) Επενδύσεις υπό τη μορφή καταθέσεων (ΤΚΑ) ⁽¹⁾							5.732,5	7.134,8	7.180,7	7.270,2	7.294,0
(8) Συνολικό Ακαθάριστο Εσωτερικό Χρέος (1-3-5-6-7)	7.406,2	8.114,6	8.046,4	5.880,1	6.119,5	6.014,0	5.676,1	5.378,8	5.541,9	5.906,5	5.858,3
(9) ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΧΡΕΟΣ (10+11+12+14)	1.992,1	3.785,4	3.633,5	3.984,5	4.619,7	4.864,0	4.811,2	5.615,1	5.902,8	6.268,9	6.345,2
(10) Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της ΚΤΚ προς το ΔΝΤ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(11) Μακροπρόθεσμα δάνεια	827,3	803,3	800,5	808,9	808,5	782,7	794,6	822,4	820,2	962,5	998,8
(12) Μεσοπρόθεσμα αξιόγραφα (χρεόγραφα ΕΜΤΝ εξωτερικού)	1.050,0	2.550,0	2.550,0	2.550,0	3.550,0	3.550,0	3.550,0	4.550,0	4.720,0	4.765,0	4.765,0
(13) ΤΚΑ				204,0	204,0	204,0	341,3	341,3	341,3	341,3	
(14) Βραχυπρόθεσμα αξιόγραφα (γραμμάτια ΕΣΡ εξωτερικού)	114,8	432,1	282,9	625,6	261,2	531,2	466,5	242,7	362,6	541,3	581,4
(15) Συνολικό Ακαθάριστο Εξωτερικό Χρέος (9-10-13)	1.992,1	3.785,4	3.633,5	3.984,5	4.415,7	4.660,0	4.607,2	5.273,8	5.561,5	5.927,6	6.003,9
(16) ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ (1+9)	16.226,2	18.882,5	18.799,3	16.945,6	17.831,9	18.116,8	17.795,6	18.285,3	18.778,7	19.607,7	19.658,7
(17) Συνολικός ενδοκυβερνητικός δανεισμός και βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της ΚΤΚ προς το ΔΝΤ (3+5+6+7+10+13)	6.827,9	6.982,4	7.119,4	7.081,0	7.296,6	7.442,8	7.512,3	7.632,8	7.675,2	7.773,6	7.796,5
(18) ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (εξαιρ. του συνολικού ενδοκυβερνητικού δανεισμού και των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων της ΚΤΚ προς το ΔΝΤ) (1+9-17)	9.398,3	11.900,0	11.679,9	9.864,6	10.535,2	10.673,9	10.283,3	10.652,6	11.103,4	11.834,1	11.862,2

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών.

(1) Από την 01 Αυγούστου 2010 (και εν όψει της μεταβίβασης των αρμοδιοτήτων διαχείρισης του δημοσίου χρέους στο Υπουργείο Οικονομικών (ΥπΟικ)), οι επενδύσεις του ΤΚΑ υπό τη μορφή Γραμματίων του Δημοσίου διάρκειας 13 εβδομάδων κατά τη λήξη τους κατατίθενται στο γενικό κυβερνητικό λογαριασμό.

Πίνακας Γ.21 Κατανομή τραπεζικών δανείων προς κατοίκους Κύπρου κατά οικονομική δραστηριότητα σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του συστήματος NACE Αναθ. 2 της ΕΕ
(%)

	Υπόλοιπο δανείων % επί του συνόλου			% μεταβολή Σεπτ. 2010 - Σεπτ. 2011
	Σεπτ. 2010	Μάρτ. 2011	Σεπτ. 2011	
A Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	0,84	0,85	0,83	6,72
B Ορυχεία και λατομεία	1,53	1,39	1,77	24,63
C Μεταποιητική βιομηχανία	3,69	3,77	3,66	6,93
από την οποία: δραστηριότητες που αφορούν κατασκευές (16.1 έως 16.2 και 23.3 έως 23.7)	0,60	0,68	0,68	21,07
D Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	0,50	0,48	0,66	43,70
E Παροχή νερού, συστήματα αποχέτευσης, διαχείριση απορριμάτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	0,38	0,40	0,42	18,49
F Κατασκευές	10,99	12,43	12,79	25,37
G Χονδρικό και λιανικό εμπόριο· επίσημη αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών	9,09	8,91	8,79	4,15
H Μεταφορές και αποθήκευση	1,75	1,63	1,62	99,50
I Υπηρεσίες παροχής καταλύματος και υπηρεσίες παροχής διατροφής	4,33	4,46	4,44	10,36
J Πληροφορίες και επικοινωνίες	0,69	0,71	1,15	79,89
K Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες (εξαιρουμένων των NXI)	6,73	6,97	7,35	17,71
L Δραστηριότητες διαχείρισης ακίνητης περιουσίας	9,00	7,46	6,84	-18,21
M Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	3,20	2,97	2,82	-5,27
N Διοικητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες υπηρεσιών υποστήριξης	0,65	0,87	1,21	102,43
O Δημόσια διοίκηση και άμυνα· υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	1,93	1,97	1,92	7,59
P Εκπαίδευση	0,31	0,31	0,30	2,78
Q Υγειονομικές δραστηριότητες και δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας	0,55	0,54	0,55	7,44
R Τέχνες, ψυχαγωγία και αναψυχή	0,32	0,33	0,32	5,76
S Δραστηριότητες άλλων υπηρεσιών	1,52	1,38	1,34	-5,36
T Ιδιώτες	42,01	42,18	41,23	5,70
Σύνολο	100,00	100,00	100,00	

Πηγή: ΚΤΚ.

Πίνακας Γ.22 Βασικοί διαρθρωτικοί δείκτες του τραπεζικού τομέα ⁽¹⁾
(στα τέλος του έτους, μη ενοποιημένα στοιχεία)

	2007			2008			2009			2010		
	Κύπρος	Ευρωζώνη	ΕΕ	Κύπρος	Ευρωζώνη	ΕΕ	Κύπρος	Ευρωζώνη	ΕΕ	Κύπρος	Ευρωζώνη	ΕΕ
Αριθμός εγχώριων μονάδων (καταστήματα) πιστωτικών ιδρυμάτων	921	184.058	233.801	923	186.422	238.022	930	183.550	232.894	911	182.422	231.161
Αριθμός υπαλλήλων που εργοδοτούνται από πιστωτικά ιδρύματα	11.286	2.294.640	3.315.470	12.554	2.303.851	3.331.367	12.513	1.785.521	2.751.008	12.653	1.755.351	2.700.806
Δείκτης Herfindahl για πιστωτικά ιδρύματα	1.089	654	596	1.019	687	665	1.089	663	632	1.170	-	-
Ποσοστό των πέντε μεγαλύτερων πιστωτικών ιδρυμάτων επί των συνολικών στοιχείων ενεργητικού (%)	64,9	44,1	41,5	63,8	44,7	45,2	64,9	44,6	44,3	65,8	-	-
Αριθμός υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων από κράτη-μέλη της ΕΕ	9	506	705	8	555	764	9	566	764	9	570	772
Αριθμός υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων από χώρες εκτός της ΕΕ	16	95	216	15	114	215	16	108	205	16	108	208
Συνολικά στοιχεία ενεργητικού καταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων από κράτη-μέλη της ΕΕ (€ εκατ.)	-	1.246.548	3.809.593	4.135	1.279.745	2.062.957	1.122	1.180.730	3.039.649	1.501	1.179.775	2.790.310
Συνολικά στοιχεία ενεργητικού καταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων εκτός της ΕΕ (€ εκατ.)	-	127.429	2.027.574	5.529	207.713	1.870.196	5.271	148.168	1.665.027	6.314	164.230	1.988.836
Αριθμός θυγατρικών πιστωτικών ιδρυμάτων από κράτη-μέλη της ΕΕ	7	344	526	8	353	514	8	352	495	6	326	470
Αριθμός θυγατρικών πιστωτικών ιδρυμάτων από εκτός της ΕΕ	1	170	278	1	175	288	1	174	281	2	175	283
Συνολικά στοιχεία ενεργητικού θυγατρικών πιστωτικών ιδρυμάτων από κράτη-μέλη της ΕΕ (€ εκατ.)	-	3.696.034	4.639.018	35.361	3.646.248	4.717.966	45.134	3.685.162	4.907.951	30.279	3.872.135	5.099.082
Συνολικά στοιχεία ενεργητικού θυγατρικών πιστωτικών ιδρυμάτων εκτός της ΕΕ (€ εκατ.)	(2)	540.256	1.410.622	(2)	554.746	1.243.983	(2)	496.566	1.057.791	(2)	422.107	1.023.357

Πηγές: ΚΤΚ, ΕΚΤ.

(1) Συμπεριλαμβανομένων των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

(2) Όπου οι θυγατρικές είναι λιγότερες από τρεις, τα σχετικά στοιχεία δεν δηλώνονται για σκοπούς εχεμύθειας.

Πίνακας Γ.23 Βασικοί χρηματοοικονομικοί δείκτες του τραπεζικού τομέα⁽¹⁾
(ενοποιημένα δισυνοριακά και διατομεακά στοιχεία)

		Ιούν. 09	Δεκ. 09	Ιούν. 10	Δεκ. 10	Ιούν. 11			
1.	Αποτελεσματικότητα (%)	1.1	Δείκτης αποτελεσματικότητας (λειτουργικά έξοδα προς λειτουργικά έσοδα)		48,36	51,52	50,84	50,39	48,96
2.	Έξοδα (% επί των συνολικών στοιχείων ενεργητικού)	2.1	Δαπάνες προσωπικού		0,74	0,75	0,73	0,74	0,80
		2.2	Λοιπά διοικητικά έξοδα		0,35	0,39	0,37	0,41	0,42
		2.3	Αποσβέσεις		0,08	0,09	0,08	0,08	0,09
		2.4	Συνολικά λειτουργικά έξοδα		1,18	1,23	1,18	1,23	1,31
3.	Έξοδα (% επί των συνολικών λειτουργικών εξόδων)	3.1	Δαπάνες προσωπικού		63,04	60,77	61,84	59,90	61,47
		3.2	Λοιπά διοικητικά έξοδα		29,86	32,07	31,21	33,46	31,99
		3.3	Αποσβέσεις		7,10	7,16	6,95	6,64	6,54
4.	Έσοδα (% επί των συνολικών στοιχείων ενεργητικού)	4.1	Καθαρά έσοδα από τόκους		1,65	1,68	1,74	1,83	2,08
		4.2	Καθαρά έσοδα από μη τοκοφόρες εργασίες		0,79	0,71	0,59	0,61	0,59
		4.3	Έσοδα από μερίσματα		0,01	0,01	0,02	0,03	0,01
		4.4	Καθαρά έσοδα από δικαιώματα και προμήθειες		0,40	0,43	0,37	0,34	0,36
		4.5	Κέρδη (ζημιές) από χρηματοοικονομικές συναλλαγές		0,32	0,23	0,18	0,22	0,19
		4.6	Καθαρά πραγματοποιηθέντα κέρδη (ζημιές) από χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις, εκτός εκείνων που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω του λογαριασμού αποτελεσμάτων κατά την αρχική αναγνώριση		0,15	0,12	0,11	0,09	0,11
		4.7	Καθαρά κέρδη (ζημιές) από χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις για εμπορία		0,03	0,03	0,01	0,07	0,06
		4.8	Καθαρά κέρδη (ζημιές) από χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω του λογαριασμού αποτελεσμάτων		0,00	0,01	0,01	0,00	-0,01
		4.9	Λοιπά καθαρά λειτουργικά έσοδα		0,05	0,04	0,02	0,02	0,04
		4.10	Συνολικά λειτουργικά έσοδα		2,44	2,39	2,33	2,44	2,67
5.	Έσοδα (% επί των συνολικών λειτουργικών εσόδων)	5.1	Καθαρά έσοδα από τόκους		67,56	70,30	74,80	74,94	77,76
		5.2	Καθαρά έσοδα από μη τοκοφόρες εργασίες		32,44	29,70	25,20	25,06	22,24
		5.3	Έσοδα από μερίσματα		0,45	0,40	0,71	1,29	0,35
		5.4	Καθαρά έσοδα από δικαιώματα και προμήθειες		16,55	17,99	15,78	14,09	13,53
		5.5	Κέρδη (ζημιές) από χρηματοοικονομικές συναλλαγές		13,26	9,70	7,93	8,84	6,94
		5.6	Καθαρά πραγματοποιηθέντα κέρδη (ζημιές) από χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις, εκτός εκείνων που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των λογαριασμού αποτελεσμάτων κατά την αρχική αναγνώριση		6,21	4,90	4,92	3,56	3,99
		5.7	Καθαρά κέρδη (ζημιές) από χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις για εμπορία		1,27	1,26	0,22	2,84	2,11
		5.8	Καθαρά κέρδη (ζημιές) από χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω του λογαριασμού αποτελεσμάτων		0,10	0,22	0,53	-0,05	0,51
		5.9	Λοιπά καθαρά λειτουργικά έσοδα		2,18	1,58	0,85	0,84	1,42
6.	Κερδοφορία (%)	6.1	Λειτουργικά κέρδη προς συνολικά στοιχεία ενεργητικού		1,26	1,16	1,14	1,25	1,36
		6.2	Προβλέψεις προς συνολικά στοιχεία ενεργητικού		0,02	0,02	0,00	0,03	0,03
		6.3	Απομειώσεις προς συνολικά στοιχεία ενεργητικού		0,42	0,46	0,47	0,56	1,60
		6.4	Απομειώσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που δεν αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω του λογαριασμού αποτελεσμάτων προς συνολικά στοιχεία ενεργητικού		0,42	0,45	0,47	0,56	1,60
		6.5	Συνολικά κέρδη (ζημιές) προ φόρων από συνεχιζόμενες δραστηριότητες, προς συνολικά στοιχεία ενεργητικού		0,83	0,70	0,69	0,64	-0,26
		6.6	Συνολικά κέρδη (ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες μετά από φόρους προς συνολικά στοιχεία ενεργητικού		0,74	0,59	0,60	0,56	-0,30
		6.7	Συνολικά κέρδη (ζημιές) μετά από φόρους και μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες προς συνολικά στοιχεία ενεργητικού (ROA)		0,74	0,59	0,60	0,56	-0,30
		6.8	Συνολικά κέρδη (ζημιές) μετά από φόρους και μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες προς συνολικά ίδια κεφάλαια (ROE)		13,39	10,46	10,42	9,37	-4,23
		6.9	Καθαρό επιτοκιακό περιθώριο		1,74	1,76	1,84	1,91	2,19
7.	Στοιχεία ενεργητικού (% επί των συνολικών στοιχείων ενεργητικού)	7.1	Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία προς εμπορία		0,36	0,32	0,44	0,38	0,81
		7.2	Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω του λογαριασμού αποτελεσμάτων		0,66	0,74	0,54	0,26	0,23
		7.3	Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση		10,65	7,98	4,15	4,06	4,27
		7.4	Δάνεια και εισπρακτέα (περιλαμβανομένων χρηματοδοτικών μισθώσεων)		74,32	74,34	78,55	78,41	78,24
		7.5	Επενδύσεις που κρατούνται μέχρι τη λήξη		4,54	5,32	5,94	6,57	6,25
		7.6	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - λογιστική αντιστάθμιση		0,03	0,02	0,01	0,01	0,02
		7.7	Πάγια και άυλα στοιχεία ενεργητικού		2,05	2,12	1,94	2,21	2,32
		7.8	Επενδύσεις σε συνδεδεμένες, θυγατρικές και κοινοπραξίες		0,25	0,27	0,53	0,26	0,28
		7.9	Συνολικά δάνεια και χορηγήσεις		72,50	70,35	67,07	69,79	72,52
		7.10	Χρεωστικοί τίτλοι		17,55	17,83	24,83	19,31	16,67
		7.11	Συνολικές επενδύσεις σε μετοχές και λοιπές συμμετοχές		0,35	0,42	0,39	0,44	0,46

Πίνακας Γ.23 Βασικοί χρηματοοικονομικοί δείκτες του τραπεζικού τομέα⁽¹⁾ (συνέχεια)
(ενοποιημένα διασυννοριακά και διατομεακά στοιχεία)

			Ιούν. 09	Δεκ. 09	Ιούν. 10	Δεκ. 10	Ιούν. 11
8. Υποχρεώσεις (% επί των συνολικών στοιχείων ενεργητικού)	8.1	Καταθέσεις από κεντρικές τράπεζες	7,61	7,24	7,38	6,68	6,08
	8.2	Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις προς εμπορία	0,87	0,78	0,66	0,37	0,37
	8.3	Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω του λογαριασμού αποτελεσμάτων	2,32	2,25	1,83	2,23	2,44
	8.4	Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρούνται σε αποσβεσμένο κόστος	81,82	81,96	82,39	82,32	81,17
	8.5	Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που σχετίζονται με μεταφερθέντα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	8.6	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα - λογιστική αντιστάθμιση	0,24	0,25	0,39	0,27	0,23
	8.7	Προβλέψεις	0,42	0,44	0,41	0,46	0,51
	8.8	Υποχρεώσεις σε πιστωτικά ιδρύματα	31,71	30,68	32,19	24,42	22,29
	8.9	Υποχρεώσεις σε πελάτες άλλους από πιστωτικά ιδρύματα (καταθέσεις)	50,19	50,86	49,81	57,63	59,25
	8.10	Συνολικοί χρεωστικοί τίτλοι (περιλαμβανομένων αξιογράφων)	1,08	1,34	0,56	0,39	0,40
9. Δομή ιδίων κεφαλαίων (%)	9.1	Εκδοθέν κεφάλαιο προς συνολικά ίδια κεφάλαια	22,36	22,28	21,07	25,01	27,35
	9.2	Αποθεματικά επανεκτίμησης και λοιπά αποθεματικά από μεταβολές στην εύλογη αξία προς συνολικά ίδια κεφάλαια	-4,12	-4,05	-7,48	-7,17	-2,16
	9.3	Αποθεματικά (περιλαμβανομένων αδιανέμητων κερδών) προς συνολικά ίδια κεφάλαια	29,82	29,23	40,98	32,75	27,13
	9.4	Κέρδη τρέχοντος έτους προς συνολικά ίδια κεφάλαια	6,32	8,92	4,99	8,76	-2,18
	9.5	Δικαιώματα μειοψηφίας προς συνολικά ίδια κεφάλαια	2,10	1,51	1,24	2,02	1,79
	9.6	Πάγια ίδια κεφάλαια προς συνολικά στοιχεία ενεργητικού	4,09	4,42	4,34	4,97	6,40
10. Εκτός ισολογισμού στοιχεία (% επί των συνολικών στοιχείων ενεργητικού)	10.1	Ανειλημμένες υποχρεώσεις παροχής διευκολύνσεων	1,17	1,87	1,85	1,66	1,65
	10.2	Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπές ανειλημμένες υποχρεώσεις	2,05	2,03	1,88	2,29	2,25
	10.3	Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπά πιστωτικά παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα που εξασφαλίστηκαν	0,55	0,62	0,45	1,46	0,45
11. Ρευστότητα (% επί των συνολικών στοιχείων ενεργητικού)	11.1	Μετρητά και περιουσιακά στοιχεία προς εμπορία	6,41	8,18	7,37	7,26	7,38
	11.2	Μετρητά και περιουσιακά στοιχεία προς εμπορία και διαθέσιμα προς πώληση	17,06	16,16	11,51	11,32	11,65
	11.3	Εξάρτηση από διατραπεζική αγορά	31,71	30,68	32,37	24,42	22,29
	11.4	Δείκτης σταθερότητας χρηματοδοτικής βάσης (υποχρεώσεις σε πελάτες προς συνολικές υποχρεώσεις σε πελάτες και χρηματοοικονομικά ιδρύματα και χρεωστικούς τίτλους)	60,48	61,37	60,20	69,90	72,31
12. Ποιότητα στοιχείων ενεργητικού και προβλέψεις (%)	12.1	Μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις (% επί των συνολικών χορηγήσεων)	5,49	5,94	6,59	7,32	8,13
	12.2	Προβλέψεις (% επί των συνολικών μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων) (δείκτης κάλυψης)	62,23	61,00	58,50	56,60	54,30
13. Κεφαλαιακή επάρκεια (%)	13.1	Δείκτης συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας	12,41	12,11	11,98	12,52	13,24
	13.2	Δείκτης βασικών ιδίων κεφαλαίων	9,62	9,52	10,30	10,97	11,93
	13.3	Δείκτης κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων	-	7,73	8,15	8,70	9,44

Πηγή: ΚΤΚ.

(1) Περιλαμβάνει όλες τις εγχώριες και ξένες τράπεζες που λειτουργούν στην Κύπρο, εξαιρουμένων των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

Τεχνικές Σημειώσεις

Ενότητα Α

(Α) Εγχώρια Νομισματικά Μεγέθη

Όλα τα νομισματικά μεγέθη αφορούν στοιχεία εξαιρουμένης της ΚΤΚ.

Από την 1η Ιουλίου 2008, έχει τεθεί σε ισχύ η νέα “περί Ορισμού της Έννοιας του “κατοίκου Κύπρου” για Στατιστικούς Σκοπούς Οδηγία του 2008”. Ως αποτέλεσμα, τα Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα προχώρησαν σε ανακατάταξη μεγάλου αριθμού οργανισμών ή επιχειρήσεων πελατών τους χωρίς φυσική παρουσία στην Κύπρο, γνωστών ως “Brass Plates”, από τον τομέα των “μη κατοίκων” στον τομέα των “κατοίκων Κύπρου”. Η επίδραση της εν λόγω ανακατάταξης εξαιρείται από τις νομισματικές και χρηματοπιστωτικές στατιστικές σειρές της ενότητας Α’ στην παρούσα έκδοση, δηλαδή οι αναφορές σε εγχώρια στοιχεία ή κατοίκους Κύπρου είναι εξαιρουμένων των οργανισμών ή επιχειρήσεων χωρίς φυσική παρουσία στην Κύπρο. Για σκοπούς ομαλοποίησης και συγκρισιμότητας των χρονοσειρών τα νομισματικά στοιχεία έχουν τύχει περαιτέρω επεξεργασίας από το Τμήμα Οικονομικών Ερευνών της ΚΤΚ.

Ο υπολογισμός των ετήσιων ποσοστιαίων μεταβολών γίνεται με βάση τη μεθοδολογία που ακολουθείται από την ΕΚΤ. Συγκεκριμένα, ο ρυθμός μεγέθυνσης των νομισματικών μεγεθών υπολογίζεται με βάση τις μηνιαίες μεταβολές προσαρμοσμένες ως προς τις αναταξινομήσεις και αναπροσαρμογές αξίας ώστε να αντικατοπτρίζει τις αυξομειώσεις που οφείλονται σε καθαρές πράξεις.

Η προαναφερόμενη μεθοδολογία υιοθετήθηκε από την έκδοση Δεκεμβρίου 2009. Σε προηγούμενες εκδόσεις του *Οικονομικού Δελτίου* ο ρυθμός

μεγέθυνσης των νομισματικών μεταβλητών υπολογιζόταν ως η ετήσια ποσοστιαία μεταβολή των υπολοίπων στο τέλος της περιόδου. Λεπτομέρειες της μεθοδολογίας παρέχονται στην έκδοση των Νομισματικών και Χρηματοοικονομικών Στατιστικών του Τμήματος Στατιστικής, η οποία είναι διαθέσιμη στον ιστοχώρο της ΚΤΚ.

Τα νομισματικά μεγέθη δεν προσαρμόζονται ως προς τις συναλλαγματικές αξίες.

(Β) Ισοζύγιο πληρωμών

Το υφιστάμενο σύστημα συλλογής και καταρτισμού στατιστικών στοιχείων βασίζεται στη μεθοδολογία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (“BPM5”), η οποία έχει υιοθετηθεί και από την ΕΕ, καθώς και σε επιπρόσθετες προδιαγραφές και βαθμό ανάλυσης που απαιτεί τόσο η Στατιστική Υπηρεσία της ΕΕ (“Eurostat”) όσο και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (“ΕΚΤ”).

Όπως και στα νομισματικά μεγέθη, από την 1η Ιουλίου 2008 έχει τεθεί σε ισχύ η νέα «περί Ορισμού της Έννοιας του «κατοίκου Κύπρου» για Στατιστικούς Σκοπούς Οδηγία του 2008». Αποτέλεσμα της αλλαγής αυτής είναι αριθμός οργανισμών ή επιχειρήσεων οποιασδήποτε νομικής μορφής που έχουν συσταθεί ή εγγραφεί στην Κύπρο χωρίς να διατηρούν φυσική παρουσία, να θεωρούνται πλέον «κάτοικοι Κύπρου».

Το Τμήμα Στατιστικής της ΚΤΚ δημοσιεύει επίσης στοιχεία προσαρμοσμένα για τις συναλλαγές οντοτήτων χωρίς φυσική παρουσία στην Κύπρο (δηλαδή οι οντότητες αυτές δε θεωρούνται «κάτοικοι Κύπρου» στα εν λόγω στοιχεία). Τα στοιχεία αυτά χρησιμοποιούνται στο *Οικονομικό Δελτίο* για σκοπούς ανάλυσης του ισοζυγίου πληρωμών.

Περισσότερες λεπτομέρειες για τη μεθοδολογία

καταρτισμού των στοιχείων του ισοζυγίου πληρωμών είναι διαθέσιμες στον ιστοχώρο της ΚΤΚ.

Ενότητα Β

Η Μηνιαία Λογιστική Κατάσταση που τα ΝΧΙ υποβάλλουν στην ΚΤΚ καλύπτει τα συγκεντρωτικά μη ενοποιημένα στοιχεία όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων τα οποία λειτουργούν στην Κύπρο, συμπεριλαμβανομένων των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

Όσον αφορά στοιχεία τα οποία πηγάζουν από τη Μηνιαία Λογιστική Κατάσταση που τα ΝΧΙ υποβάλλουν στην ΚΤΚ, ο υπολογισμός των ετήσιων ποσοστιαίων μεταβολών γίνεται με βάση τη μεθοδολογία που ακολουθείται από την ΕΚΤ. Συγκεκριμένα, ο ρυθμός μεγέθυνσης των νομισματικών μεγεθών υπολογίζεται με βάση τις μηνιαίες μεταβολές προσαρμοσμένες ως προς τις αναταξινομήσεις και αναπροσαρμογές αξίας ώστε να αντικατοπτρίζει τις αυξομειώσεις που οφείλονται σε καθαρές πράξεις. Η προαναφερόμενη μεθοδολογία υιοθετήθηκε από την έκδοση του *Οικονομικού Δελτίου* του Δεκεμβρίου 2009.

Ως αποτέλεσμα της αλλαγής του ορισμού του “κατοίκου Κύπρου” για στατιστικούς σκοπούς από τον Ιούλιο του 2008, στα στοιχεία της Μηνιαίας Λογιστικής Κατάστασης που τα ΝΧΙ υποβάλλουν στην ΚΤΚ, τα δάνεια των ΝΧΙ προς τους μη χρηματοοικονομικούς οργανισμούς και τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις χωρίς φυσική παρουσία στην Κύπρο (γνωστών ως “brass plates”) συμπεριλαμβάνονται στα δάνεια των ΝΧΙ προς τις εγχώριες μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ:

FBRH CONSULTANTS ΑΤΔ, www.fbrh.eu - ΣΑΙΜΟΝ ΠΙΤΣΙΛΛΙΔΗΣ, MBA, FCIM (UK), CHARTERED MARKETER

ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΙ ΧΡΩΜΑΤΩΝ:

J.G. CASSOULIDES MASTERPRINTERS LTD